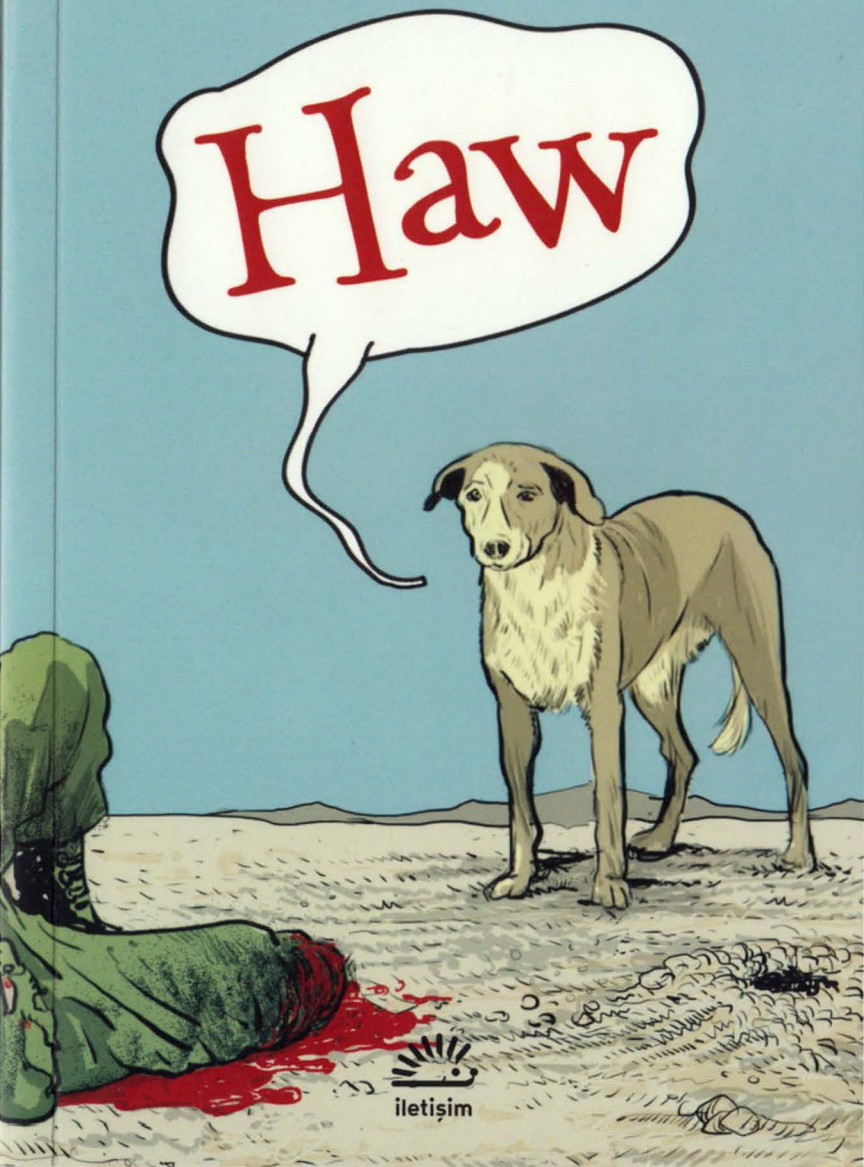
Kemal Varol

Haw

iletişim

KEMAL VAROL • **Haw**

KEMAL VAROL 1977 doğumlu. *Yas Yüzükleri* (2001), *Kin Divanı* (2005) ve *Temmuzun On Sekizi* (2007) adlı şiir kitapları *Bakiye* (Sel, 2013) adıyla toplu şiirler olarak yayımlandı. *Demiryolu Öyküleri* (Sel, 2010) ve *Memleket Garları* (İletişim, 2012) adlı derleme kitapları da bulunan Kemal Varol'un ilk romanı *Jar* (Sel) 2011 yılında yayımlandı.

İletişim Yayınları 1953 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 291
ISBN-13: 978-975-05-1419-7
© 2014 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2014, İstanbul
2. BASKI 2014, İstanbul

EDİTÖR Levent Cantek
KAPAK Suat Aysu
KAPAK İLLÜSTRASYONU Sefa Sofuoğlu
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Sunay Ünlü Yücel
BASKI ve CİLT Sena Ofset SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

KEMAL VAROL

Haw

iletişim

"Onlar benim sessiz kullarımdır.
Mahşer günü hepsi dile gelecek."
Allah

İçindekiler

BİRİNCİ BÖLÜM
KATAFALK *9*

İKİNCİ BÖLÜM
ALEVLİ KALPLER *25*

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MÜŞAHEDE *43*

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
GEÇ GELEN AŞK *61*

BEŞİNCİ BÖLÜM
MALİYET *75*

ALTINCI BÖLÜM
İT GİBİ GİDİP KURT GİBİ DÖNECEĞİM *85*

YEDİNCİ BÖLÜM
KARGAŞA *109*

SEKİZİNCİ BÖLÜM
KADERİMİ TEMİZE ÇEKEN MELEKLER *117*

DOKUZUNCU BÖLÜM
SUİKAST *141*

ONUNCU BÖLÜM
ŞEHRİMİZE HOŞ GELDİNİZ! *157*

ON BİRİNCİ BÖLÜM
RÜYA *173*

ON İKİNCİ BÖLÜM
SAVAŞIN EN KÖTÜ TARAFI *183*

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MİSAFİR *195*

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İNTİKAM *205*

ON BEŞİNCİ BÖLÜM
ELMA *219*

KATAFALK

"İnsanlığın şanlı tarihi köpek efsaneleri ve köpek anılarıyla doludur: Nefret edilesi köpekler, saygı duyulası köpekler, korkulan köpekler, acınası köpekler!"

Mo Yan, Kızıl Darı Tarlaları

Dedem, rüzgârın bir masaldan kopmuş gibi uğuldadığı, yağmurun olanca hızıyla boşaldığı bir sonbahar gecesi barınağa kan revan içinde getirilmiş. Yaralandığında öldü diye boş bir çuval gibi dağların arasındaki incecik yolun kenarına atılmış önce. Gelen geçen umursamamış, kimse duymamış iniltisini. Sonra, dünyanın cümle mahlukatı eğilip yerde acı içinde inleyen dedeme bakmış. Uzaklardan geçen tekinsiz bir atmaca şıp diye görmüş onu, boz bir kurt durup yaralı kokusunu içine çekmiş, bir yaban domuzu hızla ona doğru koşmaya başlamış, yılanlar kıvrıla kıvrıla yer değiştirmiş. Bulutlar geniş geniş yayılıp dedem için o sonbahar günü gözyaşı dökmüş. Yaşadığı, kalbinin hâlâ inatla attığı, henüz kuyruğu titretmediği anlaşılınca barınağa ulaştırılmış tez elden. Böylece, sanki yıllardır sadakatle beklediği kapı bir anda yüzüne kapanmış ama yepyeni bir kapı açılmış dedemin talihsiz hayatının önünde.

Arada bir gözlerini zorlukla açmaya niyetlense de taş kesmiş gibi yedi gün yedi gece deliksiz uyumuş dedem. Ne yeni yapılan barınağın kuzeyindeki ana yoldan hırıltıyla gelip

geçen yorgun kamyonların sesi ne güneyde adım adım ilerleyen eski trenlerin metalik gürültüsü ne de diğer bölmelerdeki yüzlerce köpeğin canhıraş bir şekilde havlamaları onu uyandırmaya muvaffak olmuş. Dünyanın tüm gürültüsü yedi gün boyunca şıp diye kesilmiş, yalnızca bir zamanlar duyup kulaklarını diktiği o uzak ve büyülü seslerin hatırası çöreklenmiş dedemin gözlerine.

Dirseklerinden kesilmiş ve uçlarına birer tekerlek takılmış olan kanlı arka bacakları tentürdiyotlu sargı bezleriyle yedi sekiz kat sarılıymış dedemin. Karnında sayılamayacak kadar çok dikiş izi varmış. Kan lekelerinin seçildiği sırtındaki onlarca yere tentürdiyot sürüldüğünden yaralarının sayısı bilinmiyormuş. Onca gün, altından oluk oluk sızan pisliğin içinde sere serpe uzanıp durmuş yerlerde. Yatırıldığı pütürlü beton zemin yüzünden karnı buz kesmiş. Gözlerinden süzülen birkaç damla kanlı yaş yere düşüp düşmemekte kararsız parlayıp durmuş o soğuklarda. Başını ön ayaklarının arasına gömüp iyot, dışkı, sargı bezi ve tentürdiyot kokuları arasında derin derin uyumuş boyuna. Heyecanla sağa sola dönen gözkapaklarına bakılırsa bu süre zarfında durmadan rüya görmüş dedem. Sanki bu dünyadan çoktan göçüp gitmiş de naaşı bir katafalka konulmuş, dünyanın envaiçeşit canlısı önünden saygıyla geçiyormuş gibi, her şeyden habersiz, yalnızca kendi hatıralarına kulak verir gibi bir hali varmış.

Bir zamanlar sokak sokak gezerken izbandut belediye görevlileri tarafından yakalanıp barınağa getirilen, çocuklar eğlensin diye büyük bir heyecanla alınıp eve götürüldüğü halde evde bakılamayacağı anlaşılınca barınağa geri yollanan; sürülere göz kulak olan, kucaklarda kurumla gezdirilen, avdan bekçiliğe kadar çeşitli vazifeler gören türlü türlü köpekler arada bir havlamalarını, kavga ve ulumalarını yarıda kesip barınağın en uzak köşesinde yaralarıyla baş başa uyuyan yaralı dedeme bakıyormuş acıyla.

Söylenenlere göre bir deri bir kemikmiş dedem. Postu yer yer siyah benekliymiş. Uzun, ince bir burnu varmış. Kuyruğu hareketsizmiş. Tentürdiyot ve kanla kirlenmiş sargı bezleriyle kaplı uzun kulakları varmış. Boynunda eski bir tasmanın izi seçiliyormuş ve bu iz ona iyi bakılması gerektiğinin apaçık işaretiymiş. Yine de ne haşmetli bir görünüşe ne de ihtişamlı bir endama sahipmiş. Artık kuyruğu yerleri dövmüyor, kendini sırtüstü yere atıp arkadaşlarıyla şakalaşmıyor, deh danalar gibi oraya buraya koşturmuyor, yabancılara hırlamıyor, adı çağrılınca havlamıyor; ön ayaklarını ileri uzatmış, arada bir burnunu sağa sola oynatarak kendi halinde yatıyormuş sadece.

Dedemin usulca inip kalkan karnı hâlâ yaşadığını söylüyormuş diğer bölmelerden ona merakla bakan köpeklere. Salyadan yoksun kaldığı için kurumuş pembe dili dişlerinin arasından süzülüp yerlerde sürünüyormuş. Zamanında memleketin cümle yollarını koklayan toz içindeki incecik burnu nemliymiş. Siyah benekli postu ıslaklığını kaybetse de yapış yapışmış tüyleri. Cinsi konusunda fikir birliğine varmak imkânsızmış. Daha çok bir kırmayı andırıyormuş. Uzun ince gövdesi, eksik bacakları, yüzüne çöreklenmiş kederi, dünyanın sesini duymasına engel olan sargılı kulakları ve henüz kimsenin bilmediği kana bulanmış hikâyesiyle herkesin ilgisini çekiyormuş. Üstelik sadece köpekler değil, barınak çalışanları da ihtimam gösteriyormuş ona.

İnce bıyıklı, uzun boylu genç veteriner belirli aralıklarla gelip durumunu kontrol etmiş, haline acıyıp bir takım kâğıtlara notlar almış, narkozun etkisinin geçmediğini, dikişlerinin henüz tutmadığını anlayınca barınağın hasta köpekler için ayrılan özel bir bölmesinde tek başına bırakmış dedemi.

Elini beyaz önlüğünün ceplerine sokup içinde bir şeyler arıyormuş gibi yürüyen ince bıyıklı genç veteriner, tel örgülerin arkasından bakarak köpeklerin durumunu kontrol ediyormuş her sabah. Barınağın hem güvenliğinden hem de bakımından sorumlu olan iki bekçi, veterinerin işaret ettiği köpeği alıp dışarı çıkarıyor, varsa yarasını sarıyor, yoksa rutin kontroller için sarı binaya götürüyormuş. Geriye kalan zamanlarda bölmelerin temizliği yapılıyor, barınağın yakınındaki dağda bulunan askerî karakoldan getirilen yemek artıkları kaplara boşaltılıyor, hasta köpeklerin iğneleri tamamlanıyor. Haftanın bazı günleri bölmelerdeki köpekler hücreye salınıyor ve akşamın çökmesiyle birlikte barınak yavaş yavaş sessiz bir karanlığa teslim oluyormuş.

Böyle zamanlarda köpekler upuzun bir ulumayla geceyi karşılıyor, yükselen aya karşı selama duruyorlarmış. Ana yoldan gelip geçen arabalardaki yorgun yolcular ile barınağın yanında her belirdiğinde düdüğünü ansızın öttüren trenin makinisti başlarını çevirip barınağa bakıyor ve zaman nehrinden bir parça su alıp ömürlerini eksiltiyorlarmış böylece. Fakat hepsinin önünde harcayacak onca çok zaman varken, dedemin günleri sayılıymış.

Henüz kimsenin hikâyesini bilmediği yaralı dedem, uzandığı yerde bir iki hareket edince, yan bölmedeki diğer köpeklerden boğuk sesli olanı, soğuktan kızarmış çatal burnunu tel örgülere iyice yaklaştırarak, "Galiba kendine geliyor," demiş.

"Sanmam," demiş bölmenin lideri olan Akbaş, "ben bu hâle gelsem aylarca uyanamazdım."

Yarım ay şeklindeki barınağın sondan ikinci tarafındaymış dedemin bölmesi. Sol yanında henüz on gün önce barınağa getirilen dört erkek kalıyormuş: Akbaş, Çatalburun, Tabansız ve Kurtoğlu. Dördü de burunlarını tel örgülere dayamış dedemin uyanmasını bekliyormuş. Dedemin hemen

sağında, barınağın en son bölmesinde ise onlarla aynı zamanda gelen üç dişi köpek yaşıyormuş ve onlar da diğerleri kadar merak içindeymiş.

Uzakta, barınağın hemen girişinde tıpkı dedem gibi tek başına kalan garip bir köpek daha varmış. Canlı mı cansız mı olduğu asla bilinmiyormuş. Hareketsiz bir biçimde ayakta durup sadece uzaklara bakıyormuş dikkatle. Cam gibi gözleri varmış ve söylenenlere göre sadece barınağın değil, memleketin de maskotuymuş o köpek.

Ülkenin kurucusu, bir iki başarısız denemeden sonra evlilik fikrinden hepten uzak durmuş. Yalnız geçen onca zamandan sonra Foks çıkmış karşısına. Uzun kulaklı bir av köpeğiymiş Foks. Yaşlılığının son günlerinde yaren olmuş ülke kurucusuna. Nerede bir açılış, nerede bir kutlama, nerede bir toplantı, Foks'u yanında götürmüş. Pirinç karyolasının hemen yanındaki sıcacık minderde uyurmuş Foks. Ulu Önder'in yanı başındakiler zaman zaman Foks'un neslini üreterek ülkenin dört bir yanına yaymayı teklif etmiş, lakin buna imkân olmamış. Ülkenin kurucusu öldükten sonra, onun acısına dayanamayan Foks'u mumyalayıp bir müzede sergilemişler. Mumyanın aslı başkentteymiş ama kopyaları ülkedeki tüm köpek barınaklarına dağıtılmış. Canlıymış gibi, iri iri gözleriyle arada bir kuşkuyla dedeme bakıyormuş Foks. Sadece Foks değil, bütün köpekler arada bir durup dedeme bakıyor ve meraklarını giderecek bir cevap arıyorlarmış.

"Ayaklarına ne olmuş lan bunun?" diye sormuş Tabansız.

Çatalburun her zaman olduğu gibi çok yorgunmuş. Kulaklarını yüzüne siper edip soğuktan korunmaya çalışırken, "Allah'ın cezası arabalar," demiş kardeşi Tabansız'a, "başka ne olabilir ki!"

Korkunç bir gerçeği yeniden hatırlamış gibi boyunlarını yola çevirmiş diğer köpekler. Bazen yaşadıkları yerlerden bi-

raz uzaklaşıp kendilerini yollara sürdükleri zaman, yol kenarlarında cansız bir şekilde boylu boyunca uzanan kardeşlerini gördükçe daha da ürperiyorlarmış. Aldıkları darbeyle o anda mevta olmuş, üzerlerinden geçen kamyonların ağırlığıyla adeta pestile dönmüş, bir hayır sahibi alıp gömmediği için oracıkta şişmiş, patlamış, kurtlanmış, geriye bir tek kemikleri ile ölümün o tatlı bakışıyla alay edercesine sırıtan dişlerinden başka bir şey kalmadan bu hayattaki son nefeslerini vermiş kardeşlerine bakıp yol kenarlarından uzak duruyorlarmış.

Ama herkesin tahmin ettiği üzere dedemin talihsiz başına daha büyük bir şey gelmiş muhtemelen. Belki de sanılanın aksine bir otomobil değil, bir tır çarpmıştı ona. Ya da başka bir şey. Ama her ne toslamışsa dedeme, götü başı dağılmış halde öylece yatıyormuş.

Uyanacağı yokmuş. Arada bir uzandığı yerde sağa sola kıvranıyor, ağzından garip garip homurtular çıkıyor, bu homurtulara acı inlemeler karışıyor, hareket etmek istedikçe arka bacaklarından karnına geçirilen yürüteç engel oluyormuş ona. Uyanıp bacaklarına sarılan sargı bezlerini kemirmesin diye biraz daha uyutulmasına karar verilmiş. İki tekerleğin ortasından geçirilen ve süveteri andıran lastikten kasnak yardımıyla karnına dolanan basit yürüteç bir pranga gibi sallanıyormuş arkasında. Sırtı ve kalçasındaki pansumanlar, karnındaki dikiş izleri de eklenince dedemin başına kötü bir şey geldiği apaçık ortadaymış. Fakat böylesine ihtimamla bakıldığı için kıymetli bir havası varmış dedemin.

"Bence değil," demiş dedemin solundaki bölmede kalan Tenzilat. Küçük yavrularım tüylerinin altına iyice saklayarak, "Tipine baksanıza şunun," demiş kurumla, "ne özelliği var ki bunun!"

Barınağın son bölmesi ikisi yeni doğum yapan üç dişiye aitmiş. Adıgüzel, anne değilmiş ama dişilerin en süslüleriy-

miş. Son yıllarda televizyonda gösterilen bir dizi film sayesinde cinsi kıymete bindiğinden onu Lessi diye çağırıyormuş herkes. Barınakta ne aradığını bilen olmadığı gibi, asıl adının ne olduğunu bilen de yokmuş. Diğer iki dişi, sokak köpeğiymiş ve adlarını yoksulluktan alıyorlarmış: Tenzilat ve Defo. Anne olmadığı için Adıgüzel'in başka bir yere konması gerekiyormuş ama diğer bölmelerde yer kalmadığı için, yavrulara zarar vermeyeceği düşünülerek yeni annelerin yanma yerleştirilmiş. Arada bir, etrafında dönüp duran yavruları koklayıp nemli gözlerle uzaklara ve dedeme bakıyormuş.

Genç anneler, bir yandan ortalıkta dönüp dolaşan haylaz yavrularına göz kulak olmaya çalışıyor, diğer yandan yedi gün boyunca hiç durmadan uyuyan dedeme bakıp böyle bir şeyin kendi başlarına gelmemiş olmasından ötürü gizli bir mutluluk duyuyorlarmış. Doğar doğmaz annelerinden akan gürül gürül sütü emip durdukları için birkaç haftada toparlanan yavrular sağa sola koşturuyor, birbirleriyle oyunlar oynuyor, dişlerini kardeşlerinin boynuna geçirip yerlerde tatlı tatlı debeleniyorlarmış. Bazen diğer köpekler gibi boyunlarını gökyüzüne doğru uzatıp ulumaya çalışıyor, cılız sesleri buna imkân vermeyince de nefeslerini tutup bölmenin içinde var güçleriyle koşturuyorlarmış. Oyunu biraz fazla abarttıklarında annelerinin bir tehdit gibi havaya kalkan ön bacağı dedemi gösteriyormuş yavrulara:

"Uslu durun, yoksa onun gibi olursunuz!"

Yedi gün boyunca sadece bir kez, belki de tamamen isteği dışında hareket etmek istemiş, arka bacağıyla yorgunlar yorgunu kafasını kaşımaya niyetlenmiş ama bunda başarılı olamamış dedem. Bacaklarına bağlanan ve sinir bozucu bir ses çıkaran tekerlek geriye doğru hareket ettiği için ne olduğunu anlayamamış ve bir türlü açamadığı gözlerini, arada bir yoldan geçen arabaların aydınlattığı karanlığa emanet etmiş.

Karnı zorlukla inip kalksa da uçları epeyce sararmış bıyıkları hâlâ yaşadığını söylüyormuş komşularına.

Uyutulduğu için değil, bacaklarını kaybettiği için de değil, kimsenin bilmediği bir nedenden çok yorgun görünüyormuş dedem. Sanki uzun yıllar boyunca dünyanın en zor işlerine koşturulmuş gibi yorgun bir yüzü varmış. Barınağın en talihsiz köpeği olduğu apaçık ortadaymış. Ama sanki bu yorgun ve kederli yüzü sıradan bir hayat koşturmasından değil, hiç anlatılmadığı için ağırlaşmış kederli bir hikâyeden arınağanmış ona.

Zorlukla açılıp kapanan burun delikleri zamanın tüm tozlarını yutmuş gibi duruyormuş. Böylesine zarar görmüş, iki bacağını kaybetmiş, üstüne kalçasından yaralar almış, postu deldirmiş bir köpek ölüme terk edilmediğine göre varmış demek bir hikmeti.

Diğer iki dişinin dedeme acıyarak baktığını fark eden barınağın lideri Akbaş, beyaz bıyıklarını oynatarak, "Bunun ne hikmeti olabilir ki," demiş, "malak gibi yatıyor işte."

"Yatıyor ama bir felaket yaşadığı kesin," demiş Çatalburun.

Bölmenin bir kenarında sessizce uzanan ve Akbaş'ın korkusundan pek sesi çıkmayan Kurtoğlu, "Bence bu bir bekçi köpeği," demiş. "Bir fabrikanın bekçisi. Bacaklarını makinelere kaptırmış basbayağı."

Bölmedeki diğer köpekler bir an durup Kurtoğlu'nun söylediklerini tartmışlar. Kurtoğlu'nun biraz da ciddiye alınmak için yumurtladığı sözler doğru olabilirmiş aslında. Fabrikadaki devasa makinelerden birinde bir tehlike sezmiş, tehlikeyi kahramanca önleyeyim derken kopmuş bacakları. Kopan bacakları makinenin kolları arasında un ufak olurken işçiler yetişmiş ve bu kahraman köpeğin bacaklarına müdahale etmiş anında. Ustabaşı elemanları toplayıp iki şahane ayak yapmış oracıkta dedeme. Onca kan kaybına karşın ölmemesinin, hayatta kalmasının tek nedeni buymuş belki de.

Yerine göz koyanların bu türden sessiz cümlelerle ilerlediğini bilen Akbaş, "Sana fikrini soran oldu mu?" diye kükremiş Kurtoğlu'na.

Akbaş'ın bu gürlemesi aslında herkeseymiş. Bir tür liderliğini sağlama alma niyeti taşıyormuş kızgınlığı. Diğer köpekler sessizce kenara çekilip Akbaş'ın öfkesinin dinmesini beklemişler.

Uzaklardaki Makam Dağı'ndan aldığı soğuğu gürül gürül taşıyan ayaz, dağ bayır aşarak köpek barınağının kuytuluklarında kendine bir çıkış arıyormuş. Yol kenarına biraz da üstünkörü bir şekilde inşa edilen hayvan barınağına baharda dikilen taze fidanlar köklerini toprağa yaymanın sevinciyle göğe yükseliyormuş. Ama çok geçmeden yaprakları sarardığı için, yaz boyu topraktan aldıkları suyu idareli kullanmak adına olabildiğince ağır hareket ediyorlarmış. Bir damla su için boyunlarını nazikçe sarı binaya çeviriyormuş fidanlar.

Bütün gece radyodan yükselen şarkıların eşlik ettiği barınaktaki sarı binanın turuncu ışıkları sabaha kadar açıkmış. Biri genç, diğeri yaşlı bekçi geceleri dönüşümlü olarak nöbete kalıyormuş. Adı Köpek Cengiz olan genç bekçi merhametliymiş. Kötü davranmazmış köpeklere. Zaten adının önünde köpeklerden aldığı bir sıfat varmış. Yaşlı hizmetli ise bütün gece uyuyor, köpekler arada sırada birbirleriyle dalaşınca başını pencereden çıkarıp usturuplu bir küfür savuruyor, sonra yeniden yırtık kanepedeki uykusuna çekiliyormuş. Eğer sesi kavgayı kesmeye muvaffak olamamışsa, eline aldığı ucu lastikli sopayla aşağıya iniyor, sopanın ucundaki lastiği hışımla kavga eden köpeklere savuruyormuş. Sonra uykusu kaçtığı için parkasının iç cebinden bir sigara çıkarıp yoldan gelip geçen arabalara bakıyormuş.

Çimento taşıyan kamyonlara, demir yüklenen tırlara, meyve sebze halinden mal alıp kasabalara götüren pikapla-

ra, uzak şehirden gelen ve pek çoğu koltuklarına korkuyla sinmiş asker taşıyan gece otobüslerine, pamuk balyaları istiflenmiş traktörlere, bazen de ana yolun aksi istikametinde çoğunlukla askerî mühimmat ve yük taşıyan trenlere bakıp iç çekiyormuş. Ne kadar yıkanırsa yıkansın üzerinden bir türlü çıkmayan köpek pisliği kokusu yüzünden iğrenmeyle karışık bir duyguyla yatağına geri dönüyormuş yaşlı bekçi.

Cinsleri, cinsiyetleri, yaş ve yaralarına göre ayrı ayrı bölmelere konulan, ama bazen yer darlığından bir arada da tutulabilen köpekler dışarıdaki gece ile barınaktaki gece arasında zaman farkı olduğunu anladıkları için genellikle geceleri uyuyup gündüzleri ayakta oluyorlarmış. Dışarıda tam tersiymiş oysa. Bütün gün sağda solda pinekledikten sonra uzun uzun gerinerek geceleri sokaklara çıkar, yaşadıkları bölgeyi savunmaya çalışırlarmış. Gördükleri her elektrik direğine işeyip kendi bölgelerine kokularını bırakırlarmış. Karınlarını doyurmak, güvenle başlarını sokacakları bir yer bulmak için geceleri sokaklara söz geçirmek zorundaymışlar. Ama barınakta zaman tersinden işliyormuş.

Meraklı ziyaretçiler, ince bıyıklı veteriner, her gün düzenli olarak varillere doldurulan yemek artıklarını barınağa getiren askerî araç, arada bir teftişe gelen ve barınağa kendi adını veren belediye başkanı, gelenler ve gidenler hep gündüz işliyormuş. Barınakta bütün tehlikeler gündüze aitmiş. Gece uyku demekmiş barınakta. Uzun uzun esneyip zamanı dinlemek demekmiş. Eğer iki köpeğin kavgası geceye de taşmamışsa güvenlik demekmiş. Hatıralara sarılmak ve beklemek demekmiş gece.

Ama bazı zamanlar birdenbire bölünüyormuş barınaktaki sessizlik. Durduk yere havlayan köpekler ile ana yoldan geçen kamyonların sesini bambaşka bir ses yarıda kesiyormuş. Günde iki defa barınağa yemek artıkları getiren askerî kamyonun geldiği karakoldan yükselen silah sesleri huzur-

suz ediyormuş tüm köpekleri. Barınağın dışında adı konmamış bir iç savaş yaşanıyormuş çünkü. Köyler boşaltılıyor, insanlar sokaklarda saldırıya uğruyor, yürüyen kalabalıkların üzerine ateşler açılıyor, sağda solda mayınlar patlıyor, gencecik askerler ölüyor, her tarafı paslanmış bir ring aracı ha bire mahkûm taşıyormuş cezaevine. Sadece karakoldan değil, barınağın uzağındaki taburdan da her gece silah sesleri geliyormuş. Namlularını dağa doğrultan tanklardan çıkan bombalar, devriyelerin heyecanlı düdükleri, alarm sinyalleri bütün köpeklerin ortalığı velveleye vermesine neden oluyormuş. Deprem alameti gibi bölmelerinde sağa sola dönüp uluyor, her silah sesinden sonra uzun uzun havlıyor ve sesin geldiği yönü bulmaya çalışıyorlarmış.

Ama yine de barınağın tüm yiyeceği karakoldan sağlandığı için kimse bu durumdan şikâyet etmiyormuş. Olduğu gibi çöpe dökülmüş şehriye veya pırasa çorbaları, haftanın birkaç günü çıktığı için askerlere gına geldiğinden çöpün yolunu tutan envaiçeşit tavuk yemeği, içinde kurt bulunduğu için hiç kaşıklanmamış kuru fasulyeler, bayatlamış ekmekler, bozulmuş konserveler, içinde her zaman bir parça taş olan bulgur pilavı biraraya gelip garip bir bulamaç oluyor ve eski bir benzin variline konarak barınaktaki köpeklerin midesine yollanıyormuş bu sayede.

Yedinci günün sabahında burnunu sağa sola oynatan dedem, gözlerini açmadan, önce burnunu kaplara boşaltılan yemek artıklarından yayılan kokunun peşinde gezdirmiş, sonra da iğrenmeyle karışık bir duyguyla başını arka bacaklarının arasına gömmeye çalışmış zorlukla. Bir zamanlar üşüyen burnunu ısıtan bacak arasında bu kez bilmediği bir nesneyle karşılaşmış. Narkozun etkisi hâlâ geçmediği için gözlerini tam olarak aralayamıyormuş. Burnunu, gayri ihtiyari bir biçimde karnına bağlanan tekerleklerin üzerinde

gezdirip başına ne geldiğini düşünmüş kaşlarını düşürerek. Bacak arasındaki sıcaklığın yerini tekerleklerin soğuk metalik kokusu kaplıyormuş artık. Karnına geçirilen lastikten kasnağı dişlerinin arasına alıp çekiştirmiş ama lastiği çıkarmada başarılı olamamış.

Gözlerinden birini zorlukla açmış ama bu sefer de dünyanın kendi ekseninde değil de adeta onun etrafında döndüğünü anlarcasına başı dönmüş. Peşinden de bulamacın kokusu gelmiş burnuna. Yorgun başını yeniden patilerinin arasına almış ve olanları idrak etmeye çalışmış bulanık hafızasında.

"Biraz sessiz olun," demiş Akbaş, "yavaş yavaş kendine geliyor galiba."

"Kendine gelse ne olur ki artık bundan, demiş Kurtoğlu. "Tüyleri dökülmüş, bacaklar kopmuş, götünde sayılmayacak kadar delik; çok yaşamaz bence bu."

"İncebıyık iyi iş çıkarmış ama," demiş kulakları yere değen Tabansız.

"Evet," demiş son bölmedeki Tenzilat, "motorize olmuş bizimki."

Diğer köpekler onun bu sözlerine gülerken, annelerinin memesine gömülen yavrular başlarını merakla kaldırıp bir an için dedeme bakmışlar. Karınları doyduğu için bir an önce oyun oynamak istiyorlarmış. Yavruların en küçüğü, benekli yüzüyle tel örgülere yaklaşıp dikkatle dedemi süzmüş. Bir iki defa havlayıp onu uyandırmaya çalışmış. Dedem, yavru köpeğin sesini duymuş fakat ona bir cevap verememiş. Gözlerini aralayıp yavru köpeğe bakmaya niyetlenmiş yeniden. Bulanık görüntülerin arasında kuyruğu merakla sallanan yavru köpeği görünce araladığı gözlerinden yaşlar boşanmış. Ardında da bir homurtu çıkmış kanlanmış dişlerinin arasından ama ne dediği duyulmamış.

Ön bacaklarından birini zorlukla yüzünde gezdirerek süzgün kirpiklerinden dökülen gözyaşlarını silmiş dedem. Bü-

tün vücudu hâlâ zangır zangır titriyormuş. Dilini ağzının içinde ne kadar dolaştırsa da akmamış salyası. Boğazından bir lokma geçmeyeli günler olmuş. Gözyaşlarıyla ıslanmış patisini diliyle kurularken diğer gözünü de açmış. Barınağın girişindeki yemek artıklarının konulduğu varilden yayılan kokuyla midesi bulanmış.

Boynunu ileri doğru ittirdiğinde hayatı boyunca bir kolye gibi taşıdığı tasmasına takılı duran zincirinin yerinde olmadığını görmüş. Zincirinin yokluğuna sevinebilirmiş belki ama bacaklarının yerinde yeller esiyormuş. İki küçük tekerlek gövdesini ileri geri hareket ettiriyormuş. Yine de hâlâ bütünüyle kendine gelemediği için tekerleklerin nedenini anlayamamış.

Yüzlerce köpek varmış etrafında. Hepsi tel örgüyle çevrilmiş bölmelere hapsedilmiş ve durmadan havlıyorlarmış. Hemen peşinden bütün bu görüntüler tepetaklak olmuş. Zaman tepetaklak olmuş. Geride bıraktığı günler birer birer görünerek el sallamış ona. Sallanan eller, etrafında fır dönmeye başlamış. Adeta kuvvetli bir hortumun içine hapsolmuş gibi bir girdaba girdiğini fark etmiş dedem. Artık yerinde yeller esen kuyruğunun bir o yana bir bu yana sallandığını görmüş o girdapta. Yer yer kanlanmış bal sarısı gözlerini tekrar kapatmak zorunda kalmış.

Barınağın yaşlı bekçisi el arabasına doldurduğu yemek artıklarını azar azar bölmelerdeki kaplara boca ederken, basit bir tesisatla sarı binanın hoparlörlerine bağlanan radyodan Müzeyyen Senar'ın okuduğu şarkılar yayılıyormuş etrafa. Radyoda çalınan şarkılara köpeklerin havlamaları karışıyormuş. Neden sonra şarkılar kesiliyor, arada bir içli bir şekilde konuşan sunucunun sesi giriyormuş devreye. Bir kadınla adam dönüşümlü olarak özlü sözler okuyor, sonrasında sözü yine o kederli şarkılara teslim ediyorlarmış. İçli nağme-

lerle yüklenmiş, adeta bir matem havasında yer bulmuş şarkılar sarı binanın pencerelerinden çıkıp barınaktaki bölmeleri teker teker yokluyor, sonra yeniden geldiği yere, radyonun kocaman hoparlörlerine dönüyormuş. Ama geriye dönen nağmeler sadece şarkıların değil, sabah akşam uluyan köpeklerin kederini de alıyormuş yedeğine. Sıkılan, dışarı çıkmayı uman, kuyruğunu neşeyle sağa sola oynatmak isteyen, fiyakayla sokaklarda koşmaya niyetlenen köpekler peş peşe uluyarak şarkının kederine ortak oluyorlarmış sanki.

"Ulan yeter be," demiş Akbaş, "uluyacak ne bok varsa!"

Kimse iyi kötü bir cümle ekleme gereği duymamış Akbaş'ın söylediklerine. Sanki bir şehrin simgesiymiş de tunçtan heykeli şehrin en önemli yerine törenle dikilmiş gibi dimdik durarak boynunu ileri uzatmış Akbaş. Bir yerlerden tehlikeye bulanmış bir ses duymuş gibi kıpırtısız bir şekilde uzakları dinlemiş beyaz gövdesiyle. Barınağın tel örgülerine yapışıp kalmış, bir yere gidememiş naylon poşetler ile üzerinde "Parti İlçe Başkanı Kaçırıldı" yazan eski bir gazetenin hışırtısı gelmiş kulağına ilkin. Yoldan hızla gelip geçen arabaların, yaklaşmakta olan yük treninin, sonbaharın hışırtısıyla sallanan ağaçların, bir yerlerde usul usul akan derelerin değil, başka bir sesin varlığını sezmiş muhtemelen.

Anlatılanlara göre, kulaklarından birini amansız bir kavgada kaybetmiş Akbaş. Diğer kulağını olabildiğince açıp herkesten daha iyi olduğunu kanıtlamak istercesine, yaklaşan sesin varlığını ilk o hissetmek istemiş heyecanla. Beyaz karnı heyecanla inip kalkarken, burnundan yükselen buğular eşliğinde, kuyruğunu kıpırtısız bir şekilde havaya dikmiş.

"Ne oldu," diye sormuş Çatalburun, "bir sorun mu var?"

"Bu kulaksikenler yüzünden bir şey anlamıyorum ki," demiş Akbaş.

"Huysuzlandın birden," diye bağırmış öte bölmeden Adıgüzel.

"Darlandım," demiş Akbaş, "bir şey olacak sanki."

"Deprem mi?" diye sormuş korkuyla Defo.

"Değil," demiş Akbaş, "bu başka bir şey."

Çok geçmeden yoldan geçen arabalar oldukları yerde durmuşlar. Sürücüler bir şey bekliyormuş gibi heyecanla araçlarından inip saatlerine bakmış. Bulutlar bile oldukları yere sabitlenmiş gibi başlarını aşağıya, dünyanın bir yel gibi sağa sola dönen hareketliliğinin bir anda kesilmesine dikkat kesilmiş. Tüm araçlar oldukları yerde durup zamandan kopup gelen o vaktin yaklaşmasını bekliyormuş sanki. Fakat kimsenin saati zamanı doğru dürüst göstermediği için aceleci biri herkesten önce davranmış. Sonra sözleşmiş gibi hepsi aynı anda kornalara abanmış.

Radyodaki spiker, "Bugün 18 Kasım 1993," dediğinde, önce acı sirenler çalmış radyoda, ardından da sirenlere çok uzaktan geçen yük treninin kuvvetli düdüğü eşlik etmeye başlamış. Herkes hareketsiz bir şekilde dimdik ayakta duruyormuş. Yaşlı bekçi bile taburdan getirilen bulamacı bölmedeki kaplara boca ederken çalan sirenler yüzünden olduğu yerde kalakalmış. Barınağın hemen girişinde, kıpırtısız bir şekilde dikilen Foks'un gözünden bir damla yaş süzülmüş tüylerinden aşağıya. Cam gözlerinden biri kederle sağa sola dönmüş.

Dedem, yaşadığı, geride bıraktığı, artık hatırlamam dediği, iki bacağını kaptırdığı hikâyesinin ağırlığı ve bu hikâyeden kendisine yadigâr kalan baş dönmesine rağmen iki gözünü birden açıp önce haline bakmış, sonra da ağzındaki kanla yıkanmış belli belirsiz kelimeyi gökyüzüne doğru haykırmış.

Kendisi gibi her daim yorgun olan kulaklarını havaya diken Tabansız, bölmedeki diğer köpeklere dönüp, "Melsa diye birini tanıyor musunuz?" diye sormuş.

"Yok," demiş Akbaş, "kimmiş?"

"Bilmem," demiş Tabansız, "bizim kopuk, Melsa diye inledi durdu dün gece. Şimdi de onun için uluyor sanırım."

"Vaaay!" demiş bir gözünü hınzırca kırpan Adıgüzel, "aşk yüzünden haşat olmuş demek bizimki."

Sonra da yerde uzanmasına rağmen boynunu gökyüzüne doğru binbir zahmetle uzatan ve yeryüzünün en acı kelimeleriyle inleyen dedeme bakıp, "Aşk hikâyelerine bayılırım," demiş Adıgüzel.

Tabansız, araya girip, "Ben pek de emin değilim aşk hikâyesi olduğuna," demiş.

Susmuşlar.

Merakla dedeme bakmışlar.

Ateşler içinde cayır cayır yanıyormuş dedem. Uzandığı yerde sağa sola dönüyormuş ha bire. Sadece rüzgârın duyabileceği incecik bir sesle bildiği bütün kelimeleri yan yana getiriyor, zangır zangır titreyen gövdesinden yükselen kelimeleri bir sayıklamanın tam ortasına fırlatıyormuş.

İKİNCİ BÖLÜM

ALEVLİ KALPLER

"Elimi dostça omzuna koydum,
meğer yarası tam da oradaymış."
Paul Valéry

Zaman çok garip bir şeydir. Geriye doğru saydığında başka, ileriye doğru saydığında başka geçer.

Hangisinin daha zor olduğunu anlamam için boynumu havaya kaldırıp kurt kardeşlerim gibi ulumam, gözbebeklerimi küçültüp bir noktaya uzun uzun bakmam, kuyruğumu dik tutup kulaklarımı karanlığa daldırarak zamanın sesini dinlemem gerekir. Bütün melekelerim elimden alınmadan önce daha afili cümleler kurabilirdim belki. Dilimi kelimeden kelimeye gezdirebilir, patilerimden birini çeneme koyup uzaklara hisli hisli bakabilir; sevdiğim şahane kelimeleri top top yapıp bana bakanların yüzüne fırlatabilirdim. Ama artık çok geç. Bana yalnızca her tarafını ısrarla kemirdiğim kırık bir aşık kemiğine benzeyen bu hikâye kaldı.

Babamı hiç görmedim. Kim bilir hangi vaatlerle annemi kandırarak çekip gitmişti. Annemi de çok fazla hatırlamıyorum. Zaten, onca olaydan sonra onu biraz olsun hatırlamam bile bir mucize belki de. Yıkık bir evin arka tarafında açtım gözlerimi dünyaya, bir tek bu geliyor aklıma. Bana benzeyen, benek benek tüyleri olan üç kardeşim vardı. Kısık göz-

lerle arada bir ortadan kaybolan annemizin yolunu gözlüyorduk sabırsızca. Yerlerde yuvarlanıyor, birbirimizin sırtına tırmanıp kulaklarını ısırıyor, yerde bulduğumuz tahta ve kumaş parçalarını çekiştiriyorduk boyuna.

Sonra annemiz geliyordu. Yorgunlar yorgunu bir halde yere yatıp bizi yanına çağırıyordu. Heyecanla koşturup memelerine gömülüyorduk. Sütle dolmuş memelerini emerken diliyle uzun uzun yalıyordu bizi ve buna bayılıyorduk. Gecenin soğuğunda tüylerinin arasına alıp koruyordu bizi annemiz. Kardeşlerimle birbirimize sokuluyorduk. Bazen gözlerimizi açıp gökyüzündeki yıldızlara bakıyorduk ve dünyanın karşısında küçücük kaldığımızı fark ederek birbirimizin nefesleriyle ısınıyorduk. Sabah olunca, ortadan kaybolmamamız, insanlara çok fazla yaklaşmamamız konusunda binbir tembihte bulunarak yiyecek bir şeyler bulma umuduyla yine kayboluyordu ortadan annemiz.

Küçüktüm daha. Yaramazdım. Dünyanın nasıl bir yer olduğunu anlamaya çalışıyordum. Sağdan soldan sesler geliyordu kulağıma. Dünya birbirinden şahane seslerle beni çağırıyordu ve meraklı kulaklarım teşneydi o seslere.

Günün birinde annemin yolunu beklemekten vazgeçip yürümeye başladım. Kardeşlerim, "Gitme!" diye seslendiler ama onları dinlemedim. Yıkık evden çıkıp harap haldeki sokaklara daldım. Bit kadar sümüklü veletler peşime takıldı. Orda burda gezinen köpekler gelip arkamı kokladı. Yaşlı teyzeler ekmek filan fırlattı. Yine de kimse gereğinden çok yaklaşmıyordu bana. Küçüğüm diye birkaç güzel söz, bir iki parça ekmek verip yanlarından uzaklaştırıyorlardı.

Tek katlı evlerin yanından sessizce ilerleyerek kasaba meydanına vardım. Daracıktı kaldırımlar ve insanlar sokak ortasında yürüyordu. Gelen geçen arabalar yüzünden telaşla bilmediğim ara bir sokağa daldım. Kapısında resimler

olan büyük bir binanın önünde durup etrafına baktım. Adını sonradan öğreneceğim pamuk gibi yaşlı bir adam uzanıp kucağına aldı beni.

Hoşuma gitti adamın beni kucaklaması. Patilerimden tutup tıpkı annem gibi havaya kaldırdı küçücük gövdemi. Burnumun ucundan öpüp yere bıraktı. Bir tabağın içine süt doldurup önüme koydu. Annemin sütüne benzemiyordu ama yine de son damlasına kadar içtim sütü. Binadan içeri girip arka arkaya dizilmiş sıraların arasına uzandım. Bütün gün uyudum o karanlık ve tuhaf binada. Garip rüyalar gördüm. Yaşlı adamı sevdim ama akşam olmak üzereydi. Annemin dönüş vakti yaklaşıyordu. Sokakları ve dünyayı koklaya koklaya kardeşlerimin yanma geri döndüm.

Sabah kupkuru halde sokaklara saldığımız annemizin memeleri akşamla gürül gürül geri geldi. Emzirip durmaktan helak olmuştu kadıncağız. Yere uzanıp bizi yanma çağırdı. Biz memelerine saldırırken bir yandan da dördümüzü yalayıp kokumuzu burnuna çekiyordu.

Birden durdu annem. Hırlayarak ayağa kalktı. Kardeşlerimi kenara itip bana baktı. Burnunu yaklaştırıp tüylerimi kokladı. Ne olduğunu anlamamıştım. Memesine her hamle yaptığımda dişlerini gösteriyordu bana. Gözlerim doldu. Yalvarırcasına sesler çıkardım. Özürler diledim. Yeminler içtim bir daha kaçmayacağıma dair. Kıtmir Hazretleri'ni yeminime şahit gösterdim. Fakat bana acıyacağına, nefretle yüzüme baktı. Ne yaptım ne ettimse emzirmedi bir daha beni. Kardeşlerim annemin memelerine yumulurken, beni yanma bile yaklaştırmadı.

Bir iki başarısız denemede bulunduysam da faydasız, annem kovdu beni yanından. Kardeşlerim, ağızlarını memelerden çekip yazgıma asılan yaftaya baktılar. Sonra umursamadan annemin tüylerine gömüldüler.

Çirkin ördek yavrusu gibi sokaklara salındım. Mukadderat deyip katlandım. Aç kaldım, ısınacak bir yer bulmak için adeta dünyayı dolaştım, yanaştığım her kapıdan kovuldum, başımı sokacak bir yer bulamadım; dünya üzerime geldikçe kendimi sokaklara saldım. Birkaç gece orda burda yattım. Bilmeden sınırını ihlal ettiğim bir köpek beni görür de parçalar diye hep tetikte kaldım. Gündüzleri de insanlardan gelebilecek tehlikeler yüzünden fazla kalabalık olmayan yerlerde saklandım. Orası burası derken Arkanya'daki peynir çarşısına attım kapağı.

Gündüzleri köylülerin yan yana dizilip peynir, tereyağı, kuru yemiş, köy tavuğu, sebze meyve sattıkları peynir çarşısı bomboş olurdu geceleri. Yerlerdeki peynir kırıntılarını, bir tavuğun oracıkta yüzülmüş derisini mideme indirir, meyve kasalarının altında saklanırdım. İnsanlar akşamla çekilirdi çarşıdan. Bana kalırdı peynir çarşısı. Ama çarşıyı tek başıma savunamayacak kadar küçüktüm. Mecburen, kasaların altında korkudan tir tir titreyerek sabahı bulurdum. Çarşıyı çepeçevre saran dükkânların tenteleri rüzgârla sallanınca başımı karnıma gömer bu korkutucu seslerin bir an önce bitmesini beklerdim.

Çarşı Camii'nin müezzini sabah ezanını okumak için çarşıya gelirdi alaca karanlıkta. Tanırdım onu. Yavaşça yerimden çıkar ve belki beni sevip okşar diye ona koşardım. Ama sevmezdi beni müezzin. Her seferinde terslerdi küçücük yüzümü. Mecburen yerime geri döner ve içli sesiyle ezan okuyan bu adamın bana karşı neden merhametsiz olduğunu anlamaya çalışırdım. Müezzinin sesiyle aydınlanan kasaba evleri birer ikişer ışıklarını yakarken, soğuktan tostoparlak olur, başımı karnıma gömerdim.

Arada sırada, meyhaneden çıkıp eve gitmeye çalışırken yere yığılan sarhoşlar hariç tek bir hareketlilik olmazdı çarşıda. Bir çalı dikeni, bir kedi ya da ortalıkta fır dönen bir ya-

rasa; geceyi onlarla paylaşırdım. Tam da o yıl bekçileri karakollara çektikleri için, geceleri sarhoşlar, polisler, duvarlara yazı yazan gençler olurdu bir tek. Bir sokak lambasının turuncu ışığında dünyaya hevesle yutkunur ve uyumaya çalışırdım.

Bazı geceler, Manifaturacı Zül Amca gelip dükkânını açar ve kendisinden kefen bezi isteyen yaslı kasabalıların isteklerini karşılardı. Zül Amca, kefen bezini eline aldığı ahşap metreyle havaya savurup bez parçalarını havada metreyle birlikte çevirirken gözü yaşlı kasabalılara bakar ve annemi düşünürdüm nedense.

Günün birinde, sığındığım peynir çarşısını yetişkin bir köpek keşfetti. Tanıyordum onu. Kapkara tüyleri olan, benim yedi sekiz katım kadar bir köpekti. Öğretmenevinin etrafında dolaşırdı boyuna ve kendisi için hazırlanan hususi yemeklerden yerdi. İri cüsseliydi ve kendisi gibi besili öğretmenevi müdürünün köpeği olduğu söylenirdi sağda solda. Kaymakam, emniyet müdürü ve kasabanın diğer ileri gelenleri sık sık öğretmenevinin bahçesinde sofra kurar, yiyip içer, artıklarını da ona atarlardı. Geldi buldu beni saklandığım kasaların altında. Sipsivri dişleriyle salyalar akıtarak gezindi durdu etrafımda. Mecburen, bir fırsatını bulup kuyruğumu bacaklarımın arasına kıstırıp kaçtım çarşıdan.

Gidecek bir yerim yoktu. Günlerce sağda solda dolandım durdum amaçsızca. Kasabadaki tren istasyonuna, eskiden içki ürettiği rivayet edilen çimento fabrikasına, polis lojmanlarına, Papaz Gölü'ne, otogara kadar yürüyüp durdum ama benim üzerimi örtecek bir merhamet kırıntısıyla karşılaşmadım. İnsanlardan bir hayır yoktu bu kasabada. Ben de tıpkı benim gibi sokaklarda yaşamaya mecbur olan, dünyaya dişlerini sivrilten bir çetenin kuyruğuna yapıştım.

Dört kişiydiler ve kendilerine Alevli Kalpler Çetesi adını takmışlardı. Barut liderleriydi ve içlerindeki en gözü ka-

ra köpekti. Adının aksine kalender bir köpekti. Yol yordam bilir, durduk yere dellenmez, ne zaman zıvanadan çıkması gerektiğini herkesten iyi hesap ederdi. Onu alt etmek imkânsızdı neredeyse. Latif Dede, en yaşlılarıydı. Tüyleri dökülmek üzereydi ama kafasındaki lüle lüle saçlar dökülmekte inat ediyordu. Durmadan hikâyeler anlatıyor ve çetenin ruhani lideri olduğunu söylüyordu. Sadece köpekler değil, cümle hayvanat saygıda kusur göstermezdi ona. Çetenin adını izlediği bir filmden ilham alarak o koymuştu. Ne zaman bir hikâye anlatsa yerde harıl harıl çalışan karıncalar dahi işlerini güçlerini bırakır ona kulak kesilirdi. Mikrop, fazlasıyla yılışıktı ve bir köpekten çok sırtlana benziyordu. Ona buna isim koymaya bayılıyor, kendi adından yayılan mikropları başkalarına da sürmeye çalışıyordu. Bolero'nun omuz hizasında beyaz tüyler vardı ve ona bu ismi takanlar muhakkak bir kadın elbisesinden ilham almıştı. İncecik bir sesi vardı ve havlarken bile nezaketi elden bırakmıyordu.

Alevli Kalpler Çetesi, Makam Dağı'nın eteklerindeki kasaba mezarlığını mesken tutmuştu. Mezarlığın dolup taştığı cuma günleri hariç sürekli mezarlıkta yaşarlardı. Bu yüzden geceleri mezarlığın yanından geçen insanlar, ölüler yetmezmiş gibi onlar yüzünden iki kere ıslık çalmak zorunda kalırdı.

Etrafı taşlarla örülmüş büyükçe mezarlığın kapısından içeri girip onlarla göz göze geldim günün birinde. Bit kadar bir şeydim daha. Boyuma bakmadan onlara havlamaya başladım. Barut, uzandığı yerden kah kah güldü bana. Latif Dede, alt dudağından yardım alarak lülelerinden birine üfürdü. Bolero, heyecanla kuyruğunu salladı. Mikrop salyasını göğsüne sildi. Sırayla arkama geçip kokladılar beni. Kendimi sırtüstü yere atıp sevimlilikler yaptım, yüzlerini yaladım. Diğerleri karşı çıktı ama Barut'un olur vermesiyle aralarına ka-

tıldım. Kuyruğun sonuncusu olarak peşlerine takıldım. Onların yanında büyüdüm. Çocukluk denen hastalığı bir ergen sürüsünün peşinde aştım.

Uğursuz bir el beni sokaklardan alıp başkente göndermeden önce bir sokak köpeğiydim. Kime hırlayacağımı, kime sırnaşacağımı adım gibi bildiğim insanların yaşadığı bir kasabam vardı. Rızkımı aradığım kapı önleri, hareket eden her şeye havladığım sokaklar, kuyruğumu neşeyle sağa sola oynattığım geceler, hepimizin üstünü örten pırıl pırıl bir gökyüzü; beni sevenler, benden nefret edenler, en önemlisi de yanlarında serpildiğim bir çetem vardı. Beş köpek, bazen birbirimize hırlayıp bazen de birbirimizi kollayarak sokak sokak geziyorduk.

Bazen kasaba bize yetmiyor, kendimizi fazla uzağa gidemeyeceğimizi bile bile yollara sürüyorduk. Gündüzleri kasabanın uzağındaki Papaz Gölü'ne, Makam Dağı'nın eteklerine, meyve bahçelerine, tren istasyonuna gidiyorduk. Latif Dede, ruhani liderliğini abartıyor ve hiç susmuyordu yürürken. Yok, şurada iki ayrı meyhane varmış, sahipleri kardeşmiş de günün birinde birbirlerini öldürmüşler, yok kasabanın en ünlü müzisyeni şu elektrik direğine çıkıp ikinci kez intihara kalkışmış da yine başaramamış, yok eskiden bir rakı fabrikası varmış kasabada da köpekler bile mest olurmuş atıklarından; saydıkça sayıyordu. Kulaklarımızda Latif Dede'nin onlarca hikâyesi, akşamın çökmesiyle birlikte yeniden kasaba mezarlığına dönüyor, gece bizi kollarına alıp oradan oraya sürüyordu. Sokaklardan panzerler ve motor sesini çok iyi tanıdığımız polis arabaları geçiyordu ha bire. Evlerin etrafını sarıyor, uykusunda yakaladıkları gençleri yaka paça arabalara bindirip karakola götürüyordu polisler. Merakla olan biteni izliyor, götürülen gençlerin arkasından sessizce ağlayan insanların sesine kulak veriyorduk.

Sonra telaşla açılan ışıklar yeniden kapanıyor ve sokaklar bize kalıyordu böylece. Asfalt yollara vuran sokak lambalarının altında kuyruğumuzu huzurla sallayıp bizim olan, gün doğumuna kadar bizim kalacak sokakların ve dünyanın tadını çıkarıyorduk.

Çıt çıkmıyordu kasabadan. Karanlık sokakların birinden çıkıp diğerine sapıyor, turuncu sokak lambalarının altında çöp tenekelerine burunlarımızı daldırıyor, uzaktaki kardeşlerimizin havlamalarına aynı şekilde cevap veriyorduk. Kulaklarımızı dikip dikkatle uzakları dinliyor, ayaklarımızdan birini havaya kaldırıp mezar taşlarının üzerine işiyor ve kimsenin bölgemizi işgal etmeyeceğinden iyice emin olunca uykuya dalıyorduk.

Sessizdi mezarlık. Ölüler boylu boyunca yatıyordu ve tehlikesizdi. Kimi geceler, sivil elbise giymiş ama ellerinde telsizler olan bazı sarkık bıyıklı adamlar belediyenin iş makineleriyle mezarlığa gelip büyükçe çukurlar açıyor ve kahverengi ayakkabılı birkaç kişiyi aynı anda çukurlara yuvarlıyorlardı. Mezarlık köpekleri olduğumuz için insanların adetlerini az buçuk da olsa biliyorduk. Ne bir namaz kılınıyor onlar için ne helallik isteniyor ne de bir dua okunuyordu. Çukurların üzerini hızla örtüp gidiyordu adamlar. Lime lime elbiseli o gençlerin kim olduğuna dair bir fikrimiz yoktu ve neden topluca gömüldüklerini de anlayamıyorduk. Yakınlarda bir yerde savaş olduğunu ve bunun normal olduğunu söylüyordu çetemizin ruhani lideri Latif Dede. Kafamızı böyle şeylere takmıyorduk. Yiyecek bir şeyler bulmak umuduyla burnumuzu sağda solda gezdirip bulduklarımızı bir çırpıda midemize indiriyorduk.

Belaydık. Bitirimdik. Tuttuğumuzu koparırdık. Bazen ödlek kedilerin peşine düşerdik. Nefes nefese kaçacak bir delik ararlardı. Bazen de sokak sokak gezer, "Ne geçiyon la bur-

dan," diye korkuturduk yabancıları. Betleri benizleri atardı. Onların deyişiyle, itin götüne girmiş gibi olurlardı. Sonuçta insanlarla aramızdaki mesafe açılır ve kimse bir şey vermezdi bize.

Kısmetimize pek bir şey çıkmıyordu kasabadan. İyi beslenmediğimiz için çelimsizdik. Sağda solda bulduğumuz kırıntılar dişimizin kovuğuna bile yetmiyordu. Açtık, sonumuz belli değildi, mecburduk. Çenemizi toprağa koyup çareler aradık haliyle. Barut, ikide bir mezarlığın aksi istikametinde bir çöplüğün olduğunu söylüyordu. Kasabadaki taburun artıkları oraya dökülüyordu ve o çöpler değil bize tüm kasabaya bile yeterdi ona göre. Ama başka bir çetenin kontrolündeydi çöplük. Öyle kolay değildi başkasının çöplüğünde eşinmek. Sayımız da yetmiyordu onlarla savaşmaya. Mecburen çetemize birkaç yeni köpek katıp çöplüğü ele geçirmek için hazırlıklar yapmaya başladık.

Doğrudan çöplükteki çeteye saldırmak yerine, Latif Dede'nin önerisiyle sağa sola haber yolladık. "Alevli Kalpler Çetesi harekete geçiyor," diye söylentiler yaydık kasabaya. Orda burda sıkıştırdığımız köpekleri hırpalamak yerine, gözlerini iyice korkutup, "Alevli Kalpler Çetesi bugün yarın saldıracak çöplüğe," diye başımızdan büyük laflar ettik. Böylece biz fosur fosur uyurken, düşmanlarımıza korku dolu, hep tetikte ve endişeli geceler armağan ettik. Ama biz bir türlü harekete geçmiyorduk.

Kıştı ve gün geçtikçe takatten düşüyorduk. Bazen öyle çok kar yağıyordu ki, yiyecek bir şey bulamadığımız için Mikrop'un önerisiyle taze mezarlara bile dadanıyorduk. Ama mezarlardan yayılan o iğrenç koku yüzünden bir süre sonra toprağı kazmaktan vazgeçip kasabadaki evlerin etrafında dolanıyorduk boyuna. Geceleri duvarlara yazı yazan gençler polisten korkmuyordu ama bizden korkuyordu. Ceplerinde ekmek parçaları oluyordu hep. Üç harfli o kocaman yazıyı

duvarlara yazarken hınzır hınzır yanlarına yaklaşıyor ve ekmekten payımızı istiyorduk.

Yine de hiçbir şey yetmiyordu bize. O günlerde sağa sola çişimizi yapmaktan bile vazgeçmiştik neredeyse. Latif Dede, karıncaydı, ağustos böceğiydi derken lafı uzatıyor ve söz ne zaman çöplükteki çeteye saldırmaya gelse, biraz daha beklememiz gerektiğini tembihliyordu. Sayımız iyice artmadan, açlık duygusu bizi sersemletmeden bu savaşı kazanmamız imkânsızdı. Çetemizin lideri Barut, Latif Dede'nin söylediklerini başıyla onaylıyor ve açlıktan kazınmış midelerimizi yeni hikâyelerle doldurmamızı söylüyordu. Barut'tan sazı alan Latif Dede sabahlara kadar içinde binbir nasihat olan bir hikâyeden öbürüne koşuyor ve bizi ekmek yerine kelimelerle doyuruyordu. Onca hikâyeden dalağı şişen Mikrop, sonunda bir gün dayanamadı ve Latif Dede'nin adını Lafo Dede olarak değiştirdi. Latif Dede, bu isim değişikliğinden pek memnun kaldı ve sazı eline alıp vakti zamanında iki sahibinden hangisini seçeceğini bilemeyen kararsız bir köpeğin hikâyesini anlattı bize.

Karlar yavaş yavaş eriyince burunlarımız kasabanın dışındaki o envaiçeşit kokunun yayıldığı çöp dağına çevrildi günün birinde. Ağzımızdan bir lokma geçmeyeli kim bilir kaç gün olmuştu. Eriyen kar sularından içiyorduk ve ister istemez zatürre illetine yakalanmak üzere olan ciğerlerimizden kuru kuru öksürükler yayılıyordu kasaba mezarlığına. Sayımız on ikiye çıkmıştı ve artık kimsenin umurunda değildi aramıza katılan yeni köpeklerin kim olduğu. Aç mı, içi öfkeyle dolu mu, saldırmaya hazır mı, tuttuğunu koparır mı, ona bakıyorduk.

Kaybedecek bir şeyimiz yoktu. Bir sabah, vaktin geldiğini anlayıp gözlerimiz kararmış bir halde yürümeye başladık. Bizden önce namımız gitti çöp dağına. Yutkuna yutku-

na açlar ordusuna dönmüştük. Yıllardır çöpten nemalanan, bu yüzden de giderek yağlanan, hantallaşan, savaşma yeteneğini kaybeden çeteyi kan revan içinde dağlara sürdük. Barut'un kulağı koptu. Lafo Dede boynundan birkaç yara aldı. Mikrop turp gibiydi, onca saldırının içinde bir tek sıyrık dahi almamıştı. Bolero'nun beyaz benekli omuzlarında kan lekeleri vardı. Bense sapasağlamdım ve birkaç köpeğin kuyruğunu ısırdığını için muzaffer bir edayla gülümsüyordum. Yaralarımızı yalaya yalaya dağın tepesine çıkıp zaferimizi ilan ettik gururla. Başka bir çetenin saldırısına uğrayana kadar artık bizden sorulurdu ele geçirdiğimiz dağ.

Kasabanın kuzeyinde, Makam Dağı'nın eteklerine kurulan taburun çöplüğü sadece bizim için değil, kasabadaki cümle yoksullar ve hayvanat için bir cennetti adeta. Dökülen yemekler, tarihi geçmiş konserveler, kantin artıkları karnımızı doyurmamız için bir hediye kutusuna dönüşmüştü. Kasabadan gelen çöplerle hiç ilgilenmiyorduk bile. Yiyecek bir şey çıkmıyordu kasabadan. Yoksulların çöpü az olurdu çünkü. Bizim asıl velinimetimiz taburdu. Askerî kamyon çekip gittikten sonra salyalarımızı akıta akıta çöp dağına koşar, dişe dokunur her şeyi çabucak midemize indirir, sonra da pırıl pırıl parlayan güneşin altında dağın o ekşi kokusuna inat tatlı bir uykuya dalardık.

Yalnız değildik dağ başında. Günün belli saatlerinde kasabadaki yoksulların istilasına uğrardı çöp dağı. Her tarafı allak bullak edip dişe dokunur bir şeyler ararlardı. Bulabildikleri her şeyi torbalara doldurup evlerine götürürlerdi. Konserveler, bayat ekmekler, bozuk çikolatalar, margarin artıkları, boş kola şişeleri, yarısı yenmiş simitler; patlamış fişekler, patladığı düşünülerek atılmış bomba ve havan mermileri; askerî kamuflajlar, palaskalar, kepler, yırtık çoraplar, yıkanmadığı için çöpü boylamış iç çamaşırları, sökülmüş botlar birer ikişer torbalara konur, yeniden kulla-

nılmak, bir süre daha ömür sürmek için kasabanın yolunu tutardı.

İyiydik, güzeldik, günler tüylerimizin arasından birer ikişer geçiyordu. Ama çiftleşme zamanı yaklaşırken tuhaflaşıyorduk. Durduk yerde birbirimize saldırıyor, sokaklarda gördüğümüz her dişinin kokusunu içimize çekiyor, geride torun torba bırakmak için sağa sola bakıp çiftleşebileceğimiz bir dişi arıyorduk. Arkadaşlarım için kiminle çiftleşeceklerinin bir önemi yoktu. Kuyruğunu sallayan her dişiye koşardı onlar. Bizim çetenin bitirimi Mikrop mesela, sadece köpekler değil kuyruğunu sallayan her hayvana sulanırdı.

Ben öyle değildim. Henüz hiçbir dişiyle çiftleşmemiştim. Damarlarımda akıp duran kan beni yavaş yavaş delirtirken bile kimseye aldırmayıp ille de âşık olacağım diye tutturmuştum.

Çetenin diğer elemanları zevkle, salyalarını akıta akıta çiftleşirken ben boynumu başka yöne çevirip aşkın hangi yollarda yürüdüğünü, nerede kaldığını, bana ne zaman geleceğini merak ederdim. Aşk nasıl bir şeydi bilmiyordum ama pençelerimi toprağa geçirmeme, sağda solda deli gibi koşturmama, olur olmaz yere şahlanmama rağmen bana beklemeyi tembih ediyordu. Böylece, başım önümde, burnuma gelen kokuları takip ede ede, tek başıma kasaba sokaklarına çıktım.

Uzun bir yolun sağında solunda bulunan evlerin yanından geçtim. Kasaba meydanında uzaklara bakan heykelin önünde durdum. Beni görür görmez taşını hazır eden çocuklara, eli zincirlenmiş tutukluları adliyeden alıp ibret olsun diye kasaba cezaevine yürüyerek götüren askerlere, tedirginlikle, adeta tüy gibi hafif adımlarla sağda solda beliren kadınlara, kasaba meydanında peynir satan köylülere, okuldan çıkan çocuklara, kasaba kahvehanelerinde topluca

oturup durmadan çay içen kara gözlüklü gençlere, dar paça pantolonları ve uzun tespihleriyle sokakları adımlayan çember sakallı adamlara, panzerleriyle kasabanın ortasından hızla geçen polislere, dükkân önlerinde akşamı bekleyen esnafa, vitrinlerden sarkıtılan işkembelere, eski bir pazar tezgâhı üzerine istiflenip sokak sokak gezdirilen balıklara, baş aşağı tuttuğu köy tavuklarını evine götüren ihtiyarlara, açık sigara satan okul sonrası çocuklarına baktım. Sonra yine, aradığım dişiyi bulamamış olmanın kederiyle yürümeye başladım.

Eskiden içki ürettiği rivayet edilen ama sonradan memlekete içki yerine çimento dağıtan ve kasabanın üzerinde bir toz bulutuyla varlığını duyuran fabrikanın, ailecek kasabayı terk etmeye hazırlanan insanların otobüs beklediği otogarın, kuzeyden güneye asker, güneyden kuzeye köyleri boşaltılmış köylüler taşıyan trenlerin işlediği garın, kapısında iki sivil polisin nöbet tuttuğu lisenin, daha çok miting yapıldığı zannı uyandıran düğün salonlarının, bahçesinde ürkek çocukların oyun oynadığı polis lojmanlarının, üç harfli kızıl yazıların çiziktirildiği çatlamış duvarların, yanmış kamyon lastiklerinin seçildiği açık alanların, bahçesinde askerlerin voleybol oynadıkları, nöbet tuttukları, eğitim gördükleri taburun, akşamın çökmesiyle boşalan sokakların, evlerine çekilen insanların yanından yöresinden geçtim. Kasabanın, bu kasabada yaşayan insanların derdi başka, benimki başkaydı. Bütün gün aradığımı bulamamış olmanın yorgunluğuyla çöp dağına, arkadaşlarımın yanına geri döndüm.

Çetenin en küçüğüydüm ve varlığımla yokluğum belli değildi genellikle. Akşamları onlar çiftleşme hikâyelerini ballandıra ballandıra anlatırken kulaklarımı kapatıp ortadan kaybolur, tabanları yağlayıp kasabaya gelirdim. Kısmetimin kasaba sokaklarında bir yerde olduğunu hissederdim hisset-

mesine de, onun tam olarak nerede olduğunu, beni bekleyip beklemediğini bilmezdim. Bir şeyimi kaybetmişim de sanki aynı yere yeniden bakıyormuşum gibi, daha önce defalarca geçtiğim sokakları yeni baştan geçer, sağa sola göz atar, arada bir kulaklarımı havaya dikip beni bekleyen aşkın bana seslenmesini beklerdim.

Zaman zaman, orda burda karşıma güzeller güzeli köpekler çıkardı. Güzeldiler, süslüydüler, alımlıydılar, koklayanı mest edecek kokularla doluydular, hatta aralarından bazıları kuyruklarını havaya dikip beni çağırmaktaydı ama aradığım aşkın onların arasında olmadığını herkesten iyi bildiğim için başım önde, üzgün üzgün yürümeye devam ederdim.

Lafo Dede, bir bilge gibi bir iki defa hafifçe öksürdükten sonra, işaret parmağını havaya kaldırarak, "Böyle olmaz," diyordu bana. "Aşkı düşünmeyeceksin evlat. Biraz delikanlı ol. Nerede sağa sola sallanan bir kuyruk, göstereceksin maharetini."

Gösteremedim. Dahası iki çiftleşme mevsimini geride bıraktığım halde henüz kimseyle çiftleşmediğim için garip bir isim takıldı bana. O sıra, çöp dağının biraz ilerisindeki tabur un bahçesinde voleybol oynayan askerleri izleyen çetemizin bitirimi Mikrop, gevrek gevrek gülerek, "Askerler bunu hangi adla çağırıyor biliyor musunuz?" diye sordu.

"Nasıl çağırıyorlarmış bakayım?" dedi merakla Barut.

"Ben başkasının yalancısıyım ama askerin biri ona Mikasa diye seslenmiş geçende!" dedi.

Alevli Kalpler Çetesi'ndeki bütün köpekler bir ağızdan gülmeye başladılar ama benim için bir mahsuru yoktu. Kasabalılar onları sadece köpek diye çağırırken Mikrop, Barut ve Bolero'ya da bu adları askerler takmıştı. Bu yüzden isim babamın kim olduğunun bir önemi yoktu. Ne anlama geldiğini bilmediğim için bana yakıştırılan adı yazgımdaki hüviyete yazdım. O günden sonra herkes Mikasa diye seslendi ba-

na. Mikasa oraya, Mikasa buraya. Ama adımı çağırdıklarında kendi aralarında gizli gizli gülüyor, arkamdan türlü söylentiler dolaşıyordu. Hiçbirine aldırmıyordum. Çöp dağının tepesine çıkıp patilerimi çer çöpe geçiriyor, uzun uzun gerinip ayağa kalkıyor ve çöpün ekşimsi kokusunu bastırmaya çalışarak uzakları, beni bekleyen aşkın yollarını dinliyordum.

Zaman zaman, çöp dağını boşlayıp kendimizi kasabaya vuruyorduk. Heves Amca diye yaşlı bir adam vardı kasabada. Bilmeden beni annemden eden yaşlı adam, ona gidiyorduk. Kasabada bizi taşlamayan, görünce korkmayan, koruyup kollayan tek kişi oydu çünkü. Kendisini sahibimiz sanıyordu. Oysa sahipsizdik biz. Alevli Kalpler Çetesi'ydik. Lafo Dede, belki eskiden beri tanıdığı, belki de yaşlı olduğu için hepimizden daha çok acırdı Heves Amca'ya, "Laf etmeyin gençler," derdi, "bırakın bizim sahibimiz gibi hissetsin kendisini."

Eski sinemacıydı Heves Amca. Arkanyalı değildi, göçmendi. Çok fena keder kokardı. Saç baş beyazlaşmış, yemeden içmeden kesildiği için bir deri bir kemik kalmış, incecik, dal gibi biriydi. Bıyıklarını tıpkı Ayhan Işık gibi burun delikleri hizasında kestiriyordu. Dudaklarının üzerinde böyle bembeyaz, kalın bir çizgi vardı. Evi barkı yoktu. Sinemada yatıp kalkardı. Sinemasının girişinde bazı ampulleri geçmiş kocaman bir tabelanın üzerinde Nur Sineması yazıyordu. Bir zamanlar tonla para kazandığı sinemasına gelen gidenler seyrekleşmişti. Daha öncesinde, genellikle solcu derneklerin kullandığı, konser ve heyecanlı toplantıların yapıldığı sinema salonu, darbeden sonra inleme seslerine bırakmıştı yerini. Sadece filmlere değil, kendi hayatına da parça atmıştı o yıllarda Heves Amca. Arada bir sinemanın yazlık terasına çıkıp kasabaya bakıyor, kafasına sıkamadığı iki kurşunu gökyüzüne yolluyordu.

Kasabanın tam ortasındaki kıymetli sinemasını düğün salonu yapmak isteyenlere direniyor, yatıp kalktığı sinemada, geceleri can sıkıntısından eski filmler izliyordu. Yalnızdı. Kimi kimsesi kalmamıştı hayatta. Sinemanın önünde her gördüğünde beslerdi bizi. Bazen de içeriye buyur ederdi. Kir pas içindeydi ortalık. Leblebiler, çikolata artıkları, gazoz şişeleri, ekmek kırıntıları, meni kokan peçeteler, eski gazeteler; ne ararsan vardı yerde. Kırık dökük sıraların arasına uzanır, Heves Amca'nın kurşunlanmış perdeye yansıttığı filmlere bakardık. Odasına çekilip ışıkları kapatır ve karanlık sinema salonuna bir filmden çok bir hatıranın acısını yansıtırdı. Sık sık Muhterem Nur'un oynadığı filmleri izlerdi Heves Amca: *Yaralı Kartal, Şehvet Kurbanı, Zalimler, Zeytin Gözlüm, Küskünüm, Bacım.*

Muhterem Nur'un oynadığı bazı filmleri izleyememişti Heves Amca. Oraya buraya haber yollamış, filmlerin negatiflerini istetmiş ama başarılı olamamıştı. Son çare televizyondu. Günün birinde o filmlerin gösterileceğini umarak odasındaki televizyonu sahneye taşır, artık bir kıymeti kalmayan sinema sahnesinde bize televizyon izletirdi. Yeşil bir cam yardımıyla renkli hale getirdiği televizyon yayını öğleden sonra başlardı. Bekle bekle bir hal olurduk. Sonra bir sinyal sesi kaplardı ortalığı. Saatler geriye doğru akardı. Nihayet başlardı yayın. Askerler Aslanlı Yol'da böyle rap rap yürürken, Heves Amca, üzerindeki sigara küllerini silkeleye silkeleye doğrulur, "Ayağa kalkın lan ibneler!"diye bağırırdı bize, "milli marş okunacak!"

Bir bok anlamazdık. Heves Amca, televizyonda milli marş okunurken neden esas duruşa geçer bilmezdik. Ama ona ayıp olmasın diye götümüzü kaldırırdık yerden. Öyle anlamsız gözlerle rüzgârda dalgalanan bayrağa bakardık.

Marştan hemen sonra da bir teselli ikramiyesi verirdi bize Heves Amca: Red Kit ve Ten Ten'in maceralarını izletirdi.

Red Kit'in salak köpeği Rin Tin Tin'e bayılırdık. Nedense bir köpekten çok karıncaya benzetirdik onu. Ten Ten'in köpeği Milu'yu sevmezdik. Bit kadar haliyle sağa sola koştururdu hep. O kadar hareket, o kadar akıl iyi gelmezdi bize. Yine de Milu, bizimkilerin favorisiydi. Ama ben onu değil başka birini seviyordum. Çünkü tıpkı Heves Amca gibi başka birine âşıktım ben. Bir insana. Daha doğrusu insan denemeyecek birine. Bir meleğe: Muhterem Nur'a âşıktım.

Çizgi film biter bitmez, önce televizyon düğmesini, sonra cayır cayır yanan regülatörün düğmesini kapardı Heves Amca. Ağır adımlarla, adeta bacaklarını sürümekten bıkmış gibi yeniden odasına çıkardı. Toz içindeki film makaralarını makineye yerleştirip henüz açtığı bir şişe şarapla ahşap sıraların en arkasına geçerek yaşlı gözlerle sinema perdesine bakardı. Yere düşmekte tereddüt eden bir gözyaşı damlası gider ince bıyıklarına yapışıp kalırdı. Dudağının kenarında sönmüş bir sigara, köşede yarım bir şarap şişesi, gözlerini perdeye dikip Muhterem Nur'un uhrevi yüzündeki bene bakardı uzun uzun. Sanki dünya üzerindeki yegane varlığı o benmiş gibi, gözünü yanağındaki benden alıp önündeki şaraba diker, son yudumuna kadar içtiği şişeyi sinema perdesine fırlatırdı. Ardından da, belindeki tabancayı çıkarıp sahneye ateş ederdi. Beyaz perde, kapatılmamış bir hesabın kederiyle sıvalarını dökerdi yere.

Bize bir şey anlatmazdı Heves Amca. Eski tanıdığı diye Lafo Dede'ye sorardık işin aslını. Lafo Dede'den bir işin aslını esasını öğrenmek kolay değildi. Bir meseleye doğrudan cevap verdiği, bir kere olsun o beklenen cevabı şak diye verdiği görülmemişti. Lafo Dede, her seferinde yeni bir hikâyeye başlar ve Muhterem Nur mevzusu arada kaynayıp giderdi. Heves Amca ne yaşamış, nerede kırılmış, bu Muhterem Nur sevdasına nereden bulaşmış, kimse bilmezdi. Ama ne zaman bir yerlerden Müslüm Gürses'in sesini duysa, o ha-

lis muhlis adam birdenbire celallenir ve hepimizi kapı dışarı ederdi sinemadan. Aklımda Muhterem Nur'un kusursuz yüzü, sokaklara çıkar, Aslanlı Yol'da patır patır yürüyormuş gibi kendi nurumu arardım.

Çöp dağının tepesine çıkar avazım çıktığı kadar ulurdum. Taburda eğitim gören, operasyona çıkmaya hazırlanan askerler dönüp bana bakardı. Makam Dağı'nın tepesinde nöbet tutan, dağın eteğindeki büyükçe yazıyı korumakla görevli köy korucuları bana bakardı. Taburun önündeki kontrol noktasında valizleri didik didik edilen, tek sıra halinde yan yana dizilen yolcular korkuyla dönüp bana bakardı. Bir zamanlar çöp dağında eşelenen ama sonraları yeniden kasaba sokaklarına geri dönen köpekler kulaklarını dikleştirip bana bakardı. Ama onca zaman yolunu gözlediğim aşk bir türlü yoluma çıkmaz, sesime bir karşılık vermezdi. Ulumamı keser, o çer çöpün üzerine uzanıp başıma aşk kuşu konsun diye hayaller kurardım boyuna.

Aşkın bir gün yoluma çıkacağını biliyordum. Kalbimin yerinden çıkacakmış gibi atacağını biliyordum. Kuyruğumun sağa sola sallanacağını biliyordum. Uykusuz gecelerin, aylak aylak dolaşacağım sokakların, hep merakla baktığım uzakların yolumu gözlediğini biliyordum da başıma aşktan daha büyük bir taşın düşeceğini henüz bilmiyordum.

MÜŞAHEDE

"Hiç botlu biri tarafından tekmelendin mi? Tekmelendin. [...] Her şeyi tattım, ama kaderimle barış yaptım. Çünkü ruhum bedenimden henüz ayrılmadı. Bir köpeği öldürmek zordur, çünkü ruhu sıkı sıkıya hayata sarılıdır."
Mihail Bulgakov, Köpek Kalbi

Barınaktaki tüm köpeklerin haline üzüldüğü, boyunlarını tıpkı onun gibi ileri uzatarak acı acı uluduğu o günden sonra kurumuş ağzını açıp kimseyle konuşmamış dedem. Ne bir şey yemiş ne her gün tazelenen sudan içmiş ne de barınağın gündelik koşuşturmasıyla ilgilenmiş. Sağında solundaki bölmelere bir kere bile bakmadan, başını ön bacaklarının arasına gömerek sadece ileriye, telaşlı arabaların çiğnediği çizgileri silinmiş asfalt yola çevirmiş üzgün bakışlarını. Diğer bölmelerden ona seslenen, selam veren, hal hatır soran hiçbir köpeğe karşılık vermemiş. Pansumanını değiştiren, yaralarını kontrol eden, dikişlerini alan, ayaklarını yoklayan ince bıyıklı veterineri de umursamamış. Etine bastırılan tentürdiyot bile kâr etmemiş; dişlerini sıkıp geride bıraktığı bir şeyleri hatırlamaya çalışır gibi ileriye, sadece ana yola bakmış süzülmüş kaşlarıyla.

Günlerce bir şey yiyip içmediği için bir deri bir kemik kalmış dedem. Gözleri yuvalarına kaçmış, burnu hep aynı noktada asılı durmuş, dahası kir ve pastan kararmış yemek kabına hep tiksinerek bakmış. Sargı bezleriyle sarılan ve vakti za-

manında bir şeyler anlatmak için canhıraş bir şekilde havaya dikilen yaralı kuyruğu yerlerde sürünmüş. Artık bacaklarının olmadığını kabullenmiş gibi hiç hareket etmeden yerde uzanıp ileriye atılmak için hiçbir çabada bulunmamış. Arada sırada, tıpkı her şeyden habersiz yedi gün boyunca yatarken yaptığı gibi, başını bacak arasına gömmeye niyetlenmiş ama yabancısı olduğu o iki tekerleği görünce vazgeçip boynunu ön bacaklarının arasına uzatmış yeniden.

Kaburgalarının rahatlıkla seçildiği karnının yarısını örten lastikler yüzünden vücudunu terk etmeye hazırlanan pirelerle bile uğraşamıyor, kendini çok eski bir acıya koyvermiş gibi sadece susuyormuş dedem. Bazen derin derin nefes alıp geri bırakıyor, hemen peşinden Tabansız'ın da duyduğu gibi gözleri kapalı halde "Melsa!" diye inliyormuş yutkuna yutkuna.

Kendi haline acımak, dünyadaki mevcudiyetini sorgulamak, artık hiç titretemediği kuyruğuna üzülmek, bugünden sonra ona dayanak olan tekerleklerle nasıl yaşayacağını düşünmek yerine; belirli aralıklarla, adını adeta bir nefes gibi dilinin üzerinde gezdirerek, "Melsa!" diye inlediğine göre ona bu talihi hazırlayan hikâyenin müsebbibi o diye düşünmüş komşuları. Ama henüz hikâyesinin tamamını anlatmadığı ve sık sık uyuyakaldığı için dedemi bu hale sokan asıl neden bir türlü bilinemiyor, bu sebeple köpek barınağının her bölmesinde onunla ilgili binlerce tevatür dolaşıyormuş ilk günlerde.

Bu yüzden de Melsa'nın adı bir anda barınaktaki tüm bölmeleri bir rüzgâr gibi dolaşarak bu tevatürün daha da ağırlaşmasına, kimi zaman bir parça salya, kimi zaman da tuzlu gözyaşlarıyla ıslanmış birbirinden habersiz yüzlerce yeni hikâyenin doğmasına sebep olmuş.

Yine de dedemin kendine geldikten sonra tamamen hareketsiz kaldığını söylemek zormuş. Kendine geldiğinde, sa-

dece bir kez silkinip ayağa kalkmış. Bir varile doldurulan yemek artıklarını barınağa getiren askerî araca ilk tepki veren o olmuş.

Askerî araç barınağın kapısında görünür görünmez, dedem önce patilerini ileriye doğru uzatmış, peşinden iki tekerleğin arka ayaklarını hareket ettirdiğini görünce iyice heyecanlanıp zorlukla tel örgülere kadar sürünmüş. Ama onca havlayıp ulumasına rağmen sesini askerî araca duyuramamış. Dedemin komşuları bir anlam verememiş bu duruma. Yemek kabındaki artıklar olduğu gibi yerinde duruyormuş.

"Bu herifin derdi ne?" diye sormuş Adıgüzel.

"Bir bilebilsek," diye şikâyet etmiş Akbaş, "kimseyle bir şey konuştuğu yok ki! Bütün gün kendi kendine sayıklayıp duruyor sadece."

Uzaklarda belli belirsiz bir hayat süren Arkanya ile son yıllarda iyiden iyiye büyüyen, göç alan büyük şehrin arasına kurulan köpek barınağı uzunca bir zaman dedemin hikâyesiyle çalkalanmış. Tır çarptı, fabrikada makinelere kapıldı, avcının biri onu bu hale getirdi, aç bir kurt sürüsüyle tek başına savaştı, zabıtaların marifetiyle bacaklarından oldu; akla gelebilecek her şey söylenmiş dedem hakkında. Ağır hikâyesi acı ulumalarla bölme bölme gezip durmuş.

Hikâyesi gizli herkes gibi vakur, adeta yenilmiş bir ordunun hayatta kalmış, ama hayatta kaldığına bin pişman komutanı gibi bölmesine geri çekilmiş o günden sonra. Arada bir kafasını arkaya doğru çevirerek bacaklarına geçirilen tekerleklerin nasıl hareket ettiğini anlamaya çalışmış. Bazen de arka bacakların aksine sapasağlam olan ön bacaklarının arasına aldığı başını oynatmadan etrafı süzmüş. Bal sarısı gözlerini bir o yana bir bu yana döndürerek, en sonunda öldüğüne, kanatlanıp gökyüzüne çıktığına, köpek cennetine düştüğüne kanaat getirmiş.

Belki de sadece Kıtmir Hazretleri'ne ihsan edilmiş bir yer değilmiş cennet. Herkes oradaymış çünkü. Dişiler, erkekler, yavrular, yaşlılar; güçlüler, güçsüzler, saf ırklar, kırmalar, sokak köpekleri, av köpekleri, herkes bir aradaymış. Yaşarken peşlerinden ayrılmadıkları, kötülük ve iyiliğin onlardan geldiği insanlar köpeklere hizmet ediyor, onlar için sağa sola koşturuyorlarmış. Bütün gün yan gelip yatıyorlarmış. Yay gibi gerilip esniyor, tatlı tatlı kaşınıyor ve oturup keyif çatıyorlarmış. Esnemek ve uzağa bakmak dışında yapacak hiçbir şey yokmuş barınakta. Cennetin böyle bir yer olabileceğine hiç ihtimal vermemiş ama demek ki aşağı yukarı böyle bir şeymiş ölmek.

Ama yine de bazen başına ne geldiğini hatırlamaya çalışıyor, hafızasını olabildiğince zorluyor, bölük parça hatırladıklarına rağmen yoğun bir toz bulutu gözünün önüne gelir gelmez her şeyden vazgeçip yeniden yola bakıyormuş dedem. Hatırlayıp infilak etmemek, o acı dolu günlere dönmemek, bir toz bulutundan mütevellit o berbat zamana geri gitmemek için durmadan hırıltılar çıkarıyormuş. Kurumuş ağzından tek bir damla salya akmadığı için boğazından yükselen seslere engel olmakta zorlanıyor, hal böyle olunca konuşmamak, derdini cümle âleme faş etmemek için hırıltılarını daha da artırıyormuş.

"İyi misin kardeş?" diye sormuş Çatalburun.

Kendisine sorulan hiçbir soruya cevap vermediği gibi köpek âleminin en garip yaradılışlı köpeklerinden olan Çatalburun'un sorusunu da yanıtsız bırakmış dedem. Tıpkı bir şaşı gibi yalnızca gözlerinin birini Çatalburun'a çevirip sorunun sahibinin kim olduğunu bulmaya çalışmış.

"Konuş," demiş Çatalburun, "açılırsın belki. Bacaklarını kasabada mı kaybettin?"

Zaman zaman bir dili olup olmadığını bile bilmiyormuş dedem.

İnce bıyıklı veteriner birkaç gün daha sabredip kendisini toparlamasını beklemişse de faydasız; iğnelerine karıştırılan ilaçlar yaralarını iyileştiriyormuş ama yemeyi reddediyormuş dedem. Yemek kabına dökülen yemekler yenmeden çöpe yollanıyormuş her seferinde. Son çare serum takviyesiymiş. Ama onun serum kablolarını kolaylıkla kopartacağını bilen veteriner elindeki kâğıda uzun uzun bakarak yemek sorununa çareler aramış.

Başına gelen felaketten paçasını kurtarmış ama yememeye devam ederse bu kez de açlıktan ölüp gidecekmiş. Elini önlüğünün ceplerine sokarak barınağın içinde yürüyüp durmuş ince bıyıklı veteriner. Diğer köpeklerin durumunu kontrol ederken bile aklı hep ondaymış. Onca tahsile rağmen her gün yeni bir şey öğreniyormuş köpekler hakkında. Dedemin hikâyesini az buçuk da olsa biliyormuş. Ama hayatta kaldığına şükredecek yerde kendisini adım adım ölüme götüren bu tercihe bir anlam veremiyormuş.

Çok sonra, barınağa yemek getiren askerî aracın kapıda görünmesiyle dedemin sorununa bir çare bulmuş veteriner. Bekçileri çağırtıp dedeme varillerdeki bulamaç yerine kendi yemeklerinden vermelerini tembihlemiş. Köpeklerin onca kahrını çektiği yetmezmiş gibi onlarla bir de yemeğini paylaşacak olmanın kızgınlığıyla veterinerin söylediklerini aynen yerine getirmiş yaşlı bekçi. Dedemin yemek kabını alıp yerine başka bir kaba boşalttığı kendi yemeklerinden koymuş.

Önceleri kayıtsız davranmış. Gözlerini yumup tıpkı eskisi gibi ilgisiz, sanki mozolesinin önünden hâlâ geçenler varmış gibi derin uykusuna çekilmiş. Ama sonraları önüne konan yemeği kahverengi burnuyla koklayan dedem, zorlukla doğrulup kaba doğru ilerlemiş.

Fazla enerji harcamasına gerek yokmuş. Ön bacaklarını ileri atar atmaz arka bacaklarının yerine takılan tekerlekler kendiliğinden hareket ediyor ve onu varmak istediği yere

sürüklüyormuş. Açlıktan başı dönüyormuş ama yine de kararlı gözüküyormuş kendisine getirilen yemeği yememekte. Fakat kaç gündür dedemin midesini bulandıran o koku yerine bambaşka bir koku gelmiş burnuna bu sefer. Merakla kaba doğru yaklaşarak burnunu yemeğe yaklaştırmış. Sonra da kıtlıktan çıkmış gibi yemeğe saldırmış.

"Vay amına koyayım," diye bağırmış Akbaş, "özel yemek verdiler ibneye!"

Birileri yemeğini elinden alacak diye tabaktaki lezzetli butları hızla boş midesine indiren dedem, tabağı silip süpürdükten sonra, bir kabahat işlemişçesine bölmesindeki kulübesine dönmüş mahcup bir şekilde. Kendisine pis pis bakan komşularını tek gözüyle süzdükten sonra yedi gün boyunca deliksiz uyuyan o değilmiş gibi uzun bir uykuya dalmış yeniden.

O günden sonra yüzü gözü düzelmiş dedemin. Bal sarısı gözleri iyice sararmış, hareketleri hızlanıp kahverengi burnu daha canlı bir ton kazanmış. O zamana kadar yerlerde sürünen sargılı kuyruğu yavaş yavaş hareketlenmiş ve sonunda tekrar toprağı dövüp sağa sola sallanmış. Karnındaki dikişler kendiliğinden atmış, sırtındaki yaralar kabuk bağlamış, kana bulanmış postu parlamaya başlamış yeniden. Bir tek, onca kemirmesine rağmen, karnına geçirilen kasnak yüzünden bacaklarındaki sargıları defedememiş başından.

İnce bıyıklı genç veteriner, birkaç kez tespitinde yanılıp yanılmadığını kontrol etmek için dedeme bulamaçtan götürmüş ama dedem önüne konan yemeği yememiş. Dahası kuduz olmuş bir köpeğin sudan korkması gibi kulübenin arka tarafına kaçmış. Teşhisinde haklı çıkmış veteriner. Ellerinde tabakla beliren bekçileri görür görmez kuyruğunu oynatıp kulübesinden çıkıyor, tel örgülere yanaşıp kendi-

sine yemek getirilmesini bekliyormuş. Ama bulamaçtan asla yemiyormuş.

"İbneye bak," demiş Tabansız, "bize karavana, ona hususi yemek!"

Dedeme getirilen özel yemekler ona iyi gelmiş ama komşuları bu durumdan hiç de hoşnut kalmamış. O günden sonra kimse kendisiyle konuşmadığı gibi daha önceleri merakla sarmalanan hikâyesi giderek nefrete bulanmış. Bir parça acıma, daha çok merhamet ve hayıflanmayla yüklenen hikâyesi yerini giderek kıskançlıkla örülmüş bir nefret masalına bırakmış. Kendileri artık tadını bildikleri o garip bulamaca talim ederken, sırf sakat olduğu için kendisine gereğinden fazla ihtimam gösterilen dedeme karşı içten içe nefret duymaya başlamışlar. Bir zaman önce hikâyesini dinlemek için habire sorular soran, meraklı gözlerle ona bakan komşuları bu kez aldırışsız görünmekle birlikte, yerde kendi halinde yatan dedemi suskunlukla cezalandırmışlar. O günden sonra ne kimse bir şey sormuş ona ne de perişan haliyle ilgilenmiş.

Diğer köpekler tarafından verilen ceza dedemin çok da umurunda olmamış. Gün boyu kulübesinde pinekleyerek, çoğu zaman uyuyarak, yemek yiyip diğer köpeklerin kahkahaları arasında kulübesinin etrafında zorlukla yürüyerek günlerin geçmesini beklemiş. Arka bacakları olmadığından vücudunu kaşımak için ön bacaklarını kullanıyor, haliyle tüylerinin bir kısmına ulaşamıyormuş. Böyle zamanlarda sırtını bir yerlere sürtmek için can atıyor, ama nereye gidersе gitsin peşinden ayrılmayan tekerlekler yüzünden bu isteğini yerine getiremiyor, hal böyle olunca da kaşıntının kendiliğinden sona ermesini bekliyormuş.

Birkaç kez kulübesinin köşesine işemek için niyetlenmişse de başaramamış. Bacağını kaldıramadığı için tıpkı dişiler gibi yere çömelerek işemiş ve bu yaptığı nihayetinde bütün barınakta alay konusu olmuş. Yine de etrafındaki bü-

tün alaycı ve nefret kokan bakışlara rağmen sanki bu dünyada tek başına yaşıyormuş, kimseye ihtiyacı yokmuş, hatıraları ona yetiyormuş gibi hiç ses çıkarmadan barınağın yanı başındaki asfalt yola dikmiş gözlerini. Biri gelecek ve onu bu sefil hayattan kurtaracak ve kesik bacakları taze bir fidan gibi yeniden çıkacakmışçasına uzun uzun bakmış yola. Ama kimse gelmiyormuş.

Dedem, bazı geceler karar değiştirip avaz avaz bağırmak istiyormuş ama yeri göğü inleten komşularından utanıp havlayamıyor, sesinin nasıl yankılandığını merak edercesine yutkunuyormuş sadece. Açılmayan dudaklarının arasından ince ince inlemeler yükseliyormuş. Boynunu havaya kaldırdığında sırtının ağrıdığını, yaralarının iyileşmesine karşın içinde bir yerlerde hâlâ sancıyan yerlerin olduğunu hissediyor ve mümkün olduğunca az hareket ediyormuş. En ufak gürültüde hep birlikte havlamaya başlayan barınaktaki köpeklerin aksine dilinin üzerine hep aynı adı alıp sabahı buluyormuş:

"Melsa!"

Köpek zamanına göre yirmi bir yıldır, gece gündüz, yaz kış, sabah akşam, yerli yersiz, olur olmaz Melsa'nın adını anıyormuş dedem. Bildiği tek kelime buymuş, dünyada bu kelimedeki harflerden başka harf yokmuş, koca alfabede sadece bu beş harf varmış, kendisinin bir adı yokmuş gibi iç çekerek, bir hayat belirtisi gibi Melsa'nm adını fısıldıyormuş geçen zamana karşı. Kendisine ne olacağını, eksik bacaklarıyla nasıl yaşacağını hesaplamaktan çok gözlerini asfalt yola dikip, arada sırada fısıltıyla, sanki adında bir ah gizliymiş gibi iç çekerek Melsa'nm adını anıyormuş.

Ön bacaklarını kalbinin üzerine heyecanla bitiştirerek, "Ay çok heyecanlı," demiş Adıgüzel, "adam helak olmuş bu aşkın yüzünden."

Komşu bölmedeki dişi köpeklerin dedeme olan ilgisi en

çok Akbaş'ın nefretini kazanmış. İri gözlerini dedeme dikerek, "Kadınlar," demiş, "hepsi bir. Aşk hikâyeleri ve yaralı adamlar."

"Eeee?" demiş Çatalburun, "ne olmuş ki?"

"İkisine de bayılırlar!" demiş Akbaş.

"Hiç de bile," demiş öteden seslenen Adıgüzel, "bunun bir derdi var. Hem de büyük bir dert."

"Bizim de derdimiz var amına koyayım," demiş Akbaş, "biz böyle bırakıyor muyuz kendimizi!"

O zamana kadar sessizce bir köşede Akbaş'la Adıgüzel'in konuşmalarını dinleyen Tabansız, biraz da Akbaş'a arka çıkmak, ona yalakalık yapmak için henüz kimsenin düşünemediği, belki dedemin bile aklına gelmeyen bir kusurunu kullanmış, "Akbaş Abi," demiş, "şimdi bunun arka bacaklar yoksa, iş de tutamaz değil mi?"

Tabansız, kimsenin fark etmediği bir gerçeği Akbaş'a söylerken, aslında asıl hedefi Adıgüzel'miş. Gerçekten de bu saatten sonra artık bir yarım köpekmiş dedem. Olmayan bacaklarıyla bir dişiye abanması, ileri geri hareket etmesi, dişlerini zevkle bir dişinin boynuna geçirmesi imkânsızmış. "İncebıyık ona da bir çare bulur," demiş Akbaş ve tüm köpekler bir ağızdan gülmeye başlamışlar.

Dedemin hem yaşlılıktan, hem de o talihsiz olaydan ötürü tıkanan ve bir parça duyma kaybına yol açan kulakları, sağında ve solundaki bölmedeki köpeklerin kendi bölmesini atlayarak, adeta o yokmuş gibi konuşmalarına, kendisini alaya alınalarına aldırış etmiyor, dünya üzerinde sadece kendisinin çıkardığı sesler varmış gibi bir tek kendisiyle ilgileniyormuş. Tel örgüyle çevrilmiş bölmesinden genellikle ana yola, arada sırada tren yoluna, bazen de ova boyunca uzayıp giden sapsarı tarlalara bakarak bütünüyle iyileşmeyi bekliyormuş.

Pürüzlü beton zemin hareketlerini zorlaştırsa da bazen kulübenin etrafında volta atarken gözlerinin önüne belli belirsiz anılar geliyor; ama bu anıların hepsi ona acı verdiği için daha da hızlanmaya çalışıyor, bu yüzden de zaman zaman dengesini kaybedip yere düşüyormuş dedem. Yerde sırtüstü düşmüş bir hamamböceği gibi çaresizce debelenirken, havaya dikilen ve hâlâ dönmeye devam eden tekerleklere bakıp iç çekiyor ve tekrar doğrulmak için büyük bir emek harcamak zorunda kalıyormuş. Bazen de dişlerini karnına dolanan kasnağa geçirip tekerlekleri çıkarmak için kendisini olabildiğince zorluyor, gelgelelim çok sert bir kauçuktan yapılan kasnakta küçük diş izleri bırakmaktan başka bir başarı elde edemiyormuş.

İlk zamanlar ona karşı kinle dolan komşuları, geçen onca zamana güvenerek bazen dedemin bölmesine yanaşıyor, onun konuşacağı, içini açacağı zamanı kolluyorlarmış. Ama dedem hâlâ konuşmuyormuş.

"Aslında bir konuşsa açılacak," demiş Akbaş, "kuş gibi olacak ibne. Ama konuşmuyor."

Bir sayıklama gibi, sadece kendisine anlattığı hikâye dışında tek bir kelime etmemiş kimseye. Günler geçmiş konuşmamış. Kendisi gibi yaralı köpekler getirilmiş yanındaki bölmelere, konuşmamış. Barınaktan ayrılan köpekler el sallamış ona, konuşmamış. Tank ve ağır teçhizat yüklü trenler geçmiş yanı başından, konuşmamış. Geceleri uzaktaki dağların zirvesinden aşağıya yavaşça süzülen karaltılar görmüş, konuşmamış. Barınaktaki görevlilerin yatıp kalktığı sarı binadan, bildiği, daha önce defalarca dinlediği şarkılar yayılmış barınağa, konuşmamış. Ana yoldan askerî cipler geçmiş, konuşmamış. İncebıyık her gün gelip yüzünü avuçlamış, bacaklarının durumunu kontrol etmiş, ama bu hayır sahibi adama bile tek bir kelime etmemiş.

Barınağın genç bekçisi Köpek Cengiz, bir nöbet gününde

sigarasıyla kendi bölmesine girip içeriyi temizleyene kadar da bir harf kadar olsun kimseyle konuşmamış.

Birdenbire başını doğrultarak genç bekçinin ellerinden kurtulup bölmenin kapısından içeriye süzülen sigara dumanını ciğerlerine çekmiş. Şüphesiz, bu koku asıl aradığı koku değilmiş ama yine de ona bir şeyleri anımsattığı apaçık ortadaymış. Bir yandan bölmedeki pislikleri temizleyip bir yandan da dişlerini birbirine sürten Köpek Cengiz'in elindeki sigaraya dikkat kesilen dedem, bekçinin peşi sıra dolanarak diğer köpeklerin şaşkın bakışları altında havaya karışan dumandan küçük nefesler almış. Çok sonra dedemin kendisini takip ettiğini anlayan Köpek Cengiz, eğilerek onun hareketlerine bir anlam vermeye çalışmış.

Barınağa getirildiği o günden beri ilk kez havlamış dedem. Korkutmak, tehdit etmek için değil, bir şeyler anlatmak için havlamış belki de. Anlayamamış bekçi.

"Ne istiyorsun? Bir şey mi oldu?" diye sormuş gülerek.

Birkaç kez arka arkaya havlayan dedemin ilk kez ses çıkardığını işiten Köpek Cengiz, yere çömelerek dedemin neden havladığını anlamaya çalışmış.

"Ekmek mi istiyorsun?" diye sormuş Cengiz.

Havlamış dedem.

"Tekerlek mi rahatsız ediyor?" demiş.

Dedem var gücüyle havlamış.

"Yemek mi istiyorsun?" diye sormuş genç adam.

Derdini anlatamadığını düşünerek yeniden havlamış dedem.

"Sancm mı var?" diye sormuş bu kez.

Tok bir sesle havlamış yine dedem.

"Ne istiyorsun peki? Başka bir şeyse iki kere havla," demiş gülerek Köpek Cengiz.

İki kere var gücüyle havlamış dedem. Şaşırmış Cengiz. Sigarasından derin bir nefes alarak garip garip etrafına bakmış.

Temizliği bırakıp dedemin derdini bulmaya koyulmuş. Sigarasından bir nefes daha aldığında dedemin dikkatle sigaraya baktığını görmüş.

"Sigara mı istiyorsun yoksa?" demiş gülerek, "istiyorsan üç kere havla."

Tam üç kere arka arkaya havlamış dedem.

Şaşırmış Köpek Cengiz. Yanlış anladığını düşünmüş. Aynı soruyu sorup aynı cevabı almış. Tam üç kere havlayarak niyetini belli etmiş dedem. Hatta, ön bacaklarından fırlayan iki parmağını kurumuş dudaklarına götürerek isteğini daha açık bir şekilde anlatmış. Peşinden de salyası akmış.

Köpek Cengiz, biraz da doğru teşhisi koyup koymadığını anlamak istercesine bitmek üzere olan sigarasını söndürüp yeni bir sigara yakmış. Birkaç kere arka arkaya çektikten sonra kendi bile yaptığına şaşırıp ısırmasından korkarak sigarayı dedemin salyalı ağzına yerleştirmiş.

Dedemin sigarayı adeta emercesine, tıpkı bir insan gibi içtiğine şahit olunca başka gören var mı diye şaşkınlıkla etrafına bakmış. Köpekler hariç kimse yokmuş etrafta. İncebıyık olsa kesinlikle kızarmış kendisine, belki işinden bile edermiş.

Yan bölmedeki komşuları da hayretler içinde dedemin fosur fosur içtiği sigaraya bakıyormuş. Ön bacaklarından birini diğerinin üzerine atmış, sigaradan derin nefesler alarak keyifle uzaklara bakıyormuş dedem. Sigarayı ağzından çıkaramadığı için havaya savrulan sigara dumanı gözlerini yakıyor, yaşaran gözlerle başını sağa sola çeviriyormuş. Sararmış bıyıkları keyifle titriyor, sargıları çözülmeye başlayan kuyruğu neşeyle toprağı dövüyormuş.

Köpek Cengiz, o günden sonra daha sık uğramış dedemin bölmesine. İncebıyık yoksa veya içeride ameliyat edilecek köpeklerle meşgulse dedemin yanma gelip gizli gizli sigara vermiş ona. Veterinerin varlığından korktuğu zaman-

lar, tel örgülere burnunu dayayan dedemin yüzüne sigaranın dumanından üfleyerek ihtiyacını karşılamaya çalışmış. Genzine çektiği dumanlarla başı dönen dedem, sanki o kötü olayı yaşamamış, bacakları kopmamış, ortalık bir toz bulutuna teslim olmamış gibi boynunu ileri geri oynatarak havlayıp durmuş her seferinde.

Komşuları bir sigarayla kendine gelen dedeme bakıp onun günden güne iyileşmesine, sanki bacakları kesik değilmiş gibi neşeyle sağa sola koşturmasına, yerli yersiz hırlamasına, uzaklardan gelen seslere kulak kesilmesine, sonra da ciğerlerini yırtarcasına ulumasına bir anlam verememiş. Kendisine gösterilen ihtimam yüzünden kıskançlıkları geçmemiş, bu yüzden de onunla değil konuşmak, göz temasında bile bulunmuyorlarmış artık. Bir tek Adıgüzel, arada bir alımlı gözlerle yaralı dedemin havlamasına kulak kesiliyor, dedemin bir gün konuşmaya karar verirse ilk kendisini seçeceğini umuyormuş. Oysa dedemin genç bekçinin yolunu gözlemekten başka derdi yokmuş o günlerde.

Gün boyu peşini bırakmayan tekerleklerin gürültüsüyle kulübesinin etrafında dolanıyor, Köpek Cengiz'in elinde sigarasıyla görünmesini bekliyormuş. İşi bitip eve dönmeye hazırlanırken dedemin bölmesine gelip yüzüne son kez sigara dumanından üflüyor ve tek başına kalacağı gece nöbetine kadar sabırla beklemesini tembihliyormuş bekçi.

Böylece bütün nöbetlerini dedemin yanında geçirmeye başlamış Köpek Cengiz. Ağzı pek laf yapmazmış Cengiz'in. Dedemin kulübesinin yanına it oturuşuyla oturur, tıpkı köpekler gibi hırlarmış arada bir. Günün birinde peş peşe içtiği sigaralardan sonra dedeme hikâyesini anlatmaya başlamış.

Çocukken babasının dayaklarından bıkıp kendini bahçedeki köpek kulübesine atarmış Köpek Cengiz. Küçücük ku-

lübeye zar zor sığar, başını kaldırıp ışıkları yanan evlerine bakarmış yutkuna yutkuna. Zamanla babasından yediği dayaklar öyle bir hal almış ki, artık eve gitmek yerine köpek kulübesinde yatıp kalkmaya başlamış. Gel zaman git zaman, insanlıktan çıkıp köpek olmaya karar vermiş. Köpekler gibi işemiş sağa sola, kardeşlerinin gizli gizli kendisine uzattığı yemekleri ellerini kullanmadan yemeye başlamış. Gece vakti meyhaneden zil zurna dönen babasının dayaklarına ulumalarla cevap vermiş. Yaralı kollarını tıpkı bir köpek gibi yalayıp hınçla uzaklara bakmış. Kapkara bir gece, yediği dayaklar bütün mahalleyi ayağa kaldırınca babasının boynuna atılmış nefretle. Dişlerini babasının şah damarına geçirip kanını içmiş.

Islahhanede geçen uzun yıllardan sonra adına yapışan köpek sıfatıyla sağda solda iş güç aramış umutsuzca. Sonunda eski bir hükümlü olarak barınağın kapısına dayanmış Köpek Cengiz. Barınak çalışanları ürkmüş ondan. Yüzü gözü çizik içindeymiş ve köpek dişleri gereğinden fazla uzun olduğu için insanları korkutuyormuş. Yine de onun köpeklere karşı muhabbetini görünce işe almışlar.

Barınaktaki bütün köpekleri seviyormuş Köpek Cengiz ama yaraları yüzünden dedeme karşı daha şefkatliymiş. İkisinin arasındaki kelime ve havlamalara kaçak tütünler, üretildikleri yerlerin adını alan filtreli sigaraların dumanı karışıyormuş. Dahası, dedemin karakoldan yollanan bulamacı yemediğini bildiği için evden daha lezzetli yemekler getirip kendisine ayırdıklarını bile onunla paylaşıyormuş.

Köpek Cengiz ile dedem arasındaki dostluk epey zaman barınağın köpek pisliği kokan havasında kendisine belli belirsiz bir yer açmış. Günün birinde barınağın kapısına dayanıp kornasını öttüren askerî araçtan, hava değişiminden dönmüş yeni bir asker inene kadar da şen şakrak bir şekilde devam etmiş dostlukları. Ama barınağa bulamaç geti-

ren genç asker onu fark eder etmez dünyası yeniden tersine dönmüş dedemin.

Arkadaşları bulamaç dolu varili barınağın ön tarafına taşırken birkaç dakikalığına da olsa kaytarmak için can atan askerî aracın şoförü, sigarasından küçük nefesler alıp bölmelerin etrafında gezinmeye başlamış. Dikkatle bölmelerdeki köpekleri izleyen asker, bir yandan da arkadaşlarına el edip parmağıyla bir daire çizerek barınakta dolaştığını duyurmuş.

Uyutulmuş ya da uyanmasına rağmen hâlâ kendisine gelememiş köpeklerle onun varlığını merak veya kızgınlıkla karşılayan diğer köpeklerin önünden geçerek dikkatle bölmedeki hayvanlara bakmış genç asker. Başparmağı ile işaret parmağını birbirine sürterek köpeklere ıslık çalmış. Hepsine bir isim takıp barınağın içinde ilerleyip durmuş neşeyle. Arkadaşları işlerini bitirmiş onun gelmesini beklerken, bütün köpekleri görmek ister gibi adımlarını hızlandırmış barınakta.

Barınağın sonuna kadar yürümekten vazgeçmek üzereyken birdenbire yerde yatan dedemi görmüş genç asker. İşte o vakit olduğu yerde kalakalmış. Gözlerini kısıp onun dedem olup olmadığını anlamak istercesine kararsızlıkla bakmış bir an. Sonra da kanlısını aniden karşısında gören herkes gibi var gücüyle koşmaya başlamış; "Mikasa ibnesi, daha ölmedin mi lan sen, amına koduğum!" diye kükremiş tüm gücüyle.

Nefes alıp verişi hızlanmış dedemin. Kendisine doğru öfkeyle kudurmuş gibi koşan askere cevap vermemiş. Önce gözlerini arada bir yukarı kaldırıp tel örgüleri avuçlayan askere bakmış suçlulukla, sonra da askerin postallarına dikmiş gözlerini. Onca küfür, onca tükürük, onca beddua barınağı doldururken, askerin postalının altındaki tırtıklara bakıp kapatmış kirpiklerini.

Kendisine bağırıp çağıran askerin hakaretlerini duymamak için kulaklarını ön bacaklarıyla kapatması da bir işe yaramamış. Tel örgülü kapıyı iki eliyle sarsan asker hâlâ dedeme bağırmaya devam ediyormuş öfkeyle. Sanki bağırmıyor da kan kusuyor, açamadığı kapı yüzünden kendi içindeki öfkeli kapıyı sonuna kadar zorluyor, ağzından tükürükler saçarak dedemin bölmesine girmeye çalışıyormuş. Dedem, gözlerini açıp onu dinlemediği için genç asker daha da öfkelenip küfürler savuruyormuş:

"Yaktın hepimizi," demiş genç asker, "duman ettin ibne!"

Dedemin komşuları olan biteni anlamaya çalışıyormuş hayretle. O zamana kadar onun suskunluğunu, kederle uzaklara bakmasını bir aşk hikâyesine bağlayan Adıgüzel bile adeta donakalmış, askerin anlattıklarına kulak veriyormuş.

Hırsını almayan kızgın asker, tel örgülü kapıya tekmeler savurup arka arkaya küfürler ederken uzaktan görünen Köpek Cengiz yüzünden iki elini geçirdiği kapıyı son bir kez kızgınlıkla sarsıp kamyona dönmüş. Aracın kapısını sertçe kapatıp birdenbire gaza basmış. Öfkesi hâlâ dinmeyen asker, dedemin bölmesini yıkıp geçmek istercesine aracı hareket ettirerek geri vitesle ana yola çıkmış. Güneyden gelen başka bir kamyonun yoldan geçmesini beklerken, başını araçtan uzatıp dedeme bakmış ve parmağını bir kılıç gibi boğazından geçirerek, "Bittin sen!" diye seslenmiş dedeme.

Haftalarca dedemin başından ayrılmayan Köpek Cengiz, askerin yaptıklarıyla bağrı açılmamış küfürlerine bir anlam verememiş. Kendisini her gördüğünde heyecanlanan, kuyruğunu neşeyle sağa sola çeviren, ayaklarına takılan tekerlekleri ileri geri oynatan dedemin barınağa ilk geldiği günkü gibi kayıtsız bir şekilde yerde yattığını görmüş. Kapıyı açıp yanına gitmiş. Elini kafasında gezdirip boynunu kaşımış merhametle.

Ama gözlerini açmamış dedem. Tüylerinin bir tekini bile havaya dikip bekçiye sırnaşmamış. Köpek Cengiz'in, boynundan sırtına inen, yaralarını kontrol eden, sonra postunu ince ince okşayan eli vücudunda gezdikçe kaşlarını dikleştirip adeta ıkınırcasına gözlerini daha da sıkı kapamış. Yüzüne üflenen sigara dumanı da kâr etmemiş. Dedem, sigara dumanını içine çekmekle beraber Köpek Cengiz'e tepki vermemiş. Besbelli yalnız kalmak istiyormuş. Yeni yaktığı sigarayı dedemin yanı başına bırakan Köpek Cengiz kapıyı kapatıp sarı binaya doğru yürürken arada bir durup dedemin neden tekrar içine kapandığını bulmaya çalışmışsa da başarılı olamamış.

Pütürlü beton zeminin üzerinde ince ince tüten sigarayı dilinin yardımıyla yerden alıp dudaklarının arasına yerleştiren dedem, bir yandan sigarayı delicesine tüttürürken diğer yandan da gözlerinden boşalan yaşları silmiş. Başını çevirip adeta birer payanda gibi peşine takılan tekerleklere ve eksik bacaklarına bakmış kederle.

Çatalburun için ayrılık vaktiymiş. Barınağın kamyonetine bindirilip uzak bir yerde kaderine terk edilecek, kendi başının çaresine bakması istenecekmiş artık. Belki de birine verilecek, avdan ava koşturulacakmış. Yine de gönülsüzmüş Çatalburun. İç çekerek yaşlı bekçinin peşi sıra barınağın eski aracına doğru ilerliyormuş. Huzursuz bir şekilde kardeşinin arkasından bakakalan Tabansız ve arkadaşları, havlayarak ona eşi benzeri görülmemiş bir uğurlama merasimi düzenliyormuş.

Çatalburun'a içli içli el sallayan Adıgüzel'in aklı dedemdeymiş. Paslanmış, yer yer daha şimdiden çürümüş tel örgülere ağır ağır yaklaşarak, sorusuna bir cevap alamayacağını bile bile, "Sonra ne oldu?" diye sormuş kısık bir sesle.

Şaşkın şaşkın Adıgüzel'e bakmış dedem.

"Kendinde değilken şakır şakır anlattın olanları ama yarı-

da kaldı hikâyen," demiş Adıgüzel, "bacakların kasabada mı koptu Mikasa?"

Yutkunmuş dedem. Askerin onu çağırması dışında, adını günlerden sonra ilk kez duymuş. Tıpkı Melsa'nınki gibi, incecik, tiz bir ses kulaklarından girip kalbindeki sızıya ulaşmış. Boğazından midesine doğru yumruk büyüklüğünde bir şey inmiş sanki. Postu zangır zangır titrerken nemlenmiş gözleri. Kelimeler, sahibi o değilmişçesine dilinden birer ikişer düşüp barınağın kuytuluklarında bir toz bulutu gibi dolanmaya başlamış.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GEÇ GELEN AŞK

"Herkesin içinde babaları ve
köpekleri yeni ölmüş gibi bir his var."
Leonard Cohen, Everybody Knows

O rüya gibi yankılanan sesi duymak için çok bekledim açıkçası. Zamana karşı çok yutkundum. Dünyanın her türlü sesini bastırıp beni aşka çağıran, ömrümü bir mahvın yollarına sürükleyen o ses günün birinde, kenar mahallelerin dar dehlizlerinde aylak aylak dolaşırken çalındı kulağıma. İç içe geçen sokaklardaki basık tavanlı evlerin arasında pencerelerinden bayraklar sallanan, camlarında resimler olan iki katlı ahşap bir binanın önünde, gururlu, neredeyse muzaffer bir edayla karşıma dikildi. Yemin ederim yüzü tıpkı Muhterem Nur'a benziyordu. Zaten aşk istediğini istediğine benzetmekten başka bir şey değildi belki de.

Göz göze geldik. Boynunda üç renkli bir tasma vardı. Zehir sarısı gözleri, eksik kulakları, küçücük burnu, turuncu beyaz tüyleri; bölgesini ele geçireceğimden tedirgin yüzüyle bana bakıyordu. El ele tutuşmuş insan figürlü bayrağın asılı olduğu iki katlı parti binasının önünde yay gibi gerilip dişlerini gösterdi bana. Yanma gidip onu koklamak istiyordum ama korkuyordum. Zavallının dişlerinden birkaçı kırıktı ve kalan dişlerini bana gösterip bir an evvel binanın önünden ayrılmamı istiyordu besbelli.

Olduğum yerde kalakaldım. Sokağın her tarafında onun karamel kokusu vardı. Hiçbir yere gidemedim. Çarpılmış gibi dimdik durdum böyle. Lafo Dede'nin de dediği gibi, zaten aşk, bir ömür geçtiğini sanırken olduğu yerde kalakalmaktı belki de.

Dar sokağa döşenen bazalt taşların üzerine sere serpe uzanıp onu izlemeye başladım. Yüreğimin daha hızlı attığını, kuyruğumun zevkle yerleri dövdüğünü, onun vereceği cevabı merakla beklediğimi hatırlıyorum.

Oydu. Emindim. Sonunda bulmuştum. Küçücük bir burnu ve yüzünün sağ tarafında tıpkı bir bene benzeyen sevimli bir leke vardı. Güzel bile değildi ama ben ona, yani Melsa'ya âşık oldum.

Aslına bakılırsa sıradan bir köpekti ama onun herkesten başka olduğunu, diğer köpeklere hiç mi hiç benzemediğini daha ilk karşılaştığımız an anlamıştım. Onu yeniden görmek, göz göze gelmek, burunlarımızı birbirine değdirmek, arkasına geçip onu koklamak için, günün belli saatlerinde çetemizi bırakıp dar sokaklara atıyordum kendimi.

Hep aynı yerdeydi. Parti binasının ahşap merdivenlerine uzanmış gelen geçeni süzüyordu. İlk günkü tedirginliği hariç beni umursamıyordu artık. Ne havlıyor, ne de gizli bir merak taşıyordu benimle ilgili. Arada bir artık yerinde yeller esen kulaklarını dikip sokağın ucunu dinliyor, sonra da başını kaldırıp pencerede gururla dalgalanan kızıl renkli parti bayrağına bakıyordu.

Binaya girip çıkan heyecanlı gençleri, yaşını başını almış pos bıyıklı adamları, dimdik yürüyen kadınları, binanın önünden geçerken işaret ve orta parmaklarını havaya kaldıran çocukları, bir köşede pusuya yatmış polisleri, parti binasının etrafında dolaşan bellerinde satır taşıyan çember sakallı gençleri, ağızlarını yayarak konuşan kasaba delikanlılarını bile görüyor ama beni görmüyordu. Binaya girenler onun

kafasını okşayarak yalnızca kendilerinin bildiği bir parolayı fısıldıyor, sonra da merdivenlere yöneliyorlardı. Ardından, boyunlarını geriye uzatıp, "Melsa! Gel kızım," diye sesleniyorlardı.

Toydum. Cesaret edemiyor, yanına gidemiyordum. Ara sıra sokağın başına kurulup Melsa'nın temkinli gözlerinde kendime dair bir ışık arıyor; o ışıl ışıl gözlerde kendime dair en ufak bir parıltı göremeyince, başımı önüme eğerek evime, çöp dağındaki arkadaşlarımın arasına dönüyordum. Bir çöp dağının üzerinde yaşıyordum ama açtım. Gecenin mavimsi koyuluğuna karşı bir uluma tutturuyor, sesim belki ona gider de, insanlardan dayak yemiş bir köpek gibi hazin halime acır, bana kalbinin kanatlı kapılarını açar diye umuyordum. Ama sesim bir tek bana ulaşıyordu anlaşılan.

Yemeden içmeden kesilmiştim. Arkadaşlarım çer çöpün altında bulduklarını sevinçle havaya kaldırırken benim bir damla su içmeye bile takatim kalmamıştı. Sıkıntıyla çöp dağındaki bir çukura uzanıyor, kimse bu halimi görsün istemiyordum. Ama çöpün o ekşimsi kokusuna benden sızan keder de karışıyordu o günlerde. Yerimde duramıyordum.

Ayaklarım sahibi ben değilmişim gibi her gün ona gidiyordu artık. Ona, sokağın başına, parti bayrağının altında gurur ve asaletle duran Melsa'nın gözünün içine bakıyordum. Arada bir sokağın ucunda park eden ve parti binasına girip çıkanların fotoğraflarını çeken sivil polislere havlıyor, parti binasının penceresinden kendisine atılan yiyecekleri midesine indiriyor, sanki aşktan hiç haberi yokmuş gibi bacaklarını yere uzatıp zamanı kokluyordu.

Bahardı. Parti binasında yaklaşan bayramın hazırlıkları yapılıyordu. Pankartlar yazılıyor, rengârenk elbiseler dikiliyor, konuşmacılar belirleniyor, polis saldırısına karşı bir köşede bira şişelerine benzin dolduruluyor, lazım olabilir diye

gizlice tabancalar yağlanıyor, atılacak sloganlar prova ediliyor, törenin hazırlıkları en ince detaylarına kadar gözden geçiriliyordu.

Melsa, arada bir doğrulup bana bakıyor, bir tehdit mesafesini aşmadığımı, haddimi bildiğimi görünce, binanın yanı başında umarsızca küçük adımlar atıyor, sonra yeniden, hep aynı noktada takılı kalmış gibi, boynunu yere, taş döşemeli sokağa uzatıyordu.

Günün birinde, sokağın ucunda, sivil polislerin siyah filmli otomobilinin yanı başında öylece duran ayaklarım birdenbire harekete geçti ama tir tir titriyordum yine de. Reddedeceğinden korkuyordum.

Beni sokağın ucunda görür görmez zehir sarısı gözlerindeki gözbebekleri birdenbire büyüdü ve aniden doğrularak ön bacaklarını ileriye uzattı. Birbirinin gücünü hesaplayamamış her köpek gibi temkinli, önlenemez bir merakla ne yapacağımızı ölçüyorduk.

Muhterem Nur'um havlamadı. İleriye atılmadı. Sadece gerilerek benim ona yaklaşmamı bekledi. Arada bir ağzını sonuna kadar açıp kapıyor, gözlerinden biri pat pat yürüyen bacaklarıma kayıyordu. Parti binasından başını sarkıtan pos bıyıklı adamlar, ellerindeki fotoğraf makinesini bir anlığına bırakan arabanın içindeki sivil polisler, damlarda oradan oraya zıplayan kediler, gökyüzünden tüy gibi süzülen kuşlar bile işlerini güçlerini bırakmış kavga edeceğimizi düşünerek bizim karşılaşmamızı izliyordu.

O vakit, tüm saatlerin durduğunu söylediler sonradan bana. Sokaktan geçen bir minibüste Müslüm Gürses çalıyordu. Yüreğim ağzıma geldi. Heves Amca gibi bir son yaşamaktan korkuyordum.

Melsa'ya doğru attığım her adımın bir belanın habercisi olacağını nereden bilecektim. Onca yıl geride kaldı. Zaman hepimizin tüylerinden ılık bir su damlası gibi geçiverdi. İki-

miz de yaşlanıp zamanın ağır kollarına yuvarladık gövdelerimizi. Ama o gün burnumun direğini sızlatan, beni oracıkta mahveden karamel kokusunu hiç unutmadım.

Emin değilim, belki de kızışma zamanı olduğu için başımı döndürmüştü kokusu. Belki Muhterem Nur'un filmleri yüzünden böyle olmuştum, belki de başka şeyler. Ama içimden bir ses yürümemi söylüyordu bana. Havlamadığı, dişlerini göstermediği sürece bir adım daha atmamı. Kuyruğumu sağa sola sallamamı, isteğimi belli etmemi söylüyordu. Öyle yaptım. Dünyanın en uzun yolunu yürüyüp yanına vardım.

Uzaklarda bir yerlerde, bir tepenin yamacında söylenmiş, bir tek koyu kahverengi toprağın duyduğu, rüzgârın sağa sola yetiştirdiği, ağaçların yaprak yaprak büyüttüğü ulu sözlerim olmadı hiç. Yamuk ağızlı çenebazlar gibi konuşamam ben. Bu yüzden ağzımı açıp tek bir kelime bile söyleyemedim ona.

Bal ve zehir sarısı gözlerimiz birbirine kenetlendi. Bilmediğimiz kelimelerle konuşmaya başladık. Aramızdan bir kelimenin tozlu havaya karıştığını kimse duymadı ama biz, o birkaç dakikada dünyanın tüm kelimelerini halden hale sokmuş gibi uzun uzun bakışıp durduk. Arkasını koklamaya bile utandım. Birbirinin kolunu dürten sivil polislerin, parti binasından bize dik dik bakan pos bıyıklıların inadına dokunmadık birbirimize. Bir olmadık. Caddenin iki ayrı yanma uzanıp birbirimize baktık sadece.

Akşam oldu. Parti binası ışıklarını kapatıp sessizliğe gömüldü. İçeride partililerin kavgaları, çayları, sigaraları, eylem planları ve dağa gidecek gençlerin adları kaldı. Sivil polisler evlerine, polisevindeki okey masalarına, hah saha maçlarına döndü. İnsanlar telaşla kapadı kapılarını. Melsa, parti binasının merdivenlerine çıkıp kapının hemen önüne serdi yorgun gövdesini; postuna gömüldü.

İlk kez o gece çöp dağına dönmedim. Melsa'nın arada bir açılıp kapanan keder eskisi gözlerine girmek için can atan kalbim güp güp atarak olduğu yere çöktü. Gözlerinden belliydi. Sevmişti beni. Öyle olmasaydı dar ederdi bana sokağı. Bir adım atmama bile müsaade etmezdi. Ama öte yandan herhangi bir işaret de yollamıyordu bana. Bir tek söz, yanma çağıran bir ima ya da bir hareket belirmemişti aramızda. Kayıtsızdı. Ne istediği belli değildi. Gitmemi istemiyordu besbelli ama yanma da çağırmıyordu. Ne yapacağımı bilemiyordum.

Gün ışırken doğrulup çöp dağına doğru yürümeye başladım. Gökten nur yağıyordu adeta. Yolları çiğneyen ayaklarım arada bir duruyor, başımı geriye çevirip Melsa'ya bakmamı öğütlüyordu. Durup arkama bakıyordum. Ansızın yakalanan Melsa, beni izleyen gözlerini o anda başka yöne çeviriyor, gidişim umurunda değilmiş gibi dimdik ileriye bakıyordu.

Dar sokaklardan çıkıp, güya soğuktan korunmak için yüzlerini örten, bellerinde satırlarla dolaşan dar paçalı kot pantolon giyen gençlerin yanı başından süzülüp çöp dağına yürüdüm.

O gün yerimden bir dakika bile kalkmadım. Çöp dağının tepesinde, gecenin ayazma inat pırıl pırıl parlayan güneşin altında bütün gün uzanarak Melsa'yı düşündüm. Halimi ilk fark eden, başıma bir iş geldiğini ilk anlayan Barut oldu. Lafı uzatmadı. Yekten mevzuya girdi:

"Yengeyi tanıyor muyuz?"

Anlattım her şeyi. Onu tüm ayrıntılarıyla tarif ettim Barut'a. Daha devam edecektim ama Barut susturdu beni.

"Gerek yok," dedi, "tanımayan yok Melsa'yı. Partinin köpeği."

"Partinin köpeği mi?"

"Evet, partinin," dedi Barut, "hepimiz şansımızı denedik ama koklatmadı bile."

Başımı önüme eğdim.

"Âşık mısın?" diye sordu Barut.

"Evet!" dedim utanarak.

"Geç gelen aşk güzeldir!" dedi babacan bir edayla. Sonra da Melsa'nın hikâyesini anlatmaya başladı.

Çok eskiden kendi halinde, kimsenin dikkatini çekmeden bütün gün parti binasının önünde pineklermiş Melsa. Henüz sadakatle bağlı değilmiş partiye. Orda burda gezer, vakit buldukça kasabanın diğer köpeklerine katılır, canı sıkılınca da geleni gideni çok diye Güneylilerin parti binasının önünde zaman öldürürmüş. Binaya girip çıkan sert adamların umurunda bile değilmiş Melsa. Zaman zaman pencereden silkelenen sofra artıkları, çöpe atılan ekmek parçalarını midesine indirir, sonra binanın önünde durup geleni geçeni süzermiş.

Sonraları partinin pos bıyıklı başkanı ekoloji, hayvan hakları diye bir şeylerden dem vurunca partidekiler de kendilerine verilen direktifi hayata geçirmek için ilk iş olarak Melsa'nın gönlünü kazanmaya çabalamışlar. Sevmişler onu. Melsa'nın da bu dünyanın bir parçası olduğunu, onsuz eksik kalacaklarını söylemişler toplantılarında. Yiyeceğini eksik etmemişler. Melsa için özel bir kap bile koymuşlar kapının önüne. Gelip geçen ona selam vermeden parti binasına girmemiş. Hal böyle olunca Melsa bir daha ayrılmamış basık tavanlı parti binasından. Öyle ki zaman zaman binanın içine bile girip katları dolaşmış, toplantılarda anlatılanlara büyük bir ciddiyetle kulak vermiş. Ama yine de onu asıl ünlendiren konu bunların hiçbiri değilmiş.

Günün birinde, parti ilçe başkanını yakalamak için binaya büyük bir operasyon yapmış polisler. Caddenin her iki tarafını panzerlerle tutup gelen geçene izin vermemişler. Kar maskeli, çelik yelekli özel timler tek sıra halinde parti binasına yaklaş-

mış. Her şey bir anda olmuş. Parti ilçe başkanı hiçbir yere kaçamazmış. Pencerelere yığılan partililer kaygıyla ne yapacaklarına karar vermeye çalışmışlar. Önce taş ve sopa fırlatmışlar sokağa. Kapıyı kapatıp arkasına masa ve sandalye yığmışlar. Çare olmamış. Polisler adım adım binaya yaklaşıyormuş.

Parti binasının önüne var gücüyle dikilip polislere izin vermemiş Melsa. Tereddüt etmiş polisler. İnsan olsa kolaymış, kolaylıkla alt ederlermiş. Ama onlara deli gibi havlayan Melsa'ya karşı ne yapacaklarını bilememişler. En sonunda, baldırının ısırılmasını göze alan bir polis Melsa'nın yüzüne bir tekme savurmuş. Onun birkaç dişini kırmış sarkık bıyıklı polis. Yine de polisin baldırlarına geçirdiği çenesini açmamış Melsa. Gövdesi, polisin bacağıyla birlikte havada birkaç tur atıp sağa sola sallanmış. Binayı basmaya hazırlanan diğer polisler işlerini güçlerini bırakıp arkadaşlarını kurtarmaya çabalamış haliyle. Tekmeler, küfürler, kendisine doğrultulan silahlar; hiçbiri kâr etmemiş. Binanın önündeki karışıklıktan istifade eden ilçe başkanı, korkulukları kırılan arka pencereden atlayıp kayıplara karışmış. Bir daha da gören olmamış adamı.

Melsa, en sonunda dişlerini aralayıp var gücüyle koşmaya başlamış. Yüzü gözü kan içindeymiş. Koşarken, kanlı ağzından kırık dişler dökülmüş yere. Daracık caddenin ucunu tutan panzerin altından süzülerek tıpkı ilçe başkanı gibi izini kaybettirmiş.

Günler sonra ortaya çıktığında bir ulusun kaderine yön veren bir kahraman gibi karşılanmış Melsa. Onun için dillere destan bir tören tertip edilmiş. Kayıplara karışan parti ilçe başkanının Melsa sayesinde dışarıda olduğu, yoksullar, ezilenler ve dünyanın cümle mağdurlarının Melsa'ya bir teşekkür borcu olduğu söylenmiş bağıra çağıra. Tıpkı bir geline takılan altın zincir gibi ışıl ışıl parıldayan üç renkli tasma da o gün boynuna asılmış.

Barut'un anlattıkları sona erdiğinde Melsa'nın hayali daha da büyüdü gözlerimde. Daha o dakika tabanları yağlayıp kasabaya atıldım. Orada, parti binasının önünde dikkatle bekleyen Melsa'nın yanına koştum. Beni görür görmez gülümsedi mi, yoksa bana mı öyle geldi bilmiyorum ama yanma uzanmama, gecenin ayazında ürperen tüylerimin onun tüylerine değmesine ses çıkarmadı. Boynumu çevirip arkasını koklamama da bozulmadı. İkimiz birden parti binasının hemen karşısındaki tek katlı evin ışıklarına gözlerimizi dikip sustuk sadece. Ne bir şey söyledik birbirimize ne de buna gerek duyduk.

Evlerin içinde odadan odaya geçen ev sahiplerini izledik. Evlerden yükselen fısıltı ve ayak seslerini dinledik. Daha gerilerde yükselen ay ikimize birden ışık düşürürken kasaba sokaklarında kapıları kırılan evlerin korkusunu, sokaklardan hızla geçen arabaların homurtusunu, kimselere görünmeden bildiri dağıtan ve Melsa'nın hepsini tanıdığı gençlerin ürpertisini, imamını öldürüp ele geçirdikleri camide yatıp kalkan çember sakallı gençlerin kendilerinden emin yürüyüşlerini duyup izledik. Kedi kovaladık. Eve dönen sarhoşları korkuttuk. Sonra yeniden yere uzandık.

Sonraki günler hep yan yanaydık Melsa'yla. Bir şey konuştuğumuz, birbirimize dokunmuşluğumuz yoktu ama beraberdik yine de. Bilirdi ona âşık olduğumu ama hiç konuşmazdı Melsa. Boynunu kederle uzaklara doğrultur sessizliği dinlerdi. Tüylerinin arasından geçen rüzgârın sesini dinler, soğuk havaya karışan soluğu aklımı başımdan alır ama dönüp tek kelime etmezdi bana. Üç kelime çıksa ağzımızdan dördüncüsünde birbirine dolanacaktı dillerimiz. Ama o ilk kelimeye muhtaçtık.

Kene gibi yapışmıştım ona. Nereye giderse gitsin peşinden ayrılmazdım. Arkadaşlarımı da boşlamıştım. Mikrop, beni gördüğü yerde bir sırtlan gibi ağzını yavşak yavşak ya-

yarak, "Enişteee!" diye bağırırdı. Dinlemezdim onu. Ayaklarım Melsa'ya koşardı. Zaman zaman yanına gidip sırnaşırdım ona. Kuyruğumu kuyruğuna sürter, etrafında küçük küçük daireler çizer, her daim ilgisini çekmeye çalışırdım. İşte o zaman başını çevirip gülümserdi bana. Cevap vermezdi yine de. Bense sabırla kavuşacağımız o büyük çiftleşme zamanını beklerdim.

Bazen zehir sarısı gözlerini gözlerime dikip uzun uzun bakar, bana güvenip güvenmeyeceğini, çiftleşmeye layık olup olmadığımı, dünyaya getireceği çocuklara babalık edip etmeyeceğimi, ona karşı hissettiklerimin aşk mı yoksa şehvet mi olduğunu anlamak ister gibi durup düşünürdü. Kuyruğunun hemen arkasından yayılan baygın koku aklımı başımı döndürürdü ama ondan işaret almadan harekete geçersem bu büyünün sonsuza dek bozulacağından, onu kaybedeceğimden korkardım.

Galiba en sonunda acıdı halime, belki o da sevdi beni, bilmiyorum ama artık daha fazla dayanamadı, "Bekle," dedi bana, "Güneylilerin bayramında seninim."

O günden sonra, parti binasının güvenlikte olduğundan emin kendisini tamamen bana bıraktı Melsa. Kasaba sokaklarında, Makam Dağı'nın eteklerinde, dere boylarında, uzayıp giden yol kenarlarında dolaşıp dünyayı beraber keşfe çıktık. Oyunlar oynadık çimenlerin üzerinde. Ben onunkini kokladım, o benimkini. Bacaklarımızı dirseklerinden kırıp yerlerde yuvarlandık neşeyle. Sırtüstü sürünüp başlarımızı birbirimize çevirdik. Birbirine değen nefeslerimiz bizi kudurtsa da Melsa'nın işaret ettiği güne kadar birleşmedik.

Uzun hikâyemi anlattım ona. Annemin beni el kadarken kovmasını, kasaba mezarlığındaki günlerimi, çöp dağındaki savaşımızı, Heves Amca ve Muhterem Nur'u, mezarlığa gece yarısı gizlice defnedilen gençleri anlattım. Başımı çevir-

dim, dimdik ileriye bakan Melsa'nın yüzü darmadağındı. Bana bakmıyordu bile. Gözlerini bir noktaya dikmiş öylece duruyordu. Ayağa kalkıp etrafında dolandığımda fark ettim tek gözüyle ağladığını. Bunu nasıl yaptığını hiçbir zaman anlayamadım ama bir gözü kupkuruyken, sol gözünden gözyaşı akıyordu. Dayanamadım ağlamasına, uzanıp yaladım tuzlu gözyaşlarını.

"Kime ağlıyorsun?" dedim, "bana mı?"

"Hepimize!" dedi ve cümlenin devamını getirmedi. Kederle boynunu boynuma doladı.

Birbirimizi tanımaya, dünyanın envaiçeşit tadını dillerimizin üzerinde hissetmeye çalıştık o günlerde. Çöp dağının tepesine çıkıp uzaklara baktık. Şiirler okudu bana o gün. İçli sesiyle dağ türküleri söyledi. İçinde, "özgürleşme", "süreç" ve "kişilik" gibi nice kelimenin geçtiği, anlamadığım ama yine de baygın baygın dinlediğim uzun cümleler kurdu.

Çöp dağında bize gıptayla bakan arkadaşlarımla tanıştırdım onu. Mikrop, yavşak yavşak güldü yine. Lafo Dede, şehir faresi ile tarla faresi hikâyesini bir kez de Melsa için anlattı. Barut, hizmette kusur göstermedi. Bolero, çöplüğün en nadide parçaları olan etli konserveleri Melsa'yla paylaştı. Fakat çöp dağındaki atıklara ağzını sürmedi Melsa. Onun için ayırdığım konservelere dönüp bakınadı bile. Gözünü gözüme dikti, öyle sevgiyle bana baktı sadece. Akşam kızıllığının çökmesiyle birlikte kuyruklarımızı birbirine dolayarak parti binasının önüne geldik.

Onu orada tek başına bırakmaya razı olmadım.

"İstersen gitmem," dedim, "hep yanında kalırım."

"Git sen," dedi "ben ilelebet bu aşkın başını beklerim."

İçime bir şey oturdu böyle söyleyince. Taş kadar ağır bir şey. Oturdum yanına, boynumu boynuna doladım, o günden sonra Melsa'yla birlikte parti binasının önünde nöbet tuttum. Onun zehir sarısı gözlerine bakıp onunla hemhâl

olacağım o büyük günü düşündüm. Tıpkı insanların yaptığı gibi, bir gelin arabasının arkasında oklu yüreğin içine yan yana yazılan iki M harfinin hayalini kurdum. Aynı harfle başlayan adlarımızın birbirine redif düşmesine yandım. Birleşir birleşmez, altmış üç gün sonra doğacak yavrularımızı düşündüm.

O büyük günün sabahında dükkânlar açılmadı. Hemen hemen her sokakta polis ve askerler çarptı gözüme. En güzel elbiselerini giymiş Güneyliler bayram kutlaması için kasabanın miting alanına gitmeye çalışıyordu. Ama polisler buna izin vermiyor, sokaklarda yakılan lastikleri bir çırpıda söndürüyor, hal böyle olunca da taşlar ve molotof kokteylleri havada uçuşuyordu. Arabalar taşlanıyor, camlar kırılıyor, sokak başlarına barikatlar kuruluyor, polisin giremeyeceği yerlerde kol kola girip halaya duruyordu insanlar.

Melsa, telaşla oraya buraya koşturuyor, zaman zaman sokağın ortasında yakılan ateşin etrafında bir tur atıp tekrar yanıma geliyordu. Etrafta olup bitenler benim umurumda bile değildi açıkçası. Parti bayrakları, Melsa'nın boynundaki tasmayla aynı rengi taşıyan flamalar, Güneyli başkanın resimleri, atılan sloganlar benim için hiçbir şey ifade etmiyordu. Gözüm Melsa'nm hareketlerinde, o büyük anın ne zaman başlayacağını merak ediyordum heyecanla.

Akşama kadar sürdü olaylar. Ateşler söndü. Taş atan, duvarlara yazı yazan gençler evlerine döndü. Polislerin yakaladığı gençler çoktan işkenceye alındı. Olaylar sırasında ölenlerin de olduğu söyleniyordu sağda solda. Adeta infilak edecekmiş gibi bütün gün kabarıp duran kasaba her zamanki akşamlarından birine hazırlanıyordu.

Melsa'yla birbirimize baktık. Zehir sarısı gözleri zehirini akıtmış, yerini balla doldurmuş gibi boynunu boynuma doladı. Mart sonunda hâlâ dondurucu bir soğuk vardı dışarı-

da. Buğulanan nefeslerimiz aşkla gökyüzüne yükseldi. Melsa, dizlerini kırıp kuyruğunu havaya kaldırdı.

İşareti almıştım.

Vakit gelmişti artık.

Büyük bir neşeyle Melsa'nın arkasına henüz geçmiştim ki, sokağın ucunda sivil bir polis arabası belirdi. Umursamadan ön bacaklarımı Melsa'nın sırtına uzattım.

Araba gittikçe yaklaşıyordu bize. Olacakları anlamış gibi huysuzlandı Melsa. Bir türlü hedefi tutturamıyordum. Kasmıştı kendini. Belki de haklıydı kasılmakta. Çünkü polis olduğunu sandığım ama Melsa'nın istihbaratçı askerler diye ısrar ettiği adamlar arabalarından inip hızla bize yaklaştılar. Son bir hamleyle ona abanmaya çalıştım ama Melsa ıslak sabun gibi kayıp gitti altımdan. Öylece kalakaldım.

Melsa bir anda altımdan kurtulup sokağın öbür ucuna seğirtirken, kendimi birdenbire sonradan adının Turkuvaz olduğunu öğrendiğim ceberut bir adamın elinde buldum. Tutkala yapışmış, can veremese de hâlâ çırpınıp duran haşerat gibiydim. Ne yana dönersem döneyim elinden kurtulamadım.

Basiretim mi bağlandı, ilaç mı enjekte ettiler bana, yoksa başka bir şey mi bilmiyorum, beni alıkoydular. Şahlanan ve yavaş yavaş sönen organımı birbirlerine gösterip eğlendiler benimle. Direnemedim bile.

Çok geçmeden de birkaç sokak ötede Melsa'yı yakaladılar. Başka bir arabaya bindirilen Melsa'yla son kez göz göze geldim. İki polis ağzına metal bir şey geçirmiş boğazını sıkıyordu onu en son gördüğümde.

Bir hayal gibi, kaybedilmiş ama durduk yere bulunmuş kıymetli bir armağan gibi, onca yıl aç kaldıktan sonra mükellef bir sofranın başına oturmuş gibi, Heves Amca'nın Muhterem Nur'u gibi, kursağımda kaldı, kaybolup gitti Melsa. Bense o kapkara adamların elinde rehin kaldım.

BEŞİNCİ BÖLÜM

MALİYET

"Neden jandarmalar geçerken
başını yana çeviriyor köpeklerimiz?"
Yannis Ritsos, Kastania

Diğer gecelerin aksine barınaktan tek bir havlama sesinin gelmediğini fark eden yaşlı bekçi, arada sırada başını sarı binanın pencerelerinden uzatıp köpeklerdeki tuhaflığın nedenini anlamaya çalışmış o gece. Bir sorun olmadığını, köpeklerin kulaklarını havaya dikerek uzandıklarını görünce sıcacık yatağına çekilip uyumuş keyifle. Oysa dışarıda, barınağın kuytu köşelerinde bir hikâyenin son anları cümle cümle göğe karışıyormuş.

Dedem, uzun uzun esneyip ağzını kapadığında sadece Adıgüzel'in değil, barınaktaki tüm köpeklerin suspus olup kendisine kulak verdiğini fark etmiş. Hikâyesini olduğu gibi, hiçbir ayrıntısını saklamaya gerek duymadan, kendisine saklaması gereken en mahrem yanlarını bile anlatmış olmanın utancıyla gözlerini kapayıp derin bir uykuya dalmaya niyetlenmiş.

Tam o anda ana yoldan beyaz bir otomobilin geçtiğini fark etmiş ürpertiyle. Arka koltukta oturanları görememiş ama ön koltukta Turkuvaz'ı görmüş sanki. Boynunda Melsa'nın sevdiği adamların taktığı bir fular, kirli sakalıyla camdan dışarı bakıyormuş Turkuvaz.

Yine de emin değilmiş dedem. Belki de bütün gece yeniden uğradığı, her ayrıntısını tekrar tekrar anımsadığı, her biri için bir daha yutkunduğu anılar yüzünden böyle bir görüntüyle karşılaşmış. Gördüklerinin gerçek mi yoksa düş mü olduğunu anlamak için gözlerini açıp kapamış korkuyla. Patileriyle yüzünü ovmuş. Gözlerini yeniden açtığında herhangi bir araba görünmüyormuş yolda.

Ağzında tüm sırrını bir anda anlatan herkesin hissettiği türden bir pas tadı varmış. Gözlerini açmadan diliyle ağzını ve bıyıklarını temizlemesine rağmen bu pas tadının yerli yerinde durduğunu hissetmiş.

Birdenbire arka bacaklarında bir karıncalanma olmuş. Dişlerini bacağına geçirmeye niyetlenmiş ama karşısına iki bacağını olduğu gibi kavrayan tekerlekler çıkmış yeniden. Sabırsız bir bit arka bacaklarında patır patır yürürken elinden hiçbir şey gelmemiş olmanın utancıyla başını ön bacaklarının arasına sokmuş dedem.

Bütün hikâye boyunca sakat olduğunu, iki tekerleğe muhtaç yaşadığını bir kere bile anımsamamış. Sakatlar rüya görürken, yüzerken, bir de hikâye anlatırken unuturmuş sakat olduklarını. Dedem de her tarafı darmadağın bir hikâyenin tam ortasına atınca sapasağlam hissetmiş kendisini bir an için. Tıpkı eski günlerdeki gibi oradan oraya koşmuş, hatıralar denizinde kulaç atmış, kulağını zamanın tüm tozlarına siper edip o eski, güzel ve mesut yıllara dönmüş.

Diğer köpekler kulaklarında kendi hikâyelerinden daha acı olmayan ama öte yandan dinledikçe hayıflandıkları dedemin hikâyesinin ayrıntılarıyla boğuşup gözlerini sessizce kapamışlar. Hikâyeye kimi zaman inilti, kimi zaman imrenme, kimi zaman da gözyaşlarıyla eşlik eden barınak sakinleri hikâyenin sonunda tıpkı dedem gibi uykuya yenik düşmüş. Hepsinin tüylerini ürperten rüzgâr yana yıkıla barına-

ğın içinde dolaşırken bacaklarını karınlarına çekip tostoparlak olmuşlar soğuktan.

Tüm heybetiyle beliren dağların arkasından doğması beklenen güneşe inat yağmur başlamış o sabah. Üzerine teneke parçalarının yamandığı tenteler trampet tıkırtısına benzer sesler çıkarmış. Köpekler birer ikişer açmış gözlerini. Yoldan gelip geçen ve arkalarında yağmurdan bir toz bulutu bırakan kamyonlara, sarı binanın tepesindeki hoparlörlerden yayılan radyodaki seslere, uzakta dağların etrafını saran kara bulutlara, dağların eteğinde sarı ve cılız ışıkları seçilen köylere, çakıl taşlarıyla örülü barınak yollarına kulak kesilmişler. Bölmelerdeki koyu kahverengi toprağın yağmurla buluşarak altlarından süzüldüğünü gördüklerinde yaşlı, yorgun ve ümitsiz yüzleriyle birer ikişer kulübelerine çekilmişler.

Paslı margarin tenekeleriyle yamanmış bölmesine çekilip yağmurdan korunacağına, dedem yerinden kıpırdamayıp yağmurun altında kalmaya devam etmiş. Sanki gövdesine düşen her yağmur damlasıyla arınmak, gündüz barınağa gelen Onbaşı Beta'nın hatırlattığı günahlarından kurtulmak, nedamet getirip feraha ermek için yağmura ihtiyaç duyuyormuş. Adıgüzel, var gücüyle havlayıp dedemi uyandırmaya çalışmış:

"Uyan," demiş incecik sesiyle, "yağmur yağıyor. Hastalanacaksın!"

Yaralı sırtından güç alarak, bir günah çıkartma hücresine girer gibi mahcup, kendisini geri itmiş dedem. Ona yol gösteren tekerleklerin yardımıyla zorlukla kulübesine çekilmiş.

Ahşap kulübenin yarıklarından tek tük yağmur damlaları sızıyormuş içeriye. Havadaki ıslaklığın kokusu ile yağmurun dövdüğü tenekelerin sesi dedemi geçmiş günlerine götürmüş yeniden. Tayin edildiği karakolda arada sırada işitti-

ği bir makinelinin şerit halinde kustuğu kurşunların tıkırtısını hatırlamış. Karakolun alarma geçtiği, herkesin yatağından fırlayıp cephaneye koştuğu, tüm ışıkların söndürülüp gözlerin bir radar gibi dağların doruklarını taradığı bazı geceler gelmiş aklına. Kimi zaman gerillaların, kimi zaman karaborsacılara mal yetiştirmeye çalışan kaçakçıların, kimi zaman da bir yaban domuzu veya kurdun karaltısının sebep olduğu, nöbetçi askerin heyecana gelip tetiğe bastığı o karmaşa dolu anlar geçmiş gözlerinin önünden.

Göğsü sıkışmış. Uzun dilini dışarı çıkarıp hızlı hızlı nefes alıp vermiş. Arada bir durup yutkunmuş ve yeniden nefes alıp gözlerini açtığında karşısında yaşlı adamdan nöbeti devralan Köpek Cengiz'i görmüş.

"Bu sabah nasılsın Bobi?" diye sormuş genç adam.

Dedem, bütün devrelerini kapatmış gibi gözlerini kapayıp Köpek Cengiz'in sorusunu duymazdan gelmiş. Yağmura rağmen bölmesinin kapısını açıp içeriye girmiş bekçi. Dedemin bölmesinden barınağın nasıl göründüğünü anlamak ister gibi yanma yöresine bakmış merakla. Sonra da dedemin dışkı ve idrar kokan kulübesinin önünde diz çöküp dikkatle incelemiş onu. Sanki o talihsiz olayı yeni baştan yaşamış gibi yorgun ve ümitsiz bir yüzle gövdesine gömülmüş, dışarıdan gelen her sese kulağını kapatmış dedem.

Böyle zamanlarda onu eski haline getirecek, yeniden keyiflendirecek tek bir şey varmış: Filtreli bir sigara. Oysa Köpek Cengiz, işe gelirken ucuz diye asker sigarası satın almış, dedeme bu sigaradan bol bol ikram edeceğini düşünmüş. İnce bıyıklı veterinerin henüz gelmemiş olmasından da faydalanarak asker sigarasını yakıp dedeme uzatmış. Hırlamaya başlamış dedem. Çaresiz, Köpek Cengiz sigara tutan parmaklarını geri çekerek sigarayı yağmur sularının içine atmış.

Barınağın değişmez bir düzeni varmış. Saat dokuz on beşte yük treni geçermiş. Tren her düdüğünü öttürdüğünde

Çatalburunlardan uyuşuk olanı, Tabansız salyasını akıtırmış. Bir süre sonra da veteriner gelirmiş barınağa. Yorgun kamyonlar, ağır yüklerini oflaya puflaya taşıyan tırlar, arabalarıyla bir yere yetişmeye çalışan insanlar telaşla yoldan geçermiş. Öğleden sonra yemek artıklarının döküldüğü varilleri taşıyan askerî kamyon görünür, yemek saatinden sonra da İncebıyık bölmeleri dolaşıp köpeklerin durumunu kontrol edermiş. Bazen yemek dağıtılırken, bazı köpekler firar edip bahçeye çıkarmış. Bekçiler, firari köpekleri tekrar bölmelerine sokmak için kan ter içinde kalırmış. Bölmeden firar eden köpekler kaçmazmış. Bahçedeki ağaçların altında bir süre sere serpe uzanır, gelen geçene bakar, diğer bölmedeki köpeklerle bir iki lafladıktan sonra tekrar bölmelerine dönerlermiş uslu uslu. Ne bir sürpriz ne de telaş. Her şey olanca dakikliği içinde işler, her şey olacağına varırmış barınakta.

"İyi misin?" diye tekrar sormuş Köpek Cengiz.

Cevap vermemiş dedem. Dokuz on beş treni barınağın yanından geçerken hızını düşürürmüş nedense. Hatta neredeyse hareketsiz durur, köpekleri korkutmak için aniden trenin düdüğünü öttürürmüş. Son zamanlarda hep böyle yapıyormuş. Barınağın yanında bir süre durup uzun uzun köpeklere bakıyor, artık can sıkıntısından mı, yoksa hınzırlıktan mıdır bilinmez, var gücüyle düdüğe asılıyormuş. Bekçiler birkaç kere uyarmış, "Köpekler rahatsız oluyor," demiş ama tınmamış makinist.

Bir anda duydukları o uğursuz sesle afallayan tüm köpekler var güçleriyle trene havlarken Tabansız salyasını akıtmış yine. Barınak bir anda köpek korosunun kızgın sesleriyle yankılanırken, Köpek Cengiz'in nikotinli parmaklarını boğazında hissetmiş dedem. Kendini daha da geriye çekmeye çalışmış ama gıcırdayan tekerlekler kulübesinde rahatça dönmesine engel olmuş. Bekçiye hiçbir tepki vermeden ba-

şını karnına gömmüş. Her şeye kayıtsız kalan dedem İncebıyık'ın kendilerine yaklaştığını hissetmiş. Sağa sola dönerek Cengiz'i uyarmaya çalışmış.

"Ne yapıyorsun?" diye sormuş birdenbire bekçinin arkasında bitiveren veteriner.

"Bobi'ye bakıyordum," demiş Köpek Cengiz telaşla toparlanarak.

"Nasıl durumu?"

"İyileşiyor," demiş, "ama hâlâ karavanadan kaçıyor."

"Normal," demiş veteriner, "ben olsam ben de yemem!"

İncebıyık espri mi yapmış, yoksa bir bildiği mi varmış anlayamamış Köpek Cengiz. Konuşmayı pek sevmiyormuş ince bıyıklı veteriner. İnsana yandan yandan bakıyor, arada iri dudaklarını örten bıyıkları oynuyor, ancak o zaman konuştuğu, bir şeyler söylediği anlaşılıyormuş.

"İyileşince ne yapacağız Bobi'yi?" diye sormuş Köpek Cengiz.

"Bilmem," demiş veteriner, "ya burada kalır..."

"Ya da?"

"Sana verelim köpeği istersen?" demiş, gevrek gevrek gülerek.

Cevap vermemiş Köpek Cengiz. Havacı montunun önünü kapatıp başını sessizce öne eğmiş. Boynundaki kesikler utançtan birer ikişer kızarmaya başlamış. Veterinerin elindeki çantayı alıp büyük bir kabahat işlemiş gibi onu takip etmiş.

Kulübesinde sessizce bekleyen dedemi çıkarıp yaralarına bakmış veteriner. Önce sırtındaki birkaç derin yaranın pansumanlarını yenilemiş, sonra da tekerleklerin ucuna yerleştirdiği kesik ayaklarını incelemiş. Yürümeye çalışırken acı veriyormuş tekerlekler. Ama eğer bu fikir aklına gelmese, ölümü daha çabuk olacakmış. Gece yarısı tatlı uykusundan uyandırılmasa, daha önce de gördüğü dedemin kopan ba-

caklarına bir çırpıda müdahale etmese çoktan öbür dünyayı boylayacakmış.

Aslında dedemin ilk anda iki bacağı değil, sadece biri kopmuş. Fakat yara alan sağ bacağı havada öylesine sallandığı için, çaresiz, sağ bacağını da kesmiş veteriner. Önce dedemin kesik bacaklarından akan kanı durdurmuş, sonra da kesilen yerlere birtakım ilaçlar sürmüş. Sonunda da dedemin kesik bacaklarını bandajlayıp bir iki gün geçmesini beklemiş. Dedem rüyalar âleminde oradan buraya koşarken, veteriner bir bebek arabasından söküp aldığı iki tekerleğin hareket ettirdiği yürüteçle uğraşmış günlerce. Dedemin kesik bacaklarını havaya kaldırıp ölçüler almış. En sonunda da 1993 model yürüteçten geçirmiş eksik bacaklarına.

Dedem, bir kapı gibi gıcırdayan bu tekerlekler sayesinde daha çabuk toparlanacak, dahası altüst olan psikolojisi bir nebze olsun düzelecekmiş belki de. Kıllı elleriyle dedemin çenesinden tutup yüzüne bakarak:

"İyileşiyor," demiş.

İncebıyık ile Köpek Cengiz dedemin bölmesinden çıkıp diğer bölmelere yönelmiş. İkisini gören diğer köpekler korku ya da meraktan tel örgülere yaklaşıp havlamaya başlamış bir ağızdan. Biraz daha edepli olan cins köpekler geriye çekilip dişlerini gösterirken, çoğu sokak köpeği olan barınak sakinleri olanca güçleriyle havlayıp veteriner ile Köpek Cengiz'in yaklaştığını haber vermiş diğer bölmelere.

Dedem, bölmesinden çıkan İncebıyık ile Köpek Cengiz'in bacaklarına bakarken, kulaklarını kaldırıp sarı binanın hoparlörlerinden yankılanan haberleri dinlemeye başlamış merakla.

Onca yıl birbirine karşı savaşan Kuzeyliler ile Güneyliler o yılın başlarında savaşı durdurmaya karar vermişler. Bir süre güllük gülistanlıkmış ortalık. Ancak çok geçmeden öldürülen bir sürü silahsız asker yüzünden savaş yeniden başlamış.

Birkaç ay karakollarında işsiz güçsüz oturan tören mangaları çok geçmeden yeniden bayrağa sarılı tabutlar kaldırmaya başlamış o yıl. Dağlarda ölen Güneylilerin ise haddi hesabı yokmuş. Cenabet, bir sürü tuhaf olayın arka arkaya yaşandığı kıyamet bir yıl yaşıyormuş memleket.

İki adam, dillerinde o günlerin oynak bir şarkısı, yağan yağmurun altında ellerinde şırınga ve pansuman aletleri, hasta köpeklerin bölmesine girip çıkıyor, annelerinin telaşlı bakışları altında kulakları yeni küpelenmiş yavru köpeklerin bakımlarıyla ilgileniyormuş. Yağmur, hızını artırdığı için ellerini çabuk tutuyor, bir an önce sarı binaya dönmeye çalışıyorlarmış. Barınağın çakıl taşlı yollarında hızla ilerlerken, birkaç adım gerisinde onu izleyen Köpek Cengiz'e dönüp, "Kimseye veremeyiz bu köpeği," demiş İncebıyık, "boşuna ümitlenme. Devletin zimmetli köpeği bu! Bir gün gelip geri alacaklar."

Dedemle Adıgüzel de duymuş veterinerin bu söylediklerini. Gözleri koca koca açılmış ikisinin de. Her şeyin bittiğini düşünürken, yazgısında hâlâ çekmesi gereken ezaların olduğunu anlayarak iç çekmiş dedem. Eksik bacaklarına bakmış. Bu bacaklarla devletin kendisini ne yapacağını düşünmüş kara kara.

Devlet ve milletin bir işine yaramazmış artık. Melsa'nın bir işine yaramazmış. Geçmiş ve geleceğin bir işine yaramazmış. Hayallerin, bu hayallere imkân vermeyen zamanın, ümitsizce kapısında beklediği yaşamın hiçbir işine yaramazmış. Ama devlet kararlıymış. Gelip geri alacakmış emanetini.

Devletmiş bu. Kendisinden başka kimsenin bir şeyi ziyan etmesine asla izin vermezmiş. Her şeyin kaydını tutar, herkesin nefesini dinler, hiçbir zaman birbirini tutmayan hesaplar yapar, depolar arşiv kayıtlarıyla dolar, griye boyanmış metal dolaplar ağzına kadar hurdayla tıkıştırılır, bu hurdalar

zaman zaman kusacakmış gibi çalkalanır durur ama yine de atmazmış bunları devlet.

Dedem, bunca iş güç arasında kendisini çoktan unutacaklarını düşünmüş önceleri. Kimsenin kendisini arayıp sormayacağını, hiçbir şeyin kendisinden bilinmeyeceğini, zaten olanların üzerine çoktan kalın bir sünger çekildiğini düşünmüş ama veterinerin bu sözünden sonra iyiden iyiye huzursuzlanmaya başlamış. Hâlâ kan lekeleriyle kaplı olan boğazından kimsenin duyamayacağı kadar incecik bir inilti yükselmiş. Çaresizmiş. Gözlerini iri iri açıp Adıgüzel'e bakmış.

"Ne yaptın?" der gibi bakıyormuş Adıgüzel'in ürkmüş gözleri. "Ne günah işledin? Neye sebep oldun buraya gelmeden önce?"

Dedem, iri gözlerini yummuş hemen. Çenesi zangır zangır titrerken, birbirine sürttüğü dişleri adeta un ufak olmak üzereymiş. Öylesine çok kasmış ki kendini dedem, sırtındaki bir avuç tüy lop diye yere dökülmüş. Hırlamasını kesip gözlerini yeniden açtığında ümitsizce uzaklara bakmış.

Sorusuna bir cevap alamayan Adıgüzel, ortalıkta dönüp duran yavruların baldırlarından küçük ısırıklar almasına aldırmadan, bölmenin uzak köşesine yürümüş. Sırtını tel örgülere dayadıktan sonra var gücüyle dedemin bölmesine koşmaya başlamış. Öyle hızlı koşmuş ki, tellerin üzerinden fırlayıp dedemin bölmesine geçecek gibiymiş. Ama bölme çok küçük olduğundan yeterince hızlanamıyor ve mecburen tel örgülere çarpıp geri düşüyormuş. Yılmıyor, doğrulup yeniden geri gidiyor ve sonra yine aynı hızla dedemin bölmesine doğru koşuyormuş. Adıgüzel, bir süre sonra koşmaktan vazgeçip kan ter içinde tel örgülere yaklaşmış ve kulağını dedemin bölmesine dayamış.

Dedem, bir an için başını çevirerek birkaç dakika önce diğer köpeklerin şaşkın bakışları altında hızla koşturan Adıgü-

zel'e bakıp ıslak burnunu yere uzatmış. Toprağın altında bir şey arıyormuş gibi sağa sola oynatmış burnunu.

Toprağın altında kemik değil, çok uzun zaman önce aceleyle saklanmış bir ekmek parçası değil, yıllar önce toprağa karışmış bir canlının çürümüş bedeni de değil, her taraftan dökülen, adeta kırk yamayla birbirine dikilen bir hikâye yatıyormuş.

İT GİBİ GİDİP KURT GİBİ DÖNECEĞİM

"Allah rızası için dövüyorlardı. Mezhebin lanetlediği, yedi canlı, pis bir köpeğe eziyet etmek doğal geliyordu onlara."
Sadık Hidayet, Aylak Köpek

Gözümü açtığımda kasabadaki taburdaydım. Bahçesinde tankların yan yana dizildiği, askerlerin eskilerine ilave olarak yeni siperler kazdığı, namluların dağlara döndüğü, yanı başındaki çöp dağında arkadaşlarımın özgürce koştuğu taburun uzak bir köşesindeki eski bir çam ağacına üstünkörü bir iple bağlanmış, başıma gelecekleri bekliyordum.

Ağacın altında korku ve endişeyle bir o yana bir bu yana dönüp duruyordum. Ha bire toprağı kazıyor, dışarı çıkmaya çalışıyor ama etrafta koşturup duran, bir yerlere yetişmeye çalışan, emir alıp emir veren, operasyona çıkmaya hazırlanan, spor yapan, dinlenen, üstlerinden dayak yiyen, telefon sırası bekleyen, siperlere uzanan, nöbet kulübesinde şafak defterlerine bakan askerleri gördükçe bunun imkânsız olduğunu düşünüyor, daha beter huysuzlanıyor, arada bir ağzımı açıp var gücümle havlıyordum dışarıda kalan zamana.

Mikrop, "Hüloğğğğğğğ," diye çığlık atıyordu uzaktan. Barut, "Korkma!" diye sesleniyordu. Bolero, "Aldırma, sayılı gündür gelir geçer," diyordu. Lafo Dede, "Karıncaları düşün Mikasa, karıncaları unutma!" diye bağırıyordu. Daha uzak-

tan başka sesler çalınıyordu kulağıma. Gazoz kapağı toplayan çocukların sesi, sokak arasında top oynayan gençlerin sesi, yeşillenmeye başlayan tarlalara gübre atan köylülerin sesi, taburun önündeki siperlerde nöbet tutan köy korucularının sesi, sık sık anons yapan belediye hoparlörlerinin sesi geliyor ama Melsa'nın sesi gelmiyordu. Yorgunluk ve susuzluktan bir çam ağacının dibine uzanıp bana ne yapacaklarını anlamaya çalışıyordum.

Güneş en tepedeydi ve susuzluktan ölmek üzereydim. Kendimi bir an Heves Amca'nın bize izlettiği kovboy filmlerindeki esir Kızılderililer gibi hissettim. Kulaklarımı dikip benimle ilgili bir şey konuşuyorlar mı, benimle ilgili bir planları var mı diye taburu dinliyordum korkuyla. Adım geçmiyordu. Sadece, asker gazinosundaki televizyondan Müslüm Gürses'in sesi yayılıyordu etrafa. Kederli sesiyle, Heves Amca'nın da aşık olduğu Muhterem Nur'a şarkılar söylüyordu. Benim Nur'umsa kim bilir neredeydi!

Bela kokan Turkuvaz arada bir gelip başımda durdu. Üzerinde sivil bir kıyafet vardı ama etrafındaki herkes "komutan" diye söz ediyordu ondan. Zayıf, böyle damar damar bir adamdı. Dişlerini sıkarak dolaşıyordu ortalıkta ve biriyle konuşurken her an karşısındakine tükürecekmiş gibi bakıyordu. Her daim sakallıydı ve arkasında Güneylilere benzeyen kara kavruk adamlar dolanıyordu ha bire. O da Güneyliydi sanırım. Çünkü arada bir dilinde Güneylilerin çok sevdiği bir şarkıyla taburun ortasında durup kızgın kızgın dağlara bakıyordu. Dillerini bildiği, kendisinden olan bu insanlarla alıp veremediği neydi, kendi halkına karşı neden böyle celallenmişti bilmiyorum.

Burnumu uzattım. Sadece bela değil, kan, esrar, meni, kokain, barut, öfke ve zalimlik de kokuyordu Turkuvaz. Dükkân sahibi oymuş gibi, o kadar pırpır takmış, omuzlarına koyacak yıldız bırakmamış komutanların yanında dahi elle-

ri cebinde geziyordu sürekli. Meşgul denemezdi. Nerede ne yapacağını çok önceden hesaplamış, her türlü kaza belaya karşı önlemini almış, bu rahatlık ve güvenle gerinen dudakları vardı. Karşımdaki ağacın altına bir masa kurmuştu. Sık sık sigara içiyordu ve sigarasını Muhterem Nur'un filmlerinde gördüğüm pavyona giden adamlar gibi nefretle söndürüyordu kül tablasında.

Önce ahşap sandalyenin gıcırtısını duydum, sonra da onu. Baş ve işaret parmağıyla pantolonun önünü düzelterek bana yaklaşmaya başladı. Bir dağ başında, kimselerin uğramadığı uzak bir kuytulukta, gecenin ayazı veya sabah aydınlığında ölmek kolaydı ama Turkuvaz zordu. Bunu anlayalı çok zaman olmamıştı.

Gelip başımda durdu. Yere uzanmış, korkudan ayağa kalkamıyordum. Yerimden kalksam diyordum, baldırlarından birine tıpkı Melsa gibi dişlerimi geçirsem, baldır sağa sola sallanırken kenetlesem dişlerimi, bir parçasını mideme indirmeden açmasam ağzımı diye şahane fikirler geçiyordu aklımdan. Safi damar bir adam vardı karşımda ve götüm yemiyordu.

Hal hareketlerime baktı. Dudaklarından sarkan kırlaşmış bıyıklarını sıvazladı. Beni ne yapacağını düşündü. Canı her sıkıldığında etrafımda gezinip uzun uzun inceledi gövdemi.

"Bunun adı," dedi "neydi? Mikasa mı!"

"Evet komtanım," dedi yanındaki Binbaşı, "Mikasa. Bizim askerler koymuş bu ismi!"

"Aferin çocuklara. Güzel ad. Mikasa ha!"

Böyle kah kah gülmeye başladı. Sanki kendi omuzlarında bol yıldızlı bir çelenk işareti varmış gibi binbaşının omzuna bir yumruk indirdi neşeyle. Başını, sahnedeki kadın şarkıcıya eşlik eder gibi iki yana salladı.

Alıp veremediğim bir şey yoktu Turkuvaz'la. Suçum Melsa'yı sevmekse onu herkes seviyordu zaten. Etrafta yakalan-

ması gereken onca Güneyli varken Turkuvaz benden ne istiyordu bir türlü anlayamıyordum. Bir gün bile devlete karşı gelmemiştim. Sokaktan geçen polis arabalarına, harıl harıl kasaba yollarında yol alan tanklara, orda burda devriye gezen akreplere bir kere bile işememiştim. Hatta Melsa'yı benden alana kadar da minnettardım devletime. Onun sayesinde karnımızı doyurmuştuk onca zaman. Ama şimdi her şey birdenbire darmadağın olmuştu. Devlet düpedüz bana göz koymuştu ve Turkuvaz'ın benimle ne derdi var bir türlü bulamıyordum.

Günün birinde, ağzıma metal bir kafes geçirip sivil bir cipe bindirdi beni Turkuvaz. Cipin bagajına yüzlerce insanın kan kokusu sinmişti ve sağda solda ne işe yaradığını bilmediğim garip bir elektrikli alet, sopalar, gözbağları ve kalın urganlar vardı. Aracımız sivil olmasına rağmen kontrol noktalarından rahatça geçiyorduk. Turkuvaz'ın ağzında elle sarılmış büyükçe bir sigara, kontrol noktalarındaki askerlerin selamını alıp yola devam ediyorduk. Parmağıyla şoföre uzakta bir yerleri işaret ediyor, sonra yeniden sararmış dişlerini birbirine sürtüyordu.

Bazen, başını geriye çevirip bizi birbirimizden ayıran bölmenin yanıklarından bana bakıyordu sırıtarak. Havlamaya çalışıyordum ama yüzümü kaplayan ağızlık yüzünden sadece hırlayabiliyordum ona. Rehindim ve kaçmam imkânsızdı. Bütün arabayı kaplayan kan kokusu yüzünden başım dönüyordu. Bu kadarı benim için bile fazlaydı. Cip, her tarafı ağır askerî araçlar ve tırlar yüzünden çukurlaşan yolda sağa sola yalpalarken, başımı yere koyup uyumaya çalıştım.

Çok sonra gözümü açtığımda büyükşehre geldiğimizi fark ettim. Her tarafta evler ve insanlar vardı. Kuzeylilerin sevmediği siyah beyaz gazete, halka tatlı ve ilaç kutularına doldurdukları dondurmalardan satan, köpeklerin boyunlarına ip geçirip sokak sokak gezdiren, dükkân önlerindeki boş ye-

mek tepsilerinden karınlarını doyuran, askerî araçlara parmaklarıyla nişan alıp ateş eden, üzerlerinde yırtık pırtık elbiseler olan çocuklar gördüm. Arabalar ve hepsi bize nefretle bakan yüzler gördüm. Sonunda duvarlarında üzeri karalanmış sloganlar olan yoksul semtlerden geçerek savaş uçaklarının inip kalktığı bir yere geldik.

Şaşkın şaşkın etrafıma bakıyordum ve başıma ne geleceğini hâlâ anlayabilmiş değildim. Kafesimi kucaklayıp yürümeye başladılar. Ben hâlâ o koca aletlerin nasıl havalandığını anlamaya çalışırken, birtakım askerlere bir şeyler söyleyip beni işaret etti Turkuvaz. Sonra da havaalanında askerî bir kargo uçağına bindirip bana hınzırca el sallayarak gözden kayboldu.

Hayretle gökyüzünden aşağıya bakarken başıma geleceklerin farkında değildim. Aklımda Melsa, bön bön etrafıma bakıp nereye gittiğimi anlamaya çalışıyordum. Kargo uçağının içinde yaralı askerler, bayrağa sarılmış tabutlar, tamire yollanan silahlar ve izne giden rütbeliler vardı. Onca kıymetli insan ile alet edevat içinde benim ne işim var diye herkes dönüp önce hayretle bana, sonra da aşağıda yavaş yavaş uzaklaştıkları, bir süre öncesine kadar kuytuluklarında operasyonlara çıktıkları hâlâ karları erimemiş dağlara bakıyordu.

Cam kenarında metal bir kafeste tutuluyordum. Bir ara başımı camdan çevirip aşağıya baktım. Yeni yeni yeşillenmeye başlayan Arkanya'nın üzerinden geçiyorduk. Zirvesine hiç çıkmadığım Makam Dağı, tüm haşmetiyle göğe yükseliyordu. Güneş görmeyen yamaçlarda kar birikintileri vardı hâlâ. Yollar kıvrıla kıvrıla başka köylere, kasabalara, hiç görmediğim şehirlere açılıyordu. Patilerimden birini ağzıma götürüp öpücüğümü aşağıda bir yerlerde tutulan Melsa'ya yolladım ve en az bir kilo tüy döktüm ağlarken.

"İt gibi gidip kurt gibi döneceğim inşallah," dedim.

* * *

Uçaktan indirilip kapısında "Jandarma Köpek Eğitim Merkezi" yazan ve duvarlarında uyarılar bulunan eski bir askerî karakoldan bozma yapıdan içeri girdiğimde neler yaşayacağımı az buçuk tahmin edebiliyordum ama benden ne istediklerini bilmiyordum. Beni tel örgülerle çevrili eski bir bölmeye kapatıp gittiler. Günlerce ne arayan oldu ne de soran. Askerin biri yemek kabıma tadı hiç de güzel olmayan mamalardan koyup gözden kayboldu her gün. Yemeğimi yiyip sağa sola baktım merakla.

Komşularımı bölmeden çıkarılıp bir yerlere götürülüyor, akşama yorgun argın geri dönüyorlardı. Bense pinekliyordum eğitim merkezinde. Sırtüstü yere uzanıyor, gökyüzü ve zamana tersten bakıp bütün bu badirelerin tez elden sona ermesini bekliyordum. Sıkıntıdan patlamak üzereydim ve dışarı çıkmak için dualar okuyordum.

Günün birinde dualarım kabul oldu ve bölmemin önünde dikilen bir askerle göz göze geldim. Neşeyle kuyruğumu sağa sola salladım. Sık sık tükürdüğü için diğer askerlerin Lama diye seslendiği genç bir asker, zincirimden tutup ha bire oraya buraya yürüttü. Eğitim merkezinin dört bir yanını gösterdi. Bütün gün zır zır konuşan Lama'yı saymazsam, acemiliğimi yürüyerek tamamladım.

Çok yorulduğumuzda çam ağaçlarının gölgesine sığınıp dinlendik Lama'yla. Ortalıkta gezinip duran diğer köpeklere baktık. Sürekli karbonhidratlı şeyler yemekten içim gazla doluyordu ve ister istemez sık sık osuruyordum. Lama, ben osururken kahkahalarla güler ve o da osururdu. Sonra adına layık bir şekilde tüm gücünü boğazında toplayarak şak diye suratıma tükürürdü.

Bazen, eğitim merkezinin kuytu bir köşesinde durup dinlenirken, cebinden gazete sayfaları çıkarıp memleketimize

misafir gelmiş turistlerin resimlerine bakıp iç çekerdi Lama. Bazen de elini cebine sokup ha bire apış arasını kaşırdı. Kaşıması biter, rahatlayarak ıslak önünü temizlerdi.

Ardından, garip tabiatlı Zafer Asteğmen'in eline tutuşturduğu notlara bakıp heceleye heceleye hangi çalışmaları yapması gerektiğini okurdu Lama. On altı ay boyunca yaptığı tek iş buydu aslen avukat olan Zafer Asteğmen'in. Eğitim emirlerini komutandan alır, Lama'ya verir, bizimle katiyen alakadar olmazdı. Şu kadar saat yürünecek, şu kadar saat dinlenilecek, eğitim saati şu, komutlar şu... Boş tavsiyelerdi bunlar. Lama, benden bir bok olmayacağını daha ilk günden anlamıştı. Üzerinde "eğitim odası" yazan birtakım odalara sokup bana garip kimyasalların koktuğu birtakım nesneler göstermesi gerekirken, eğitimin bir parçasıymış gibi beni alıp gazinoya giderdi. Memleketi kan götürüyordu ama bir sürü asker oturmuş maç izliyordu gazinoda.

Gün boyu eğitim merkezindeki rütbelilerin özel davalarıyla ilgili dilekçeler yazan Zafer Asteğmen, gazinonun bir köşesinde durur, ben içeri girdim diye mendiliyle burnunu kapatıp tiksinerek kendini dışarı atardı. Derdi neydi anlamazdım. Şiir falan yazdığını söylerdi askerler ama inanmazdım. Daha hissiyatlı bir adam olması gerekirken ifrit olurdu bizlerden.

Zafer Asteğmen çekip gidince, Lama'yla saatlerce televizyon karşısında maç izlerdik gazinoda. Hemen hemen her hafta sonunu televizyon karşısında böyle geçirirdik. Öyle ki, bir süre sonra futbolcuları birer ikişer tanımaya başladım. Dahası ne zaman eğitim merkezinin bahçesinde top oynayan askerler görsem anında yanlarına koştururdum. Böylece beni daha çok seveceklerini, eğitimden muaf tutacaklarını, acemiliğimin gül gibi geçeceğini düşünürdüm. Çektikleri şutlara Fenerbahçeli Engin gibi fırlardım hemen. Ceza sahasını görür görmez penaltı yaptırmak için Galata-

saraylı Arif gibi çamura yatardım sık sık. Beşiktaşlı Rıza gibi bacaklarımı yay gibi açıp benimle aynı adı taşıyan topla şiddetli şutlar çekerdim. Haliyle namım aldı yürüdü eğitim merkezinde.

"Olum," dedi bir gün Lama, "Spor Toto tahminlerini bu ite yaptırsak ya!"

"Nasıl yani?"dedi askerin biri.

"Denemediğimiz bok kalmadı!"

"Eee?"

"Soranız maçları, kaç kere havlarsa onu yazarız!"

"Yapar mı ki?"

"Yapıyor tertip," dedi Lama, "ne sorsam cevap veriyor ibne! İçgüdüleri çok sağlam ayrıca."

"Hade len," dedi biri, "hiç olur mu öyle şey!"

"Denemekte ne zarar var ki," dedi biri, "hepi topu bir kolon kaybederiz."

"Tamam lan," dedi başka bir asker, "sırf gırgırına yapalım bir kolon!"

"Yalnız," dedi Lama, "alırım yetiştirme paramı, ona göre."

Kabul ettiler Lama'nın avantasını. Çıkarıp üç beş kuruş verdiler ona. Böylece onlar sordu ben söyledim:

"Sanyer-Altay?"

Bir hav.

"Bakırköy-Trabzonspor?"

İki hav.

"Fenerbahçe-Kayserispor?"

Bir hav.

"Galatasaray-Beşiktaş"

Ses yok.

Benden cevap gelmeyince birbirilerinin yüzüne bakıp ellerindeki Spor Toto kolonlarıyla bekleyen askerlere, "Sıfır yazın olum," dedi Lama. "Biliyor bu köpek, ben kefilim!"

Spor Toto kolonunu benim havlama sayıma göre doldu-

rup arkasına imza attılar. Zafer Asteğmen'e verdikleri kolonu şehre gönderdiler ve merakla televizyon karşısına geçip bütün maçları izlediler. Maçlar sonuçlanınca hayretle dönüp bana baktılar.

O hafta 13+1 tutturdular sayemde. O zamana kadar skor tutturmak için ellerinde sallayıp durdukları totomatiği çöpe attılar. Artık ona gerek kalmamıştı. Deli danalar gibi eğlendiler gazinoda. Totoyu tutturdular diye terhis olunca gerçekleştirecekleri gül gibi hayaller kurdular. Kimi altına jilet gibi bir araba çekti hayallerinde, kimi de ev bark hayali kurdu. 13+1'i bilen çok oldu diye toto o hafta çok para vermedi ama yine de iyi para geçti ellerine. Tek kolonda onlarca askerin hakkı vardı. Böylece giderek azaldı kazandıkları ikramiye. Paranın büyük kısmını çarşı izinlerinde karı kızla yediler. Hepsi aylardır aynı şeyleri yemekten bıkmıştı. Otellere kapanıp yemeklerini odalarına çağırdılar, aylar sonra ilk kez küvetlerde yıkanıp soğuk biralar yuvarladılar, aralarından bazıları havyar bile yedi sayemde. Geriye kalan paranın üzerine kendi ceplerinden para koyup bereket ve karınca duaları eşliğinde bana yeni bir kolon yaptırdılar.

Melsa aklımdan çıkmıyordu o sıralar. Gece gündüz burnumda tütüyordu. Durup durup kederleniyordum boyuna. Etrafımda gezinip duran ve yüzüme bile bakmayan bir sürü dişi köpek vardı eğitim merkezinde. Belki bundan belki de başka şeyden, gidip Melsa'nın hatırasına sığınıyordum sıklıkla. Âşıktım, gözden ıraktım ve en kötüsü beni askere almışlardı. Lig biterken ben de bitiyordum adeta. Herkes daha şimdiden şampiyonluk kutlamalarına başlarken ben neredeyse küme düşüyordum. Üstelik bir alt lige de değil, doğrudan amatör kümeye yuvarlanıyordum. Onlar soruyordu, ben susuyordum. Onlar soruyor, ben boş gözlerle etrafıma bakıyordum. Ben böyle susunca Spor Toto'nun bütün kolonlarına sıfırı basıyorlardı.

"Nasıl lan!" diyordu askerin biri, "Kocaeli-Karşıyaka maçına da sıfır yazılır mı? Kocaeli lig dördüncüsü, Karşıyaka küme düştü düşecek!"

"Yazılır," diyordu Lama, "Mikasa susuyor çünkü."

"Ya yanlış tahminde bulunur da hepimizi yakarsa!"

"O zaman mokoko!" diye gülüyordu Lama.

Ha bire soruyorlardı. Benden bir cevap gelmeyince beraberlik sütununa hızla çarpı atıyorlardı. Ankaragücü-Galatasaray maçına geldiğimizde, artık içim dışıma çıkmıştı. Bunalmıştım bu oyundan. Götümden çıkacak boncuklardan bile kolon dolduruyorlardı neredeyse. "Yeter artık," dercesine sekiz kere arka arkaya havladım.

"Yok daha neler," dedi askerin biri.

"Yazın olum," dedi Lama, "Cim Bom sekiz gol atacak. Görürsünüz bak. Tutturamazsa ben sırayla vereceğim size."

Lama'nın götünü kurtarırcasına bir tek o maçı tutturdum.

Galatasaray, o son haftada Ankaragücü'ne sekiz gol atıp Beşiktaş'ın önünde averajla şampiyon oldu. Bizimkiler bir sürü para bastıkları kolonlarını yırtıp bir ağızdan küfür etiler bana. Götüme tekmeyi basıp beni çoktandır uzak kaldığım bölmeme gönderdiler yeniden. Bizim askerlerin bütün ikramiyelerini bir günde tuzla buz etmiştim, kolay mı? Yine de onlara bir hafta süren bir hayaller yumağı ve hiçbir zaman unutamayacakları bir çarşı izni bahşettiğim için mesuttum.

Askerlere verdiğim zayiat eğitim merkezinde çabucak duyuldu. Zafer Asteğmen, her zaman olduğu gibi bize çok fazla yaklaşmadan o günkü eğitim listesini Lama'ya uzatırken, "Söylemiştim size," dedi, "uzak durun bu itlerden."

Lama, burnundan soluyordu ama çaresizdi:

"Olan oldu komtanım," dedi Asteğmen'e.

Sustular. Gözleri nefretle bana döndü.

"Komtanım?" dedi Lama bir şey hatırlamış gibi, "hadi bi-

zim derdimiz belli," dedi, "sizin derdiniz ne bunlarla? Bir kere bile bu köpeklere dokunduğunuzu görmedim. Bölmelerine bile yaklaşmıyorsunuz. Şafii misiniz?"

Zafer Asteğmen derin bir of çekti. Bana baktı ama sanki her an kusacak gibiydi. Derin derin nefes alıp haki mendilini çıkardı üst cebinden.

"Sana söyleyeceklerimi kimseye anlatmak yok, tamam mı?" diye sordu.

"Tamam," dedi Lama.

Zafer Asteğmen, eline bir dal parçası aldı ve dalgınlıkla yere büyükçe bir kalp çizdi. Asker mektuplarındaki o güzelim işarete benzemiyordu çizdiği. Yamuk yamuktu.

Tekrar derin bir nefes alarak, "Askere gelmeden önce üniversite son sınıftaydım," dedi Zafer Asteğmen, "üç yıl nasıl geçti anlamadım bile. Solcuydum. Orda burda gezdim, olaylara karıştım, yürüyüşlere katıldım, gerektiğinde polisle çarpıştım. Vizeler, finaller derken, bir de baktım okul bitmek üzere. Hayat ince ince yokluyordu beni. Mezun olmak, bir işe girip para kazanmak, baş göz olup çoluk çocuğa karışmak gibi hayaller kurmaya başladım. Ama diğer yandan memleketin hali içime dokunuyordu.

O yıl okula Orta Asya'dan bir sürü öğrenci geldi. Kırgızlar, Tatarlar, Azeriler, Moğollar ne ararsan vardı. Kısacık boyluydu hepsi ve çekik gözlerinin yerleştiği yüzlerinde sakal namına bir iki kıl vardı sadece. Sürekli beraber geziyorlardı. Bize yaklaşmıyorlardı bile. Sanki bunun için okula getirilmiş gibi doğrudan faşistlerin safına geçtiler.

Aralarında Moğol bir kız vardı. Böyle çekik gözler, ipek gibi dümdüz saçlar, kısa bir boy ama felaket güzel bir kızdı. Yakışıklıydım o zaman. Henüz bu kadar çökmemiştim. Ne yaptım ettim, kanma girdim kızın. Okulun son ayında bir baktım böyle sarmaş dolaş bizim öğrenci evindeyiz. Şarkılar, türküler, yana yakıla okunan şiirler, su gibi akan biralar-

la geceyi beraber geçirdik. Gülünce çekik gözleri tamamen yok olur, böyle upuzun iki çizgi kalırdı geriye. Bak hislendim şimdi yine."

Hikâyenin devamını merak eden Lama, biten sigarasını söndürmeden yenisini yaktı, "Eeee komtanım," dedi, "sonra?"

Yere çizdiği kalbe iki harf ekleyerek, "Lakin bu durum diğer öğrencilerin hoşuna gitmedi," dedi Zafer Asteğmen. "Önce Moğol öğrenciler, sonra Tatarlar, en sonunda da bütün Orta Asyalılar birlik olup yolumu kesti günün birinde. Çok geçmeden faşistler de katıldı aralarına. Sırtımda kırılan sopaların sayısını söyleyemem bile. Eşek sudan gelinceye kadar. Beni kan revan içinde ara bir sokağa fırlatırken, 'Bacımızın peşini bırak,' dediler.

Moğol sevgilim kaç kere, 'Ayrılalım,' diye tutturdu, 'bu gidişle öldürecekler seni,' dedi. Acil servislerde böyle kan revan içinde birbirimize sarıldık ağlayarak. Kalbimde bir sızı vardı ve Orta Asya'da bir çöle akıyordu sanki. 'Bırakmam seni,' dedim, 'ölürüm de bırakmam.'

Bırakmadım da nitekim. Her türlü zorluğa, Moğollar ile Tatarların envaiçeşit dayaklarına karşı durdum ama sevgilimden vazgeçmedim."

Lama, arada bir yere tükürerek birazdan arkadaşlarına yetiştireceği hikâyeyi dinliyordu. Ben de meraklıydım. Zafer Asteğmen'in bizimle ne alıp veremediği var diye, yana yatmış bir soru işareti gibi duran kuyruğumu, "Eee sonra?" deyip sağa sola sallıyor, konuşulanlara kulak kabartıyordum.

"İkimizin birlikteliği okulda yeni kavgaların doğmasına yol açtı. Zaten kinliydiler birbirlerine. Olur olmaz şeyler yüzünden birbirlerine giriyorlardı. Bu sefer, aşk gibi mukaddes bir gerekçeleri vardı ve benim solcu arkadaşlarımla faşist öğrenciler okul kantininde sabah akşam kavga ediyorlardı. Gazeteler, bu kavganın kız yüzünden patlak verdiğini yazıyor-

du ama durum başkaydı. Moğol sevgilimle ben, sadece yakmaları için bir fitil vermiştik onlara.

Her yerde bizi arıyorlardı. Durmadan kaçıyor, her gece başka bir öğrenci evinde kalıyorduk sevgilimle. Kulağımıza okuldaki kavgalar, arkadaşlarımızın birer ikişer gözaltına alındığı haberleri geliyor, daha beter üzülüyor, daha beter sevişiyorduk.

Bir sabah, böyle yatağın içinde çırılçıplak birbirimize sarılırken, karnımızın acıktığını fark ettik. Öğrenci evi tamtakırdı. İşin içine polis de girdiğinden dışarıya çıkamaz olmuştuk. Fakirin hayallerine sığınmaktan başka ne sermayesi olur ki. Gözlerimi usulca kapattığımda memleketteki annem geldi aklıma.

'Şimdi,' dedim Moğol sevgilime, 'memlekette olsak, annem bazlamalarla uyandırmıştı ikimizi.' Sonra annemin hazırladığı sabah kahvaltısını saymaya başladım: 'Kaymaklar, yayla balları, köy yumurtaları, tulum peynirleri, otlu bazlamalar, tahin pekmezler...'

Moğol sevgilimin içi geçmişti. Leş gibi kokan yer yatağında doğruldu. İncecik saçları ellerimin arasından böyle su gibi akıp sırtına döküldü. Nevresimle göğüslerini kapatarak, 'Ben de bizim oraları özledim,' dedi.

Doğrulup öptüm bembeyaz sırtından. Sırtından aşağıya böyle incecik bir nehir akıyordu sanki. Ağlamak üzereydi memleket hasretinden. Ense kökündeki tüyler dimdikti kederden. Kollarımla sardım narin bedenini. Moğol sevgilim, iç çekerek, '*Huşur*'unu, kurutulmuş peynirini, kımızını, *bayntan* ve mantı çorbasını, en çok da soba üzerinde kızarttığımız köpek etleriyle yaptığımız yemekleri özledim,' dedi.

Donakalmıştım. Boş midemde önce bir yanma, sonra da bunaltı hissettim. Moğol sevgilim, dudaklarını bana doğru uzatıp, 'Bir gün bizim oralara da gideriz, değil mi aşkım?' diye sordu.

İki etli dudak bana doğru uzanmıştı. Öpemedim onu. Sobanın üzerinde kızaran köpek etleri geldi aklıma. Midem hareketlenmeye başlamıştı. Tuvalete yetişemedim. Böyle haarr, diye kustum yatağa.

Onun yüzünden bütün Orta Asya'yı karşıma aldığım, en yakın arkadaşlarımı hapse yolladığım, tonlarca dayak yediğim Moğol sevgilimi o günden sonra bir daha görmemek için okula hemen hemen hiç gitmedim. Uyuyamıyordum geceleri. Arkadaşlarım, onların başına iş açmamak için ondan ayrıldığını sanıyordu ama kimseye bu ayrılığa bir köpeğin sebep olduğunu söyleyemiyordum. Arkadaşlarımdan da kaçtım. Vizeler, finaller derken mezun oldum. Biraz kafa dinler, bu yaşadıklarımı unuturum diye askere gelmeye karar verdim. Ama bu sefer de, hikâyeme nazire yaparcasına, buraya verdiler beni."

Sustular. Başlarını çevirip pis pis bana baktılar. Zafer Asteğmen, cebinden mendilini çıkarıp burnunu kapattı sıkı sıkı. Sonra da yere çizdiği kalbi sildi.

Lama, Zafer Asteğmen'e "komutanım, diyordu eskiden. Ama birbirlerine sırlarını açtıkları için, aralarındaki hiyerarşi kendiliğinden yok oldu. Zafer Asteğmen'in omzundaki çizgi kendiliğinden yere düştü.

"Ne yani abi," dedi Lama beni işaret ederek, "şimdi yiyorlar mı bunu oralarda?"

"Hem de en ufak bir parçasını bile bırakmadan," dedi burnuna kapadığı mendilini aralayan Zafer Asteğmen.

Çenemi bölmemdeki toprağa koyup etrafıma baktım korku dolu gözlerle. Adeta beni yiyecekmiş gibi fena fena bakıyordu bana ikisi de. Yemediler. Ama birileri onlara benim etimden zorla yedirmiş gibi, böyle yerlere tüküre tüküre uzaklaştılar yanımdan.

Devrelerim, "Hayırdır?" manasında boyunlarını uzattılar bana. "Uzun hikâye," dedim onlara ve yeniden yere uzan-

dım. Bana ne olacağını, neden burada olduğumu anlamaya çalışıyordum hâlâ.

Bana benzemeyen bir sürü köpek vardı eğitim merkezinde. Benim gibi değildi onlar. Akıllı usluydular. Kendilerine ne söylenirse söylensin anında yerine getiriyorlardı. Hepsinin afili bir adı vardı ve adlarına layıklardı. Osurukları bile incecikti. Bense patır patır sesler çıkarıyor ve şaşkın bir ördek gibi, onların içinde ne aradığımı merak ediyordum boyuna.

Haftalar sonra, veteriner bir asteğmen gelip kontrol etti beni. Patilerime, dişlerime baktı. Gözlerimden birini açıp garip bir alet yardımıyla ışık tuttu. Burun deliklerime bir şey sokup çıkardı. Eliyle malafatımı yokladı. Bir tabanca yardımıyla kulağımı küpeledi. Sonra cebinden ucu sivri bir şey çıkarıp hızla götüme batırdı. Acıyla kıvrandım ama yine de ses etmedim. Sonuçta adamdan yardım kokusu yayılıyordu. Veteriner asteğmen, hemen arkasında bekleyen ve postalının ucunu sabırsızca tellere vurup duran rütbeli subaya, "elverişli," deyip gitti.

Neye elverişliydim, bilmiyordum. "Amına koyduğumun nohudu, pazara gittin leblebi mi oldun?" diye soruyordum kendi kendime. Sokak köpeğiydim işte. Bütün işim gücüm gezip tozmak ve pineklemekten ibaretti. Anlamıyorlardı. Gri bir binada, adımın olduğu sapsarı bir kâğıda "Elverişli" damgasını basıyorlardı ha bire. Artık eğitim merkezindeki köpeklerden biriydim ve düpedüz orduya yazılmıştım.

Boynumu yere uzatıp komşularıma baktım. Neşeyle dönüp duruyorlardı bölmelerinde. Hepsinin oyuncak kemikleri vardı ve eğer bir asker onları alıp arka tarafta olduğunu düşündüğüm eğitim alanına götürmemişse, bütün gün o oyuncak kemikle oynuyorlardı. Bazen, burunlarını benim

bölmeme dayayıp beni koklamaya çalışıyorlardı. Tel örgülerinin arasından uzattıkları burunlarını üzerimde gezdiriyor, sonra artık benden hangi kokuyu almışlarsa iğrenmeyle karışık bir duyguyla geri çekiyorlardı yüzlerini.

Aşk kokuyordum. Ayrılık ve hasret. Zaman ve tükenmişlik. Yani Melsa. Dahası tıpkı Güneyliler gibi kokuyordum ve galiba komşularıma onlardan nefret etmeleri gerektiği öğretilmişti. Burunlarını hızla bölmemin tellerinden çekip oyuncak kemiklerine, orasını burasını parçaladıkları kumaş parçalarına, altlarına serilen gazete parçalarına geri dönüyorlardı.

Gazetelerde kahvehanede oturan beş polisin şehit edildiği yazıyordu. Gazetelerde cumhurbaşkanının kalp ameliyatı geçirdiği yazıyordu. Gazetelerde, havaların ısınmasıyla denize giren yarı beline kadar soyunuk Alman Martina'nın ülkemizde tatilini geçirdiği için mutlu olduğu yazıyordu. Gazetelerde on iki Güneyli gerillanın öldürüldüğü yazıyordu. Gazetelerde süper valinin futbol şov yaptığı yazıyordu.

Komşularım gazetedeki resimlerin üzerine kakalarını yapıp yatıyorlardı boylu boyunca. Bense aradan geçen onca zamandan sonra bana ne yapacaklarını anlamaya çalışıyordum hâlâ. Aklımda Melsa, aklımda bir sürü delilik ve hasret, geçen zamana bakıyordum. Yediğim önümde, yemediğim arkamdaydı. Üzerinde "tavuk katkılı" yazan mamalardan veriyorlardı bize. Yemek saatinde, mama yerine bulamaca saldırıyordum boyuna. Oysa nereden bilirdim, üzüm yiyen iti pekmez sıçana kadar koşturacaklarını!

Sonunda bir gün sıra bana da geldi. Adını hiçbir zaman öğrenemediğim eğitmenim beni bölmemden alıp barınağın arka tarafındaki eğitim alanına sürükledi. Güllük gülistanlık zannettiğim ordu hayatıma adım atmak üzereydim ve sokaklara alışmış ayaklarım geri geri gidiyordu. Ben geri durdukça zincirime daha da kuvvetli asılıyordu eğitme-

nim. Acemilik dönemim bitmiş, ustalık dönemim başlıyordu artık.

Başkentteki eğitimim herkesten uzun sürdü. Sabahın köründe kafeslerimizden çıkarılıp eğitim alanına götürülüyorduk. Diğer kardeşlerim kanlarına karışan asillikle kısa sürede kendilerine verilen görevi şıp diye yerine getirirken eğitmenimin benim için sevinmesi zaman aldı. Ben bir sokak köpeğiydim, diğerleri Alman kurdu. Havlamamız bile bir değildi. Anlaşamıyorduk yani. Onlar kendilerine koklatılan nesneleri hemen bulurken, benim aynı nesneyi bulmam Melsa'yı bulmaktan daha zor olurdu genellikle. Onlar kendilerine verilen her komutu layıkıyla yerine getirip karşılığında ödüllendirilirken ben en basit bir, "Dur!" komutunu duyana kadar epey mesafe katetmiş olurdum.

Küçük bir top, metal bir nesne veya yiyecek bir şeyi gizlendiği yerden bulup çıkarmak ya da götlerini yere koyup beklemek onlar için çocuk oyuncağıydı. Bense kan ter içinde kalırdım aradığım şeyi bulana kadar. Orda burda burnumu gezdirir, kuyruğumu oynatarak sağa sola koşturur, saklanan nesneyi bulamayınca iki elimi çaresizce açıp, "Bulamadım," diye havlardım eğitmenime.

Yere oturmayı da beceremezdim. Boylu boyunca toprağa uzanırdım. Kural kaide kokan eğitmenim sık sık, "Bundan bir bok olmaz, milli duyguları zayıf," derdi komutanına, "salalım gitsin!"

Salmazlardı beni. İnatla eğitime devam ederlerdi. Akşamları kan ter içinde bölmeme dönerdim. Bana oyuncak kemik yerine, Güneylilerin giydiğine benzer bir şalvar parçası vermişlerdi. Gün boyu o kumaş parçasının orasını burasını çekiştirip duruyordum. Önleyemediğim bir içgüdüyle ha bire toprağı kazıyor, açtığım küçük çukura uzanıp bana kıs kıs gülen devrelerime bakıyordum.

"Nereden geldin devrem?" diye soruyordu komşularım, "çok aradılar mı seni?"

Sonra yine gülüyorlardı.

Devrelerim memleketin dağlarında sabah akşam mayın bulurdu. Devrelerim hudut kapılarında kamyon kasalarına gizlenmiş uyuşturucu maddelerin üzerine patilerini koyup gazetecilere poz verirdi. Devrelerim arama kurtarma köpeği olarak Kıtmir Hazretleri'nin gittiği cenneti hak edecek görevler ifa ederdi. Alt devrelerim bile üzerlerine giydikleri afili kamuflajlarla önemli devlet büyüklerinin konuşma yapacağı alanları tarardı. Bense bir türlü mezun olamıyordum.

Sıradan bir oyuncak ördeği saklandığı yerden çıkarmak bile benim için tam bir işkenceydi. Aptal olduğumu düşünüyordu kural kaide kokan eğitmenim. Haliyle aramızda bir sinir harbi başladı. Beni adam etmek, yola koymak onun için bir *izzetinefis* meselesine dönüştü. Belki de haklıydı, bilemem. Aptalın teki de olabilirdim. Ama onlara dişlediğimde zip zip diye öten oyuncak ördek yerine aslında hep Melsa'yı aradığımı söyleyemiyordum. Muhterem Nur'umun beni beklediğini anlatamıyordum kimseye. Asker olmak istemediğimi, âşık olmak istediğimi söyleyemiyordum. Onlar aşktan bir bok anlamıyordu. Varsa yoksa onu bunu bul Mikasa, oraya buraya koş Mikasa! Koşunca ne bok oluyorsa artık!

"Hadi yaparsın Mikasa. Aslansın oğlum! Bu kez olacak Mikasa. Ha gayret oğlum!" derdi sabah aydınlığında eğitmenim. Her sabah yeni bir ümitle uyanırdı. İşinin ehliydi ve adam etmediği köpeğin olmadığı söyleniyordu onun için. Sesi hep gür çıkardı gün ışırken.

"Bu kez sırf onun hatırına başaracağım," derdim kendi kendime. Adam benim yüzümden helak oluyordu çünkü.

Akşam çöküp eğitim alanından ağır ve başarısız adımlarla

dönerken başka sözler duyardım bu kez: "Mikasa yine yapamadı; bulamıyor nesneleri. Aptalın tekisin Mikasa! Şerefsizin önde gidenisin! Amma koyayım Mikasa!"

Beynimin ta içine kadar işleyen sesler kulağımdan bir türlü dışarı akmıyordu. İçimde duvardan duvara çarpıyordu o beddua kokan kelimeler. Her gece rüyamda Melsa ve sesler.

Arkadaşlarıma karşı da mahcuptum. Ben, istenilenleri bir türlü yapamayınca onlar da azar işitiyordu. Eğitmenim, komutanına diğer köpeklerin eğitimini de etkilediğimi söylüyordu ha bire. Hal böyle olunca devrelerimin bana olan kızgınlığı daha da artıyordu. Doyl diye bir köpek vardı. Sahibi, uyuşturucu satmaktan hapse girince, açıkta kalmıştı. Sonra biri almış taa Amerika'dan buraya yollamış ve birkaç sıkı küfür öğrenecek kadar çabucak uyum sağlamıştı ülkemize. "Hadi be devrem!" diyordu. "Senin yüzünden ebemiz sikiliyor akşama kadar, yap artık şunları!"

Yapamıyordum.

Baktılar olmuyor, baktılar yola geleceğim yok, baktılar bana harcanan zamana yazık, bu sefer metot değiştirdiler. Böylece hiçbir zaman unutamayacağım dayak faslına başladılar. Kuzey usulüne geçtiler yani. Öyle kitaplardaki gibi olmuyordu her zaman. Kural kaide kokan eğitmenim, bir yıl sonra durup dururken dayak kokmaya başladı. Spor Toto meselesinden bana garezi olan Lama'yla birlik olup üzerime çullandılar bir sabah.

Tenimde sınanan coplar, orama burama savrulan postallar, her yanlış yaptığımda yüzümü nişan alan okkalı tükürükler, postumun her yerini hedef alan taşlar, günlerce boş bırakılan midemin ağırlığıyla yola geldim. Canıma tak etmişti. Kayıtlara eğitim zayiatı diye geçmemek için gayret ettim. Melsa'nın hayaliyle büyülenmiş zihnim mecburen bulmak zorunda kaldı oraya buraya saklanan nesneleri.

"Dur," dediler, durdum. "Yürü," dediler, yürüdüm. "Bul," dediler, buldum. Aksini yaptığımda olmadık işkenceler gördüm. Tekmelendim. Aç bırakıldım. Güneşin altında susuz bekletildim. Lama'nın balgamlı tükürüklerine maruz kaldım. En sonunda başımı eğip Melsa'dan başka şeyler düşünmeye çalıştım. Aç susuz kalma, dayak yeme korkusundan özgürlüğün nasıl bir şey olduğunu unuttum.

Haftalar, aylar sonra onlar haklı çıktı. En sonunda yoruldum. En sonunda har har etmekten vazgeçtim. Dere tepe koşan bir sokak köpeği değil de annemden bir mayın arama köpeği olarak doğduğuma kanaat getirdim. Etrafa bakışlarının bile değişti. Böyle kuşkulu kuşkulu göz gezdirip burnumu bir şey arıyormuş gibi sağa sola oynattım. Kulübemin önünde dimdik ayakta durup emir bekledim zamanla. Türlü numaralar göstermek için can atan köpek sırasının en arkasında, onca şeyi nasıl yapacağımı kara kara düşünerek sıramı bekledim.

Zor olmadı. Melsa'yı düşünmemeye çalışarak yaptım bana söylenenleri. Onca zaman sonra, kan ter içinde kalarak parkurun sonuna güç bela ulaştığımda eğitmenimin keyifle bana sırıttığını gördüm.

Olmuştum.

Başarmıştım.

Onlar galip gelmişti.

"Bitti," dedim. "Kurtuldum, artık gidiyorum, terhis oldum," diye düşündüm. Her şey daha yeni başlıyormuş meğer.

Günün birinde bütün devrelerim gibi benim boynuma da bir tasma taktılar. Daha doğrusu üzerinde numara olan bir tasma: SK:107. Artık bu numarayla ordunun demirbaşına kayıtlıydım. Herkes beni bu numarayla çağırıyordu:

"SK:107 "

"Değilim," diyordum, "ben SK: 107 değilim. Benim adım Mikasa. Melsa'nın âşığı."

Konuştuklarımı hiç duymamış gibi, kulaklarını iki elleriyle kapatıp dillerini şaklatarak, "laba laba laba," diye bağırıyorlardı.

Üzerime afili bir elbise geçirildi. Yere oturup dimdik ileri bakan diğer köpekler bile güldü bu halime. Boynumdaki tasmadan çekiştire çekiştire beni bölmemden çıkarıp eğitim alanına götürdüler. Hepimizin başında bir asker, cayır cayır güneşin altında sıramızı bekledik. Lama'nın cebinden gazete hışırtıları geliyordu ve arada bir bana dönüp, "Mezuniyet töreninde bir yanlış yap, o Alman Martina'yı değil, seni sikeceğim bu sefer," diyordu kulağıma eğilerek.

Omuzlarına alacağı bir çizik için onca yıl çırpındıktan sonra, tam da zamanı gelmişken heyecana gelip her şeyi berbat etmemden korkan eğitmenim kaygılı gözlerle bana bakıyordu. Arada bir beni gösteriden çıkarmayı düşünüyor, son zamanlardaki başarılı performansımı hatırladığından olacak vazgeçiyordu bundan. Bense bu kez başarmaya, Melsa'yı bir kez bile aklıma getirmemeye, yüzümün akıyla terhis olmaya kararlıydım.

Çok geçmeden neşeyle sağa solda gezinen gazeteci ve televizyoncuların önüne çıkarıldık. Eğitim alanının çevresine kat kat yükselen sıralar yerleştirilmişti. Çoğu takım elbiseli izleyiciler o ahşap sıralarda oturup bize bakıyor, arkadaşlarımın yaptığı numaralara alkış tutuyorlardı. Zafer Asteğmen, sıraların en arkasında, kanıyormuş gibi mendilini burnuna dayamış, törenin bir an evvel bitmesini bekliyordu. Rütbeli bir asker, eline aldığı mikrofonla türlü komutlar veriyor, verilen komutları başarıyla yerine getiren arkadaşlarımın adını haykırıyordu izleyicilere. Herkes fırtına gibiydi ve alkış alırken daha da havaya giriyorlardı.

Alt devrelerim patlayan flaşlar altında türlü numaralar sergilerken nihayet sıra bana geldi.

"Şimdi,"dedi mikrofondaki rütbeli, "sıra Güney'den gelen Mikasa'da."

Aklıma bir an için bu görüntüleri Melsa'nın de izleyebileceği geldi. Heyecanlandım. Tamam, askerleri sevmezdi ama bu görüntüleri izleyince belki de benimle gurur duyardı. Bolero, patisini uzatıp, "İşte benim adamım," derdi. Barut, çeteye yeni katılan tıfıllara benim hikâyemi anlatırdı. Mikrop, ne yapar eder lafı Melsa'yla bana getirirdi. Lafo Dede, çevresinde toplanan sabilere içinde benim de yer aldığım bir hikâye anlatırdı. Daha el kadarken beni evlatlıktan reddeden annem, gözyaşlarını tutamaz ve baharda doğan yeni kardeşlerime sıkı sıkıya sarılırdı belki de. Bunları düşününce daha da heyecanlandım ister istemez ve tüm gücümle eğitim alanına atıldım.

Dilim boynuma değdi adeta. Güç bela da olsa bana söylenenleri kahkahalar arasında yerine getirdim. Engel aştım, İtalyan çukurlarına girip çıktım, birkaç saniyelik gecikmelerle tüm komutlara harfiyen uydum, götümü yere koyup havladım; biraz heyecanlanmış gibi gözükerek toprağa veya taşların arasına saklı oyuncak ördeği bulup dişlerimin arasına aldım. Devrelerim gibi hafif yana dönerek çin çin yaptım flaşlara.

Olmuştu.

Nihayet başarmıştım.

Doyl, sözlük gibi bir köpekti. Bana ekşi ekşi bakıp, "Aferin," dedikten sonra kulağıma eğildi. İlk ve son nasihatini verdi o gün bana:

"Askerde mal olacaksın. Mal adamı bir kere sikerler, iki kere sikerler, sonra bu mal diye sikmezler. Akıllı adamı ise hep sikerler hep sikerler. Unutma bunu," dedi.

Unutmadım.

Sonunda bitmişti.

Sonunda mezun olmuştum.

Yine de, insanların sık sık dediği gibi, it de yaza çıkardı ama yediği ayazı Allah bilirdi. Cefa çekmiş, hayatın sillesini yemiş, kaderi kötü yazılmış ama günün birinde talihini terse çevirmiş herkes gibi muzaffer bir edayla etrafıma baktım.

Benden çok sonra eğitim merkezine gelip benimle aynı anda mezun olan devrelerim çok önemli görevlere atanırken, beni savaşın biraz uzağında kalan Arkanya'daki bir dağbaşı karakoluna mayın arama köpeği olarak gönderdiler.

YEDİNCİ BÖLÜM

KARGAŞA

"Çok büyük bir uzaklık, çok fazla olanaksızlık vardı sizinle aramızda; aynı oyunu oynamıştık ancak siz hâlâ canlıydınız."
Julio Cortázar, Ayakizlerinde Adımlar

Öğleden sonra gelmesi beklenen askerî kamyon bir türlü görünmemiş o gün. Barınaktaki tüm köpekler huzursuz bir şekilde bölmelerinde gezinirken vakit çoktan geçmesine rağmen kendilerine neden yemek dağıtılmadığını merak ediyormuş. Gerçi barınakta kaldıkları süre boyunca depoladıkları yağlar onlara günlerce yetermiş ama yine de gündelik rutinde açılan bu küçük gedik bir şeylerin yolunda gitmediğinin apaçık işaretiymiş. Yağmur hızını biraz olsun durdurmuş. Fakat yoldan geçen arabaların sayısı gözle görülür bir şekilde azalmış ve onların arasında olması gereken askerî araç hâlâ ortalarda görünmüyormuş.

Köpek Cengiz, elinde dedeme özel yemeklerle belirince tüm köpekler burunlarını paslı tellere uzatarak yemekten bir parçanın kendilerine de verilmesini ummuşlar. Ama Köpek Cengiz'in yürüyüşüne bakılırsa o gün dedemden başkasına yemek dağıtılmayacakmış. Dedemin hikâyesiyle bir parça yumuşayan kalpleri yeniden nefret tohumlarıyla dolmuş. Birer ikişer patlayan, çiçeklenen tohumlar birer nefret yalımı gibi gelip gözlerine yerleşmiş herkesin.

Bölmesinin içinde öfkeyle sağa sola dönen Akbaş bembeyaz tüylerini dikleştirerek, "Böyle olmaz," demiş, "haksızlık bu!"

Diğer köpekler de onunla aynı fikirdeymiş. Gözleri dedemin önüne konan kabın içindeki yemekte, burunlarını kaptan yayılan kokunun peşinde gezdirerek bölmelerinde sağa sola dönmüşler. Yavru köpekler annelerinden akan son süt damlalarını emerken, dedem mahcup bir şekilde yemek kabına yanaşıp içindekilere bakmış.

İçinde bol miktarda kemikli et parçaları bulunan yemeğe diliyle saldırdığında gözleri istemeden de olsa onu izleyen komşularına çevrilmiş. Diliyle höpürdettiği birkaç lokma boğazından geçip yaralı karnına doğru yol alırken devamını getirememiş. Başını kaldırıp sağa sola bakmış. Ona çevrilmiş nefret dolu gözleri görmüş. Birkaç dakika kararsızlık yaşadıktan sonra, arka bacaklarındaki tekerleklerden güç alarak önündeki yemek kabını burnuyla ileriye sürmüş.

Herkes dedemin yemek kabını kulübesine taşıyacağını beklerken, o tam tersini yapmış. Pürüzlü toprağın üzerinde sürdüğü kabı sağ tarafındaki dişi köpeklerin bölmesine yaklaştırmış. Dikenli tellerin yanına kadar sürdüğü yemek kabını patisiyle devirip yemeklerin yan bölmeye akmasını sağlamış. Yeni anne Tenzilat ile Defo telaşla yemeğe doğru seğirtirmiş. Dedem kendi tarafına dökülen yemekleri diliyle yan bölmeye itip ıslanan patilerini diliyle kurulayarak olduğu yere çökmüş. Herkes hayretler içinde dedemin yaptığını seyrederken tel örgülere yanaşan dişi köpekler yerdeki yemekleri silip süpürmüş bile.

"Tam bir centilmen," demiş Adıgüzel.

Kimse cevap vermemiş Adıgüzel'in söylediklerine. Üzerinde Adıgüzel'in hayran bakışları, zorlukla bölmesine çekilmiş dedem. Ön bacaklarını ileri uzatıp birkaç defa arka

arkaya esnedikten sonra uyumak için başını yere, bacaklarının arasına koymuş.

Tam gözlerini kapamış ki, barınaktan yolculadıkları Çatalburun'un sesini duymuş dedem. Tel örgülerin arkasında durup acı acı uluyormuş. Çatalburun'un geri döndüğünü gören diğer köpekler bir ağızdan havlayıp arkadaşlarının geri dönüşünü kutlarken, Çatalburun, dedeme seslenmiş.

"Hikâye bitti mi?" diye sormuş, "sonunu kaçırmadım ya!"

"Bunun için mi geri döndün?" demiş Akbaş.

"Hayır," demiş Çatalburun, "dışarıda işler fena, onu söylemeye geldim."

"Nasıl fena?" demiş kardeşinin geri dönmesine sevinen Tabansız.

"Olacakları görürsünüz birazdan," demiş Çatalburun ve başını çevirip geriye, ufukta kaybolan ana yola bakmış.

Kimse neler olduğunu anlamamış başlarda. Yol ıssızmış. Yol kenarındaki seyrek ağaçlar tatlı tatlı sallanıyormuş. Arada bir incecik bir rüzgârın önüne kattığı çalı dikenleri yolun bir tarafından diğer tarafına göçüyormuş. Ağaçların kırık dallarına tüneyen kuşlar merakla etrafa bakıyorlarmış. Sonra hepsi bir anda havalanıp gökyüzüne karıştıklarında uzaktan beliren araç konvoyunu görmüş barınak sakinleri.

Bir şeylerden kaçmaya çalışır gibi hızla ilerleyen birkaç arabanın ardından yoldan bir konvoy geçmeye başlamış. En önde boş bir cenaze arabası, onun arkasından da yüzlerce araba belirmiş birdenbire. Barınaktaki tüm köpekler başlarını merakla çevirip bu kadar arabanın nereye gittiğini anlamaya çalışmış onca gürültü arasında.

İnsanlar camlardan sarkmış var güçleriyle bağırıyor, sloganlar atıyormuş. Onların attığı sloganlara, köpekler de nedenini bilemeseler de havlamayla cevap veriyormuş. Uzadıkça uzuyormuş araba kuyruğu. Bir sonu görünmüyormuş.

Yas ve kinle solmuş yüzler, tedirginlikle dışarı bakıyor, bir yerlere varmaya çalışıyorlarmış. Melsa'nın sevdiği adamların olur olmaz yerde dalgalandırdıkları üç renkli bayrakları rüzgârda uçuşuyor, dalgalanan bu bayrakların arasından fırlayan parmaklar bir grup kuşun toplu uçuşunu andıran işaretler çiziyormuş gökyüzüne.

"Bunca araba nereye gidiyor?" diye sormuş Tabansız.

Kimsenin bir fikri yokmuş. Tenzilat, araba gürültüsü yüzünden huzursuzlaşan yavrularını yatıştırmak için bölmesinde koşturup duruyor, korkan yavruları birer ikişer tüylerinin altında saklamaya çalışıyormuş. Geceden beri boğazından tek bir lokma geçmeyen Akbaş, Tabansız ve Kurtoğlu burunlarını tel örgülere dayamış durmadan havlıyorlarmış. Bütün arabalarda neredeyse aynı görüntü varmış. Yüzlerini siyah bir bezle örtmüş adamlar, ellerindeki üç renkli bayrağı sallayan kadınlar, kamyon kasalarına doluşmuş öfkeli gençler, ellerde belli belirsiz seçilen pos bıyıklı bir adamın sertçe bakan resmiyle Kuzey'e doğru gidiyorlarmış.

Adıgüzel, olan biteni anlamanın en kolay yolu olarak dedeme bakmış. Başını merakla yola uzatmayan, hâlâ akın akın gelmeye devam eden konvoya bakma gereği duymayan, yaşanan hengâmeyi kayıtsızlıkla izleyen tek köpek oymuş çünkü. Her şeyin sırrına vâkıf biri gibi boylu boyunca yerde yatıyormuş dedem. Arada bir gözlerinden birini açıp korkuyla ana yola bakıyor, sonra yeniden, her seferinde daha da sıkı kapattığı gözlerinin karanlığına gömülüyormuş.

"Senin bir fikrin yok mu Mikasa?" diye sormuş Adıgüzel.

Cevap vermemiş dedem. Kulaklarını kapatarak dövülmüş bir köpek gibi acı acı sesler çıkarmış.

"Bence sen her şeyi biliyorsun Mika," demiş Adıgüzel, "umarım senin bir ilgin yoktur bu olanlarla."

Dedemin yüzünde barınağa getirildiği gece olduğu gibi tek bir hayat belirtisi okunmamış. Yürürken kendisine acı

veren tekerlekleri geri geri iterek kulübesine çekilmiş. Yeniden taş kesilmiş. Hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi, kulaklarını kulübenin yarıklarından sızan korna sesleri, slogan ve bağrışmalara tıkayarak adeta kaybolur gibi en gerisine saklanmış kulübenin.

Dışarıdan Adıgüzel'in sesi geliyormuş hâlâ.

"Çık dışarı Mika," diyormuş Adıgüzel, "böyle kaçamazsın her şeyden."

Ama kaçmış dedem. Başlarda yüzlerce olan, sonraları sayısı binleri bulan otomobil, pikap ve hatta kamyonlar müthiş bir intizamla yoldan geçmeye devam ediyormuş. Köpeklere bile slogan atacak kadar kızgın, bir yere gidiyormuş insanlar. Dedem, belki de her şeyi bilmenin, değilse bile tahmin etmenin acısıyla kulübesinden çıkmıyormuş bir türlü.

Barınak sessizliğe gömülmüş yeniden. Ne yemek dağıtılıyormuş köpeklere ne de bakımlarıyla ilgilenen bekçiye rastlanıyormuş. İncebıyık da yokmuş ortalıkta. Şehirdeki herkes arabalara yüklenmiş, Arkanya'ya doğru, dağların arasından sızan yola akıyormuş.

Havlamaktan yorulmuş köpekler. Dahası bir zaman sonra havlamanın, dişlerini yoldan geçenlere sivriltmenin, kuyruklarını çember yapıp dimdik beklemenin bir anlamı kalmamış. Oldukları yere çökmüşler. Arabaların sonu bir türlü görünmüyormuş çünkü.

Öğleden sonra konvoyun sonundaki araçlar hâlâ ağır ağır ilerlerken, konvoyun başı yolun Kuzey tarafında görülmüş. Yüzlerini bir fularla kapatan iki motosikletli adamın refakat ettiği cenaze arabası hiddetle kararmış ellerin salladığı bayrakların arasında barınağın önünden hızla geçip şehre doğru yol almış. Cenaze arabasındaki tabutun üzerine üç renkli bayrak geçirilmiş dönüşte, etrafı çiçeklerle bezenmiş tabutun başında ipil ipil ağlayan bir kadın varmış.

Barınaktaki tüm köpekler paslı tel örgülere yanaşıp hâlâ Güney'e akan araçları seyrediyormuş merakla. Çekildiği kulübenin yarıklarından ana yola bakan dedem, daha önce kayıtsız kaldığı bayrakları görünce heyecanlanmış bu kez. Belki Melsa'yı görürüm diye hızla kulübeden çıkıp tel örgülere yanaşmış. Tekerlekleri çakıl taşlarının üzerinde rahatça ilerleyemiyormuş. Zorlamış kendini. Çakıl taşlarından kurtulurum sanmış. Ama başaramamış. Sırtüstü yere yuvarlanmış. Dünya tersine dönmüş. Melsa'nın kokusunu almak için burnunu bir an için dünyadaki tüm kokulara kapatıp sadece çok gerilerde kalmış o baygın kokuyu aramış çaresizce. Yokmuş Melsa. Havlaması, onları çağırması bir işe yaramamış. Her birinde kızgın adamların seçildiği eski püskü arabalar büyük şehre doğru yol almaya devam ediyormuş.

Ortalıktan kaybolan Çatalburun akşama doğru barınağa geri döndüğünde nefes nefeseymiş. Gündüz barınağın yanından geçen araç konvoyunun kana bulandığını, parti ilçe başkanının cesedinin zar zor gömüldüğünü, şehirde onlarca kişinin öldürüldüğünü, törende öldürülenler için yeni mezarların kazıldığını haber vermiş onu dinleyenlere.

"Öyleyse bu akşam bize yemek falan yok," demiş Akbaş.

"Bence hiç beklemeyin," demiş Çatalburun, "Askerlerin çok daha önemli işleri var bugün. Sizin yemeğinizle uğraşamazlar."

Akşamdan beri kursaklarından tek bir lokma dahi geçmeyen barınak sakinleri açlığın verdiği yorgunlukla kulübelerine çekilmiş. Açken, midelerinden gurultular yükselirken uykusu gelmezmiş kimsenin. Ama yine de uyumaya çalışıp sabahla beraber bu kötü günün bitmesini, barınağın eski düzenine dönmesini ummuşlar. Barınaktaki bölmelerde zaman zaman duyulan yutkunma ve homurdanmalar hariç bir

tek ses dahi işitilmiyormuş. Herkes gözlerini kapayıp uyumaya çalışmış.

Dedem de tıpkı diğer köpekler gibi gözlerini kapatmış ama uyuyamamış. Geçmişe gidip geliyor, orada Melsa'yı, arkadaşlarını, çöp dağını görüyor, hemen peşinden de işaret parmağını boğazından bir kılıç gibi geçirip, "Bittin sen!" diyen Onbaşı Beta'nın kızgın yüzü geçiyormuş gözlerinin önünden. Dişlerini sımsıkı birbirine kenetlemiş, tir tir titriyormuş. Onun bu haline tekerlekleri de eşlik ediyor, sanki aceleyle bir yere yetişmeleri gerekiyormuş da nereye yetişeceğini bilemiyormuş gibi kararsızlıkla sağa sola sallanıyormuş.

Adıgüzel, yavaşça tel örgülere yanaşıp dedeme baktığında, dedemin yanaklarından gözyaşlarının döküldüğünü görmüş, "Ne oldu Mika?" diye seslenmiş dedeme, "neden ağlıyorsun yine?"

Gözyaşları yanaklarından süzülüp postunun derinliklerinde kaybolurken rüzgârın tel örgülerini titrettiği dedemin bölmesinden bir cevap duyulmamış. Dedem kurumuş ağzını açıp yanağına süzülen gözyaşlarını diliyle yalayıp yutuvermiş. Birikmiş hatıralardan kopup dışarıya fokurdayan gözyaşları geldiği yere geri dönmüş. Köpek barınağının yanı başında önemli bir haberi iletircesine havaya dikilen telgraf direklerinin telleri ip atlar gibi aşağı yukarı sallanmış.

Ana yoldan askerî araçlar dahil bir tek araç bile geçmiyormuş. Uzaktaki şehir sessizliğe gömülmüş yaralarını sarıyormuş besbelli. Kasabanın eteğindeki taburda ikide bir alarm veriliyor, devriyeler belirli aralıklarla düdük çalıyor, kuvvetli projektörler dağları tarıyor, gecenin karanlığına fırlatılan aydınlatma fişekleri gökyüzünden kayan bir yıldız gibi usulca aşağı iniyor, bazen izli mermiler dağdaki kimi hedeflere rastgele ateş ediyor, bu mermilere bir cevap verilmeyince silahlar yeniden siperlere konuyormuş.

Bir gün önce ayrıldığı bölmenin dışında sere serpe yatan ve dedemin hikâyesinin devamını dinlemek için geri dönen Çatalburun, başını kaldırıp bölmesinde gizli gizli ağlayan dedeme bakmış kederle.

Adıgüzel hariç diğer köpekler yorgun bir biçimde kulübelerinde dinlenirken arada bir kulaklarını dikleştirip dedemin bölmesinden yükselecek bir sesi bekliyormuş.

Dedem, gözlerini aralayıp ona bakan Adıgüzel ve Çatalburun'la göz göze gelmiş. Ön bacaklarının biriyle gözyaşlarını silmiş. Dilini burnuyla yanaklarında gezdirerek yüzündeki tuzu yalamış. Arkanya'da zaman zaman sesini işittiği Yasçı Kadın'ın yaptığı gibi, sanki tüm acısını alan bir ağıda başlamışçasına gövdesini ileri geri sallamış kederle. Ona destek olan tekerleklerin paslı gıcırtısı dudaklarından yükselen homurtuya aynı şekilde karşılık vermiş. Kelimeler içinde boğum boğum olmuş, dışarı çıkmak için bir yol arıyormuş. Gözlerinden yaşlar boşanmış yine.

"Ağlıyor musun Mika?" diye sormuş Adıgüzel.

Dedem, gözlerinden birini Adıgüzel'e çevirmiş. Gözlerinin içinde dönüp duran son gözyaşı damlası akacak bir yer ararken, nedendir bilinmez ilk kez konuşmuş bu meraklı komşusuyla.

"Ağlamıyorum," demiş burnunu çekerek.

"O gözyaşları ne peki?" diye sormuş Adıgüzel.

"Hatıralarım," demiş dedem, "onlar benim hatıralarım. Çünkü ağlarken, gözyaşı değil, aslında hatıra döker herkes!"

SEKİZİNCİ BÖLÜM

KADERİMİ TEMİZE ÇEKEN MELEKLER

"Bir askerin en büyük utancını taşırlardı,
yüz kızarıklığını. Öldürür ve ölürlerdi.
Çünkü bunu yapmasalar utanırlardı. Savaşta bu
yüzden varlardı zaten."
Tim O'Brien, Taşıdıkları Şeyler

Fotokopiyle çoğaltılmış, karalar karası bir kaderim vardı.

Bağlıydım.

Demirbaşa kayıtlıydım.

Zimmetliydim.

Bir yere gidemezdim.

Ortada bir savaş vardı ve benim görevim Güneyli gerillaların toprağa maharetle gömdüğü Allah'ın belası mayınları bulmaktı. Esasında bu adamlar teknolojiden bir bok anlamazdı ama dağa çıkmadan önce taş atmak, dağa çıktıktan sonra da adam öldürmekte ustalaşmışlardı. Artık kimden öğrenmişlerse mayın döşemekte de usta kesilmişlerdi.

Bu yüzden her zaman çok dikkatli olmalıydım. Çıt diye bir ses duyarsam her şeyin sonuna geleceğim öğretilmişti bana. Yerin altında plastik bir ördek değil, herkesi toz duman edecek patlayıcılar vardı ve bu patlayıcı hepi topu bir tık sesine bakıyordu. Önemli olan o sesi duymadan haber vermekti. Bunu yapabilirsem hayattaydım. Yapamazsam, kendimi bir anda baruttan mütevellit bir duman bulutu içinde havaya uçarken bulabilirdim. Köpek mezarlığında bir ke-

miğim bile olmayabilir, en kötüsü de Melsa'yı sonsuza kadar kaybedebilirdim.

Kimse için değilse de Melsa için dikkatli olmaya çalıştığım, onun için hayatta kalmaya gayret ettiğim zamanlardı.

Ölmedim.

Hayatta kaldım.

Ama sonunda bir garip bulamaç oldum.

Benden sorumlu asker Mami'nin tasmama bağladığı zincir beni nereye sürüklerse oraya yürürdüm. Tasmam tozlu yolların hayaliyle boynumda derin izler bırakırdı. Karakolun bahçesindeki kulübemde bir zincire bağlanıp her an adımın çağrılacağını sanarak dimdik görev beklerdim. Böyle dimdik ileriye bakar, kulaklarımı sağa sola oynatır, kuyruğumu hareketsiz bir şekilde ileriye uzatırdım. Numaradandı hepsi. Aslında görev falan beklediğim yoktu. Benim istediğim bir an evvel, hızla dışarı çıkmaktı.

Dağlarda dolaşmak, derelerden su içmek, uzayıp giden buğday tarlalarının arasına karışmak, ağaçların altında mola verip dinlenmek, gelen geçen köylülerin peşine takılan çoban köpekleriyle çene çalmak, dilimi dışarı çıkararak rüzgâra karşı hiç durmadan koşmak, kasabadaki kardeşlerimle sokak sokak gezmek, kedi kovalamak, yabancıları korkutmak, Melsa'nın artık çok gerilerde kalan şahane karamel kokusuna gömülüp hayaller kurmaktı bütün derdim.

Zincirim el verdiği kadar dolanırdım kulübemin etrafında. Yemek kabına dökülen yemeklere ağzımı sürmeden koyu kırmızı toprağı eşelerdim. Su kabımı yere dökerdim. Huysuzlanır, gelen geçene hırlardım. Ama bütün bunlar pek bir işe yaramazdı. Ne kadar havlasam da faydasız, ya kimse sesimi duymaz ya da usturuplu bir küfür patlatırlardı kulaklarıma. Boynumu gökyüzüne doğru kaldırıp belki sesimi duyar diye Melsa'ya seslenirdim böyle zamanlarda.

Ben avaz avaz ulurken yakındaki kasaba ve köylerden sesler gelirdi kulağıma. Köpek kardeşlerim çağrıma cevap verirdi. Kurumuş otların hışırtısı cevap verirdi. Çağıl çağıl akan dereler cevap verirdi. Kuzey yıldızı yerinde sağa sola sallanarak cevap verirdi. Papaz Gölü'ndeki su sesi cevap verirdi. Makam Dağı'nın tepesindeki türbede yatan ulu zat cevap verirdi. Uzak ışıklar cevap verirdi. Kıtmir Hazretleri cevap verirdi. Muhterem Nur cevap verirdi. Rin Tin Tin salağı cevap verirdi. Geceler ve biz sessiz kullarının bir gün dile geleceğini söyleyen Allah bile cevap verirdi. Ama Melsa bir cevap vermezdi bana. Heves Amca'nın Muhterem Nur'un resimlerine baktığında yüzünde beliren kara bulutlar gibi asılı kalırdım havada.

Herkes uykuya çekildiğinde bir ben, bir de nöbetçiler kalırdı ortalıkta. Ayaz hepimizin tüylerini ürpertirken nöbet değiştiren uykusuz askerleri izlerdim. Gözleri güç bela açılırdı hepsinin. Çapraza giderken yürümekte bile zorlanırlardı. Çoğunun botlarındaki bağcıklar bile bağlanmamış olurdu. Gecenin üçünde onları zor bela sarsarak yataklarından kaldıran kısa dönem çavuşun eşliğinde, doldur boşalt istasyonuna götürdükleri silahlarını bir çırpıda omuzlarına asıp uygun adım yürümeye çalışırlardı. Kasaturaları silahlarına değerken sesler çıkarırdı ve her sesle beraber gözleri biraz daha açılırdı. Dümdüz ama yüksek bir tepenin üzerine kurulan karakolun büyükçe arazisinde dakikalar boyunca yol teper, bazen dağlara bakan Güney Kule'ye, bazen de sisler içindeki Cehennem Vadisi'ne doğru yol alırlardı. Yine yalnız başıma kalır ve çoktandır yâd edilmeyi bekleyen hayallerime dönerdim.

Kulaklarımı dikleştirip uzakları dinlerdim böyle zamanlarda. Koyun sesleri gelirdi yakındaki köyden. Şehrin ışıkları, deniz feneri gibi yanıp sönerdi uzaklarda. Kasaba sessizliğe gömülmüş olurdu hepten. Bağlı olduğumuz kasabada-

ki taburdan devriyelerin düdük sesleri gelirdi. Daha tuhafı, dağ başında deniz kokusu gelirdi burnuma. Etrafta bu emareyi haklı çıkaracak en ufak bir görüntü yoktu ama denize yakın olduğumuzu hissederdim yine de. Uzaktaki büyük şehirden bir fısıltı gibi sesler yükselirdi. İlerideki yol kavşağında her daim bir panzer dururdu. Gelen geçen arabalar panzeri görür görmez yavaşlardı korkuyla. Bir özel tim, panzerin kapağını açıp arada bir başını dışarı çıkarırdı. Meşe ağaçlarının tüy gibi hafif hışırtısı duyulurdu çok geçmeden. Kardeşlerimin havlama sesi ulaşırdı kulağıma. Cevap veremezdim. Ağzımı açtığım anda bağırırlardı bana.

Sık sık silahlarını, fişeklerini, mataralarını, miğfer ve kasaturalarını hazır edip emir beklerlerdi. Kurma kolları arka arkaya şak diye inip kalkardı. Lada ve Akrepler hazırlanırken, her daim ter kokan göbekli Uzman Çavuş Papa var gücüyle askerlere bağırırdı. Sıraya girip eksik biri var mı diye defalarca birbirlerini sayarlardı. Sayıma beni de ekleyip tekmil verirlerdi.

Sonra gözlerini tam karşıdaki dağa dikip birazdan her kıvrımını kontrol edecekleri, her menfeziniyoklayacakları, sağda solda yükselen her tümseğe dikkat kesilecekleri, buldukları irili ufaklı her kablo parçasını uzun uzun inceleyecekleri tozlu yola çıkmayı beklerlerdi.

Tanı da sabaha karşı yeni uykuya dalmışken zincirimden tutup beni yollara sürerlerdi. Yola çıktığımızda zincirimi çıkarır benden bir işaret beklerlerdi. Bir yerlerden haber almış gibi çok telaşlıydılar her zaman. Yürekleri ağızlarına gelirdi her yola çıktığımızda. Bütün bu olup bitenlerin, olmuş ve olacakların bal gibi farkındaydım. Her defasında bütün ayrıntılarını ezbere bildiğim sahneler tekrarlanırdı çünkü.

Sırtı Cehennem Vadisi'ne bakan Karakeçi Karakolu'nun tek bir görevi vardı. Yoldan geçecek askerî konvoylardan

önce yola çıkmak ve mayın kontrolü yapmak. Benim ve karakoldaki bütün askerlerin görevi buydu. Hepsi gencecikti daha. Benim kulübeme bile şafak yazacak kadar son günleri yaklaşanlar da vardı aralarında, karakola yeni gelenler de: yetmiş üçe birler, yetmiş ikiye dörtler, yetmiş üçe ikiler. Üst tertipler mayın kontrolü için yola çıkmaya hazırlanırken, alt tertipler karakolda kalır, karakolun rutin işleriyle uğraşırdı. Hiç ses çıkarmadan hep alkol kokan Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'yı beklerlerdi. Kalpleri heyecanla inip kalkardı. Aldıkları nefesi bile hissederdim. Ben de hazır ola geçerdim ister istemez. Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba hepimizin komutanıydı nihayetinde.

Börtü böceğin komutanı da oydu, sabahın da. Karakoldaki kırk dört askerin, günde dört öğün verilen tekmillerin, üç kez tekrarlanan yemek duasının, beş yüz kırk dokuz günün, şafak defterlerinin, kamuflajların, çarşı izinlerinin; Akrep'in, Lada'nın, barakaların, nöbetçi kulübelerinin, doldur boşalt istasyonunun, Güney Kule'nin, Cehennem Vadisi'nin, karakol kapısının, gazinonun, hamamın, kantinin, yatakhanenin, voleybol sahasının, kulübemin, cephane deposunun; G3'lerin, kalaşnikofların M-16'ların, havan toplarının, roketatarların, doçkaların, biksilerin, makineli tüfeklerin, bombaların, palaskaların, kasaturaların, termal kameraların, aydınlatma fişeklerinin; terlik istirahatlarının, hava değişiminin, küfürlerin, nasihatlerin; Arkanya'daki köylerin, yolların, ağaçların komutanı da oydu. Ama gecenin, mağaraların, Cehennem Vadisi'nin, koyak ve kayalıkların komutanı o değildi. Başkalarıydı.

Mayın arama dedektörü bozulurdu sıklıkla. Toprağın altında bir şey bulduğunda viyk viyk, diye öten Allah'ın belası alet bozuk olmasa yolun bir tarafını o tarardı, diğer tarafını da ben. İşimiz kolaylaşır, daha çabuk dönerdik böylece karakola. Tartışmasız, o benden daha iyiydi ama dedektör kul

yapımı olduğu için sıklıkla bozulur ve çoğu zaman bütün yük benim omuzlarıma binerdi.

"Araç bin!" komutuyla Lada'ya binip çıkardık karakoldan. Dağ başındaki karakoldan yavaşça süzülerek ana yola inerdik. Askerlerin bir kısmı Bobi diyordu bana. Her duyduklarını yanlış telaffuz eden tüm Güneyliler gibi, bana Bubê diye seslenen Güneyli köy koruculari ana yolda bizi beklerdi. Üzerlerindeki kamuflajlara rağmen bu kara kavruk yaşlı adamlar hiçbir şekilde askere benzemezdi. Birkaç arkadaşları Güneyli gerillalar tarafından öldürülüp cesetleri ağızları para dolu halde benim işemeye bayıldığım elektrik direklerine asılmıştı ama yine de bu işten vazgeçmiyorlardı. Devlete bağlıydılar. Büyük bir saygıyla Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'nın verdiği emirleri harfiyen yerine getirirlerdi. Kimler yolun hangi tarafında yürüyecek, araç ne kadar hızla seyredecek hepsi tek tek belirlenerek iki koldan yürüyüşe geçilirdi. Çoğu zaman kavurucu sıcağın altında saatlerce yol teperdik. En önde korucular olurdu hep. Onların arkasında da ben. Burnumu yerlerde sürüyerek engel olamadığım bir içgüdüyle yol kenarına döşenmiş mayınları, bubi tuzaklarını arardım.

Görevim basitti aslında. Bir şeyin kokusunu alır almaz toprağı kazmak yerine, olduğum yere çömelip havlamak yeterliydi. Gerisi onlara kalırdı. Gerisi onların bileceğiydi. Ben yere çömelir çömelmez hepsi pürdikkat çevreyi kolaçan ederdi. Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba, dişlerinin arasına yerleştirdiği komando bıçağıyla yere uzanıp toprağı hafifçe yana iterdi. Sonra saatlerce uğraşıp yavaşça kazardı toprağı. Alnından dökülen terler bile tehlikeliydi. Terini silip sabırla yeri kazmaya devam ederdi. Bir şey çıkmazdı. Hep yanlış sinyal verirdim. Bana küfür edip yollarına devam ederlerdi.

Bütün askerlik hayatımda yalnızca bir kez doğru tahmin ettim yolun kenarında patlayıcı olduğunu. Toprak yeni ka-

zılmıştı. Teller apaçık ortadaydı. Ben gururla patlayıcının yanına çömelip patimle işaret etmesem bile bizimkiler yine de görecekti onu. Ama bu olayın muzaffer edası benim sicilime yazıldı. Bulduğum o basit tuzak yüzünden adım Bubi oldu o şanlı günden sonra. Kızlar beni Bubi diye çağırmaya başladı. Oysa o zamana kadar yalnızca komutanların bildiği gerçek adım bir bela gibi yavaş yavaş yaklaşıyordu bana, nereden bilirdim.

Zaman zaman mola verip sağı solu gözetlerdi askerler. Nefesler kesilir, gözler bir radar gibi sağı solu gözler, ağızlar kapanır, el kol hareketleriyle talimatlar verilir ve parmaklar tetiklere uzanırdı. Tekin olmayan bir sessizlik kaplardı dağlar arasında uzayan asfalt yolu. Asıl sorun asfaltta değil, topraktaydı oysa. Yolun ortasına otururak gözlerini gezdirip korkuyla toprağı tarayan askerlere bakardım böyle zamanlarda.

Ölümü beklerlerdi. Korkularını dinlerlerdi. Geride kalan sevdiklerini düşünür, öbür dünyayı boylamaktansa en kötü ihtimal sakat kalmayı umar ya da düşmanlarından birkaçını öldürüp rahatlamayı isterlerdi böyle pürdikkat beklerken. Onlar elleri tetikte sağı solu kolaçan ederken işaret parmaklarını titreyen dudaklarına götürür benim susmamı emrederlerdi. İşte o vakit, yolun ortasına sere serpe uzanıp bütün yüküyle arkama yaslanan zamana bakardım.

Adamın biri beni elledi diye sütünden mahrum eden, dahası evlatlıktan reddeden annem geride kalmıştı. Kardeşlerim geride kalmıştı. Muhterem Nur'u kendisinden daha kederli birine kaptırdığı için iki kat kahırlanan Heves Amca geride kalmıştı. Uçurumdan yuvarlanırken, "Uçuyorum, uçuyorum, tıpkı inekler gibi!" diye bağıran Rin Tin Tin salağı geride kalmıştı. Aslanlı Yol geride kalmıştı. Lafo Dede geride kalmıştı. Alevli Kalpler geride kalmıştı. Sabah akşam arşınladığım sokaklar geride kalmıştı. Başıma uzanan, boynumu

kaşıyan, çenemi sıkıp beni çağıran eller geride kalmıştı. Melsa çok gerilerde kalmıştı. Gövdemden yükselen nur her gün biraz daha azalıyordu. Kasabada aylak aylak dolaşırken şahane bir kırma olduğuma kanaat getirip beni başkente gönderen, talihimi ters yüz eden, beni bir eğitim merkezine teslim eden, bu hallere düşmeme sebep olan Turkuvaz geride kalmıştı. Bir sokak köpeğinden mayın arama köpeği yaratan eğitmenim kim bilir neredeydi. Tükürüğü bir türlü kurumayan Lama ibnesi bile çoktan terhis olmuştu. Zafer Asteğmen, azılı bir köpek düşmanı olup yeniden adliyedeki görevine dönmüştü muhtemelen. Bir ben kalmıştım geçip giden zamana yutkunarak bakan.

Sonra Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'nın eli havaya kalkar ve yürüyüş koluna yoluna devam etmesi emrini verirdi. Uzman Çavuş Papa ile askerlerin pek sevmediği Uzman Çavuş Nene, emrindeki askerleri sağa sola gönderirdi. Köprü altlarına, menfezlere, yol kenarındaki çukurluklara, ağaç diplerine baktırırdı. Verilecek ödülün hevesiyle (çoğu zaman bir kemik parçasıydı bu) burnumu yol kenarlarında gezdirip Güneyli gerillaların döşediği mayınları bulmaya çalışırdım heyecanla.

Zaman zaman başka köpeklerin yol kenarına gizlediği kemiklerin kokusu yanıltırdı beni. Büyük bir heyecanla toprağı kazardım. Yürüyüş kolu mevzilenip benim ne aradığımı anlamaya çalışırdı. Elleri her zaman tetikteydi. Korkudan büyümüş gözbebekleri dağın tepesindeki her hareketliliği dikkatle tarardı. Sibel Can, Ahu Tuğba veya Müjde Ar resimli şafak defterleri terledikçe yürekleri ağızlarına gelirdi çoğunun. Kazardım toprağı, hem de deh gibi. Onların beklediği mayının aksine toprağın altından bir kemik parçasını çıkarıp dişlerimin arasına aldığımda çok ağır küfür ederlerdi bana. En çok da Uzman Çavuş Papa, küfrün en ağırı ondan gelirdi, "Amına çakayım!" diye bağırırdı bana.

Kızar, yürür, terler, susar ve endişelenirlerdi. Ama hiçbiri benim kadar üzülmezdi bu duruma. Karşıma çıkan elektrik ve pek çoğu anız yakarken tutuşmuş telefon direklerine, kaya diplerine, kupkuru çalılıklara, dağları çepeçevre saran meşe ağaçlarına sidiğimi yapıp mahcup bir şekilde yürümeye devam ederdim. Arkamdan yürüyen askerler hayvani bir içgüdüyle sağa sola işediğimi düşünürdü ama ben Melsa için yapardım bunu. Belki kokumu tanır, yakınlarda bir yerde olduğumu fark eder, gelip beni bulur diye umutlanırdım.

Ama gelmezdi Melsa. Seslenmezdi bana. Dikenli Amerikan tellerinin arkasından patisini göğsüne doğru çekip, "Gel," demezdi bana. Ben oralarda değilken Güneyliler böyle kim bilir kaç bayram daha kutlardı!

Kenar kulübeye yaklaşıp işaret parmaklarıyla bir çember çizerek, "Beni değiştirin," diye işaret eden sakat futbolcular gibi, "Beni değiştirin," derdim uluyarak. Değiştirmezlerdi. "Üç oyuncu değiştirme hakkımızı kullandık. Mecburen oynayacaksın," derlerdi bana. Yalnızca, arkamdan yürüyen askerlerin kaygılarını, içlerinden kurdukları cümleleri duyardım sonra. Kimse buraya gelmeden önce böyle günler yaşayacağını hesap etmemişti çünkü.

"Meraklanma," demişti bir arkadaşı Onbaşı Beta'ya, "bizim bir arkadaşın dayısı Albay. Aldırınız seni mutfağa, en kötü ihtimal kantin, açarsın bangır bangır Burhan Çaçan çalan teybini, gül gibi geçer askerliğin." Kendini bir dağ başı karakolunda en fazla patates soyarken hayal etmişti Onbaşı Beta. En kötüsü, askerlere kantinde Eti Cin satmanın hülyasını kurmuştu. Oysa sonraları her an saldırıya uğrama tehlikesiyle mayın arardı Onbaşı.

Herkesin Çingen diye dalga geçtiği ve yol kokan Cey Cey hiç ses etmeden makineliyi yüklenirdi hep. Cey Cey'in bağlı olduğu obanın çeribaşı, "Yüzümüzü kara çıkarma," demişti

ona. Zaten kara olan yüzünü daha da karartmamak için yoldaydı Cey Cey.

Makine yağı kokan Kaportacı Reca, en fazla tamirhanede kalır, askerî araçları tamir ederim, diye düşünürken yoldaydı. İlaç kokan Behçet hastası İbra, alamadığı çürük raporu yüzünden yoldaydı. Her zaman ezme salata kokan lahmacun ustası Rıdo yoldaydı.

Bir tek Allah'ın cezası Mami diğerleri gibi değildi. Askere gelmeden önce ailesi bakmış bundan kurtuluş yok, her gece esrar, her gece kumar, her gece işret, düzelmeyecek böyle deyip şeyhe götürmüşler. Şeyhin odasında süt dökmüş kedi gibi bir köşeye ilişmiş. Şeyhle onun nefes alışverişinden başka bir ses yokmuş odada. Uzun uzun susup kendisini ve zamanı tartmış. Sonra yün minderlerin üzerinde masum bir çocuk gibi uykuya dalmış. Rüyasında, şeyhe esrar ikram ettiğini görmüş. Uyanınca da rüyasını gerçeğe çevirmiş. Onca nasihat, onca zebani, onca cehennem ateşi, onca dil kâr etmemiş. Şeyh, son çare, "Adını değiştirin, demiş ailesine: "Adı ona ağır geliyor. Tek kurtuluş adının değişmesinde."

Taşkın olan adını Mami'yle değiştirmiş ailesi. Sadece şeyh değil, mahkeme kararıyla da değiştirmişler. Bir süre yeni adıyla dünyaya yeniden gelmiş gibi sağda solda fink atmış Mami. Güya bambaşka bir şahsiyet olup çıkmış. Sakal uzatmış, hacı yağı sürmüş, sigara yerine misvak sokup çıkarmış ağzına, otuz üçlük yerine doksan dokuzluk tespih taşımaya başlamış. Taşkınlığı yatışmış, kendisini cami ve cuma arasında bir yola vakfetmiş. Hidayet halıları önünde serildikçe yüzü gözü düzelmiş Mami'nin. Cümle cemaatin takdirini toplamış.

Günün birinde cuma namazına giderken, bir meyhanenin önünden geçmiş. Meyhanenin camlarında kendi yüzünü görmüş. Mami değil de Taşkın varmış camlarda. Parmağıyla onu işaret edip içeriye çağırmış Taşkın. İçine bir sıkıntı

düşmüş. Allah (c.c.) ile Yeni Rakı'nın CC'si arasında kalmış. Mengeneye hapsolmuş gibi kıvranıp durmuş. Sonunda tercihini ikinci CC'den yana yapmış. Elindeki doksan dokuzluk tespihten altmış altı tespih tanesi çıkarmış. Adını değiştirse de bir zaman sonra Mami'nin eski tabiatı gelip yeni adına yapışmış tekrar. Islah olacağına öncekinden beter olmuş. Son çare, belki bir parça düzelir, düzen intizam öğrenir, yola gelir diye askere yollamış ailesi. Mami de sevinmiş bu duruma. Savaş filmlerine bayılırmış çünkü.

Millet, Güney'e gelmemek için türlü tanıdıklar arar ya da kolunu bacağını kırıp çürüğe çıkmayı denerken, Mami, kendisi istemiş Güney'e gelmeyi. Acemi birliğindeyken, genellikle kafası güzel olduğunda, bandanasını kafasına bağlayıp kasaturasını ağzına alarak gerillaların sığınaklarına nasıl sızacağını göstermiş etraftakilere. Keyfi yerindeyse bir kasatura dansı bile çekmiş devrelerine. Oysa hiçbir şey umduğu gibi olmamıştı. Elinde zincir beni gezdiriyordu dağ yollarında ve sabah akşam bilfiil amma koyduğu günler bir türlü geçmek bilmiyordu.

Uzman Çavuş Papa, arkadan bağırıyordu:

"Am paparaları, şafak sayınayı bırakın da etrafı kolaçan edin."

Etrafta kimse yoktu. Dağların doruğunda kimse yoktu. Dereler incecik akardı. Köprüler tenhaydı. Peynir, yoğurt ve tütün kokan köy dolmuşları yanımızdan yavaşça ilerlerdi. Tepeyi aşınca küçük bir köy çıkardı karşımıza. Ağaçsız, hayvan pisliklerinin kümelendiği, askerlerin yürüyüşünü taklit eden yırtık bağırlı yüzlerce çocuğun ortalıkta fink attığı, kadınların tülbentleriyle yüzlerini örttüğü, esmer güzeli genç kızların bizimkilere görünmemek için hızla içeriye kaçıştığı, erkeklerin tıpkı benim gibi duvar dibine çömeldiği, diğer köpeklerin durmadan bana havladığı kendi halinde köylerden biriydi bu köy.

Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba en önde yürürdü hep. Uzman Çavuş Nene, otu boku bahane eder, karakolda kalırdı genellikle. Bu yüzden Uzman Çavuş Papa, Astsubay'ın birkaç adım gerisinde yol teperdi. Mami, zincirimi kendine doğru çekerek aylardır ilk kez karı kız görmenin heyecanıyla Onbaşı Beta'ya kaş göz ederdi. Güneyli köy koruculari yol gösterirdi bizimkilere. Askerlerin, güneşin altında daha da ağırlaşan teçhizatlarına tozlu terleri damlardı. Sümüklerini silen sarı saçlı esmer çocuklar peşimizden koşup asker selamı çakarlardı gülerek. Durur onlara selam verirdi kızlar. Akıllarına çocukları, yeğen veya kardeşleri gelirdi. Ceplerindeki çikolataları paylaşırlardı çocuklarla. Sonra yürümeye devam ederlerdi. Çok sonra başlarını çevirip geriye baktıklarında, çocukların çikolata jelatinlerini yalayarak onlara zafer işareti yaptıklarını görürlerdi ürpererek.

Köyün epey uzağındaki okulda asılı bayrağa bakardım yürürken. Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba, sabah içtimasında, "Her şey bu bayrak için," diye yüreklendirmeye çalışırdı askerlerini. Kaportacı Reca, arada bir bayrağı indirip yenisiyle değiştirirdi. Onbaşı Beta, bayrağın birbirine dolanan ipini düzeltirdi. Mami, kimseler yoksa bayrak direğine sırtını yaslardı bazen. Karakol girişinde nöbet tutan Behçet hastası İbra sık sık başını kaldırıp orada mı diye bayrağı kontrol ederdi.

Rüzgâr çıktığında, pancar motoru gibi pat pat sesler çıkarırdı bayrak. Hava güzelse başını öne eğer uyurdu. Güneşin altında iyice turuncuya çalan ve öylesine çaresizce bekleyen bayrak keder verirdi bana. Kimin bayrağı olursa olsun, gördüğüm her bayrak bende ağlama isteği uyandırırdı çünkü.

Okulun yanında durup arkamda tek sıra halinde yürüyen askerlere bakardım. Bana havlayan köpekler arada bir durup halime acır gibi susarlardı. İçim geçerdi onlar gibi olmak için. Dere tepe dolaşmak, yağmurda ıslanmak, gökyüzünün

altında uyuyup zamana göz kırpmak için can atardım. Ama hiçbir yere gidemezdim. Ordunun demirbaşında benim için ayrı bir seri numarası vardı çünkü. "SK: 107 " Islak burnumu ne kadar çekersem çekeyim kaderimi değiştiremezdim. SK: 107'ydim ben. Dedektör bozuktu ve ben sakatlansam dahi bu oyuna devam etmek zorundaydım.

Ben böyle kara kara düşünürken, Mami zincirimi sertçe kendine çekerek aklımı başıma getirirdi genellikle. Diğer köpekleri deli edeceğimi bile bile, kızların köye kaçak elektrik sağladığını söyledikleri direğe işeyip yoluma devam ederdim. Mami, eğer yürüyüş kolundan uzaklaşmışsak, komutanların duyamayacağı bir ses tonuyla küfrederdi, "Amına koyayım," derdi bana, "bulacaksan bul şu mayınları da rahat edelim, bir ödül falan alalım," diye kükrerdi sık sık.

Sevmezdi beni Mami, bilirdim. Arkadaşlarına yazdığı ve bir türlü cevap alamadığı mektuplarda çatışmadan çatışmaya koşturduğunu yazardı ama beni gezdirdiğini söyleyemezdi kimseye. Telefonlarına ara sıra cevap veren sevgilisine de söyleyemezdi askerde ne iş yaptığını. Kız, böyle mıy mıy dinlerdi onu ve sonra çat diye kapardı telefonu. Öyle sik gibi kalakalırdı telefon kulübesinde Mami. Elinde iyi ayarlayamadığı için makineye kaptırdığı delikli jetonun ipi, sanki sevgilisi her şeyi biliyormuş gibi bana ve Allah'a küfrederdi.

Mami'nin tüm hayallerini yıktığım için üzülürdüm ama Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'ya göre birinin bana göz kulak olması lazımdı. Yemeğimi, suyumu kontrol etmesi, arada sırada eğitime çıkarması, karakolun bahçesinde dolaştırması gerekiyordu. Herkes birbiriyle badi olurken, Mami'ye de beni zimmetlemişlerdi. Bula bula karakolun keşini bulmuştu Astsubay. Arada bir götüme bir tekme indirip hırsını benden çıkarırdı Mami. Birbirimizi pek sevmesek de, bana esaslı bir iyiliği dokunuyordu arada bir.

Bazı geceler beni gezdirme bahanesiyle karakolun en uzak

köşesine, Güney Kule'ye kadar gidip izimizi kaybederdik. Bazen de telefon kulübesinde ısrarla bir yerleri arardı Mami. Karşıdan aranabilirdi telefon. Kantinde jeton kalmadığı zamanlar sevgilisinin ev telefonunu iki kez çaldırıp kapatırdı Mami. Aramazdı onu sevgilisi. Yatakhaneye gider, milletin dolaplarını patlatır, eline geçirdiği üç beş jetonla tekrar kulübeye dönerdi. Zamanında terk ettiği kızları arardı bu kez. Onlar da cevap vermezdi. Ona geri dönenler genellikle erkeklerdi. Kadınlar umursamazdı Mami'nin çağrılarını. Başını çevirip bana kötü kötü bakardı o zaman. Bana bir şey yapacak diye yüreğim ağzıma gelirdi. Belki aklından geçirir ama yine de yapmazdı Mami.

Sonra cebinden bir sigara çıkarırdı Güney Kule'nin yakınlarında. Sigarayı avucuna gizleyerek derin nefesler alırdı. Bambaşka bir kokusu vardı bu sigaranın. Kantinde satılan o ucuz asker sigaralarına benzemezdi. Tek bir yudumunu bile ziyan etmediği sigaranın dumanını arada bir yüzüme üflerdi. Dumanı genzime çekip ciğerlerime indirirdim. Başım döndü, kusacak gibi oldum ilk başlarda. Ama sonraları kokusu hoşuma gitti sigaranın. Mami'nin dışarıya savurduğu tüm dumanı hüp, diye burnuma çektim.

Kendimi bir kemik dağına doğru Melsa'yla koşarken görürdüm sigara dumanını içime çekerken. Birbirimizin boynunu ısırır, yerlere yuvarlanır, çimenliklerin üzerinde küçük oyunlar oynar, sırtüstü yere uzanıp ayak bileklerini müstehzi bir şekilde kıran Melsa'nın karnını, bacak arasını yalar, çocukça kurlar yapardık birbirimize. Melsa, her zaman olduğu gibi burnunu silerek gözlerimin içine bakardı hisli hisli. Bir şeyler olacağını anlamış gibi, "Çok korkuyorum Mikasa," derdi.

Devamını getiremezdi Melsa.

Devamını her zaman Mami getirirdi çünkü. "Adam gibi yürüsene ibne," diye bağırırdı bana, "seninle mi uğraşacağım!"

Bir sonraki karakolun hududuna gelinceye kadar nefes nefese yürürdük. Yaz sıcağında asfalt yola yapışan postal sesleri tekmili birden hareket ederdi. Güneş pek etkilemezdi beni. Ama kızlar şakır şakır terlerdi. Savaş henüz gelmemişti bulunduğumuz yere ama şüphelendiğimiz her yere bakardık.

Savaş uzaktaydı. Savaş televizyonda gösterilen paramparça olmuş ceset sayısındaydı. Savaş, asker delisi yabancı turist kadınların resminin yanı başındaki küçük puntolu gazete haberlerindeydi. Savaş, tören mangasına öğretilen tabut kaldırma tekniklerindeydi. Savaş Rıdo'nun cep radyosundaydı. Savaş kulaktan kulağa yayılan mayın patlamalarındaydı. Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'nın küfürlerindeydi savaş.

"Lan ibneler," diye bağırırdı unvanının tam ve eksiksiz söylenmesi konusunda hassasiyeti olan Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba, "adam gibi öğrenin her şeyi. Şunun şurasında kaç ay oldu buraya geleli. Burası ana kucağı değil amı salataları!"

Aynı güzergâhı takip edip geri dönerdik karakola. Dönerken, bu sefer yolun diğer tarafını kontrol ederdik. Her yere bakardık. Yolda gördüğümüz bir kablo parçası bile huylandırırdı bizi. Mami, bütün köprü altlarına defalarca sokup çıkarırdı beni, "Hadi oğlum, bul şu mayını!" derdi.

Onun sevgisini kazanmak için heyecanla burnumu yerlerde gezdirirdim. Ama hiçbir şey yoktu. Yol temizdi. Savaş uzaktaydı.

Uzman Çavuş Papa, "İyi baktırdın değil mi lan Mami?" diye sorardı.

"Yol temiz komtanım," derdi Mami, "bu ibneden hiçbir şey kaçmaz."

Henüz hiç kimse bir şeyin farkında değildi. Gençliğin verdiği hafiflikle gülüp geçerlerdi anlatılan her şeye. Bir an önce karakola geri dönmek isterlerdi. Başlarını kaldırıp gazi-

nodaki televizyonda hem şarkı söyleyen, hem de dans eden yarı çıplak kadınları seyretmeye bayılırdı çünkü hepsi. Televizyondaki klibin altından geçen yazılarda Kral Devreler olarak televizyonun bir sürü jeton yiyen telefon numarasına yazdırdıkları mesajın yayımlanmasını beklerlerdi. İki buçuk litre kolayı bir dikişte içip içememe konusunda bahse tutuşurlardı. Günde birkaç paket asker sigarası bitirirlerdi. Gazino önündeki boş banklarda oturup uzaktaki yoldan bir karınca gibi geçen arabalarda kendilerinin olduğunu hayal ederlerdi.

Geçmeyen günlere küfrederlerdi. Karakola her gün buz gibi ekmek getiren sivil araca küfrederlerdi. Kendilerine bir sigara koklatmayan, borç para vermeyen badilerine küfrederlerdi. Hep aynı yemeklerin çıktığı yemekhaneye küfrederlerdi. Satacak jetonu ve Eti Cin'i kalmayan kantine küfrederlerdi. Karakola sokulması yasak olan malzemeleri onlara iki katı paraya tedarik eden ekmek aracının şoförüne tekrar küfrederlerdi. Suyu hep çok geç ısınan hamama küfrederlerdi. Yeni transfer yapmayan kulüp başkanına küfrederlerdi. Tatile çıkanlara küfrederlerdi. Sevişme hikâyelerine bayılırlardı ama onlar burada vatan hizmeti görürken deli danalar gibi nefes nefese sevişenlere küfrederlerdi. Öpüşme sahnelerini kesen devlet televizyonuna küfrederlerdi. Yerde sere serpe yatan Güneyli gerillalara küfrederlerdi. Türlü nedenlerle çarşı izinlerini kilitleyen Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'ya küfredelerdi. Olur olmaz yere hiddetlenen, sık sık kendilerini döven Uzman Çavuş Papa'ya küfrederlerdi. Çarşı izinlerinde yüzlerine bakmayan kızlara küfrederlerdi. Ürkek Uzman Çavuş Nene'ye bile küfrederlerdi. En çok da badilerine küfrederlerdi. Sabahtan akşama kadar birbirlerine "mokoko" deyip dururlardı. Ama bu son küfür daha çok şakayla karışık, doğal, kendiliğinden bir küfür olarak bellekerine kaydedilir ve ehemmiyet taşımazdı genellikle.

Hafta sonları gazinonun yolunu tutup maç izlerlerdi heyecanla. Maçın skoruna göre sesler azalıp çoğalırdı yatakhanede. Gördükleri her boşluğa harfler dizip bulmaca çözerlerdi. Bulabildikleri her yere şafaklarını yazarlardı. Durmadan çekirdek çitlerlerdi. Palaskalarını gevşetmek, mümkünse çıkarmak için can atarlardı. Sık sık saatlerine bakıp zamanı takip ederlerdi hep birlikte. Zaman şarjörlü çıkılan nöbetler, yol kontrolü, karavana, gazino ve mıntıka temizliği, sona ermeyen koşular; uzaktaki kız kardeşler, anne babalar, bir türlü cevap yazmayan sevgilileri beklemekle geçerdi.

Cey Cey kimseyle konuşmazdı pek. Bembeyaz dişleri vardı ama sanki dişlerinin tamamı çürükmüş gibi, gülmezdi hiç. Askere gelmeden önce sokaklarda kâğıt toplarmış. Gazeteler, büro atıkları, kartonlar, eski kitaplar, koliler, bahtına ne çıkarsa yüklenir yok paraya satarmış. Her tarafı delik deşik ve yaz kış rüzgâr alan barakada yatıp kalkarken, ilk defa askerde rahat bir yatakta yattığını söylerdi arkadaşlarına. Teni kapkaraydı ve bu rengi sadece atalarından değil, altında gün boyu yol teptiği güneşten aldığını yinelerdi sık sık. İçlerinde gıkını çıkarmayan, her söyleneni anında yerine getiren, herkesin çöpe döktüğü yemekleri silip süpüren, kantinden hiç alışveriş yapmayan, aldığı komik asker maaşını bile ailesine göndermek için biriktiren, bütün emirlere harfiyen uyan, en zor işlere koşturan oydu ama yine de kimseye yaranamazdı. Vaktiyle bu Güneylilerin bir mitingine elinde sopayla dalıp birkaçının kafasını kırmıştı ama devlete de yaranamamıştı. Burada kimse onunla aynı yatakta bile uyumak istemezdi. Onun su içtiği bardak bile ayrıydı.

Behçet hastası İbra, Rus bir kadından kaptığı hastalık yüzünden şifalı bitkiler kitabını karıştırırdı durmadan. Tır şoförüydü. Gelin gibi süslediği tırıyla memleket memleket gezmişti. Bu yüzden de, yaşı ancak kemale erince gelmişti askere. Kızlar, dayı diye sesleniyordu ona. Biri ne zaman, "Han-

gi ülkeleri gördün?" diye sorsa gördüğü ülkeler yerine o ülkelerde gittiği genelevlerin adını sıralardı. Şoför mahallinin arkasındaki yatakta çeşitli milletlerden kadınlarla geçirdiği geceleri anlatırdı ha bire. Canları sıkılan kızlar, bayılırdı bu hikâyelere. "Ben yaptım, siz yapmayın," derdi anlattıkları bittiğinde. Çünkü sonunda şifayı kapmış ve devlet onu çürüğe çıkarmayınca kadınlardan yana perhize girmişti İbra. Sürekli kitap okurdu. Derdine derman olacak bir şeyler arardı kitaplarda. Ona lazım olacak malzemeleri tedarik etmesi için çerçi dedikleri ekmek aracının sahibine tonla para harcardı.

Rıdo, Güneyliydi ama askerden kaçmamış, Güneyli gerillalara karşı savaşmak için birliğe teslim olmuştu. Sivilde küçük çaplı bir lokantasının olduğunu söylerdi arada bir ve terhiste kızları lokantasında ağırlayacağına dair yeminler verirdi. Kapkara bir çocuktu. Kıvırcık saçlarıyla başı beladaydı. Sabah akşam saçlarını taramasına rağmen bir türlü istediği şekli veremez, mecburen kısacık kestirirdi saçlarını. Hep uykuluydu ve zaman zaman nöbette bile uyuyakalırdı. Durmadan Dilek diye bir kızın adını sayıklardı uykusunda Rıdo. Herkesin gözüne girmek için türlü maskaralıklar yapar, Kuzeyli bitirimler gibi konuşurdu. Küçük bir el radyosu vardı ve radyoda durmadan bir yerleri arardı. Bazı geceler radyosuyla uyuyakalırdı yatağında. Parası bittiğinde evi arayamaz, uykusunda hasret giderirdi evdekilerle. Ama o zaman da, kızların deyişiyle ikinci kanala geçer, Güneyce konuşurdu. Gözünü açtığında vatana millete bağlılığını yinelerdi ama yine de gözüne giremezdi kimsenin. Kafasının üzerinde bir şüphe bulutuyla dolaşırdı.

Kaportacı Reca, çarpık bacaklıydı. Ördek gibi paytak paytak yürürdü. Bir keresinde üç beş yaşındayken bir kaportacının yanma çırak olarak verildiğini söyledi ve bir daha da kendisiyle ilgili bir şey anlatmadı. Arabalar haricinde hiçbir soruya cevap veremezdi zaten. Kendisine ait bir araba-

sı hiç olmamıştı ama yol kontrolü sırasında yoldan geçen bir arabanın bütün özelliklerini ezbere sayardı. Dahası, sanki bir doktor gibi hızla geçen arabanın ne derdi var, neresi tekliyor, ne zaman iflas edip yolda kalacak, tek tek sıralardı. Onun da ağzı fazla bozuktu. Bütün küfürleri arabaların iç tesisatıyla ilgiliydi. Küfrederken borulardan, kaportadan, vites kolundan istifade ederdi. Cebinde küçük ingiliz anahtarları ve yağ içinde bir üstüpüyle dolaşırdı. Sadece ağzını temizlemek için değil, tuvaletten çıkarken bile ellerini o üstüpüyle kurulardı.

Onbaşı Beta, askere gelmeden önce bir pavyonda fedai olarak çalıştığını söylerdi sık sık. Kollarında bir sürü jilet izi ile sırtında bir akrep dövmesi vardı. Çok terlediğinde atletini çıkarıp akrebini güneşe tutardı. Burhan Çaçan hayranıydı. Sabah akşam onun şarkılarını söylerdi. Çalınmasın diye boynuna astığı para cüzdanında anne babasının yerine Burhan Çaçan'ın beyaz elbiseli, pos bıyıklı bir resmini taşırdı. Neden Burhan Çaçan sevdiğini kimse anlayamazdı. Bu konuda kimseyle tartışmazdı. Baba olmadığını bile bile "Burhan Baba" derdi Burhan Çaçan'a. Arada bir de üstat derdi onun için. Laf söyletmezdi ona. Bu konuda Onbaşı Beta'ya yapılacak her şakanın dayakla sona erme ihtimali vardı.

Benden sorumlu olan Mami, zayıf, uzun boyluydu. Künyesini tespih niyetine kullanırdı. Eli sürekli palaskasındaydı ve bu yüzden sık sık dayak yerdi. Boynu yana eğik dolaşırdı hep. Yakışıklı çocuktu ama bitirimin tekiydi. Sık sık kötü gözlerle bana bakıp, "Sikeceğim bunu," derdi kızlara. Bir şey yapacağından değil ama yine korkardım Mami'den. Kadınsızlığın bir erkeğe neler yaptırdığını iyi bildiğimden bir ihtimal bana tenezzül edeceğini de bilirdim. Mümkünse onunla baş başa kalmamaya çalışırdım. Ama yine de beni alıştırdığı sigaradan bir türlü vazgeçemezdim.

Askerî sevkiyat yapılacağı zamanlar dışında bütün günüm kırık dökük kulübemde geçerdi sıkıntıyla. Ellerimi ileriye doğru uzatır, öylece beklerdim. Dalgın dalgın uzaklara bakan, hiçbir zaman bana içini açmayan, derdini dökmeyen, arada bir kederli gözlerle başını bana çeviren Melsa gelirdi aklıma.

Uzandığım yerden başımı kaldırmadan gözlerimi aralardım. Karakolun bahçesine dökülen çakıl taşları, renkli kireçle boyanmış yürüyüş yolu, gelip geçen asker postalları, karakol binasının merdivenleri, askerî araçların tekerlekleri, beyaza boyanmış bayrak direğinin üstünkörü bağlanmış ipi, Ulu Önder'in büstünün yer aldığı kaide, gövdesi kireçle boyanmış ağaçlar, bu ağaçlardan yerlere düşen çam kozalakları, askerlerin yerlere tükürdüğü çekirdek kabuklarını taşıyan karıncalar, sağda solda Onbaşı Beta'nın sırtından kurtulmuş akrepler görürdüm.

Bir tek nöbetçiler vardı karakol kapısının önündeki kulübemde. Nöbetçi kulübesinin duvarlarında Güneyli gerillaların resimleri olurdu. Fena halde bizim kızlara benzerdi suratları. Nöbetçi askerin görevi onlara benzeyen birilerini hızla içeriye haber vermek veya oracıkta tetiğe basmaktı. Ölen gerillaların resimlerine bir çarpı işareti atılır ve gün geçmeden yeni birinin resmi asılırdı nöbetçi kulübesine. Aynı resimler Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'nın odasında da asılıydı ve zaman zaman Astsubay burnunu bu resimlere yaklaştırır, nefretle dişlerini sıkardı.

Odasından çıkan Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba, bazen yanıma gelip başımı kaşır, sonra da dalgın dalgın dağlara bakardı. Sinirli adamdı Astsubay. Bazı geceler telefonda biriyle, muhtemelen bir kadınla kavga ettiğini duyardım. "Affet, geleceğim, tamam dinliyorum, neden, öldürürüm, bak öldürürüm, aşkım, uyuyamıyorum, kapatma, bu son, öldüreceğim," gibi sayısız kelime uçardı odasının penceresinden. Sonra masasının üzerine bir Wat 69 koyar; bir yandan içer,

bir yandan da tabancasıyla karşıdaki duvarda asılı olan resimlere hayali atışlar yapardı. Ardından da koltuğuna oturup ayaklarını masanın üzerine atardı. Bayılırdım astsubayın bu hareketine. İmkânım olduğunda ayaklarımı tıpkı onun gibi bir masaya sere serpe uzatmak için can atardım. Bir eliyle palaskasına asılır, diğer eliyle de tabancasını kavrardı.

Oturduğu yerde sızıp kalırdı Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba. Gecenin başladığını işte o zaman anlardım. Her tarafı pislik içindeki kulübeme geçip adeta bir voleybol topu gibi tostoparlak olurdum. Başımı karnıma gömüp bütün gövdemde pat pat yürüyen bitlerimle derin bir uykuya dalardım.

Bunlar önemsiz ayrıntılardı. Karakolun ön tarafında olanların bir ehemmiyeti yoktu. Bütün olay karakolun arkasında biterdi çünkü. Kimse Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'nın korkusundan karakolun ön tarafına gelmeye cesaret edemezdi. Karakolun arka bahçesinde gülüp eğlenen, yaklaşmakta olan savaştan habersiz bir dolu asker vardı. Eğer bir işleri yoksa, arka bahçede zamanı sayar, gazinoya girip çıkar, aylak aylak çekirdek çitler, voleybol oynardı askerler. Topu karşılamaya hazırlanan Mami, "Neyine oynuyoruz komtanım?" diye bağırırdı.

Smaçı daha şiddetli olsun diye avuç içini tıpkı benim gibi yalayan Uzman Çavuş Papa, topu havaya fırlatarak var gücüyle seslenirdi Mami'ye, "Ölümüne oynuyoruz amıcık ağızlı. Var mı ötesi!" deyip havadaki topa vururdu. Top dışarı çıkardı. Herkes gülerdi. Uzman Çavuş Papa, Mami'ye dönerdi kızgınlıkla, "Götlek, senin yüzünden kaçtı sayı! Bir daha atacağım!" derdi mızıkçı bir çocuk edasıyla.

Kimse bir şey diyemezdi ona. Atamadığı smaçların bir benzerini askerler üzerinde denemek gibi huyları vardı ve bunu yapmak ona çok doğal geliyordu. Ayrıca her halükârda topun sahibi de oydu.

İyiydik yine de, güzeldik, dışarının hasreti dışında bir müşkülümüz yoktu. Günleri bazen ikişer ikişer sayıyor, kasten hesap hatası yaparak kendimizi zamanın geçtiğine inandırmaya çalışıyor, sağ salim kaldığımıza şükrediyorduk.

Kendimi işime gücüme vermiş, dahası bundan zevk almanın türlü yollarını aramaya başlamıştım. Mayın arama işini abartıyor, bir kere baktığım yere onlarca kez daha bakıyor, böylece yorgun gövdeme daha itibarlı bir resim çiziyordum. Melsa'dan umudumu kesmiştim. Bu yüzden, işler umduğum gibi gider de bir mayına basmadan hayatta kalırsam bir ihtimal emekli bir komutanın bahçesini korur, gül gibi yaşarım diye heves ediyordum. Belki günün birinde kader denen tekerlek döne döne benim önümde şak diye durur ve bana Melsa'yı getirir diye imkânsız hayaller de kuruyordum bazen.

Ama öyle olmadı. Hayatım birkaç dakika içinde tepetaklak oldu. Sanki beni bir tekerleğin içine koyup nereye varacağımı hesap etmeden bayırdan aşağı yuvarladılar.

Kulübemdeydim. Dinleniyordum. Birden karakol bahçesinde bir hareketlenme oldu. Askerler silahlarını kuşanıp hızla sıraya geçti. Uzman Çavuş Papa, sağa sola emirler yağdırıyordu ha bire. Herkeste garip bir telaş vardı. Zırhlı aracın sesini duyar duymaz kulübemden dışarı çıkıp gelenin kim olduğunu anlamaya çalıştım.

Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba, merdivenlerde durmuş üstünü başını düzeltiyordu telaşla. Uzman Çavuş Papa, kepi yana kayan, palaskası doğru hizada durmayan, ayakkabı boyası solmuş askerleri uyarıyordu hiddetle. Önemli biri bekleniyordu galiba. Herkes dimdik ileriye bakarken Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'nın gözlerinde bir korku belirtisi gördüm. Garip ama gördüm işte. Bir şeyler olacağını anlamış gibi kaygıyla, yaklaşmakta olan zırhlı aracı izliyordu.

Kaderin ağlarını örmekte hiç boş durmadığını o gün daha iyi anladım. Hayatımın içine eden, Melsa'yla aramıza giren, kavuşmamıza mani olan, mahvıma sebep Turkuvaz'ı zırhlı araçtan inerken gördüm. Elinde çomak gibi bir tahta parçası vardı, çevirip duruyordu onu. Rap rap yürüyüp karakolun basamaklarına çıktı. Peşinden bir sürü hırpani giyimli adam indi araçtan. İtinayla Turkuvaz'ın arkasında sıralandılar. Birini televizyondan hatırlıyordum bu adamların. *Ülkemizden Görünüm* programına çıkmıştı. Böyle pos bıyıklı, kara gözlüklü bir adamdı. Zamanında Güneyli gerillaların safında çarpışırken, nedamet getirip devlete çalışmaya başlamıştı. Gözlüklerini çıkarıp dağlara ve Turkuvaz'a baktı sertçe.

Donakaldım.

Kin, bir alev gibi gözlerimi yokladı.

Burnumun ucunun öfkeden renk değiştirdiğini gördüm. Kuyruğum, tıpkı ava çıkmış bir köpeğinki gibi dimdik olmuş ileriyi gösteriyordu.

İçmişti galiba Turkuvaz. Yürürken yalpalıyordu çünkü. Üzerinde salaş elbiseler vardı. Sarkık bıyığı ve uzamış sakallarıyla, sallana sallana yürüyüp doğruca Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'nın yanma vardı. İkisi, neler olacağını anlamış gibi el sıkıştılar uzun uzun.

İnsanlar bazen bizim gibi yapıyorlardı. Hiçbir şey konuşmadan anlaşıyorlardı. İkisinin arasındaki o sessizlikten bela ve nefret gibi kelimeler geçti. Kan ve barut kokusu. Sonra esaslı bir komutan gibi tören kıtasına selam verdi Turkuvaz. Duyduğu sesten hoşnut kalmamış ki bir daha hal hatır sordu askerlerden. Kızlar boğazlarını yırtarcasına bağırdılar yeniden. Aldığı esaslı cevapla keyfi yerine gelen Turkuvaz, dalgın dalgın etrafına baktı. Güney Kule'ye, Cehennem Vadisi'ne, vadinin gerisindeki sarp dağlara çevirdi gözlerini. Ayaklarını pat pat yere vurdu. Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba, boşboğazın tekiydi. Hiç gerek yokken durdu durdu

sözü bana getirdi. "Mayın arama köpeğimiz de var komtanım," dedi.

Boku yemiştim. Hızla kulübeme girmeme, patilerimle yüzümü kapamama rağmen kaçış yoktu. Kulübemin üzerinden bir uçak gibi hızla geçen gözleri bir anda benim üzerimde kilitlendi. Göz göze geldik. Elinde çevirip durduğu çomağı bana fırlatıp, "Vaaay," dedi Turkuvaz alaycı bir biçimde, "Mikasa ibnesi de buradaymış! N'aber lan enişteee?"

Ne olduysa o günden sonra oldu.

Başımdan geçecekleri süslü püslü el yazılarıyla kapkalın bir deftere geçiren melekler, o zamana kadar yazılanlardan hoşnut kalmayıp hepsini bir çırpıda çöpe atmış, dirseklerini bulutlardan yapılma bir masanın üzerine koyup bana yepyeni bir kader çizmek için harıl harıl çalışmaya başlamıştı sanki.

SUİKAST

"Belki de bu gece Tanrı yerine, Ermişin kendisi gelmiştir cennetten. Mezarın üstünde köpeği görünce, benim zavallı köpeğim demiştir. Sonra inmiş, köpeğe artık üzülmemesini, yeterince ağladığını, gidip bir biftek aramasını söylemiştir "
Dino Buzzati, Tanrıyı Gören Köpek

Bütün gün boğazından tek bir lokma geçmeyen Akbaş, karnından yükselen gurultuları bastırmaya çalışırken, dedemin anlattıklarını olanca dikkatiyle dinleyen Adıgüzel'e bakıp, "Aslında bunun sorunu ne biliyor musun?" diye sormuş.

"Güzel anlatıyor ama fazla uzatıyor ibne."

Gece yağan yağmura rağmen pırıl pırıl bir güneş varmış dışarıda. Güneş, karlar yağmadan, dağlardan dondurucu soğuklar esmeden önce son bir kez yüzünü göstermek istercesine tepede altın bir tepsi gibi parlıyor, barınaktaki tüm köpeklerin yağmurda ıslanmış tüylerini ağır ağır kurutuyormuş. Güneş ışınlarının giremediği yüzeydeki çakıl taşların altındaki ıslaklık yüzünden sidik ve dışkıdan dayanılmaz bir koku yükseliyormuş havaya. Herkes ancak kendi kokusuna güç bela katlanırken, diğer köpeklerin kokusuyla dayanılmaz bir hâl alıyormuş her taraf.

Akbaş'a bir cevap vermemiş Adıgüzel. Gözleri dedemin pembemsi dudaklarına kilitlenmiş, sanki o dudaklardan her an büyülü bir kelime daha dökülecekmiş de o kelimele-

ri dinlemese ziyan olacaklarmış gibi hayran hayran dedeme bakıyormuş. Yaralı kulaklarına, karnına geçirilen tekerleklere, kabuk tutmuş yaralarına, kan lekeleri içindeki postuna, dalgın dalgın ana yola bakmasına dikkat kesiliyor, ona karşı hissettiği duygunun merhamet mi yoksa aşk mı olduğuna bir türlü karar veremiyormuş. Yavrularıyla meşgul olan bölmedeki diğer dişiler bazen durup aralarında kıkırdıyor, Adıgüzel'in dedeme abayı çoktan yaktığını fısıldıyorlarmış birbirlerine. Kelimeleri ve hatıralarından başka mülkü olmayan dedemin bir anda tüm barınağın gündelik koşuşturmasını ele geçirmesine hayret ediyor, sonra da kaçınılmaz bir biçimde kulaklarını dedemin anlattığı hikâyeye çeviriyorlarmış. Dili damağı kurumuş, hatıralarına sıkı sıkı sarınmış dedem, bütün olan bitenle bağlarını koparmışçasına büzülüp uykuya dalmış onlar böyle düşünürken.

Dedemin anlattığı hikâye ile kendi başlarından geçenleri mukayese eden barınak sakinleri onca zaman kıyısında yaşadıkları savaşın sadece insanlara değil, doğadaki tüm canlılara yapıp ettiklerini düşünüyorlarmış.

Dedem ağır yaralar almıştı bu savaşın içinde ama onlara hiçbir şey olmamıştı. Sağda solda gönüllerince gezmiş, iyi kötü günler geçirmiş, eksik gedik hikâyeler yaşayıp kendilerini bir barınakta bulmuşlardı. Kulakları küpelenmiş, yaraları iyileştirilmiş, birkaç gün acı çekmelerine neden olsa da hastalıklara karşı aşılanmış ve en önemlisi kışın başlarını sokacakları bir yer bulmuşlardı. Savaş, onlara dokunmadığı sürece ehemmiyetsiz bir şeymiş, hatta hiç yaşanmamış bile sayılabilirmiş. Bu yüzden dedemin anlattıkları doğru da olabilirmiş yalan dolan da. Bir savaşın ortasında kimse hakikatin ne olduğuna bakmazmış zaten.

Aç kaldıkları için savaşın sonuçlarına dikkat çeken köpekler, şehirde yaşanan karışıklık yüzünden kendilerine yemek verileceğinden şüpheliymiş o gün. Ağızlarını şapırdata-

rak uzaklara bakıyor, askerî kamyonun yolunu gözlüyorlarmış. Gelen giden yokmuş. Ne bir ziyaretçi, ne İncebıyık, ne bekçiler görünüyormuş ortalıkta.

Akbaş, arada bir kulaklarını dikip diğer köpeklerin ne yaptığıyla ilgileniyor, Kurtoğlu bir köşede mır ınır şarkı söylüyor, Tenzilat yavrularının eğitimiyle uğraşıyor, Defo kuruyan memelerine bakıp iç çekiyormuş. Adıgüzel, bölmenin değişik köşelerine koşturup duruyor, kulübesinin üzerine çıkıp tellerin üzerinden atlayacakmış gibi kendisini havaya fırlatıyormuş ve ona bunu neden yaptığını soranlara, "Dinç kalmak için," diyormuş.

Barınaktan yollanmasına rağmen dışarıda tutunamayıp geri dönen Çatalburun, erkek köpeklerin bölmesinin yanı başında durup dedemin hikâyesine kulak kesilmeye devam ediyormuş. Arada bir barınağın etrafında fır dönüp içeriye girmek için bir aralık arıyor, sonra kulaklarındaki küpeye bakıp dışarıya değil de içeriye, barınağa ait olduğunu fısıldıyormuş kendi kendine. Ama yeni yapılan barınak henüz tam olarak yıpranmadığı için hiçbir tarafından bir gedik vermiyormuş Çatalburun'a.

Bütün gece durmadan anlattığı hikâyenin yorgunluğuyla bölmesinde öylece uyuyormuş dedem. Yüzündeki kabuk tutmuş yaralara konan ve nereden peydahlandığını bilemediği sinekler ona rahat vermiyor, derisini ikide bir gererek sinekleri başından kovmaya çalışıyormuş. Köpek Cengiz'in kendisine getirdiği yemeği yeni doğum yapmış köpeklerle paylaştığı için onun da midesi bomboşmuş. Tepede parlayan güneş yüzünden geçen her dakikayla susuzluğu da artıyor, ağzındaki pis tadı gidermek, su ihtiyacını karşılamak için diliyle kurumuş dudaklarını ıslatıp yeniden uykusuna dönüyormuş.

Barınağın hemen girişindeki bölmeden hasta köpeklerin ciğerlerini yırtarcasına çıkardıkları öksürük sesleri yükseli-

yormuş. Bütün gece soğukta uyumanın tüm köpeklere bahşettiği zatürree belası tüm barınağı yokluyor, veterinerin verdiği ilaçlar bir süre ağrılarını dindirse de her köpek ağır ağır bu illete yakalanıyor ve kuyruğu titretmiş halde bulunuyormuş bir sabah.

Ciğerlerindeki balgamı bir türlü sökemeyen, öksürmeye bile takati kalmamış köpeklerin iniltisiyle gözlerini aralamış dedem. En fazla bir saat uyumuş o gece. Ön bacaklarından destek alarak tel örgülere kadar sürünmüş zorlukla. Göğsünü ileri doğru çıkararak uzun uzun işemiş. Onun bu hareketine imalı imalı gülümseyen Akbaş, arka bacaklarından birini kaldırıp bir güç gösterisine girmiş gibi bölmenin dört bir yanma sidiğini yapmış.

Utancından başını hafifçe öne eğmiş dedem. Gözlerinin önünden eski, mesut ve mutlu günler geçmiş. Yerde, çakıl taşlarının arasında ekmek kırıntıları seçiliyormuş. Burnunun ucuyla çakıl taşlarını eşeleyip bulduğu kırıntıları midesine indirmiş.

Tabansız'ın salyası henüz akmadığına göre dokuz on beş treni rötar yapmış. O sabah tersi istikametten, Kuzey tarafından başka bir tren belirmiş. Sanki başka bir ülkeye savaşa gidiyormuş gibi, üzerlerine branda çekilmiş tanklar, vagonlara sabitlenmiş panzerler, pançolarla korunmaya çalışan tam donanımlı askerler geçmiş yanı başlarından. Barınak sakinleri, ne olup bittiğini en iyi o bilir diye boyunlarını dedeme çevirmiş. Gözleri dolmuş, hareketleri yavaşlamış, sanki bir şey söyleyecekmiş de korkudan ağzını açamıyormuş gibi öylece güneşin gevşettiği raylara bakmış dedem.

Yan bölmede koşturup duran Adıgüzel, nefes nefese, "Aldırma Mika," demiş, "geçip gitti işte."

Hikâyesini anlatırken düşen çenesi böyle zamanlarda olduğu gibi bir kere bile açılmamış dedemin. Dolu gözlerin-

den taşan bir damla gözyaşı çenesinden süzülürken geldiği günden beri kendisine merhamet gösteren tek köpek olan Adıgüzel'in gözlerine bakmış. Eskiden olsa Melsa'ya ihanet edeceğim diye hiçbir dişi köpeğin gözlerine bakmazmış. Arada bir döndüğü, her ayrıntısını hatırlamaya çalıştığı, yapraklarını aralamaktan usanmadığı anılar artık canını yakıyor; orada keder ve ıstıraptan başka bir şey bulamamış olmanın yorgunluğuyla gözlerini etrafta gezdiriyormuş.

Adı gibi güzelmiş Adıgüzel, narin ve alımlıymış. Diğer köpekler gibi kısa sürede yağ bağlamaktansa, her gün talim yapıp dinç kalmaya çalışıyormuş. Ama dedem, arka bacaklarına bakıp bu saatten sonra kimseye bir faydası dokunmayacağını düşünüyor, konuşmak yerine susmak, bakışmak yerine uzak yollara dalmak istiyormuş. Kimseye verecek bir ümidi kalmadığını düşünüyormuş. Üstelik herkesin sandığının aksine sütten çıkmış ak kaşık olmadığını biliyor, bu yüzden de giderek artan suçluluk duygularını bastırmak için tevekkülle kaçırıyormuş bakışlarını dişilerden.

Onca zaman sonra ilk kez Adıgüzel'e bir şey söyleyecekmiş ki, İncebıyık'ın sürdüğü eski püskü aracın ana yoldan ayrılarak barınağa yaklaştığını görmüş. Konuşmak yerine açlıktan mideleri kazman köpeklerin havlamalarına dedem de katılmış ister istemez.

Birkaç saat gecikmeyle barınağa gelen yaşlı bekçi ile İncebıyık'ın haline bakılırsa şehirde işler iyi gitmiyormuş. Yüzlerinden düşen bin parçaymış. Hızla bölmelere girip çıkıyor, köpeklere karşı tehditkâr davranıyorlarmış. Kapıları sertçe açıyor, köpeklerin yarasını kontrol ederken kaba davranıyor, sakinleştiremedikleri köpeklerle uğraşmakta ısrar etmiyorlarmış. Sanki birilerine çok fena kızmış ama onlarla hesaplarını kapayamayınca kızgınlıklarının bedelini köpeklerden tahsil etmeye çalışıyorlarmış. Askerî kamyonu bekleyen diğer köpeklerin aksine, dedemin gözü Kö-

pek Cengiz'i arıyormuş boş yere. Yutkunarak bacaklarındaki tekerlekleri geri vitese takmış ve sessizce kulübesine dönmüş.

Tüm köpeklere it muamelesi çeken İncebıyık, bekçinin kulağına bir şeyler fısıldayıp sarı binaya gönderdikten sonra dedemin bölmesini aralayıp sessizce içeri girmiş. Korkmuş dedem. İncebıyık'ın elleri onu almak için kulübeye daldığında birkaç kere arka arkaya öfkeli bir biçimde havlamış. Veteriner, bacağındaki tekerlekler izin vermediğinden kulübesinin içinde daha fazla geriye çekilemeyen dedemi yatıştırmak için güzel sözler söylemiş ona, "Kimse bilmiyor ama bizim gözümüzde bir kahramansın sen!" demiş.

Havlamaktan vazgeçmiş dedem. İncebıyık'ın kendisine söylediği sözün doğru olup olmadığını anlamak ister gibi şaşkın şaşkın yana eğmiş boynunu. Hep yandan yandan konuşan adamın, kendi hikâyesinin ne kadarına vâkıf olduğunu bilmediği için yana eğdiği boynunu havaya doğrultup birkaç kez arka arkaya havlamış.

Başarılı bir operasyon gerçekleştirip hastayı hayata döndüren tüm hekimlerin dudak kenarlarına yerleşen bir gülümsemeyle, "İyileşiyorsun," demiş İncebıyık.

Dedemin gözü sarı binaya gönderilen yaşlı bekçideymiş. Ama bir türlü kucağında etli kemiklerle belirmiyormuş bekçi. Dedem, arada bir gözleriyle boş yemek kabını işaret etse de, veteriner durumu ya anlamıyor ya da çaresizlikle vaziyeti kurtarmaya çalışıyormuş.

Birileri için kahramansa başkaları için düşman olduğunu hisseden dedem, askerî kamyonun her gün geldiği ana yola bakarak tüm köpeklerin kendisi yüzünden aç bırakıldığını düşünüp kahroluyormuş. Sebep her ne ise askerî kamyon iki gündür yokmuş ortalıkta. Şehirdeki karışıklık yüzünden başka yerlerden de yemek bulunamıyor, hâl böyleyken tüm köpeklere zor zamanlar için depoladıkları yağları

ağır ağır yakmak düşüyormuş. Üstünü başını silkeleyen veteriner, dedemin kafasını son kez okşayıp dalgın dalgın sarı binaya dönmüş.

İki gün hiçbir şey yememiş olmanın huzursuzluğuyla bölmelerinde fır dönen köpekler güneşin altında iyice azan bitlerini temizliyor, arka bacaklarıyla boyunlarını kaşıyor; zamanın, açlığın ve hapisliğin zorluklarıyla baş etmeye çalışıyorlarmış. Dışarıda olsalarmış bu tür durumlarla kolayca baş edebilirlermiş. Tabiat denen ana kucağı onlara muhakkak bir nimet sunar, açlıktan ölüp gitmelerine izin vermezmiş. Sağda solda çürümeye yüz tutmuş bir kemik parçası, uçsuz bucaksız ovalarda ölüp buğday tarlaları arasında sere serpe yatan bir hayvan leşi, günah diye yerden duayla alınmış, üç kere öpülüp alna götürüldükten sonra taş üstüne konulmuş kuru bir ekmek parçası, bir kedinin önünden kapıverdikleri bir balık kılçığı veyahut çöplerin ağır kokusunda eriyip giden meyve parçalarını midelerine indirip ayakta kalmayı başarırlarmış muhakkak. Ama kendilerini koruyup kolladıklarına inandıkları barınak iki günden beri onlara hiçbir nimet sunmuyor, dahası burada sonsuza kadar hapis olduklarını hatırlatıyormuş.

"Gelmeyecek mi bu amına koyduğum kamyon!" demiş Akbaş.

Kurtoğlu, kamyonun gelmemesiyle ilgili uzun bir hikâye anlatacakmış ki Akbaş'ın tehditkâr bakışlarını üzerinde hissedip susmuş.

"O iğrenç pırasa çorbasını bile özledim," demiş Tabansız.

"Ben de," diye teyit etmiş Tenzilat.

"Bizi de cezalandırıyorlar," demiş Akbaş.

Adıgüzel, konunun nereye bağlanacağını, suçun kime yükleneceğini biliyormuş. Kaşlarını dikleştirip ön bacaklarını saldırıya hazırlanıyormuş gibi ileri atıp arka bacaklarını geri çekmiş.

"Sebep?" diye sormuş.

"Bu kopuk yüzünden, demiş Akbaş. "Hikâyenin sonu belli. Asker tanıdı onu. Artık zırnık bile vermezler bize."

Diğer köpekler bir anlığına Akbaş'ın söylediklerini tarttıktan sonra, ona hak verip dişlerini dedeme göstermişler kızgınlıkla. Uzandığı yerden bir anlığına başını kaldıran dedem, aynı anda çakmak çakmak parlayan nice göz ile diş etlerine kadar gerilip kendisine hırlayan nice ağzın, bölmelerinden çıkıp kendisini parçalamak için can attıklarını görmüş. Dahası, Akbaş'a yaranmaya çalışan komşu sokak köpekleri üstü açık olan tel örgülerin üzerinden atlamak, kendi bölmesine girmek için tellere tırmanıyormuş.

"Bundan sonra Mikasa'yla konuşan sonunu hazırlasın! Ona göre," demiş Akbaş, "Tek kelime bile yok!"

Önceki gün dedemin yaptığı iyiliği bir anda unutan anne köpekler bile bölmenin uzak tarafına çekilmiş mahcubiyetle. Arada bir merakla dedemin bölmesine boyunlarını uzatan yavrularını dişleriyle çekiştirip postlarının altına gömmüşler. Adıgüzel, çaresiz bir biçimde öylece duruyor, üzüntü ve dışlanmışlık yüzünden zangır zangır titreyen, ağlamasına ramak kalan dedeme bakıyormuş kederle. Patilerinden birini tel örgülere atıp dedeme bir şey söyleyecekmiş ki Akbaş'm kendisine doğru kalkan işaret parmağıyla karşılaşmış Adıgüzel.

"Özellikle sen," demiş Akbaş, "tek bir kelime!"

Dedem için bu kadarı yeterliymiş. Kendisini geri itip kulübesine dönmeye niyetlenmiş ama karnındaki tekerlekler çakıl taşlarının arasına gömüldüğü için hareket edemiyormuş yine. Kendisini defalarca kasıp geri itmeye çalışmışsa da başarılı olamamış. Ön bacaklarından birini ileri atıp sağa kırmış yorgun gövdesini. Büyük bir pişmanlıkla kuyruğunu bacaklarının arasına kıstırıp kulübesine girmiş. Kulübe-

nin içinde, defalarca tokatlanmış bir voleybol topu gibi yusyuvarlak olup başım karnına gömmüş. Kimsenin duyamayacağı bir şekilde dişlerini karnındaki kasnağa geçirip hüngür hüngür ağlamaya başlamış.

Hava değişiminden dönen Onbaşı Beta, hızla karakola dönüp yeni komutana olanları çoktan anlatmış olmalıydı. Yemek artıklarını barınağa getiren kamyonun iki gündür görünmemesinin başka açıklaması yokmuş çünkü.

Açlık bir yana, hayatında üçüncü kez yalnız kalmış dedem. İlkin annesi onu reddettiğinde, ikincisinde Melsa'dan ayrılınca. Kendini sevdirmeye başladığı, etraftaki köpeklerin alakasını kazandığı bir anda üçüncüsü başlamış bu sefer. Bunun için diğer köpeklere, en çok da Akbaş'a kızmasına gerek yokmuş aslında. Bütün olanlar için kendini suçluyor, Akbaş'ın söylediklerine hak verip usul usul gözyaşı dökü yormuş.

Hıçkırıkları duyulmasın diye kasnağa dişlerini daha sıkı geçiren dedem, gözlerinden boşalan yaşların hangi hatıraya ait olduğunu bilemeden ağlıyor, ön bacaklarıyla akan burnunu siliyormuş diğer yandan.

Akbaş'tan korkmuyormuş Adıgüzel. Tel örgüler olmasaymış yenileceğini bile bile onunla amansız bir kavgaya girişmekten geri kalmazmış. Tel örgülere dayadığı ayaklarını indirip bölmenin diğer tarafına çekilmiş mahcup bir şekilde. Akbaş bu kez haklıymış çünkü. Dedem gelmeden önce barınakta gül gibi yaşıyorlarmış. Ama o geldikten sonra açlık başlamış. Savaş hikâyeleri ve yağmurlar başlamış. O zamana kadar hiçbir ayrım yapmayan görevlilerin ona hususi hizmetleri başlamış. Kıskançlık ve her canlının başına bela olan aşk başlamış. Artık Adıgüzel bile savunamazmış dedemi.

Çok sonra, sonbahar güneşi usul usul dağların arkasına çekilirken uzun kulaklarını heyecanla havaya kaldırıp indi-

ren Çatalburun, ana yoldan çıkarak hızla köpek barınağının arka tarafındaki arkadaşlarına koşmuş bağırarak:

"Geliyor!"

"Kim geliyor?" diye sormuş Tabansız.

"Askerî kamyon. Varilleri yüklenmiş geliyor."

Ana yoldan geçen tırların, rampayı aştıktan sonra vitesi yükselten kamyonların, "Yırtıcı hayvan çıkabilir!" tabelasını görüp hızını düşüren otomobillerin arasında, aşina oldukları o sesin gerçekten yaklaşıp yaklaşmadığını anlamak istercesine boyunlarını ileri uzatıp motor sesini ezberledikleri askerî kamyonun hırıltısını duymaya çalışmış tüm köpekler. Tıpkı Çatalburun'un iddia ettiği gibi uzaklardan yavaş yavaş kendilerine yaklaşan kamyonun sesi ile kasasında iki günlük yemek artıklarını taşıyan varillerin kokusunu alır almaz birer koro üyesi gibi önce ayrı ayrı, sonra hep birlikte bol salyalı bir havlama tutturmuş barınak sakinleri.

Kulübesinde hüngür hüngür ağlayan dedem, bir an için durup burnunu sağa sola oynattığında o berbat yemek kokusunun yaklaşmakta olduğunu anlasa da içindeki kırgınlığın hiç geçmeyeceğini düşünmüş.

Dışarıdan Adıgüzel'in incecik sesi duyulmuş:

"Akbaaaaş, bir özür borcun var Mikasa'ya!"

"Evet," demiş Tenzilat, "haksız yere suçladın onu."

Akbaş oralı olmamış. Barınaktan içeri giren araca havlayıp gözü kamyon kasasındaki varilleri indirmeye çalışan askerlerde, açlığın verdiği bir tür sarhoşlukla yemek vaktinin gelmesini beklemiş.

Yaşlı bekçi, varillerdeki bol etli kuru fasulye ve makarna artıklarını el arabasına döküp bölmelerdeki kaplara kürekle boca ederken, diğer köpekler kaygılıymış. Yemek artıklarının kendilerine kalmayacağından korkuyor, bölmelerinde dönüp duruyorlarmış. Üstelik kendilerine yaklaşmakta olan askerin elindeki mis gibi biftek kokusu yüzünden iyice gu-

ruldayan midelerindeki ağrıyı da bastırmaları gerekiyormuş.

Belanın kokusunu alan dedemin kalbi kaygıyla atmaya başlamış. Onbaşı Beta, ellerini arkasında bağlayıp dudaklarını kemirerek dedemin kaldığı bölmenin önünde dikilmiş. Önce birkaç garip ses çıkarmış Beta. Ardından da daha başka seslerle dedemi çağırmış:

"Hadi oğlum, Mikasa, çık dışarı!"

Kulübesinde henüz kurulanmamış gözyaşlarıyla tostoparlak bir hâlde büzüşen dedem, dışarıdan duyduğu Onbaşı Beta'nın sesiyle, engellenemez bir biçimde tüm tüylerinin ürperdiğini hissetmiş. Karnının alt kısmını çepeçevre saran siyah kasnağın arasından bir an için fırlayan kuyruğu, bacak arasında gireceği bir boşluk aramış kaygıyla. Onbaşı Beta, bir gözü bölmelere kuru fasulye ve makarna dağıtan yaşlı bekçide, diğer gözü dedemin kulübesinde, ısrarla ıslık çalmaya devam ediyormuş:

"Biliyorum, senin kusurun yoktu oğlum. Korkma. Çık dışarı!"

Diğer köpekler Onbaşı Beta'nın arkasında sakladığı bifteğin kokusunu burunlarına çekerken, dedem duyduğu sözlerin doğru olup olmadığını tartmak istercesine boynunu kaldırıp kulübenin yarıklarından seçebildiği Beta'nın yardımsever ve mahcup yüzüne bakmış. Dudağının kıyısında bir gülümsemeyle baş ve işaret parmağını para sayar gibi hâlâ birbirine sürtüyormuş Onbaşı.

Karasızmış dedem. Döktüğü gözyaşları arasında Onbaşı Beta'ya ait bir damlanın olup olmadığını araştırır gibi başını tekrar sağlam bacaklarının üzerine koymuş ve önündeki küçük gözyaşı birikintisine bakmış merakla.

Döktüğü gözyaşlarının biri Heves Amca'ya aitmiş. İki damla gözyaşının sahibi Lama'ymış. Üç damla gözyaşı erkenden ayrıldığı annesi içinmiş. Dört damla kanlı gözyaşı Alevli Kalpler Çetesi mensuplarının hatırasınaymış. Ye-

di damla gözyaşı Jandarma Köpek Eğitim Merkezi'ndeki acı günleri için birikmiş önünde. Dokuz damla gözyaşı eksik bacaklarının hatırası için tuz olup yanaklarından aşağı süzülmüş. Toprağı ıslatan, adeta küçük bir göl yaratan diğer bütün gözyaşları Melsa içinmiş. Ama Beta için döktüğü bir damla gözyaşı dahi yokmuş birikintide.

"Boş yere kendini suçlama oğlum," demiş Onbaşı Beta, "her savaşta olur böyle şeyler."

Askerin söylediklerini can kulağıyla dinleyen Adıgüzel, bir yandan heyecanla yaşlı bekçinin dağıttığı mönüde ne olduğunu tahmin etmeye çalışıyor, diğer yandan da dedemin ne tepki vereceğini bekliyormuş. Burnunu kulübesinden dışarı uzatıp sağa sola oynatan dedem, duyduğu sözleri teraziye vurunca ikna olmuş. Ama yine de terazinin diğer kefesinde dönüp duran küçük kuşku bulutları varmış hâlâ. Arada bir ön bacaklarını ileri atacakmış gibi hareket ettiriyor, birkaç küçük kıpırdanmadan sonra vazgeçip olduğu yere sabitleniyormuş.

"Herkes çok özledi seni biliyor musun?" demiş Onbaşı Beta kederli bir ses tonuyla. "Ölenler öldü ama kalanlar özledi seni. Yeni komutan izin verirse topluca seni görmeye geleceğiz bir gün. Duyuyor musun Mikasa? Görmeye gelecek seni kızlar!"

Hiçbir şey hatırlamıyormuş dedem. Onbaşı Beta'nın neden söz ettiğini bilemiyormuş. Hatırlamayanlardanmış çünkü. Unutanlardanmış. Unutmak zorunda olanlardanmış. Ancak anlattıkça hatırlayanlardanmış. Başını çevirip karnındaki tekerleklere bakmış dedem. Dışarıdan Onbaşı Beta'nın şefkatli sesini duymuş yeniden.

"Mikasa, oğlum, hadi dışarı çık!"

"O günden beri bir gidip bir geliyor aklım. Önceki gün söylediklerim için kusura bakma. Ne diyordu Kabba, fevri, hah işte ondan davrandım. Çık dışarı da barışalım artık."

Yaşlı bekçi, Akbaş ve diğer köpeklerin bölmesine girip mis gibi tüten ve aralarına Kemalpaşa tatlıları da karışan bulamacı yemek kaplarına boca ettiğinde genç onbaşının dedemi ikna çabaları hâlâ devam ediyormuş.

İki gün boyunca bir tek lokma geçmeyen boğazlarını bir an önce ıslatmak isteyen erkek köpekler birbirleriyle itişerek yemek kabının etrafında kümelenmişler. Arada bir yemeğin çabucak biteceği korkusuyla birbirlerine saldırıyorlarmış. Öncelik Akbaş'ınmış. Onun izin verdiği ölçüde yemek kabına kafalarını gömmelerine izin varmış. Akbaş, ağzı doluyken diğer köpeklere ilişmiyor ama ne zaman ki ağzındakiler midesine iniyor, o zaman dişlerini gösterip diğer köpekleri kabın başından uzaklaştırıyormuş.

Dedemin bulamaçtan yemediğini bilmeyen yaşlı bekçi, genç askere selam vererek bölmenin kapısındaki kilidi açıp içeriye girmiş. Kirden kararmış yemek kabına bulamaçtan dökerken genç askere dönüp, "Bu yemekler bizim evde bile çıkmıyor," demiş gülerek.

Beta, bölmenin içinde dikilip yaşlı bekçinin işini bitirmesini bekliyormuş sabırsızlıkla. Hareketlerine bir sevecenlik katıp dedeme ıslık çalıyor, ona yaklaşıp yaklaşmamakta kararsız, parmaklarını birbirine sürterek öpücük sesi çıkarıyormuş. Dedem, kararsızmış hâlâ. Kaşının birini kaldırıp Onbaşı'ya bakıyor, sonra yeniden başını yana çeviriyormuş.

"Dün neden gelmediniz?" diye sormuş bekçi.

"Şehre götürdüler bizi dayı," demiş dedemin kulübesine başını uzatan Onbaşı Beta; "çok olay vardı şehirde. Polisler tek başına yetişemedi her yere."

Yaşlı bekçi, "anladım," der gibi başını sallarken, Onbaşı Beta boştaki elini korkuyla uzatıp dedemin kafasını okşamaya çalışmış. Hâlâ tereddüt ediyormuş dedem. Bu yüzden kendisine dokunulmasını istemeyen her canlı gibi aniden geriye itmiş başını.

"Bu köpeğe de yazık valla. Sikselerdi daha iyiydi," demiş yaşlı bekçi.

"Yaşıyor ya sen ona bak dayı," demiş Beta, "maşallah, iyileşmiş sanki."

"İyileşmiş de ne olmuş," demiş bekçi, "bu saatten sonra siki bir tek merteğe kalkar onun."

Dedem, kulübesinin önünde diz çöken Onbaşı Beta'nın gözlerinin içine bakıp söylediği sözlerde samimi olup olmadığını anlamak istercesine yana çevirmiş boynunu. Birkaç hafta değil de aradan yıllar geçmiş gibiymiş. Uzak bir dost gelip hatıralar perdesini aralayarak ona bakıyormuş sanki.

"Bizim doktor ona tekerlekten ayak yapmasa hepten ölmüştü, demiş işini bitirip eliyle kapıya asılan bekçi. "Şu kancıkların yemeğini de verdim mi, bugünlük işim paydos."

Onbaşı Beta, dışarı çıkması gerektiğini anlamış. Bölmenin sürgüsünü şak diye kapatan yaşlı bekçinin arkasından dışarı çıkmış ve tekrar kapanan kapıya bakmış yutkunarak. Barınağın önünde bekleyen kamyondan bir korna sesi yükselmiş. Epey zaman harcamışlar barınakta ve geciktikleri için azar işiteceklermiş.

Beş parmağını, "Geliyorum," manasında havaya kaldırmış Onbaşı Beta. Ardından da, sol taraftaki anne köpeklerin bölmesine giren yaşlı bekçinin hareketlerini dikkatle izleyip diğer elinde gizlediği koca bifteği hızla dedemin kulübesine doğru fırlatmış.

"Naçizane bir hediye," demiş ellerini göğsünde birleştiren Onbaşı Beta, "bizi bağışlaman için."

Ardından da kaşlarını yere indirip mahzun mahzun yol almış. Yürümüyor da, botları pişmanlıkla yerde sürünüyormuş adeta. Başı çökkün, ağır ağır kamyona doğru ilerliyormuş.

Çakıl taşlarının üzerinde sere serpe uzanmış olacakları bekliyormuş yağlı biftek. Dedemin her iki yanındaki komşuları başlarını yemek kaplarından kaldırıp bir yağlı bifteğe,

bir ona bakmış. Pişmiş bifteğin orasına burasına açılmış deliklerde envaiçeşit baharat varmış. Hal böyle olunca biftekten yayılan koku tüm barınağı bir çırpıda dolaşıp tüm köpeklerin burunlarını sağa sola oynatmasına yol açmış.

Dedem, ıslak gözleriyle eski arkadaşlarının kendisine gönderdiği bifteğe doğru küçük adımlar atarken Akbaş'ın utana sıkıla çıkan sesini duymuş:

"Bana da versene biraz," demiş Akbaş.

Ardından da gözlerini dedemden kaçırarak yere bakmış ve beş mahcup kelime dökülmüş salyalı ağzından:

"Hiç biftek yemedim bugüne kadar."

ONUNCU BÖLÜM

ŞEHRİMİZE HOŞ GELDİNİZ!

"Bir gece bir büyükle eve geldim. Hepsini içtim. Zurnayım tabii. Bir aragözümü açıp baktım: Karlı dağlar geçiyor. Bir daha açtım, başımda bir çocuk, 'Kalk abi, Diyarbakır'a geldik,' diyor. Baktım, sahiden Diyarbakır'dayım."
Zeki Demirkubuz, Masumiyet

Uyuyordum. Rüyamda deli taylar gibi dağ bayır koşuyor, dilim kulaklarıma değiyordu adeta. Mami'nin böğrüme inen tekmesiyle uyandım. Ayağındaki topuğu aşınmış botla karnıma fena bir tekme indirdi. Zincire bağlıydım. Ne olduğunu anlayamadım. Yine kafayı çekmişti anlaşılan. Telefonlarına bir cevap alamamış, bu yüzden hiddetlenmişti belki de. Bir köşede yediğim tekmenin acısıyla öksürürken, beni karakolun arka tarafına götürecek, bu kez işimi bitirecek diye korkuyordum.

Zincirimden tutup beni arka tarafa doğru çekiştirirken ne kadar hırlasam da, tırnaklarımı yere geçirip kaçmaya niyetlensem de fayda etmedi. Öfkeyle zincirime asılmış beni çekiştiriyordu ha bire. Çakıl taşlarında tren rayı gibi derin iki iz bırakarak ilerliyordum. Gün ışımak üzereydi. Üç beş nöbetinin sona ermesine fazla kalmamıştı. Ortalıkta kimseler görünmüyordu.

Gözleri kan çanağına dönmüştü Mami'nin. Sanki biri askerlik hatırası niyetine bir fotoğrafını çekmiş, ama ışığı iyi ayarlayamadığı için gözleri kıpkırmızı çıkmıştı fotoğrafta. Elin-

de tespih niyetine kullandığı künyesini havada sallayıp hiddetle bana bakıyordu. Çok geçmeden bir tekme daha indirdi kaburgalarıma. Ahdim vardı. Üçüncü tekmeden sonra her ne pahasına olursa olsun dişlerimi baldırlarına geçirecektim.

Ama tekmelerin devamı gelmedi. Beni karakolun arkasındaki bahçede bir çam ağacına bağlayıp yanıma çömeldi. Elleri böyle dizlerinden aşağı sarkıyordu. Arada bir ellerini açıp kapıyor, boynunu, "Ben bu işten bir şey anlamadım," der gibi iki yana sallıyordu. Bir şey olmuştu besbelli ama bana anlatmıyordu. Elini çorabının arasına sokup bir şey çıkardı. Sabırla sardı sigarasını. İç cebinden yeşil bir ot çıkarıp tütüne kattı. Avucunun içine gizleyip yaktı sigarayı. Dumanını yüzüme üfledi. Başım döndü. Arka arkaya derin nefesler alıyordu ha bire. Dünya etrafımda fır dönerken Mami'nin ağzından bayatlamış bir sürü kelime döküldü yere.

"Hayat," dedi Mami, "uyan oğlum, dedi, "kadınlar," dedi, "amına koyayım," dedi, "şafak, deniz, jeton, rakı, Afgan, Galatasaray, kupa, çengel bulmaca, Burhan Çaçan, Kabba, Turkuvaz, kız güzeli, yanak, makas, Güney, savaş, günler," dedi ve tekrar "amına koyayım."

Söylediklerinden hiçbir şey anlaşılmıyordu. Birbiriyle hiçbir ilgisi olmayan nice kelime öyle arka arkaya dökülüyordu ağzından. Bulanık zihnim bu kelimeleri biraraya getirmek için çabaladıkça daha da beter dağılıyorlardı.

Göz göze geldik. Bütün gece uyumamıştı anlaşılan. Uzun boynundaki şişliklerden aşağı inen bir yutkunmanın kederiyle kapadı ağzını. Yüzümü avuçlayıp sigaradan derin bir nefes daha aldı ve dumanını yüzüme üfledi yeniden. Öksürdüm, başım döndü, kusacak gibi oldum. Melsa'nın hayali patlayan flaşlar gibi bir belirip bir kayboluyordu gözlerimin önünde. Çok fena dağıldım o gece. Mami'nin sigarasının tüm dumanını lüp diye indirdim ciğerlerime. Sonunda ondan beter oldum.

Kendime geldiğimde Mami'nin beni tel örgülere doğru sürüklediğini gördüm. Botuyla tel örgülerin altında küçük bir çukur kazıp zincirimi çözdü. Ne yapmak istediğini, ne yapmam gerektiğini bilmiyordum. Tasmamdan tutup beni tel örgülerin altındaki çukura sürükledi. Diretince götüme bir tekme koyup çukurdan dışarı attı beni.

Arkamdan koca koca taşlar savururken, "Şafak doğan güneş!" diye bağırdı, "kaç git, bari sen kurtar kendini.

Nereye doğru ne kadar yürüdüm iyi hatırlamıyorum. Mami'nin ciğerlerime doldurduğu duman yüzünden sarhoş gibiydim. İki dağın arasındaki karakoldan süzülüp ana yola indim. Karakola her gün ekmek getiren araç birazdan yolda olurdu. Ona görünürsem, gidip söylerdi karakoldakilere. Her gün mayın kontrolü yaptığım yolda karşıdan gelen arabaların sinyallerine aldırmadan önce yavaş yavaş, sonra deli gibi, Mami'nin kaburgalarıma indirdiği tekmenin acısıyla koşmaya başladım. Karakolu, savaşı, belki de henüz acısını yeterince tatmadığım Turkuvaz ve Mami'yi arkamda bıraktım.

Bir arabanın ön koltuğunda camdan dışarıyı seyrediyormuşum gibi iki yanımdan dünya aktı. Boy atamamış meşe ağaçları, incecik akan dereler, biri başlayıp biri sona eren tepeler, yanmış yıkılmış köyler, kepenkleri kapalı okullar, solgun bayraklar, beyaz beyaz uzayan pamuk tarlaları, etrafında patlamış kamyon lastiklerinin seçildiği benzin istasyonları, hepsi yana devrilmiş veya kurşunlanmış trafik işaretleri, yol kenarında sere serpe yatan kardeşlerimin hazin leşleri, başıboş eşek sürüleri, hayvan çiftlikleri, Güneyli korucuların nöbet kulübeleri, solgun ışıklar geçtim. Saatlerce koştum. Ağzımda tek bir damla salya kalmayana, karakolun ışıkları görünmez oluncaya kadar hiç durmadım.

Gün ışıdığında yıllar önce geride bıraktığım kasabaya değil de büyük şehre doğru yaklaştığını anladım. Ters yö-

ne gitsem eğer hâlâ yaşıyorsa belki de Melsa'yı görecektim. Ama kasabada hemen bulurlardı beni. Her işte bir hayır vardı. Gizlenmek, geri dönmemek, bir daha o esir günleri yaşamamak için büyük şehir daha uygundu benim için. Şehir nüfusunu gösteren ve nedense kurşunlanmış tabelanın önünde durup şehre baktım. Gün ışırken yer yer dumanlar yükseliyordu uzaklardan. Savaş uçaklarından biri kalkıyor, biri iniyordu. Çok önce ayrıldığı şehre geri dönen bir şehzade gibi başım önümde çapraz adım yürümeye başladım.

Kurtuluş yoktu. Şehrin hemen girişinde büyük bir kışla çarptı gözüme. Yorgun nöbetçiler kapıda durmuş gelen geçeni süzüyordu korkuyla. İçeride sıra sıra tanklar, pistte sıra bekleyen helikopterler, namlularını bir tehdit gibi şehre çevirmiş haki renkli panzerler gördüm. Kışlanın hemen karşısında tren raylarının ikiye böldüğü upuzun bir tarla gördüm. Sabahın köründe rayların yanında yaktıkları ateşin başında tıpkı Mami gibi dumanlanan gençler, bali koklayan çocuklar gördüm. Sokaklardan telaşla geçen polis arabaları, Turkuvaz'ın bindiğine benzer beyaz renkli otomobiller gördüm. Lisenin önünde arka arkaya sigara içip penceredeki kızları dikizleyen okul önü gençlerini gördüm.

Acıkmıştım. Kursağımdan bir şey geçmeyeli epey zaman olmuştu. Tıpkı eski günlerdeki gibi burnumu lisenin yanındaki çöp konteynerine sokup birkaç saat önce toplanan çöplerden geriye kalan kokuşmuş yiyecekleri hızla mideme indirdim.

Uzun ve dar bir cadde boyunca yan yana sıkışan; önlerinde yoğurt kapları, zeytin ve katı yağ tenekeleri, bulgur ve şeker torbaları, ucuz bayram şekerleri, kaçak çay kutuları dizilen toptancılar gördüm. Cama astıkları koyun ve dana etlerinin yanı başındaki çengellere geçirilmiş işkembeler, bağırsaklar, yerde yan yana dizilmiş kelleler gördüm. Kapı önü-

ne konulmuş dev hoparlörlerden ilahilerin yayıldığı, önünde kara gözlüklü gençlerin oturduğu dükkânlar gördüm. Onun hemen ilerisinde parmaklarını daldırdığı raftan aldığı bir teyp kasetini inceleyen gür bıyıklı gençler gördüm. Sokaklarda renksiz gazeteler satan küçücük ama bir general gibi rap rap yürüyen çocuklar gördüm.

Tablaların üzerinde kol saati, tarak, ayna, kaçak sigara, çakmak, yedek kupon, tespih, esans, numaralı gözlük, saat pili satan yaşlı adamlar gördüm. Dükkân kepenklerine asılmış rengârenk elbiseleri beğenmeye çalışan dövmeli kadınlar gördüm. Birbirinin üzerine devrilecekmiş gibi yan yatan, üçüncü katlarındaki pencereleri dahi korkulukla kaplı evlerden başını uzatan genç kızlar gördüm. Sıvası dökülmüş, tavanları kabarmış balkonlarda sağa sola sallanan ıslak çamaşırlar, kederle oynaşan çamaşır ipleri gördüm. Tablaya dizdikleri göl balıklarını satmaya çalışan balıkçılar, bir el arabasının üzerindeki tepsiye sıralanan kuru kafaların etrafında bekleyen kelle paçacılar, sokağa yayılan kuyruk yağı kokusunu benim gibi burunlarına çeken çelimsiz kediler gördüm.

Ortalıkta bir tek köpek bile görünmüyordu. Sanki koca bir şehri tek başıma, rahat rahat dolaşayım diye hepsi inlerine çekilmişti. Yine de fazla lütufkâr değildi şehir. Kimse beni düşünüp bir tek kırıntı bile atmadı bana. Burnumda yalanıp yutulmamış bir kuyruk yağının kokusuyla, yutkuna yutkuna yol aldım.

Bir dört yol ağzında sokağı tutmuş gelen geçeni arayan elleri silahlı sivil polisler gördüm. Firar etmiştim düpedüz. Her yerde beni aradıklarını adım gibi biliyordum. Korkuyla duvar diplerinden geçtim. Kalaşnikovun kabzasıyla bir gencin kafasına darbeler indiren polisin yanından usulca süzülerek dar sokak boyunca gidecek bir yer, gece başımı sokacak bir kuytu aradım.

Fazla kalabalıktı sokaklar. Sokaklarda, mayın kontrolü yaptığımız köylerdeki çocuklara benzeyen yüzlerce kısa pijamalı çocuk vardı. Gördükleri yerde ellerine taşlar alıp bana fırlatıyor, ellerinde ip parçaları beni yakalayıp arkalarından çekiştirmek için can atıyorlardı. Kimi de parmaklarını birbirine sürtüp hınzır bir ıslıkla yanma çağırıyordu.

Yürümek hiçbir şeye yaramıyordu şehirde. Bir sokaktan çıkınca başka bir sokak beliriyordu. Dağlar, ovalar, kederle örülü yollar çok uzaktaydı. Upuzun sokaktan çıkıp ana caddeye yöneldim.

Ayaklarından bağlanıp yan yana dizilen tavuklar, gövdesi bir adamın elinde eve doğru yol alırken yerde başı kanlar içinde debelenen horozlar, pazar artıklarının arasında dişe dokunur bir şeyler arayan yoksullar, boynundan tuttukları bir koyunu veterinere yetiştirmeye çalışan köylüler; kürek ve kazma sapları, su hortumu, naylon branda ve dikenli tel rulolarının yan yana istiflendiği hırdavatçılar, güneşin altında solmuş sebzeleri sıra sıra dizen seyyar satıcılar, ileri geri sallanan köy dolmuşları, sağda solda biri belirip biri kaybolan halka tatlı satıcıları, içeriden kaçak tütün ve ıslak dem kokusunun yükseldiği kahvehaneler, tezgâhında bulgur pilavının üzerine sıralanmış kaburgaların seçildiği lokantalar gördüm.

Lokantalar gördüm. Ama onlar beni görmediler. Arka bacaklarımı yere koyup saatlerce bekledim lokantanın karşısında. Kovalayan biri varmış gibi tıka basa yemek yiyen, birbirinin hesabını ödemek için kasada didişen, ağzındaki kürdanı dilinin üzerine yerleştirip sokağa tüküren, karnını sıvazlayan adamlar gördüm. Kimse zırnık bile koklatmadı bana. Lokantanın çöpünü nereye döktüklerini anlamak için bir sokaktan girip diğerinden çıktım ama bulamadım. Üstelik çok susamaya başlamıştım. Eski bir çeşmenin önünde durup suyun akmasını bekledim ama kurumuştu. Ağzım ve

nefsimde koca bir gedikle insan kaynayan tozlu sokaklarda yürümeye devam ettim.

Karşıdan karşıya geçmek benim için bir eziyetti. Trafik kurallarını bilmiyordum. Birden ana yola atılınca arkamdan fren sesleri, kornalar, küfürler uçuşuyordu. Benim gibi telaşlıydı insanlar. Hızlı hızlı yürüyor, hep bir yerlere yetişmeye çalışıyorlardı. Kimse yalnız yürümemeye çalışıyordu adeta. Grup halinde bir yerlerden çıkıp grup halinde yol alıyorlardı. Ama hepsinden daha başka bir hâl vardı üzerlerinde. Yürürken ikide bir durup arkalarına bakmak gibi tuhaf huylar edinmişlerdi. Üç beş adım attıktan sonra durup arkalarına bakıyor, parmaklarıyla ter içindeki enselerini yoklayıp birdenbire istikamet değiştiriyorlardı. Bir köpeğin her şeyi anlamasını kimse bekleyemez elbette. Aldırmayıp yoluma devam ettim.

Daracık sokaklardan geçip bir dört yol ağzına çıktım. Taze koyun ciğeri yelleyen bir adamın önünde durup uzun uzun ağzımı şapırdattım ama bir işe yaramadı beklemem. Kuyruk yağlarını bile yiyiyordu insanlar. Bekledim. Bana küçük bir et parçası atacakları âna kadar bekledim. Ama sonunda talihime alnımı nişan alan bir taş parçası düştü. Ansızın yerimden doğrulup içimi delen açlık, bütün gün yürümüş olmanın yorgunluğu, nereye gideceğimi bilmemenin çaresizliğiyle başka bir sokağa daldım.

Camları kurşunlanmış, sıvaları dökülmüş, kapısı taşlanmış bir binaya girip çıkan insanlar gördüm. Bir zamanlar Melsa'yla derin hayallere daldığımız parti binasının bir benzerini gördüm. Nemlendi gözlerim. O güzel, mesut günler geldi aklıma. Melsa bir anlığına da olsa binadan çıkıp merdivenlere serilecek, beni görünce boynunu kaldırıp kuyruğunu heyecanla sağa sola sallayacak, yeniden, "Güneylilerin bayramında seninim, diyecek sandım. Ama ne Melsa vardı ortalıkta ne de bana merhamet gösterecek başka biri. Ba-

şımı son kez geriye çevirdiğimde Melsa'nın tasmasındaki o türlü türlü renklerin işlendiği bir bez parçasının rüzgârda bir bayrak gibi dalgalandığını gördüm. Heves Amca'dan bana yadigâr kalan bir huyla, esas duruşa geçip selam verdim bayrağa.

Hissediyordum. Yakınlarda bir yerlerde tren istasyonu vardı. Asfalt sanki ufak ufak kabarıyor, küçük titreşimlerle nasıl hareket ettiğini anlayamadığım o koca nesnenin yaklaşmakta olduğunu haber veriyordu. Türlü türlü güvercin, dövüş horozu ve keklik satılan dükkânları geçip ilerledim. Sidik kokan kapkaranlık bir tünel boyunca yol aldım. Kullanılmış ders kitabı, resimli hikâyeler, açık saçık dergiler, gazoz kapağı, bilye, oyun kâğıdı, hareket ettirince zil çalan tekerlekli oyuncak, klik klak, nohut tozu ve delikli şeker satan çocuklar gördüm. Başka bir köşede, "Yedek kupon, süper kupon, mega kupon!" diye bağıran adamlar gördüm. Tünelin karanlık merdivenlerinde oturup Mami'nin içtiği sigaranın bir benzerini içen gençler gördüm. Karakolu hatırlatan o kokudan hızla kaçıp kendimi tren raylarının o baygın kokusuna attım heyecanla.

Peronda oturup kaçak tütün içen, tren istasyonunun büyük saatine bakıp trenin ne zaman kalkacağını hesap eden, ellerindeki bir tomar biletle gar binasının önünde keder eskisi bir yüzle bekleşen, yanlarına alabildikleri eşyalar ile geride bıraktıkları mal mülklerine bakıp iç geçiren, hiçbir şeyin farkında olmayan çocuklarına göz kulak olmaya çalışan, geçmiş ve gelecekleri bir tren istasyonunda yön tayin etmek için vakit sayan, dokunsan ağlayacak kadınlarına hep çaresizlikle bakan; kederli, yenilmiş, taşınmaya, göç etmeye hazırlanan köylüler gördüm.

Eskiden olsa beni yanlarına almak için can atarlardı. Gider tarlalarını, kümeslerini, sürülerini korurdum. Toprak damlı evlerinde yemek yerken artıklarını bana atarlardı. Bir

köy tavuğunun lezzetli kemiklerini zevkle kırıp mideme indirirdim. Sonra bir ağacın gölgesine uzanıp keyifle uyurdum belki de. Ama şimdi benden bile sefil haldeydi köylüler. Yine de bütün gün bana yiyecek veren tek insan evladı onların arasından çıktı. Yüzünde dövmeler olan yaşlı bir kadın, bir türlü yiyemediği, boğazından geçmeyen, ıslak gözlerle uzaklara dalarken bütün susamlarını tırnaklarıyla yere döktüğü çıtır bir simidi bana verdi. O gün ölmediysem, hayatta kaldıysam o simit yüzündendi belki de. Onlar ağzına kadar dolu, ha bire buhar kusan kapkara trene binerken arkalarından bakıp teşekkür ettim yaşlı kadına.

Güneş hâlâ en tepedeydi ama gün kararır kararmaz gündüze inat tekinsiz bir soğuk kaplayacaktı her yeri. Akşam olmadan başımı sokacak bir yer, yurt bileceğim bir kuytu, karnımı adam akıllı doyurabilecek bir hayır sahibi bulmalıydım. Ama zaman geçtikçe takatim azalıyor, bu büyük şehirde ne yana gideceğimi kestiremiyordum. Yıllarca karakol bahçeleri ve tozlu yollar haricinde bir yer görmemiştim. Yemeğim her daim önüme konulmuş, bunun için en ufak bir çaba gösterinem bile gerekmemişti. Ama artık yapayalnızdım ve hiçbir elden ekmek gelmiyordu.

Eğer bir yeriniz acıyorsa, onu dindirmenin yegâne yolu o acıyı başka bir acıyla değiştirmekti belki de. Açlıktan değil de bütün gün yürümekten bitap düştüğüme kendimi inandırıp midemdeki boşluğu ancak yürüyerek giderebileceğimi düşündüm.

Yeni kazılmış onlarca mezardan yayılan ıslak toprak kokusunu geride bırakıp taş bir köprüden geçerek yolun karşısına attım kendimi. Kamyonlar dolusu hayvanın huzursuz bir şekilde sıra beklediği mezbahanın, yaz günü avcı yeleğiyle dolaşan çember sakallıların, beyaz Toros'ların içinde kral gibi kaykılan kara gözlüklü sivil askerlerin, cami avlusunda güneşlenen yaşlıların, dükkân önüne attıkları taburede sırt-

larını duvara yaslayıp uyuklayan esnafların, bir sokak arasında bağıra çağıra top oynayan çocukların, defterlerini göğüslerine bastırıp okuldan eve dönen genç kızların, o kızları büyük bir dikkatle takip eden âşıkların, sokak sokak gezip meyve sebze satan seyyar satıcıların, büyük bir hızla caddeye çıkan bıçkın dolmuşçuların, ölülerin büyük bir intizam içinde yan yana gömüldüğü şehitliğin, az ileride kapısında kaygılı bir polisin nöbet tuttuğu karakolun yanından geçip başka bir sokağa daldım.

Çok susamış, çok sıkışmıştım. Bana ait olmadığını düşündüğüm bu şehrin hiçbir yerine işemek istemiyordum. Adeta patlayacakmış gibi yürüyor, sidiğimi tutmak için gayret gösteriyordum. Yol kenarındaki çöplerde burnumu gezdirip dişe dokunur bir şeyler arıyor, burnumu bir poşetten diğerine sokuyor ama hiçbir şey bulamıyordum.

Bazalt taşlardan yapılma, burçlarında içki içen, esrar saran gençlerin gökyüzünü izlediği upuzun surlar boyunca yürüdüm. Yıkıktı surlar ama yine de haşmetliydiler. Bir an çıkıp gezsem surlarda diye düşündüm. Burçlarda oturan birkaç genç gördüm. Ellerinde jilet, bileklerine kesikler atıyorlardı. Vazgeçip surun gölgesinde patır patır yürümeye devam ettim. Gecekonduların arasında adeta saklanır gibi içine gömülen, tütsü kokan, kapısı taşlanmış kiliseler gördüm yürüdükçe. Onların hemen karşısında kapısı ve pencereleri peygamber yeşiline boyanan başka kapılar gördüm. Oto tamircileri, eski püskü bisikletleri çocuklara kiralayan genç adamlar, abdest alan yaşlılar, türbeler ve dilenciler gördüm. Surların hemen altında uzayan sebze bahçeleri, uzak ağaçlar ve köyler gördüm. Kahvehanelere çöreklenmiş kara kuru adamlar oturmuş domino oynuyorlardı.

Elleri ceplerinde, eve dönmeye hazırlanan çaresiz yoksullar gördüm. Bir yerlerden keskin bir peynir suyu kokusu geliyordu burnuma. Sağı solu kolaçan ettim, aradım taradım

ama kokunun kaynağını bulamadım. Daracık sokaklara yöneldi yorgun bacaklarım. Karanlık çöküyordu. Akşam içtiması yapılmak üzereydi karakolda. Mami, beni serbest bıraktığı için çoktan diskoyu boylamıştır diye düşünüyordum.

Dar bir sokağın köşesinde oturup hayatımı düşündüm uzun uzun. Güneş ortadan kaybolmuş, gecenin karanlığı bir yorgan gibi şehrin üzerini örtmeye hazırlanıyordu. Arka ayaklarını yere koyup bir heykel gibi uzakları dinledim. İnsanlar birer ikişer dükkânlarını kapayıp sokaklardan el ayak çekiyorlardı telaşla. Sırtımı bir duvara dayayıp biraz olsun uyumaya çalışıyordum ki birden sokağın başından orta yaşlarda bir adam göründü. Elinde siyah bir naylon poşet vardı ve poşetten yayılan sıcak ekmek kokusu aklımı başımdan almaya yetiyordu.

Kuyruğumu neşeyle sağa sola oynattım ve adamın bana yaklaşmasını bekledim. Yerdeki bazalt asfalt taşlarına değen kaygılı ayakları bana hızla yaklaşırken sokağın iki ucunda iki genç çocuk belirdi. Adam olduğu yerde kalakaldı ama poşet hâlâ sallanıyordu.

Kaçamadı adam. Kaçamazdı. "Allahu Ekber!" diye bağıran genç çocuk tek kurşunla yere serdi ekmek taşıyan adamı. Korktum. Daracık sokakta nereye kaçacağımı bilemedim. İki genç hiçbir şey olmamış gibi ana caddeye çıktı. Hareketlerinde ne bir korku ne de telaş; yürüyüp gözden kayboldular. Bütün gün beni takip ettiğini adım gibi bildiğim sarkık bıyıklı adamların kaykıldığı beyaz Toros'takiler bir an için sokağın başında durup yere serilen adama baktı ve sonra hızla gözden kayboldular.

Silah sesine kimse cevap vermedi. Kapılar açılmadı, perdeler aralanmadı; yalnızca ben gördüm olanları. Adam yerde kan gölü içinde yatıyordu. Elindeki ekmek torbası yere düşmüştü. Burnumu torbaya dayayıp tıka basa doyurdum karnımı. Adamda hiçbir hayat belirtisi yoktu. Kafasının arka-

sından aldığı tek kurşunla oracıkta ölmüştü. Evlerden çığlık sesleri yükselirken insan kanının nasıl bir şey olduğunu merak ettim. Adamdan sızan kana dilimi değdirip uzaklaştım oradan. Tatlı, ılık bir şeydi kan ve vaktim olsa belki daha da içebilirdim ondan.

Akşamın çökmesiyle beraber sokaklar tenhalaşmıştı. Bir tek pencerelerden sızan incecik ışıklar bir hayat belirtisi gibi kendini belli ediyordu. Kuyumcular, iç çamaşırcılar, ayakkabıcılar, televizyon tamircileri, çanak anten satıcıları, hamamlar, yıkık hanlar, camiler, bankalar boyunca yürüdüm. Karakolun önünde çelik yeleğiyle nöbet tutan bir polis kaygılı görünüyordu. Gözleriyle etrafı tarıyor, sağdan soldan gelebilecek bir kurşuna karşı tedbir almaya çalışıyordu.

Çok değil, birkaç dakika önce karnımı doyurmama yardım eden iki genç çocuğu gördüm yeniden. Telaşlı değillerdi. Korkmuş görünmüyorlardı. Ayaklarında spor ayakkabı vardı ve dar paça kot pantolon giymişlerdi. Üzerlerine geçirdikleri avcı yeleklerinin altındaki silahlarını ben dâhil herkes görebiliyordu. Büyük bir otel, panosunda porno film afişlerinin olduğu eski bir sinema, yıkık dökük iş hanları, sıvası döküldüğü için tuğlaları ortaya çıkan eski evler geçtik çocuklarla. Büyük bir sur kapısının önüne geldik. Az önce ellerini kana bulayan çocuklar büyük surun kapısından içeriye girdiler. Ben de onlarla birlikte ilerledim. Bir kaleden bir iç kaleye geçtiler. Kocaman, korunaklı kapının arkasında bir askerin olduğunu görür görmez geri koşmaya başladım. İçerisinde kafası yere yatırılmış adamların seçildiği beyaz Toros'lar akın akın kapıdan geçip karakola doğru yol alıyordu.

Yakalanacağım diye çok korktum. Öyle çok koştum ki bacaklarımın yere değip değmediğini bile hatırlamıyordum. Köpek âleminin kahramanı Rin Tin Tin'in dediği gibi tıpkı inekler gibi uçtum bilmediğim sokaklarda.

Koca bir meydana vardım en sonunda. Meydanın orta-

sında bir heykel. Ulu Önder, atına binmiş savaşa gidiyordu. Parmağıyla Güney'in de güneyini gösteriyordu sanki. Daha ileride bir sinema vardı. Sinemanın etrafında dolaşırken, kapısında askerlerin nöbet tuttuğu koca bir bina gördüm. Fotoğraf ve kamerayla çekim yapmanın yasak olduğunu üç dilde tekrarlayan kırmızı bir levha. Oradaydılar. Her zaman tetikteydiler. Her yerdeydiler. Azalacaklarına daha da artıyorlardı. Tekrar koşmaya başladım.

Ama kaçış yoktu bu sefer. Askerler şehrin yarısını ele geçirmişti anlaşılan. Hiç durmadan koştuğum o uzun cadde boyunca bitmek tükenmek bilmeyen askerî tesisler gördüm. İçeriden bağıran devrelerimin, oldukları yerde hareket eden tankların har har sesini duydum. Helikopterler inip kalkıyordu ha bire. Biliyordum, beni arıyorlardı her yerde. Kolay mıydı, o kadar emek, o kadar zaman, o kadar eğitim verilmişti. Gelip bulacaklardı tabii ki beni. Son bir umutla yeniden koşmaya başladım.

Dilim kurumuştu. Koşarken yanımdaki tel örgülere bakıyor, tel örgülerin gerisindeki o bildik çam ağaçlarının, muntazam yürüyüş yollarının, nöbet kulübelerinin karaltısını görüyor ve kaygılanıyordum ister istemez.

Sonunda, karakoldan geldiğim yola yakın bir dört yol ağzına vardım yeniden. Turuncuya çalan bir sokak lambasının altında yere oturup soluklandım. Uzakta çamurlu bir nehir akıyordu. Binalar üzerime üzerime geliyordu. Dilimle karnım aynı anda inip kalkmaya başladı.

Tenhaydı yol. Arada bir ana yoldan geçen beyaz Toros'lar ve panzerler haricinde tek bir araç bile göze çarpmıyordu. İleride, bir otobüs garajı vardı ve yan yana dizilmiş otobüsler şehirden ayrılmaya hazırlanıyordu. Yerimden doğrulup son bir umutla otobüs garajına yöneldim. Muavinler durmadan güzel Kuzey şehirlerinin adını anıyordu. Her tarafında yağ lekeleri olan otogarın içinde dolanmaya başladım. Bütün

şehri ele geçiren küçücük çocuklar burada da karşıma çıktı. Ama bana ilişmediler bu sefer. İçinde nane şekeri ve su şişeleri olan karton kutuları boyunlarına asmış, bir otobüsten inip diğerine biniyorlardı. Otobüslerin altına girip çıktım, otogar lokantasının etrafında gezinip durdum ama sonuç aynıydı. Yiyecek bir şey bulmak imkânsızdı bu şehirde. Kuytu bir köşeye uzanıp sağıma soluma baktım.

On dört on beş yaşlarında kara kuru bir çocuk ağabeyini çok uzaklara uğurluyor ve ha bire ağlıyordu. Çocuğun elinde sıkıca tuttuğu Güneylilerin siyah beyaz gazetesinden vardı. Ağabeyi ağlamamak için kendini zor tutarken, çıkarıp ağabeyine bir çift çorap uzattı kara çocuk. Sarıldılar. İşte o zaman ağlamaya başladılar.

Çocuğun elindeki siyah beyaz gazeteyi görünce kederlenmiştim. Melsa geldi aklıma yeniden. Otobüsler birer ikişer otogardan ayrılırken hislendim. Tam ağlamak üzereydim ki, kollarında kırmızı bandajlar olan inzibatları fark ettim. Otogarda genellikle genç yolcuları çevirip kimliklerini kontrol ediyor, şüpheli buldukları kimlikleri sağa sola çevirip kuşkuyla süzüyorlardı karşılarında terleyen delikanlıları. İnzibatların beni bulması fazla zaman almazdı. Kuyruğumu bacaklarımın arasına sıkıştırıp kaçtım otogardan.

Az ileride sanayi sitesi vardı. Vızır vızır geçen arabalar tamircilere doğru yol alıyordu. Ben de tamire muhtaçtım. Ama gidecek bir yerim yoktu bu şehirde. Otogarın çıkışındaki dört yol ağzına uzandım. Başımıkaldırıp gökyüzüne baktım. Her oku ayrı bir şehri gösteren bir tabela asılıydı gökyüzüne. Ne yapacağımı bilemiyordum.

"Akılsız iti yol kocatır," derdi insanlar. Yorulmuştum. Zincirlerimi özlemiştim. Acıkmıştım. Dışarısı benim gibi narin yetiştirilmiş, nazenin biri için katlanılır gibi değildi. Hangi yöne gitsem aynı felaketle karşılaşacaktım. Kaçış yoktu. Eğdim başımı, usul usul yürümeye başladım. Gündüz geçti-

ğim yollardan gece geçtim bu sefer. Yollar yürü yürü bitmiyordu. Akşam karanlığında beni yol kenarında aniden gören şoförler, kemiklerimle arabalarının kaportasını mahvederim diye yavaşlıyor, sonra yeniden hızlanıp Arkanya'ya, oradan da Kuzey şehirlerine yol alıyorlardı. Sağa sola bakmadan, sadece bir an evvel karakola geri dönmenin derdindeydim ama yol üzerindeki başka karakollara yakalanmamak için zaman kaybediyordum.

Otogardan çıkan otobüsler sıraya girmiş, askerler tarafından kontrol edilmeyi bekliyordu. Yolcular suç işlemiş ilkokul talebeleri gibi yan yana dizilmişti otobüsün yanında. Hepsinin yüzü asıktı ve yol kenarındaki askerî kulübeden gelecek haberi bekliyorlardı. Şüpheli görülen bagajlar birer ikişer açılıyor, valizler ortalık yere dökülüyor, yolcuların kimlikleri sırayla arananlar listesiyle karşılaştırılıyordu. Çok sonra birkaç yolcusunu kontrol noktasındaki askerlere bırakan otobüsler yol alırken, yol kenarındaki tarlaların arasına dalarak kaçtım kontrol noktasından. Kaçakken yakalanmaktansa, firari olmak daha makul bir çareydi benim için.

Öyle çok yürüdüm ki, patilerim bir balon gibi şişti adeta. Sonunda yolun kendisi bitti ama hatırası kaldı geriye.

Projektörler bana döndü. Alarm düdükleri benim için çaldı o gece. Allah'tan Cey Cey çaprazdaydı da tanıdı beni. Başkası olsa o karanlıkta götümde bir delik daha açardı. Karakola yaklaşırken kalbim yerinden çıkacaktı neredeyse. Beni nasıl karşılayacaklarını bilemiyordum sonuçta. Kızabilirlerdi, olmadık işkenceler edebilirlerdi, vaktiyle annemin bana yaptığı gibi beni bir daha kabul etmeyip kovabilirlerdi, dahası tıpkı Mami gibi beni diskoya atıp günlerce tutabilirlerdi içeride.

Hiçbir şey olmadı. Karakolun aralık duran bahçe kapısından süzülüp gözlerimi süt dökmüş bir kedi gibi yere dikerek mahcup bir şekilde kulübemin önünde durdum. Sağ ba-

cağımı kaldırıp uzun uzun işedim kulübemin köşesine. Cey Cey, tasmamdan sertçe tutup zincire bağladı beni.

"Bütün gün seni aramaktan helak olduk anıcık!" diye indirdi tekmeyi böğrüme.

Bir tekmeyle kurtardım paçamı. Cey Cey'in tekmesi acıttı ama içime oturmadı hiç. Aksine böylesine merak edildiğim için mutlu bile oldum denebilir. Kuyruğumu sallaya sallaya kulübeme yöneldim. Kapayıp gözlerimi mışıl mışıl uyudum bütün gece.

RÜYA

"Tam hayallerim gibisin,
Sevmem çok kolay olacak."
Burhan Çaçan, Aşkımız Olay Olacak

Son şarkılarını söyleyen kuşlar, bir an için durup köpek barınağının üzerinde dolaşan kara bulutlara, uzaklardan gelip uzaklara giden kamyonlara, tren yolunun taşlı yoluna bakmış. Etraf nedensiz bir sessizlik içindeymiş. Dedem, günlerden beri ilk kez derin derin uyuyormuş. Çenesini gayet memnun bir şekilde yere koymuş, arada bir hareket eden gözkapaklarına bakılırsa bir rüyadan ötekine koşuyormuş. Bir yerlere ulaşması lazımmış gibi arka bacaklarındaki tekerlekleri ileri geri oynatıyor, sanki bir yerlerde eksik bir hayal bırakmış da, rüyalarda da olsa geri dönüp o hayali bir hatıraya tamamlaması gerekiyormuş gibi hızlı hızlı soluk alıp veriyormuş rüyasında.

Parti, Melsa ile ikisine şahane bir düğün tertip edilmesi için karar almış rüyasında. Genellikle Güneylilerin polislerle çatıştıkları meydanda yapılıyormuş düğünleri. "Ne güzel," demiş uykusunda neşeyle bir o yana bir bu yana dönen dedem, "bir kır düğünü, tam hayalimdeki gibi."

Meydanın dört bir köşesine dizilen üç renkli ampuller ışıl ışılmış. Çer çöp içindeki meydan süpürülüp havaya toz

kalkmasın diye suyla ıslatılmış gündüzden. Kazan kazan yemek kaynıyormuş yakınlarda. Kasabanın tüm köpekleri bu kutlu düğüne davetliymiş. Sık sık anonslar yapılıyormuş. Partinin kararı varmış. Kemikler ziyan edilmeyecek, parti görevlilerinin vereceği poşetlere konacak, damat tarafı kat'a gücendirilmeyecekmiş. Barut, Mikrop ve Bolero düğün alanının bir köşesinde yere uzanmış bu kır düğününün başlamasını bekliyormuş. Lafo Dede, "Nikâhta keramet vardır," diyerek neşeli sıçanların hikâyesini anlatıyormuş etrafında öbeklenen tıfıllara.

Kara kuru Güneyliler halay çekiyormuş dört bir yanda. Zafer işareti yapan parmaklar sağa sola sallanıyor, dizler kırılıp başlar iki yana dönüyormuş ha bire. Halay çekenlerin tam ortasında dönüp duran davul ve klarnet çalan adamların üzerine kemik saçılıyor, daha çok bir ulumayı andıran zılgıtlar gökyüzüne karışıyor, Güneyli vilayetlerin dört bir yanından gönderilen çelenkler sıra sıra diziliyor ve gelinin kuaförden geleceği an bekleniyormuş sabırsızlıkla.

Dedem, oturduğu yerde meydanda huşu içinde oynayanlara bakıyormuş. Boynunda bir papyon varmış. Sonra gelenek bozulmasın diye Güneylilerin olur olmaz her yerde giydikleri damalı fular atılmış omuzlarına. Arada bir durup patilerindeki kınaya bakıyor, sonra yeniden gözlerini kalabalığa çeviriyormuş merakla. Pos bıyıklı adamlar, üç renkli Güney bayrağını taşıyan gençler ve durmadan zılgıt çeken yaşlı kadınlar huşu içindeymiş.

Bir süre gökyüzünde sallandıktan sonra derhal ortalıktan kaybedilen bayraklar, düğünle hiçbir ilgisi olmayan sloganlar, Güneylilerin bayrağıyla aynı renkteki lambalar, kendisi ortalarda görünmediği halde adı sık sık zikredilen başkana gönderilen selamlar, meydanın biraz ötesinde bütün olan biteni fotoğraflayan Kuzeyli polisler, ellerindeki kola şişeleriyle ortalıkta koşturup duran çocuklar, arada bir ellerini cep-

lerine atıp takılarının yerinde olup olmadığını kontrol eden davetliler, sabırsızlıkla kuru pasta ve kola dağıtılmasını bekleyen yaşlılar, daha ötede partinin hışmına uğrama pahasına meyve sularına votka karıştıran gençlerin, "*Bijî* Mikasa!" diye attığı sloganlar ortaya kusursuz bir düğün fotoğrafının çıkmasını sağlıyormuş.

Dedem, iç güveyisi geldiği partiye daha ciddi görünmek için arka bacaklarını yere koymuş, ön bacaklarıyla dimdik ayakta durmaya çalışıyormuş. Arada bir artık heyecandan mı, yoksa bacaklarında yürüyen bitlerin telaşından mı olacak bilinmez, dişleriyle bacaklarına gömülüp tatlı tatlı ısırıyormuş onları. Hızını alamayıp herkesin içinde ağzını ikide bir şahlanan erkekliğine götürüyor, erkekliğinin etrafını diliyle bir güzel yalayıp yeniden kalabalığa bakıyormuş. Sabırsızmış. Yerinde duramıyormuş. İkide bir Lafo Dede'ye bakıp gülümsüyormuş.

Sonra birden Melsa'yı görmüş. Kuaförden çıkan Melsa'nın tüyleri ışıl ışılmış. Heyecanlanmış. Melsa, başının üzerinde kızıl bir tülbent, belinde kırmızı bir kuşak, ağır adımlarla düğün alanına getirilmiş. Dedem, Melsa'nın başındaki tülbende rağmen gözlerini ta uzaklardan görüyor, hal böyle olunca sevinçten içi içine sığmıyormuş. Onca zaman sonra kavuşmuş herkes gibi sevinçliymiş. Yıllarca vuslat diye kısa bir kelimenin ağır yükünü taşıdıktan sonra kavuşmuş, bin parçaya bölündükten sonra yeniden parçalarını toplama imkânı bulmuş, sabırla beklemenin ödülünü almış herkes gibi yerinde duramıyormuş. Bu yüzden hemen yanı başında uzanan Melsa'nın tülbendini açmayı bile akıl edemiyor, durmadan uluyormuş dedem.

Damatla gelin yan yana gelince o zamana kadar ortalıkta görünmeyen Kurtoğlu çıkmış sahneye. Kasabanın medarı iftiharı Elektro Cemil, partinin tepkisini çekeceğini bile bile çay bardağından aldığı bir yudum rakıyı kafasına diktikten

sonra Kurtoğlu'na acılı bir taksim yapmış. Taksimi bitince başıyla işaret edip Kurtoğlu'na bırakmış sözü:

Gelin olmuş gidiyorsun
Bana veda ediyorsun.
Sakın ağlama diyorsun.
Ağlamamak elde değil.

Bütün misafirler, gözyaşları içinde bu iki talihsiz âşığın vuslatını izlerken, bir istisna olarak cennete giden Kıtmir Hazretleri çıkmış ortaya. Her tarafından nurlar saçıyormuş. Yedi Uyurlar'ın selamını iletip aşık kemiklerinden yapılmış ışıl ışıl bir gerdanlığı Melsa'nın boynuna geçirmiş. Sonra da dedemle Melsa'nın elinden tutup sahneye almış ikisini. Yeryüzünün en hazin dansı başlamış böylece. Kıtmir Hazretleri yeniden göğe yükselirken eğilip usulca silmiş nemlenen gözlerini.

Dedemin Muhterem Nur'u ne kadar sevdiğini bilen Melsa, yanağına tıpkı Muhterem Nur'unki gibi bir ben yapmış kalemle. Dedem, tülbendin altından gördüğü o bene bakıp daha da keyiflenmiş. Yüzlerce kişinin arasında birbirlerini kucaklayıp hasret ve vuslattan ipil ipil ağlamışlar.

Elektro Cemil, ikisinin üzerine kemikler saçılırken yeni bir şarkıya başlamış. Kurtoğlu, masanın altındaki çay bardağını yere devirip rakıdan bir yudum almış. Sonrası kederli bir şarkıymış artık:

Beyaz gelinlik giymiş üstüne
Ne güzel yakışmış esmer tenine
Siyah sürmeleri çekmiş gözüne
Yârimi ellere gelin etmişler

Böyle olmazmış. Bir düğün bu kadar keder kaldırmazmış. Dedem, daha keyifli bir şeyler söylemesi için başını Kur-

toğlu'ndan yana çevirmiş ki sahnede Kurtoğlu yerine Turkuvaz'ın olduğunu görmüş. Sakallı yüzünü avuçlayıp şarkı söylüyormuş Turkuvaz. Mikrofon tutan elini sağa sola sallıyor, başını iki yana sallayıp dedemle Melsa'ya göz kırpıyormuş arada bir.

Dedem olduğu yerde kalakalmış. Kimse olan bitenin farkında değilmiş açıkçası. Melsa durmadan ağlıyormuş. Düğünü uzaktan uzağa izleyen sivil polisler kalabalığa karışmakta bir sakınca görmüyormuş artık.

Olacakları anlamış dedem ama buna mani olamamış. Melsa, sahnede şarkı söyleyen Turkuvaz'a doğru yürümeye başlamış.

"Gitme," demiş dedem.

"Mecburum," demiş Melsa, "ben onun..."

Kan ter içinde uyanmış dedem. Gözbebekleri iri iriymiş. Adıgüzel hayretle onu seyrediyormuş:

"İyi misin Mika?" diye sormuş dedeme.

Dedem, bir cevap vermemiş Adıgüzel'e. Başını çevirip rüyanın etkisiyle Kurtoğlu'na bakmış sadece. Barınağa getirildiği ilk günden beri ilk kez hırlamış. Dişlerini ileri doğru uzatıp sanki bir hatıradan alacağı varmış gibi uzun uzun havlamış Kurtoğlu'na.

Tabansız da şaşırmış bu duruma. O güne kadar halis muhlis bir köpek olarak bildikleri dedemin böyle birdenbire celallenmesine bir anlam verememiş. Akbaş, bölmesinde sere serpe uyuyormuş. İkisine müdahale edecek kimse bulunamayınca, haliyle dedemle Kurtoğlu sonu gelmez bir ağız dalaşına başlamış. Salyalar akmış, gözler kanlanmış, gırtlaklar yırtılmış, kuyruklar havaya kalkmış, pençeler ileri atılmış; burunlar havadaki bela kokusunu içine çekmiş. Dedemin öfkesi bitmek bilmiyormuş. Adıgüzel birkaç defa seslenmişse de onu yatıştırmak mümkün olmamış.

Kavganın neden çıktığını anlayamayan Kurtoğlu, iki bölmeyi ayıran tel örgülere yanaşmış ama dedem yerinden kıpırdayamıyormuş. Sanki iki ayağının kopması yetmiyormuş gibi bu ayakların yerine takılan tekerlekler de kilitli gibiymiş. Kulübesinin ağzında dikilip Kurtoğlu'na havlıyormuş boyuna.

Sonu gelmeyen bu kavgaya bir son vermek isteyen Adıgüzel, Tabansız'a seslenip Akbaş'ı uyandırmasını söylemiş. Ne de olsa barınağın lideriymiş. Kalkıp bu kavgaya bir son vereceğine mışıl mışıl uyuyormuş bölmesinde. Dedemle Kurtoğlu'nun havlamaları devam ederken Tabansız, Akbaş'a seslenmiş. Ama bir cevap alamamış. Başını karnına gömüp uyuyormuş Akbaş. İşkillenen Tabansız, uzun kulaklarını dikleştirip barınak liderinin nefes alıp almadığını kontrol etmiş. Ardından da, burnunu Akbaş'ın üzerinde gezdirip bir şeylerden emin olmak için birkaç sefer dönmüş etrafında. Nemlenmiş gözleri.

Adıgüzel'e dönüp, "Abim sizlere sizlere ömür!" demiş.

Akbaş'ın cesedi öğleye doğru bölmeden alınıp barınağın bitişiğindeki köpek mezarlığına defnedilirken köpekler korosu bir ağızdan selama durmuş. Kuzeyin bu cesur köpeği onca zaman sürülere bekçilik ettikten sonra barınağa teslim edilmiş. Gelir gelmez bölmesindeki tüm köpeklere racon koymuş ve bir anda sadece bölmenin değil, tüm barınağın lideri oluvermiş. El arabasına dili dişlerinin arasından kaymış bir halde bir çöp torbası gibi atılırken, dedem hırıltılı bir sesle Adıgüzel'e dönüp, "Benim yüzümden," demiş, "hedef bendim."

O günden sonra da kendisini bağışlamamış dedem. Yemeden içmeden kesilmiş yeniden. Köpek Cengiz'in getirdiği sigaraları derin derin tüttürürken, gözlerini yakan sigara dumanıyla uzaklara gidip gelmiş her seferinde. Artık telafi ede-

meyeceği zamanlara. Geride kalmış yıllara. Onarılmamış gediklere. Söylenmemiş sözlere. Heder edilmiş hayatlara gitmiş de bir türlü dönmemiş oralardan.

"Senin bir suçun yok Mika," demiş Adıgüzel, "kendi istedi bifteği."

Öyleymiş. Ama Onbaşı Beta'ya güvenmemesi gerektiğini hesap etmeliymiş. Kolay mıymış, adamlar öç almak için yırtınıyorlarmış sonuçta. Arkada bir sürü ölü varmış çünkü. Yine de bir an için Onbaşı Beta'nın onu gerçekten de özlediğini düşünmüş dedem. Onun güzel sözlerine kanmış. Başını yere koyup kederle sağa sola oynatmış gözlerini o andan sonra. Kimseyle konuşmamış.

Akşama doğru askerî araçtan inen Onbaşı Beta, arkadaşları yemek dolu varilleri boşaltırken hızla bölmeye koşturmuş. Nefes nefeseymiş. Botlarından fırlayan çakıl taşları bir o yana bir bu yana savruluyormuş ve onun bu koşturmasına bir anlam veremeyen köpekler boyuna havlıyorlarmış.

Dedemin hâlâ hayatta olduğunu görünce, ete yeterince zehir basmadıkları için hayıflanmış Beta. Dedemin bölmesine iyice yaklaşıp başparmağını bir bıçak gibi boynuna geçirmiş yeniden.

"Yine görüşeceğiz," demiş dedeme.

Kaşlarını kaldırıp Onbaşı Beta'ya bakmış dedem. Ürkekçe sağa sola dönen gözlerini burun hizasında sabitleyip Beta'nın boğazından ayrılıp havaya kalkan işaret parmağına dikmiş gözlerini. Her şey, vaktiyle Heves Amca'nın çöplüğünde eşelenirken buldukları film rulolarındaki gibi gözünün önünden geçmiş bir bir. Burun delikleri açılıp kapanmış öfkeyle. Yerinden doğrulup Onbaşı Beta'ya havlamış kızgınlıkla.

Akşama doğru, arka bacağını sıkan tekerlekleri hafifçe ilerleterek, "Biz köpeklerin en büyük hatası nedir, biliyor musun?" diye sormuş Adıgüzel'e dedem.

Barınağa geldiği günden beri birkaç önemsiz cümle sayıl-

mazsa belki de ilk kez konuşuyormuş. Hırıltılı, boğuk boğuk sesinde, bir sorudan çok, onca deneyimden sonra öğrenilmiş bir sır gizliymiş adeta:

"Ortada bir bok yokken evcilleşmek."

"Fena mı oldu!" demiş Adıgüzel.

"Fena oldu ya," demiş dedem, "maymun ettik kendimizi."

Akşam olmak üzereymiş. Köpek barınağının bütün kuytuluklarında dedemin başına bela olacak kara bir söylenti dolaşıyormuş. Onbaşı Beta'nın herkesi zehirleyeceği, ertesi gün gelecek varillerin içine zehir katılacağı, herkesin son duasını yapmasının iyi olacağı fısıldanıyormuş korkuyla ürpermiş kulaklara. Dedemle Adıgüzel de bu söylentileri işitiyor ama kulak asmıyorlarmış.

Yapamazmış Beta, bu kadarını göze alamazmış. Hem zaten, dedem varillerden beslenemiyormuş ve Onbaşı Beta, bunu adı gibi biliyormuş. Ama söylentilerin önü arkası bir türlü kesilmiyor, hal böyle olunca, barınaktaki söylentilere geçen zamanla birlikte yenileri ekleniyormuş.

Yavrularını henüz yaşanmamış bir tehlikeden sakınmak isteyen Tenzilat'la Defo, korku dolu gözlerle Adıgüzel'e böyle bir şeyin olup olmayacağını soruyormuş. Bilmiyormuş Adıgüzel. Bilmesi de imkânsızmış.

"Gerekirse önce ben yerim yemeklerden. Bir süre beklersiniz, bir şey olmazsa siz de yersiniz," demiş Tenzilat'a.

"Ya bir şey olursa sana?" diye sormuş Tenzilat.

Adıgüzel, her gün yaptığı gibi yeniden kulübenin üzerine sıçramış. Sırtını ve arka bacaklarını yay gibi gerip kendisini hızla havaya doğru fırlatmış,

"Orası beni ilgilendirir," demiş uçarken.

Kurtoğlu, Akbaş'tan boşalan kulübeye yavaşça uzanırken, dedem başını kaldırıp kararan, yağmur toplayan, delirmeye

hazırlanan gökyüzüne bakmış kederle. Sonra uzaktaki kasaba ile şehre uzatmış bakışlarını. O gün şehre değil de, kasabaya koşsaymış belki de her şey başka olurmuş diye düşünmüş dedem. Belki Melsa'yı bulur, zamanın kopan parçalarını telafi eder, karakola bir daha dönmez, böylece o meşum olay da hiç yaşanmamış olurdu diye düşünmüş.

Ama biliyormuş dedem. Haberler doğruymuş. Bir daha Melsa'yı bulsa bile artık imkânsızmış onunla biraraya gelmesi. Yine de bile bile onu arıyormuş yıllardır. Ayaklarını onun yaşadığı Arkanya'ya sürmemiş hiç. Sağda solda gördüğü ortak tanıdıklara onunla ilgili bir soru bile sormamış. Ama onca yıl hemen hemen her gece rüyasında Melsa'yı görmüş, elinde bir tornavida orasından burasından gevşeyen anılarındaki vidaları birer ikişer sıkıştırmaya koyulmuş.

Köpek Cengiz, barınağın küçük kamyonetine atlayıp hızla şehre doğru yol alırken, kendi bölmesinde her zamanki egzersizlerini yapan Adıgüzel, son denemesinde dedemin bölmesindeki tel örgülere çarpıp yere yuvarlanmış. Gözleri yemekler yüzünden çıkan söylentilerin korkusuyla küçülmüş diğer köpekler, yere kapaklanan Adıgüzel'e gülememişler bile.

Ayağa kalkıp üstünü başını silkelemiş Adıgüzel. Tozlanan parlak tüylerini yalamış özenle. Sonra yere uzanıp, "Melsa'ya ne oldu?" diye sormuş Adıgüzel, "bir daha hiç haber alamadın mı ondan?

Cevap vermemiş dedem.

Verememiş.

"Turkuvaz mı?" diye sormuş Adıgüzel.

Başını, "Doğru," dercesine aşağı yukarı sallamış dedem. Sonra da gözlerini sımsıkı yummuş. Öyle sıkı yummuş ki, adeta kirpikleri de gözlerinin içine gömülmüş birer birer.

Adıgüzel, dolu nefesini bir solukta boşaltmış,

"Ona kötü bir şey mi yaptı Turkuvaz?" diye sormuş.

"En kötüsünü," demiş dedem, "Melsa'ya en kötüsünü yaptı."

SAVAŞIN EN KÖTÜ TARAFI

"Ölümün için her şey çoktan hazır: Seni öldürecek top güllesi çok uzun zaman önceden eritilip döküldü, tabutunun peşinden ağlayacak olan kadınlar çoktan tutuldu."
Geoerges Perec, Uyuyan Adam

Savaşın en kötü tarafı, bir zaman sonra kimin haklı olduğunu unutturmasıydı. Bütün olayların uzağındaki o dağ başı karakolunda kimin haklı kimin haksız olduğuyla ilgili değildik açıkçası. Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'nın bir gün öncesinde yenisiyle değiştirttiği bayrak sertçe dalgalanıyordu gökyüzünde. Nöbet kulübesindeki askerler Güneylilerden çok şıp diye ortaya çıkacak, ellerindeki sigaraları yakalayacak devriyelerden çekiniyordu. Yan yana dizilmiş barakalardan en sonuncusundaki yemekhanenin bacasından dumanlar tütüyordu. Karakolun girişindeki bariyerler yerli yerindeydi. Nöbet kulübesindeki gerilla resimleri yerli yerindeydi. Voleybol sahası yerli yerindeydi. Devriye arabası yerli yerindeydi. Doçkalar yerli yerindeydi. Ağzına mermi sürülmüş G3'ler dağlara dönüktü. Bahçedeki çam ağaçlarından dökülen kozalaklar bir tarafa istif edilmiş, mutfaktaki kazanda yakılmayı bekliyordu.

Bize her gün Arkanya'dan ekmek getiren pikap henüz görünmüyordu ortalıkta. Öğle içtimasında her zaman olduğu

gibi hiç fire vermemişti karakol. Her zamanki gibi telefon kulübesinin önünde uzun kuyruklar vardı yine. Telefonun öbür ucunda haber bekleyen anne babalar, henüz birkaç aylık nişanlılar, rüyalardan çıkmayan, sabahına bütün askerleri hamama koşturtan sevgililer, ağabeylerinin sesini dinlemek isteyen küçük kardeşler vardı.

Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba, ağır misafiri Turkuvaz'la odasındaydı. Astsubayın postası yakışıklı, düzgün çocuktu ama içeride neler konuşulduğuna dair tek kelime söylemiyordu soranlara. Sadece, bazen, "Kötü şeyler olacak," deyip elindeki kırmızı mavi nefteli kepi avuçlarının arasında ikiye katlayarak uzaktaki dağlara bakıyordu.

Kızlarla zamanı sayıyor, şafak defterlerine bazen sondan bazen baştan başlayarak çentikler atıyor, uzaktaki daha büyük dağların doruklarında Güneylilerin yolunu gözlüyorduk. Savaşın hâlâ uzaklarda olduğunu, bizim karakola uğramadığını görünce sırtımızı gazinoya dayayarak Onbaşı Beta'nın Burhan Çaçan'ın kliplerini göstermediği için sürekli küfrettiği içerideki televizyondan yükselen ucuz ve oynak şarkılara kulak veriyor, sonra da dışarı çıkıp karakolun arka bahçesindeki duvara dayıyorduk sırtımızı.

Mami, üzerinde adı soyadı, dini, tertibi, kan grubu yazan ucu çentikli künyeleri taşıyan zinciri arada bir elinden bırakıp sanki savaş alanında ölüp yere serilmiş gibi iki plakayı birden dişlerinin arasına sıkıştırıyordu. Nefes almadan öylece bekliyor, günün birinde saldırıya uğrarsa bu plakaları dişlerinin arasına kimin sıkıştıracağını düşünüyordu.

Behçet hastası İbra, bir eliyle apış arasını kaşırken diğer eliyle şifalı bitkiler kitabını okumaya çalışıyordu. Çörek otu, üzerlik ve turp tohumu, zerdeçal, keçi boynuzu pekmezi, ravent kökü, karanfil ve demir dikeni gibi nice kelimeyi ezber etmeye çalışıyordu.

Kaportacı Reca, yerden aldığı bir dal parçasıyla tırnakları-

nın arasındaki yağ parçalarını temizliyordu. Yıllardır makine yağına batıp çıkan elleri çatlak çatlaktı ve ellerinin durmadan bıçak yarası gibi sızladığından söz ediyordu.

Cey Cey, upuzun ve kaslı bacaklarını banktan aşağı uzatıp kötü gözlerle uzaktaki dağlara bakıyor, yüzünü arada bir ekşitip tıpkı Lama gibi yere tükürüyordu.

Lahmacun ustası Rıdo yine çaprazdaydı ve her zamanki gibi varlığıyla yokluğu belli değildi. Onbaşı Beta, elinde bir tükenmez kalem bir yandan ucuz gazetelerden birinde bulmaca çözüyordu, diğer yandan da Burhan Çaçan'ın bir şarkısını söylüyordu mırıldanarak. Kalemi ağzına sokup çıkarıyor, bilemediği soruların cevabını rastgele işliyordu bulmacaya. Bir an durup, "Sekiz harfli bir soru, dedi Onbaşı Beta, "yeşile çalan mavi renkte kıymetli bir taş?"

Kimse Onbaşı Beta'nın sorusunun cevabını bilemedi. Cey Cey yere tükürdü yine. Mami, ölü bir asker gibi dişlerinin arasına sıkıştırdığı künyeleri çıkarıp boynuna astı. İbra, "Bütün malzemeyi balla karıştıracaksın," diye tembihledi kendini. Reca, dal parçasını yere atıp elini üstüpüyle temizledi. Nöbetten dönen Rıdo, Fenerbahçeli Bülent gibi asker selamı çaktı arkadaşlarına. Hepsi birden gazinonun yanındaki banktan kalkıp yürümeye başladı.

Gözüm Turkuvaz'ı arıyordu. Yıllar önce hayatımı bir bıçak gibi ikiye bölen, bıçağın bir tarafına beni diğer tarafına Melsa'yı koyan, sonra ikimizi birden bir maydanoz gibi ince ince, özen ve sabırla kıyan Turkuvaz burada da karşıma çıkmıştı ve daha gelir gelmez tanımıştı beni. Yerimde duramıyor, Mami'nin elinden kurtulmaya çalışıyordum. Sanki Turkuvaz'a bir bok yapabilecekmişim gibi.

Mami, içtima öncesi beni karakolun bahçesinde gezintiye çıkardı. İkide bir durup Mami'nin cebine bakıyordum. Gündüz vakti sigaradan içmezdi, bilirdim. Ama canım çekerdi yine de. Melsa'nın hayali ikide bir karakola ziyaretçi

olarak gelirdi çünkü. Orada, dikenli tellerin arkasında durup bana bakardı.

Kızların işi kolaydı. Sayılacak bir zamanları vardı ve günün birinde plakaya düşer düşmez çok geçmeden çekip giderlerdi. Ama ben gidemezdim. Kapağında Melsa'nın yerde sere serpe yatarken çekilmiş bir fotoğrafının olduğu şafak defterimde yıllar boyunca çizilmeyi bekleyen bir sürü boş kutu olurdu ve bu koş kutulara ne kadar çentik atarsam atayım bir türlü dolmuyordu sayfa.

Mami, karakol bahçesinde oradan oraya yürütürdü beni. Bazen, dikenli tellerin arkasında, Cehennem Vadisi'nin eteklerinde koyun otlatan ve çoğu Melsa'nın gözcülük yaptığı parti binasındaki adamlara benzeyen Güneyli köylülerle karşılaşırdık. Ceza almaktan korkmazdı Mami. Konuşurdu köylüyle. Hatta Rıdo'dan öğrendiği birkaç kelimeyle onlarla Güneyce konuşurdu, "*Çavayi başşi* Dayı?" derdi.

Dayı, sevinirdi bu birkaç kelimeye. Zaten bu adamlar, ağızlarına bir parmak bal çalan herkese bayılırdı.

"Vay sağ olasın yeğen! "derdi Dayı, "çok kaldı mı askerliğin bitmesine?"

"Şafak karanlık dayı," diye bağırırdı Mami.

Adam, Mami'nin söylediklerinden bir şey anlamazdı. Başını çevirip etrafta otlayan koyunlarına bakar, sonra yine Mami'ye dönerdi.

"Sarayım mı bir kaçak?" diye sorardı Mami'ye.

Dönüp karakola bakardı Mami, "Sen onu bırak da, öbür kaçaktan yok mu?" diye sorardı.

Şafaktan hiçbir şey anlayamayan yaşlı adam Mami'nin öbür kaçak sözüyle ne kastettiğini şıp diye anlardı. Korkup koyunlarına doğru yürürdü hızla. Boynunu, taksilerin önüne konan titrek boyunlu köpek maskotu gibi iki yana sallayarak, "Kolpacı!" diye seslenirdi köylüye Mami. Sonra gider, karakol bahçesinde bir taşın altına gizlediği

malın yerinde olup olmadığını kontrol ederdi. Başım Mami'nin botlarının hizasında dünyaya hep aynı açıdan bakmış olmanın bıkkınlığıyla karakolun ön bahçesine dönerdik yeniden. Beni kulübemdeki zincire bağlayıp içtima alanına dönerdi. Boynumu çakıl taşlarının üzerine uzatıp onları izlerdim.

Kahvaltı-içtima-eğitim-içtima-öğle yemeği-içtima-eğitim-içtima-akşam yemeği-içtima. Değişmez bir düzenleri vardı ve bu düzende her defasında yarım saat ile bir saat arasında süren bir sayım töreni yapılırdı. Sağ baştan sayılır, tekmille sona ererdi içtima. Daha doğrusu komutan gelinceye kadar, zamandan kazanmak için yeniden yapılırdı her şey.

Uzman Çavuş Papa,

"Cey Cey, sağ baştan say!" diye gürlerdi.

Karakolun en uzun boylusu Cey Cey, topuklarını birbirine vurup göğüslerini şişirerek boynunu kıracakmış gibi sağa çevirirdi aniden. Sonra herkes sırayla aynı şeyi yapardı. Her seferinde daha da yükselen bir ses tonuyla bağırıp sıranın en kısa boylu Beta'ya gelmesini beklerlerdi. Onbaşı Beta, bir yanlış yapmamak için sıranın arkasında kıvranırdı her seferinde:

"Karakeçi Karakolu, öğlen içtimasında, iki uzman çavuş, kırk dört erbaş ve erle emir ve görüşlerinize hazırdır komutanım!"

Aynı tekmil daha sonra karakol komutanına da verilirdi. Komutan karakolda değilse, Beta, Uzman Çavuş Papa'ya aldırmadan beni de eklerdi sayıma:

"Karakeçi Karakolu, öğlen içtimasında, iki uzman çavuş, Mikasa ibnesi ve kırk dört erbaş ve erle emir ve görüşlerinize hazırdır komutanım!"

Adımı duyunca sevinirdim. Onlardan biri olduğum, beni de dikkate aldıkları için mutlu olurdum. Henüz bir mayın bulmamış, sağda solda anlatılacak bir kahramanlık gös-

termemiştim ama yine de kendimi arada bir kahraman gibi görürdüm.

Başlarını yastığa koyana kadar onlar da birer kahramandı. Nöbetlerde gözlerini kısıp dağ doruklarına bakarlardı. Elleri tetiğe gider çevreyi kolaçan ederlerdi. İçlerine bir sıkıntı düştüğünde dönüp karakola, karakoldaki arkadaşlarına, hiç bitmeyecekmiş gibi duran mühimmat deposuna bakarlardı. Fakat gece olunca kahramanlıklarından eser kalmazdı. Her sabah binbir güçlükle kırışıklıklarını güç bela düzelttikleri yataklarına büzülür, karakoldan sivil kıyafetlerle çıkmanın hayallerini kurarlardı.

Sonra sabah olur, marşlarla karakoldan ayrılıp operasyona çıkarlardı. Askere gelirken otobüste izledikleri savaş filmlerindeki gibi, gözlerini bir radar gibi sağda solda gezdirirlerdi. Palaskalarını, miğferlerini, kamuflajlarını, sabah boyattıkları botlarını, tetik düşmeyi bekleyen silahlarını büyük bir ciddiyetle yol kenarından ileri sürer, kendilerini bugüne kadar gerçeğini görmedikleri bir savaş sahnesinin içinde hayal ederlerdi. Yolun kenarına çömelir, dilim o yaz sıcağında yürümekten bir karış dışarıda onlara bakar ve gülerdim.

"Bu ibne gülüyor lan bize!" derdi bir ağacın altında soluklanan Onbaşı Beta.

"Gülmüyor olum," derdi Mami.

"Vallahi gülüyor abi, baksana dişlere."

"Ohoo," derdi Mami, "itim söyler götüm dinler, kime anlatıyorum ki. Onun tabiatı böyle olum," derdi yeniden. "Dili dışarıdayken böyle gülüyormuş gibi görünüyor."

Mami yanılırdı, gülerdim basbayağı. Sakardılar. Bilmedikleri, doğru dürüst eğitim almadıkları askerlik birkaç beden büyük geliyordu onlara. Gençtiler. Birbirilerine garip garip el hareketleri yapıp kahkahalarla gülüyorlardı ha bire. Ölüm hiçbirinin aklına gelmiyordu böyle zamanlarda. Voleybol oynarken, televizyonda maç izlerken, karakolun arka bah-

çesinde çekirdek çitlerken ölüm hepsinin çok uzağındaydı. Ama ne zaman Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'dan yola çıkma emri alsalar, çoktandır terlik istirahatında olan ölüm korkusu koşa koşa gelir ve üç numara tıraşlı ense köklerine üflerdi usulca.

Yol kontrolünü yapıp karakola dönerdik. Başımı arada bir geriye çevirip uzakta yapımı devam eden köpek barınağına bakardım. Günün birinde Mami'nin beni oraya götürmesini umardım. Açıldığında yüzlerce köpeğin bir arada olduğu barınağı gezmeyi, orada Melsa'yı bulmayı hayal ederdim. Evlenmemiş, çoluk çocuğa karışmamış, beni unutmamışsa kollarına atılmayı, zamanın ve kamu düzeninin benden alamadığı aşkımı tamama erdirmeyi hayal ederdim.

Fakat beni götürmezdi Mami. Ayda yılda bir, o da memleketin herhangi bir yerinde bomba falan patlamamışsa, bir yerlerde askerler ölmemişse, Güneylilerin özel günlerinden birine denk gelmemişse, boktan bir nedenle ceza almamışsa çarşı iznine çıkar, ne yapar eder, kapağı Arkanya yerine büyükşehirdeki genelevde alırdı. Döner ballandıra ballandıra anlatırdı genelevde yaşadıklarını.

"Ooooo erkeğe, şu kaslara bak," demiş de kadın, zorla odasına almış da, bir muamele çekmiş de, bir daha bir daha istemiş de, para falan almamış da, "yine gel, sık sık gel," demiş de demiş kadın.

Behçet hastası İbra'nın daha çok vukuatı vardı ama Mami kadar güzel anlatamazdı. Mami, küçücük bir dokunuşu bile sayfa sayfa anlatırdı. Parmağının sırtı dönük kadına nasıl ilerlediğini, kadının omuzlarının sağa sola kıvranmasını, ense kökünün cayır cayır yanmasını uzattıkça uzatırdı. Öyle güzel anlatırdı ki, daha parmakları kadının ensesini kavramadan önlerini düzeltirdi onu dinleyenler. Mami'nin bütün anlattıklarının kurt masalı olduğunu bilirdi kızlar. Ama dinlerlerdi yine de. Hoşlarına giderdi. Kendileri yapmış gibi

olurlardı. Pek çoğu Mami'nin anlattıkları daha bitmeden tuvalete koşturur, kendilerini Mami'nin yerine koyup çavuşu tokatlardı. Ama o kısacık an çoğu zaman Uzman Çavuş Papa'nın sesiyle bölünürdü.

Öğle içtimasında komutanın gelmesini bekleyen kızlara, "Bugün önemli bir gün. Misafirimiz var. Kıpırdayanı sonradan ince ince sikerim," diye bağırdı o gün Uzman Çavuş Papa.

"Anladınız mı?" diye tekrarladı yeniden, "dikkatli olacaksınız. Eşeği siken osuruğuna katlanır! Şimdiden uyarıyorum sizi!"

Anlamışlardı.

Nefesler tutuldu. Göğüsler dışarı çıktı. Kepler son bir kez kontrol edildi. Neftelerin yerinde olup olmadığına bakıldı. Palaskalar sıkıldı. Hiza yeniden kontrol edildi. Çelik gibi gözler dimdik karakol binasına ve bayrağa baktı.

Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba, sıkıntılı görünüyordu. Bir eli belindeki tabancada, diğer eliyle yüzüne vuran kavurucu sıcağa karşı önlem almaya çalışıyordu. Cehennem Vadisi'nden sesler işitiyormuş gibi arada bir başını çevirip vadinin derinliklerindeki fısıltılara kulak kesiliyor, sonra yeniden bize bakıyordu. Turkuvaz, sanki karakol komutanı Kabba değilmiş de kendisiymiş gibi yanı başında dikiliyordu. Sivil giyimliydi ve arada bir dişlerini sıkıp elindeki tespihi sağa sola sallıyor, kendisini merakla izleyen kırk dört asker yerine sakallarını sıvazlayarak karakolu çevreleyen dağlara bakıyordu.

"Özel birlikten komutanımız Şimşek aramızda," dedi Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba. "Bir süre özel bir görev için o ve arkadaşları burada kalacak."

Pilili bir kumaş pantolon giymişti Turkuvaz. Üzerinde ismiyle müsemma renkte ipek bir gömlek vardı. Bazen, elini

ipek gömleğinden içeri sokuyor, sıcaktan yapış yapış olan göğüs kıllarını okşuyordu. Gömleğin kollarını bileklerine kadar sıvamış, bileğindeki altın saati ikide bir güneşe tutuyordu. Sigaradan sararan dişleri altın saatiyle aynı renkteydi. Gözleri çukur çukurdu. Küçük burnunu ha bire çekiyor, sanki nezle değilmiş de bir şeylerin kokusunu almaya çalışırmış gibi, iki yana oynatıyordu burun deliklerini. Arkasında, *Ülkemizden Görünüm* programında gördüğüm karayağız adam duruyordu. Tekmil, esas duruş, boğaz temizleme, yekten lafa girdi, "Çok işimiz olacak burada," dedi Turkuvaz. "Memleketin bu yakasını epeydir ihmal etmiştik. Şimdi sıra yeniden burada. Bu dağlar adam olana kadar da buradayım," dedi. "Artık yan gelip yatmak yok bu karakolda."

Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba dişlerini sıktı. Uzman Çavuş Papa, mecburi hizmetinin ve ev kredisi taksitlerinin ne kadar kaldığını hesapladı. Mami'nin guatrlı boğazından koca bir lokma indi sanki aşağıya. Reca, cebinde usul usul duran kir pas içindeki üstüpünün bu kez kanla kirlendiğini hayal etti. Onbaşı Beta, Burhan Çaçan'ın en acılı türküsünü söylemeye başladı içinden. Cey Cey, hava toplarına uçarcasına çıkan bir defans oyuncusu gibi gerildi hemen. Lahmacun ustası Rıdo, kimsenin, hatta kendisinin bile duyamayacağı incecik bir sesle kendi dilinde küfür etti. İbra, şifalı bitkiler kitabında korku ve endişe için okuduğu tarifi hemen yanı başında dikilen yetmiş üçe birlerden bir askere fısıldadı: "50 gr. kardeşkanı, 50 gr. karanfil, 500 gr. bala karıştırıp aç karnına üç öğün bir yemek kaşığı kadar süt veya meyve suyu ile içeceksin."

"Şimdi herkes görev yerine!" dedi Turkuvaz.

Uygun adımla görev yerlerine döndü kızlar. Tamirhane, gazino, yemekhane; nöbet kulübeleri, siperleri, arazi araçları ve cephanelerine döndüler. Konuşmuyorlardı.

Daha doğrusu içlerinden konuşuyorlardı. Anne babalarıyla, sevgilileri ve küçük kardeşleriyle konuşuyorlardı. Ağır ağır yürüyorlardı. Birbirlerine garip el şakaları yapmıyorlardı artık. Boyunlarının ilk kez önlerine düştüğünü gördüm kızların.

Komutanların da hali bitikti. Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba dişlerini sıkı sıkıya kenetlemiş bayrağa bakıyordu dalgınlıkla. Uzman Çavuş Papa, ensesinden sırtına süzülen teri hissettikçe daha da ürperiyordu. Nene, bu hengâmeden nasıl yırtarım diye çareler arıyordu.

Çok geçmeden Turkuvaz'ın bana doğru yürüdüğünü gördüm. Elini cebine sokmuş bir yandan da gülüyordu yürürken. Olduğum yerde kalakaldım. Böyle pat pat yürüyüp yanıma geldi.

"Nasıl, adam oldun mu Mikasa efendi?" diye sordu bana.

Cevap vermedim.

"Olmadıysan olursun artık," dedi bana.

Hiçbir şey anlamamıştım söylediklerinden.

"Tarçın mıydı Melsa mı, ne boksa; onu nasıl yola getirdiysem seni de getiririm."

Onca zaman sonra Melsa'nın adını duyunca ister istemez kendimi kaybettim. Deli gibi havlamaya başladım. Konuşamıyor, derdimi anlatamıyor, Melsa'ya ne olduğunu soramıyordum. Başımı kulübemin duvarlarına sürtüyordum durmadan. Turkuvaz, zincirimden tutup başımı ayağıyla yere eğdi. Yumurta topuklu ayakkabısıyla kafama bastırıyordu ha bire. Ekşi ekşi kokan nefesini yüzüme üfleyerek, "Bitirdim oğlum Melsa'nın işini!" dedi Turkuvaz, "lokum gibiydi!"

Ağlamaklı gözlerim, "Gerçekten mi!" diye baktı ona.

"Hem de kaç kere! Devlete yan gözle bakan karıncayı bile sikerim ben!"

Melsa, patilerini yüzüne kapamış hüngür hüngür ağlı-

yordu. Ne kadar seslenirsem sesleneyim bana bakmıyordu Melsa.

"Utanıyorum Mikasa," diyordu ağlarken, "bakamam sana!"

Kulaklarımda sıra sıra mayınlar patladı.

Dünya bana verdiğini misliyle geri almıştı.

MİSAFİR

"Kızların bacakları gitmek içindir. Sonsuza dek gitmek. Tam gidecektik ki sen geldin, nereye gidelim şimdi?"
John Berger, Kral

Dedem, yeniden hatırladığı anılarını birer ikişer dişlerinin arasından geçirirken, birden barınağın kapısından giren arabayı fark etmiş. Köpek Cengiz, kucağına aldığı her tarafı yanık içindeki tüysüz bir köpeği sarı binaya taşımış dikkatli bir şekilde. Bütün köpekler sus pus olmuş barınağın bu yeni misafirinin gelişini izlemiş merakla. Sarı binada telaşlı bir koşturma başlamış. Köpek Cengiz ikide bir dışarı çıkıp barınağın küçük kamyonetine yönelmiş, arabadan aldığı kimi malzemeleri hızla içeriye taşımış. Çıt çıkmıyormuş kimseden.

İncebıyık, bir ara sıkıntıyla dışarı çıkıp elindeki plastik eldivenleri çöpe atmış, bir iki sigara yakıp yeniden sarı binaya dönmüş. Çok geçmeden de sarı binanın hoparlörlerinden önce acı acı çalan kemanlar duyulmuş, ardından da kemanların bıraktığı boşluğu Müslüm Gürses'in sesi doldurmuş:

"Yarınını öylesine gömmüşsün maziye, veda mektubundu sanki ilk aşkın."

Heyecanla tel örgülere yanaşıp avaz avaz havlamaya başlamış dedem. İçinden bir ses, barınağa getirilen yanmış köpeğin ilk ve son aşkı Melsa olduğunu söylüyormuş. Gerçi Köpek Cengiz'in kucağındaki tüysüz köpeğin Melsa olduğunu doğrulayacak bir emare yokmuş ortada ama bir acı yoksa Müslüm Gürses boşuna şarkı söylemezmiş. Radyonun hoparlörleriyle birlikte zangır zangır titremiş dedem. Öyle çok havlamış, olanları öğrenmek için Köpek Cengiz'i öyle çok çağırmış ki, sesi tüm barınağı bir rüzgâr gibi dolaşmış adeta.

Günlerce dedemin ağzının içine bakan Adıgüzel, olan biteni anlamış gibi sessizce önüne eğmiş başını. Sarı binadaki koşuşturmaya bakıp arada bir dedeme çevirmiş üzgün boynunu. Dedem uzun uzun havlarken, barınağa getirildiği günden beri kendisiyle alakadar olan bu vefakâr köpeğin gözlerine mahcubiyetle bakıyor, geçmişinden kopup gelen hatıralara var gücüyle yapışarak havlamaya devam ediyor, bir yandan da Melsa'ya ne olduğunu düşünüyormuş.

"Olsun," diye geçiriyormuş içinden dedem, "ona ne olmuş olursa olsun bırakmam bu saatten sonra."

Saatler sonra sarı binadan çıkan Köpek Cengiz'le İncebıyık, hâlâ havlayan dedeme bakmışlar.

"Git bak Mikasa'ya," demiş İncebıyık, "derdi ne zavallının?"

Köpek Cengiz, dedemin derdini biliyormuş ama İncebıyık'ın korkusundan sigara tutamıyormuş ona. Yanına gelip dedemi sakinleştirmeye, sigarasının dumanından dedemin yüzüne üflemesine rağmen bir türlü sakinleşmiyormuş dedem. Yerleri kazıyor, kapalı kapının koluna ulaşmaya çalışıyor ama yürüteçler yüzünden uzanamıyormuş kapıya.

"Bekle, demiş Köpek Cengiz, "bu akşam sigaranın kralını getireceğim sana."

Bir daha da görünmemiş genç adam. Barınağın methi tüm şehre yayıldığı için sürekli telefonlar geliyor, orda burda do-

laşan sahipsiz köpekler ile yaralanmış hayvanlar için ihbarda bulunuyormuş insanlar. Bu yüzden barınağın küçük kamyoneti ha bire şehre gidiyor, alıp geldiği çaresiz hayvanları sarı binaya taşıyormuş.

Dedemin aklı hâlâ içeride, bütün tüyleri cayır cayır yanmış, kızarmış derisiyle taşınan köpekteymiş. Adıgüzel, birkaç kez dedeme seslenip sakin olmasını, onun Melsa olmayabileceğini söylemiş ama dinlememiş onu dedem. Bilemezmiş o. Kimse bilemezmiş. Bir felaket olduğunu adı gibi biliyormuş.

Köpek Cengiz, akşama doğru kucakladığı yanmış köpeği alarak sarı binadan çıkmış ve doğrudan dedemin bölmesine yönelmiş. Heyecan ve üzüntüden bayılmak üzereymiş dedem. Köpek Cengiz'in her adımıyla ömründen ömür eksiliyormuş. Nefes aldığını unutmuş gibi soluksuz bir şekilde Köpek Cengiz'in kucağındaki et yumağına bakıyormuş. Yüzü gözü seçilmiyormuş yaralı köpeğin. Kim olduğu belli değilmiş ama radyoda biri bitip diğeri başlayan Müslüm Gürses şarkıları dedemin daha da kahrolmasına neden oluyormuş.

Köpek Cengiz, her tarafına yanık merhemi sürülmüş yaralı köpeği dedemin kulübesinin yanına sererken, bacaklarındaki yürüteçleri güç bela sürüyen dedem merakla sırtı dönük Köpek Cengiz'in bacaklarına sürtmüş başını. Bir yandan yıllardır görmediği Melsa'yı görmek istiyor, diğer yandan da nasıl bir görüntüyle karşılaşacağını tam olarak bilmediği için vazgeçmek istiyor, bakmak istemiyormuş ilerisinde uzanan köpeğe.

Yerde, Köpek Cengiz'in bacaklarının önünde yatan yanmış köpek arada bir dudaklarını aralayıp inliyor, sonra yeniden susuyormuş. Sarı binayı kontrol ederek bir sigara yakmış Cengiz. Sigarayı bacaklarının arkasında heyecanla bekleyen dedeme uzatmış.

Dedem, sigaradan derin nefesler alırken kapamış gözlerini. Melsa'yla ilk karşılaştıkları gün gelmiş aklına. Partinin

önünde dimdik durduğu, gözlerini dedemin gözlerine diktiği o büyülü ânı hatırlamış yeniden. Hayat, her âşığa ayrıldıktan yıllar sonra bir kez daha karşılaşma imkânı vermezmiş her zaman. Ama dedem, yanık da olsa bir adım ötesinde duran Melsa'yı yeniden göreceği için talihine şükrediyormuş. Sigarasından aldığı son nefesi gökyüzüne üfürürken Adıgüzel'le göz göze gelmiş. Böyle kırılmış, dağılmış, beter bir yüzle dedeme bakıyormuş Adıgüzel.

Köpek Cengiz, arkasını dönüp bölmeden çıkınca, yerde yatan yanmış köpekle göz göze gelmiş dedem. Buruş buruş tenli bu yaralı köpeğin Melsa olmadığını anlamış o zaman. Ağzındaki sigara pat diye yere düşmüş. İyice bakınca yerde yatan köpeğin erkek olduğunu fark etmiş. Fakat bunun bir önemi yokmuş. Kulakları, kuyruğu, karnı, kafası yanık içindeymiş köpeğin. Arada bir inliyor, gözlerini açıp dünyaya acı gözlerle bakıyor, sonra yeniden uyuyormuş yaralı köpek. Tüm gövdesine sürülen yanık merhemlerine rağmen, ağzını aralayıp yaralarına üflemek istiyor, bunu başaramayınca acıyla inlemeye başlıyormuş.

Adıgüzel'in gözleri yerde yatan köpekten çok dedemde, heyecanla bölmesinde dönüp duruyormuş. Kurtoğlu, gözleri korkudan büyüyen Tabansız'ı dürtüp, "Yangın," diyormuş, "kesin bir yangın çıkmış. Yoksa böyle haşat olmaz bir köpek."

Dedem, yavaşça yaklaşmış yaralı köpeğe. Burnunu yaralı köpeğin üzerinde gezdirip koklamış onu. Merhem kokusu engel oluyormuş ona. İyi koku alamıyormuş dedem ama yine de yaralı köpek ona bir yerlerden tanıdık geliyormuş. Boynunu havaya kaldırıp içine çektiği kokunun kime ait olduğunu hatırlamaya çalışmış. Buydu şuydu derken, bir an duralamış. Gözbebekleri kocaman açılmış birdenbire.

"Lafo Dede!" diye bağırmış.

Lafo Dede'nin gövdesi kızarmış bir domuzun derisini andırıyormuş. Yanmayan tek yeri ağzıymış. Geriye kalan her yeri onun namına uygun şekilde birinci derecede yanıkmış. Yaralarına üflemiş, ağzını yalamış, kulaklarına eğilip adını çağırmış, eski güzel günlerden söz edip ihtiyar köpeğin uyanmasını dilemiş dedem. Nedeni nasılıyla ilgili değilmiş dedem. Tek isteği Lafo Dede'nin uyanmasıymış.

Çaresizce sağa sola koşturmuş. Elinden hiçbir şey gelmiyormuş. Tekerleklerini zorlukla sürüyerek çareler aramış. Belki kendine gelir diye paslı kaptan ağzına doldurduğu suyu alıp Lafo Dede'nin yüzüne dökmüş. İhtiyar köpeğin ağzına damlayan sular iyi gelmiş ona ama vücuduna damlayan sular yarasını daha da beter yakmış. Yine de acıyla açmış gözlerini ihtiyar köpek.

"Uyan Lafo Dede," demiş dedem, "benim, Mikasa!"

Islanmış ağzını zorlukla aralayan Lafo Dede, "Öldüm mü Mikasa?" diye sormuş, "öldüm de yanma mı düştüm?"

"Yaraların ağır ama ölmedin," demiş dedem, "Lafo Dede öyle çabuk ölür mü hiç!"

Gülümsemiş ihtiyar köpek. Bir zamanlar lüle lüle olan kafasındaki saçlarından eser yokmuş artık. Yanmasa, üç beş aya kalmaz yaşlılıktan ölüp gidecekmiş zaten. Ama bir köpeğin mutlu bir şekilde ölüme gülümsediği görülmezmiş dünya üzerinde. Ölümlerin en acısı, Kıtmir Hazretleri'nin elini öperek ağır ağır Lafo Dede'ye yaklaşıyormuş.

"Ne oldu sana?" diye sormuş dedem.

Bir cevap vermemiş ihtiyar köpek. Âdeti değilmiş öyle her soruya basit cevaplar vermek. Birinden bir tas su isteyecek olsa, önce bir masal anlatır, dinleyenlerin masaldan paylarını almalarını bekler, sonra biri çıkar ve su getirirmiş ona eskiden. Ama artık masal anlatacak takati yokmuş.

"Alevli Kalpler," diyebilmiş zorlukla.

"Ne oldu Alevli Kalpler'e?" diye sormuş.

"Yaktılar bizi," demiş yaşlı köpek inleye inleye.

"Kim yaktı?" diye sormuş kızgınlıkla dedem.

"Kim bilir kim," demiş Lafo Dede, "ama adımıza layık yandık! Alevli Kalpler kül oldu bitti!"

Sonra zorlukla kirpikleri de yanan gözlerini aralayıp dedeme bakmış ihtiyar köpek. Kendi yarası yüzünden dedemin bacaklarındaki tekerlekleri çok geç fark etmiş.

"Sana ne oldu?" diye sormuş Lafo Dede, "bacaklarına ne oldu?"

"Uzun hikâye," demiş dedem, "boş ver beni. Var mı istediğin bir şey?"

"Yok," demiş ihtiyar köpek.

Adıgüzel, burnunu dedemin bölmesine uzatmış konuşulanları dinliyormuş. Dedemin Melsa için heyecanlanması bir parça kalbini kırsa da, kırılan kalbinin parçalarını yerden toplayıp yeniden göğsünde biraraya getirmiş. Arada bir yere uzanıp ihtiyar köpeğin yarası için çareler düşünmüş. Bir şey bulamayınca içli içli dedeme bakmış.

Kurtoğlu, "Pisst pisst" diye seslenmiş dedeme, "yanığa tek çare var, istersen söyleyebilirim?"

Merakla Kurtoğlu'na bakmış dedem.

"Yaralarına işersen iyi gelir ona," demiş Kurtoğlu.

Bir hâlâ acı acı inleyen Lafo Dede'ye, bir Kurtoğlu'na bakmış dedem.

"Da," demiş Kurtoğlu, "nasıl işeyeceksin? Asıl sorun bu? Kadınlar gibi işesen ona faydası olmaz, erkek gibi işemeye kalksan beceremezsin!"

Sonra Adıgüzel'e bakıp kahkahalarla gülmeye başlamış barınağın yeni lideri Kurtoğlu. Son zamanlarda yere uzanıp parmaklarıyla uğraşıyormuş ha bire Kurtoğlu. Başparmağını, orta ve yüzük parmağına değdirmek için kendisini olabildiğince zorluyor, bunu bir türlü beceremeyince iyice hid-

detleniyormuş. Barınağa lider olduktan sonra iyice zıvanadan çıkmış, sağa sola sataşıyormuş ha bire. Bir gözü barınak sakinlerini kolaçan ederken, diğer gözüyle gün boyu Adıgüzel'i izliyormuş şehvetle.

Dedem, başını mahcubiyetle yere eğip ihtiyar köpeğin yanına uzanmış. Lafo Dede, arada bir ağzını aralayıp, "Yanıyorum," demiş. Dedem, tüm kuvvetini toplayıp ihtiyar köpeğin yaralarına üflemiş ama bütün bu yaptıkları bir işe yaramamış. Yerde kıvranıp duruyor, beton zeminin soğukluğunu vücuduna çekmek istiyormuş adeta.

"Diğerlerine ne oldu?" diye sormuş dedem.

"Hepsi yandı," demiş Lafo Dede, "Bolero, Mikrop, Barut; kül oldular."

Dedemin asıl sorusu bu değilmiş. Yıllardır merak ettiği soru dilinin ucuna kadar geliyor, ağzının içinde bir o yana bir bu yana çarpıyor ama alacağı cevaptan korktuğu için yeniden yutuyormuş sorusunu. O zaman kuyruğu hareketlenip bir soru işareti halini almış ve merakla Lafo Dede'ye bakmış.

Yerinde bir iki hareket eden Lafo Dede, "Yakınlarda deniz mi var?" diye sormuş dedeme.

"Bilmem, demiş dedem, "ama benim burnuma da deniz kokusu geliyor bazen."

İkisinin konuşmasına kulak kesilen Adıgüzel araya girmiş:

"Deniz falan yok buralarda. Her taraf bozkır," demiş.

Lafo Dede'nin gözleri kapalıymış.

"Melsa mı o konuşan?" diye sormuş.

Yüreği ağzına gelmiş dedemin. İhtiyar köpeği gördüğü andan beri tüm vücudunu yakıp geçen o amansız merak yeniden ağzını yoklamış.

"Hayır," demiş dedem. "Adıgüzel o."

"Güzel adı var," demiş derin derin iç çeken Lafo Dede.

Görücü karşısına çıkmış bir gelin adayı kadar utanmış

Adıgüzel. Başını sağa sola çevirmiş. Gözleri dedemin gözleriyle buluşmuş. Parlak tüyleri zangır zangır titremeye başlamış. Ama dedem oralı değilmiş. Soğuk nefesiyle Lafo Dede'nin boynuna üfledikten sonra, kulağına eğilip, "Melsa'yı gördün mü hiç dede?" diye sormuş.

Lafo Dede, zor nefes alıp veriyormuş artık. Konuşmak istediğinde buruşmuş teni daha daha buruşuyor ve adeta ekşimiş bir hamur yığınına dönüşüyormuş. Yanmış derisinin altında atıp duran kalbi zamana karşı daha fazla dayanamıyor, arada bir durup yeniden hareketleniyormuş. Yine de, ölmeden önce dedemin sorusunu cevapsız bırakmak istememiş ihtiyar köpek.

"Melsa senden sonra bir masal olup kayıplara karıştı," demiş Lafo Dede.

Bir süre, tıpkı dedemin barınaktaki ilk gece yaptığı gibi, sayıklayarak hiçbirini tamama erdiremediği çeşitli hayvan hikâyeleri anlatmış Lafo Dede. Kendisini fazla yormamasını istemiş ihtiyar köpekten dedem. Ama dinlememiş onu Lafo Dede. Arada bir dilini yüzünde gezdirerek gün boyu yarım yarım masallar anlatmış. Bazen uyuyakalmış masalın ortasında. Acıyla gözünü açtığında önceki masalı unutup başka bir masalın ortasından devam etmiş anlatmaya.

Dedem, Lafo Dede'nin anlattığı masalların arasında gezinip dururken aklına Heves Amca gelmiş. Onca zaman Heves Amca'nın hikâyesiyle yaşayıp durmasına rağmen, zavallı adamın gerçekte ne yaşadığını hiçbir zaman bilememiş. Yeni bir masalın kuyruğunu bağlamaya çalışan Lafo Dede'nin kulağına eğilip, "Heves Amca ile Muhterem Nur'un meselesini hiç anlatmadın. Bu Muhterem Nur hikâyesi gerçek mi?" diye sormuş.

Lafo Dede, inleye inleye, "Gerçek!" demiş.

"Nedir peki mesele?"

"Bak Mikasa," demiş Lafo Dede. Sesi ağır ağır çıkıyormuş. "Yıllar önce bu Heves Amca'nın yolu bir şekilde..."

"Eee?" demiş dedem.

Lafo Dede, Heves Amca'nın hikâyesine devam edeceğine, "Saat kaç Mikasa?" diye sormuş.

Bilmiyormuş dedem. Sırf anlatmaya devam etsin diye,

"Saat mi? Beş herhalde. Neden sordun?" demiş.

Yaşlı köpeğin yüzüne bakmış dedem. Hiçbir cevap vermemiş Lafo Dede. Dili yavaşça dişlerinin arasından süzülüp dışarı çıkmış. Cayır cayır yanan vücudu soğumaya başlamış. Akşama yetişememiş. Kıtmir Hazretleri'nin kollarında ruhunu teslim etmiş.

Köpek Cengiz, dedemin gözyaşları arasında Lafo Dede'nin cesedini bir el arabasına koyup köpek mezarlığındaki boş çukurlardan birine yuvarlamış. Sonra da üzerini toprakla örtüp upuzun bir dua okumuş mezarın başında.

Dedemin ağzını bıçak açmamış o vakitler. Bazen başını kaldırıp öfkeyle Kurtoğlu'na bakmış bir tek. Kurtoğlu saatlerce uğraştıktan sonra güç bela yaptığı işareti bölmedekilere göstermekle meşgulmüş o sıra. Başparmağını orta ve yüzük parmağına yapıştırıp havaya kaldırıyor ve kahkahalar atıyormuş boyuna.

"Başın sağolsun Mika," demiş Adıgüzel.

Dedem üzgünmüş.

"Dostlar sağolsun," demiş.

"Senin için önemli biriydi herhalde?"

"O son masal anlatıcısıydı," demiş dedem, "artık kimse anlatamaz bizim hikâyemizi. Sadece biz değil, börtü böcek, karıncalar, çakallar, tarla fareleri, cümle mahlûkat ve dünyanın bütün ş harfleri sonsuza kadar yetim kaldı."

Dedemin anlattıklarından hiçbir şey anlamamış Adıgüzel. Gözleri dedemin üzgün bakışlarında, ne söyleyeceğini bilememiş. Bir süre dedemi acısıyla baş başa bırakmayı düşün-

müş ama sonra vazgeçmiş bu fikirden. Susarsa, içine kapanırsa, ağzının kapılarını açmak günler alırmış dedemin. Yine de dedeme soracağı bir soruyla, onun uzak geçmişe gideceğini, anılar çöplüğünde uzun uzun eşineceğini bilen Adıgüzel, daha yakın bir zamanın sınırlarına çekmiş onu.

"Karakolda ne oldu Mika?" diye sormuş, "Turkuvaz mı kesti bacaklarını?"

Eğilip arka bacaklarına bakmış dedem. Adıgüzel'in gözlerine bakıp upuzun bir cümle kuracakmış ki, uzaktan gülümseyerek yaklaşan Köpek Cengiz'i fark etmiş. Sarı binanın hoparlörlerinden Burhan Çaçan'ın bir şarkısı çalınıyormuş. Yerinden doğrularak havlamaya başlamış dedem.

Akşammış. İncebıyık mesaisini bitirip evine dönmüş çoktan. Barınakta gün boyu dolaşan zehirlenme söylentisi yüzünden kocaman bir sessizlik varmış. Tüm köpekler ertesi gün dağıtılacak yemeği yememeleri için birbirlerine tembihlerde bulunuyor, sonra da kaygıyla yemek kaplarına bakıyormuş.

Köpek Cengiz, dedemin yanma çömelip etrafı kolaçan etmiş. Eline aldığı sigaranın tütününü avucuna boşaltmış ilkin. Sonra çorabına sakladığı kat kat bir kâğıttan yeşil bir şey çıkarıp tütünün içine ufalamış. Avcunda iyice öğüttüğü tütünü yeniden sigaranın içine tıkıştırmış.

İlk nefesi Köpek Cengiz almış sigaradan, ikincisini dedem. Adıgüzel'in onlara merakla baktığını gören Köpek Cengiz, "Sen de ister misin?" diye sormuş.

İNTİKAM

"Asıl yenilgi unutmaktır, özellikle sizi neyin geberttiğini unutmak, insanların ne derece hırt olduklarını hiç anlayamadan gebermek."
Celine, Gecenin Sonuna Yolculuk

Turkuvaz geldikten sonra huzur falan kalmadı karakolda. Aslına bakılırsa önceden de bir huzurdan söz edilemezdi ama ondan sonra karakol bambaşka bir yer haline geldi. Gözden ırakta Karakeçi Karakolu ve rahat rahat iş görmelerini sağlıyordu. Turkuvaz'ın adamları cipten kasa kasa malzeme indirdi karakolun alt katma. Hepsi Güneyliydi bu adamların ve vakti zamanında devlete karşı savaşmışlardı. Şimdi yeniden taraf değiştirmiş Turkuvaz'la birlik olup yepyeni bir yön tayin etmişlerdi hayatlarına.

O koca yaz boyunca bir sürü Güneyli getirdiler karakola. Bodrum katından gece gündüz çığlıklar yükseldi. Yanık kokusu, kan kokusu, idrar ve bok kokusu yükseldi. Yalvarmalar, bağırmalar, inkârlar, kabuller yükseldi. Odun sesi, elektrik sesi, su sesi, falaka sesi yükseldi. İnlemeler, sloganlar, tek atımlık kurşun sesleri yükseldi. En sonunda da ölümün o incecik sesi gelip eskiden leyleklerin yuva yaptığı bacaya kuruldu.

Karakolun arka bahçesinde derin derin, adeta bir kuyu boyunda çukurlar kazıldı bir gece yarısı. Kimse ne iş gör-

düklerini anlamasın diye nöbetteki askerler bile yatakhanedeki içtimaya çağrıldı. Herkes upuzun koridorda sıraya girip beklemeye başladı. Öyle hiçbir şey yapmadan beklediler koridorda ama dışarıda ne iş görüldüğünü hepsi az buçuk da olsa biliyordu.

Herkes içerideydi ama beni dışarıda unutmuşlardı. Kulaklarımı radar gibi açmış onları dinliyordum. Konuşmuyorlardı. Birbirlerinden bir şey istemiyorlardı. Sadece kuru toprağı kazmakla uğraşıyorlardı. Kulübemde gözlerim fal taşı gibi açık, iki binanın arasından arka bahçede olup bitenlere bakıyordum dehşetle.

Bodrumdan çıkarılan yaralı kadın ve erkekler gece yarısı bu çukurlara yuvarlandı. Turkuvaz'ın adamları kanlı elbiseleriyle çukurlara attı Güneylileri. Yıkanmadılar. Dua okunmadı arkalarından. Keskin bir sıvı döküldü üzerlerine. Kesif bir koku yayıldı ortalığa. Başlarında o karayağız adam vardı. Üçü kız, sekizi erkek. Kimi Güneyli gerillalara yataklık etmişti, kimi de şehirdeki gösterilere katılmıştı. Tam on bir ölü saydım o yaz ortasında. Çukurların üzerine toprak dökülüp çim ekildi. Çok sonra çimler boy attı. Yine de ceset kokusu günlerce karakolun bahçesini dolanıp durdu. Üstelik sadece ben değil, askerler de aldı bu kokuyu.

Mami, durup durup kusuyordu o günlerde. Böyle zamanlarda kantine gidip, "Aynısından," diyor ve açık bir bardak çayı lüp diye kafasına dikiyordu. Nedense kantinci, bir bardaktan fazla vermiyordu Mami'ye. Çay içince ha bire yalpalıyor, sağa sola sataşıyordu çünkü.

Turkuvaz'ın karakola getirdiği adamların yakınları gelip bahçe kapısına dayanıyordu.

"Alıp buraya getirmişler," diyorlardı.

Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba, "Burada kimse yok," diyordu onlara, "gidin başka yere bakın!"

Yumruklarım sıkıp acı bir ağıt tutturarak gözyaşları içinde

geri dönüyorlardı. Mami, kantine koşturup, "Aynısından," diyordu yine. Kantinci yanaşmıyordu.

"İspiyonlarım lan seni, votka katıyor çaya, derim! Hatta sadece seni değil, o amma koyduğum fırıncıyı da yakarım. O getiriyor karakola her boku derim!"

Mecburen "aynısından" veriyordu kantinci ve Mami hâlâ kusmaya devam ediyordu.

Bazı geceler ortadan kayboluyordu Turkuvaz. Tıpkı Güneyliler gibi giyiniyor, onlar gibi saç sakal bırakıyor, kaçak tütününü sara sara, karakola gelen yoldan değil, patikalardan süzülerek sırtlarındaki silahlarla çevre köylere gidiyordu adamlarıyla. Günler sonra ortaya çıkınca hiçbir şey olmamış gibi Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'nın odasına kurulup televizyondaki haberlere bakıyordu. Çok sevdiği bir program vardı televizyonda. *Felicita* şarkısına bayılıyordu televizyondaki sunucu. Ha bire o şarkıyı çalıyordu programında. Sonra pişman olmuş Güneyli gerillalarla konuşuyordu uzun uzun. Turkuvaz da zaman zaman başımda durup o şarkıyı söylüyordu keyifli keyifli:

"*Felicitaaa*, ınının da ınınm da *Felicitaaa*!"

Gülümsüyordum Turkuvaz'a. Kuyruğumu sağa sola sallayarak *Felicita*'ya eşik ediyor, olur olmaz yere ona sırnaşıyor, küçük oyunlar oynamaya kalkıyordum. O zaman Turkuvaz, şaşırarak boynuma atılıyor, yerde benimle debeleniyor, kulağımı ısırıp köpek sesi çıkarıyordu. Herkesin karşısında tir tir titrediği o koca adam havlıyordu karakolun ortasında. Tıpkı benim gibi salyalar akıtıyordu ağzından. Nihayet yola gelmiştim ve mutluydu Turkuvaz.

Oysa kızların durumu bitikti. Mami, gündüzleri de esrar içiyordu artık. Uzman Çavuş Papa, kaç kere yakaladı bunu. Tembihler etti, tehditler savurdu; hiçbiri kâr etmedi. Kaportacı Reca, kantinde dönen dümenden habersiz olduğu için güpegündüz bir şişe kolonya içti. Leyla oldu ama revirdeki-

ler kurtardılar onu. İbra'nın hastalığına sonu gelmeyen kaşınma nöbetleri eklendi. Behçetten dediler ama bana kalırsa psikolojikti. Onbaşı Beta, acısından Burhan Çaçan'ın şarkılarına dört elle sarılmaya başladı. Lahmacun ustası Rıdo, suçlanmamak için bütün operasyonlarda en önde yürüdü. Takdir alacağına, üzerindeki şüphe bulutu daha da büyüdü. Cey Cey'i bodrum katın temizliğine verdiler. Kan, gözyaşı, idrar ve ter kokan bodrumu temizleyip huzur içinde yatağına çekildi her gece. Nedenini niçinini hiçbir zaman sorgulamadı.

Çarşı izinleri terhise kadar iptal edildi. Bahçede aylak aylak dolaşmalar yasaklandı. Televizyon seyretmek yasaklandı. Bulmaca çözmek, olur olmaz evi aramak, telefonda ağlamak, durduk yere terlik istirahatı almak, mıntıka temizliğinde gevezelik etmek, revire gitmek, kantine dadanmak yasaklandı. Daha önce sadece askerî bir konvoy geçerken çıkılan yola artık ortada bir neden yokken de inilmeye başlandı.

Yürüyorduk. Hem de hiç durmadan. Her askerin arasında birer metre ara vardı. Daha önce belden aşağı fıkralar anlatan, ıslık çalan, şakalaşan, gülen, hasret çeken kızlar artık sus pus olmuş sağa sola bakıyordu korkuyla. Orada, doruklarda kara kara gözlerin onları izlediğini, bir punduna getirip herkesi haklayacaklarını düşünüyorlardı. Miğferlerini çenelerine sıkıca bağlayıp ellerini tetiğe götürüyorlardı. Yanlarından geçen arabalara bakıp terhis olacakları, o arabalardan birine binip bu topraklardan uzaklaşacakları günü bekliyorlardı.

Manganın en önündeydim. Burnum yerlerde mayın arıyordum. Arada bir aklıma Melsa'nın ağlayan yüzü geliyor, o zaman bütün olanları çarçabuk unutup kendimi işime gücüme vermeye çalışıyordum.

Kızların canı bana emanetti çünkü. Mami'nin dönüşte yampiri yampiri yürüyüp piyasa yapacağı, kuytularında esrar satacağı sokaklar ve şeyhin değiştirdiği adı bana emanetti. Arkadaşları onu askere uğurlarken Harem Otogarı'nın tavanına ayakkabısını fırlatmıştı. Dönüşte gelip sileceği tavandaki o ayakkabı izi bana emanetti. Onbaşı Beta'nın deniz kenarındaki bir çay bahçesinde elini gizli gizli tutacağı ve bir öpücük almak için saatlerce didineceği nişanlısıyla dolabında sakladığı Burhan Çaçan posterleri bana emanetti. Behçet hastası İbra'nın artık yabancı kadınların peşinde dolanmaktan vazgeçip helal süt emmiş bir kadınla yapacağı üç gün üç gece sürecek düğünü ve şifalı bitkiler kitabı bana emanetti. Kaportacı Reca'nın yıllarca uğraştıktan sonra büyük bir keyifle sokaklara salacağı modifiye Murat 124 ve kir içindeki üstüpüsü bana emanetti. Lahmacun Ustası Rıdo'nun cayır cayır yanan fırına sadece lahmacun değil, askerdeki günlerini de atacağı anıları ve üzerindeki kuşku bulutları bana emanetti. Cey Cey'in bir Hıdırellez gecesi kendisinden geçercesine ateşin başında çalacağı darbukası ve bembeyaz dişleri bana emanetti. Uzman Çavuş Papa'nın öde öde bitiremediği ev kredisi taksitleri ve ter kokusu bana emanetti. Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'nın geceleri telefonda konuştuğu ve onu asla affetmeyecek kadın uğruna içtiği boş Wat 69 şişeleri bana emanetti. Melsa'nın intikamı bana emanetti.

Durdum.

Ben durunca kuyruğum da durdu. Arkamdan yürüyen askerler durdu, bulutlar durdu, yanı başımızdan geçen arabalar durdu, kurudu kuruyacak dere durdu, dağların başında bizi gözetleyen eller durdu; şafak defterine atılmayı bekleyen eğri büğrü bir çarpı işareti de durdu sanki o an.

Toprağın altına itinayla gömülen bir şey, "Ben buradayım!" diye bangır bangır bağırıyordu adeta. Sanılanın aksine menfeze değil, Arkanya'ya kaç kilometre kaldığını gös-

teren tabelanın hemen altına gizlemişlerdi mayını. Hissediyordum. Sadece mayın değil, tüp gaz, plastik patlayıcı, çivi, demir bilye dâhil envaiçeşit malzeme vardı yerin altında.

Yol tabelasının gölgesinde o turup arkamdan yürüyen kızlara baktım. Hepsi gencecikti daha ve onlarla hiçbir sorunum yoktu. Mayını hiç görmemiş gibi yürümeye devam ettim. Biliyordum. Dağın doruğunda bir çift göz elindeki butona basmak için sabırsızlanıyordu. İçim dışıma çıktı. Başımı geriye çevirip kızlara baktım. Tık edecek o bela sesi bekledim.

Garip ama kimse butona basmadı. Birkaç metre yürüdükten sonra dönüş yoluna geçtik.

* * *

Günlerce uyku tutmadı gözümü. Ne yapacağımı bilemiyordum. Turkuvaz, ortalıkta görünmüyordu son günlerde. Bazen ortaya çıkar, gelip kulübemin önünde durur, çenemi sıkıp severdi beni. Mutlu olmuş gibi gülümserdim ona. Ama ne yaparsam yapayım unutamıyordum. Pantolonunu indirmiş, Melsa'nın üzerine abanıyordu rüyalarımda.

Bir sabah uyandığımda dişimin birinin kırıldığını gördüm. Kan içindeydi ağzım. Turkuvaz geldikten sonra hemen hemen her gece gördüğüm o rüya yüzündendi, bilmez miyim? Olur olmaz yere havlıyordum yanıma yaklaşanlara. Önüme konan yemekleri midem kaldırmıyordu artık. Durmadan kaşınıyor, tüy döküyor ve kulübemin önünde çukurlar kazıyordum.

Baktılar olacağı yok, Kıdemli Çavuş Kabba, Mami'yle Onbaşı Beta'yı çağırıp benim yeni yapılan köpek barınağına götürülmemi emretti günün birinde. Beni cipin kasasına bağlayıp barınağa doğru indik. Onbaşı Beta, günler sonra dışarı çıktığı için sevinçliydi. Kızılderililer gibi ha bire çığlık atıyordu. Mami, sevinçliydi. Malı bitmişti ve tedarikçisiyle ba-

rınağın kapısında sözleşmişti. Dağların arasından süzülerek yeni açılan barınağa saptık.

Barınak yeni açılmıştı. Hiçbiriniz yoktunuz daha. Ben savaşın tam ortasında gün sayarken siz sokaklarda tatlı tatlı geziniyordunuz. Sağdan soldan buldukları birkaç köpeği tedavi ediyordu İncebıyık. İlk kez bir mayın arama köpeği görüyordu ve heyecanlıydı. Ama içimden bir ses İncebıyık'ın beni sevmediğini söylüyordu yine de.

İncebıyık'la daha sonra bir kez daha karşılaştık. Karakola geldi günün birinde. Barınaktaki köpek sayısının arttığını söyledi Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'ya. Karakoldaki yemek artıklarının kendilerine verilmesini istedi. Yaptığı teklif kabul edilince keyifle çıktı karakoldan. Kulübeme gelip başımı okşadı. Birkaç hafta sonra yeniden karşılaşacağımızı bilmeden, durup arkasından baktım İncebıyık'ın.

* * *

Turkuvaz o bela kokusuyla çıkıp geldi günler sonra. Üzerinde askerî bir üniforma vardı bu sefer. Ağzında bir kürdan, dilinin yardımıyla sağa sola oynatıyordu kürdanı. Ciddiydi. Üzerinde bir hâl vardı. Kürdanı yere tükürüp bana baktı.

"N'aber enişte?" diye seslendi.

Ne yapabilirdim ki. Etrafımda şebek şebek dönerek sevindiğimi belli ettim. Kuyruğumu sağa sola oynatıp ağzımı şapırdattım. Çömelip oyun oynuyormuş gibi kafamı yere koydum. Kuyruğum durur mu, toprağı pat pat diye dövmeye başladı. Geldi yanıma, yanağımı okşadı Turkuvaz. Sırnaştıkça sırnaştım ona. Ağzı her zamanki gibi ekşi ekşi kokuyordu. Çaresizdim. Eğilip botlarını yaladım. Tekrar uzanıp yerde taklalar attım.

Turkuvaz hem sevindi, hem de bozuldu bu işe. Mami'ye kızdı, "Nasıl bakıyorsun bu hayvana amıcık ağızlı?" dedi Turkuvaz, "susamış hayvan. Aklına gelmiyor mu su vermek!"

Kızarıp bozaran Mami, "Emredersiniz komtanım," deyip su getirmeye gitti ama o gece başıma neler geleceğini biliyordum. Mami, o küfrün altında kalmaz, hıncını benden çıkarırdı. Bütün gün kulübemin etrafında dönerek kaygıyla akşamın çökmesini bekledim.

Akşam içtiması yeni yapılmıştı. Yemeklerini henüz yiyen askerler sağda solda pinekliyordu. Gözüm Mami'nin yolunda, başıma gelecekleri bekliyordum ki, birdenbire karakolu çevreleyen dağlardan silah sesleri gelmeye başladı. Benim gibi yere çömeldi herkes. Karakolun çatısına arka arkaya mermiler isabet ediyordu. Ben sessizce kulübeme çekilirken, askerler silahlarına sarıldı. Karakolun bütün ışıkları karartılıp dağın doruklarına ateş açıldı.

Mami, arka arkaya ateş ediyordu. İbra sipere uzanmış ateş ediyordu. Camlar birer ikişer kırılırken, Onbaşı Beta sırtını Ulu Önder'in büstüne dayamış ateş ediyordu. Cey Cey, doçkanın başına geçmiş ateş ediyordu. Turkuvaz, eline bir roketatar almış, dağın doruğuna roket atıyordu. Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba, sağa sola emir yağdırıyordu ha bire. Astsubayın postası telsizin başına geçmiş yardım istiyordu. Sanki karakolu çevreleyen dağların hepsindeydiler. Çanak gibi ortadaydık sonuçta. Karakolun her tarafına rastgele ateş açıyorlardı. Bizimkiler de öyle.

Onlarca kırık cam, birkaç önemsiz sıyrık, çokça heyecan ve beklenmedik bir saldırıyı püskürtmüş olmanın heyecanıyla gece yarısı olmadan sona erdi çatışma. Herkes sapasağlamdı ama bu Güneyliler gece yarısı yeniden çıkabilirdi ortaya. Nöbetçi sayısı iki katma çıkarıldı. Kasabadaki taburdan askerler gelip karakolun bahçesine yerleşti. Depolardaki ağır silah ve bombalar birer ikişer askerlere dağıtıldı. Termal kameralar dağların doruklarında gezip durdu gece boyunca. Siperlere yeni kum torbaları istiflendi. Askerlerin bir kısmı karakoldan çıkarılıp araziye daha önceden kazılmış siperlere dağıtıldı.

Turkuvaz, Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba'mn odasında bağırıp çağırıyordu ha bire. Astsubay, Turkuvaz'ın karşısında el pençe durmuş, kendisine söylenenleri dinliyordu.

Sabahla birlikte Lada'ya atlayıp karakoldan ayrıldı Turkuvaz. Adamları, aracın arkasına iki bidon benzin taşıdı. Tozu dumana katarak gözden kayboldular. Sessizlik kaplamıştı karakolu. Kimseden çıt çıkmıyordu.

* * *

Turkuvaz, öğleye doğru geri geldi karakola. Rahatlamış gibiydi. Öğle içtimasındaki kızlar merakla ona bakıyordu. Ağzını açıp birkaç şey söyledi ama kızlar olacakları anlamış gibi ne söylediğini dinlemediler bile. Sapsarı bir suratla dağlara baktılar sadece. Dağların eteğindeki köylerden birinde dumanlar yükseliyordu. Yemiyor, içmiyor, öldürmekten başka bir şey düşünmüyordu Turkuvaz. Marşlar eşliğinde karakoldan çıkıp yürümeye başladık.

Araçları karakolda bırakmış, tıpkı Güneyliler gibi yollara düşmüştük. Turkuvaz, en iyi çatışma yönteminin bu olduğunu söylemişti öğle içtimasında. Onlar gibi yapacaklardı. Arkanya yol bitimine kadar yürüyecek, oradan dağlara sapacaktık. Derin vadiler, dağ dorukları, meşe ağaçları, mağaralar, su boyları bizi bekliyordu.

Herkesin yüzü babası öldürülmüş gibi asıktı. Gözleri korkuyla yuvalarında dönüyordu. Asıl savaş şimdi başlıyordu çünkü ve herkes orduya ilk adım attıkları gün kendilerine imzalatılan, ölünce devletin ailelerine ödeyeceği tazminat belgesinde yazılanları hatırlamaya çalışıyordu güç bela.

Her zaman olduğu gibi, mayın ihtimaline karşı en önde ben yürüyordum. Hemen arkamda da Turkuvaz vardı. Turkuvaz'ın arkasında da adamları ve bizimkiler. Asfalt yol artık eskisi gibi değildi ama hâlâ sıcaktı Güney. Her zaman ol-

duğu gibi cayır cayır yanıyordu. Bir köşede dinlenip yanan ayaklarıma üflemek istiyordum ama bir türlü ara vermiyorlardı.

Mami, beni çözmüş ama kendisini zincirlemişti sanki. Yüklendiği silaha durmadan ter damlıyordu. Arada bir elini boynuna atıp künyesini yokluyordu. Onbaşı Beta, botuna kaçan çakıl tanesi yüzünden durup botunu yere vuruyordu sık sık. Behçet hastası İbra, içinden yeni bitki adları sayıyordu. Cey Cey, kapkara yüzüne yerleşen bembeyaz gözlerini dikkatle dağ doruklarına çeviriyordu. Rıdo, aramızda yoktu. Ne olur ne olmaz diye onu operasyona getirmemişlerdi. Kaportacı Reca, sabah yağladığı silahından yükselen kokuyu çekiyordu burnuna. Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba, akşam aşk acısı, alkol ve Turkuvaz'la kavgasını fazla kaçırdığı için yürüyüş kolunun ortalarında yürüyordu. Uzman Çavuş Papa, fazla kilolu olduğu için yürümekte zorlanıyordu.

Yanımızdan kuşkulu gözlerle peynir ve yoğurt bakraçları yüklenmiş köy dolmuşları geçiyordu. Şoförler selam veriyordu bize. Köylülerin gözlerinde kıvılcımlar. Yanımızdan araçlar geçiyordu: karpuz, saman, mermer, buğday yüklenmiş kamyonlar. Yanımızdan hatıralar geçiyordu: Melsa, Muhterem Nur, Burhan Çaçan; telefona cevap vermeyen sevgililer, Rus kadınlar, Çingen kızlar. Yanımızdan ağaçlar geçiyordu: meşe, akasya, dut ağaçları. Yanımızdan borçlar geçiyordu: ev taksitleri, çocuğun okul taksitleri, bir aşktan alacağını tahsil edemeyince su gibi akan Wat 69'lar. Yanımızdan dünya geçiyordu: sahiller, yakamozlar, ormanlar. Yanımızdan melekler geçiyordu: Azrail, Cebrail, Mikail, İsrafil. Yanımızdan vasiyetler geçiyordu: gömülecek yer, anne babaya ödenecek tazminat, başımıza dikilecek ağaç, taşımıza yazılacak yazı. Yanımızdan ulu köpek Kıtmir geçiyordu.

Arkanya yol ayrımına geldik. Altında mayın olduğunu adım gibi bildiğim tabelaya yaklaşıyordum. Başımı çevirip

hemen arkamda yürüyen Turkuvaz'a baktım. Kirli dişleriyle gülüyordu.

Kızlara çevirdim boynumu. Hepsi korkuyla sağa sola bakıyordu. Gece boyu bir şey olacağını anlamış gibi birbirlerine vasiyetlerini anlatmışlardı. Mami, üzerinde hint keneviri biten bir mezara gömülmek istiyordu. Rıdo, köy mezarlığına gömülmek istiyordu. Cey Cey, mezarlık yerine mümkünse geniş bir çayırlığa gömülmek istiyordu. Behçet hastası İbra, başında defne ağacı, üzerlik tohumu, adaçayı ve rezene biten bir mezara gömülmek istiyordu. Kaportacı Reca, mezar taşının Murat 124'ün kaportasına benzetilmesini istiyordu. Onbaşı Beta için mezarının nerede ve nasıl olmasının bir önemi yoktu. Bütün bunlar teferruattı ve fani dünyada kalanların uğraşacağı türden şeylerdi. Onun vasiyet namına tek bir isteği vardı: Selasını Burhan Çaçan'ın okumasını istiyordu.

Dağın doruklarındaki kayalıkların arkasına saklanmış, bir ellerinde fünye, heyecanla mayına yaklaşmamızı bekleyen Güneylilerin hiçbiri görünmüyordu ortalıkta. Hedefi iyi ayarlarsam kızlara bir şey olmaz, olan sadece Turkuvaz'a olur diye düşünüyordum.

Tabelayı biraz geçtikten sonra birden durup havlamaya başladım ve anında çömeldim. Yürüyüş kolu durdu. Mami durdu. Cey Cey durdu. İbra durdu. Onbaşı Beta, yine yanlış sinyal verdiğimi düşünerek, bir ağacın gölgeliğine koşturup fırsat bu fırsat diye botundaki çakılı çıkarmaya çalıştı. Uzman Çavuş Papa, kasaturasını çıkardı. Astsubay Kıdemli Çavuş Kabba, sağa sola emirler yağdırdı. Herkes heyecanla bana bakıyordu.

Mayının yerini yanlış göstermiştim. O güne kadar bir kere bile patladığını görmediğim mayın benim altımda değil, Turkuvaz'ın bastığı yerdeydi.

Güneş ortalıkta dönüp duruyordu. Dağlar yerli yerindeydi. Bir boka yaramayan, doğru dürüst bir gölge bile verme-

yen meşe ağaçları, yamaçlardaki kurumuş üzüm bağları, üzerine türlü türlü çaputlar asılan adak ağacı, kurumuş dere, taş toprak yerli yerindeydi de adalet yoktu ortalıkta.

Dönüp kızlara baktım son bir kez.

Ardından dağların doruklarındaki Güneylilere.

Hepsi aşağı yukarı aynı yaştaydı ve ölüm kokuyorlardı.

Askerî bir araçla acı acı öten bir ambulans sessizce kızların evine yaklaşıyordu. Araçtaki rütbeli subay elindeki bayrağı sıkıca sarıp bayrağı anne babalarına vermeye hazırlanıyordu. Acıdan bayılacak anne babalar, çığlık çığlığa kız kardeşler, yeniden askere gitmek isteyecek dedeler, öfke dolu mahalle gençleri her şeyden habersiz hayatlarına devam ediyorlardı henüz.

Dağ başındaki Güneylilerin çoğu da çatışmadan sonra yere serilecekti muhtemelen. Cesetleri bir iple karakola sürüklenecek, kimseye haber vermeden kurda kuşa yem edilecekti. Oğullarının öldüklerini bilmeyen anne babalar hayatlarına devam edecekti. Sonra bir gün, kapıda beliren birkaç pos bıyıklı adam, "Oğlunuz kızınız şurda şurda, şu tarihte şehit düştü," diyecekti. "Cesedi yok. Fotoğrafı yok. Ondan geriye kalan bir eşyası yok. Sadece partinin teşekkürü var ailesine.

Çaresizdim.

Kimseyi düşünecek durumda değildim.

Bu benim savaşım değildi nihayetinde.

Onların savaşı benim umrumda bile değildi.

Benim savaşım başkasıylaydı.

Tek tek helalleştim kızlarla. Vasiyetlerini vasiyetim bildim. Paçalarını koklayıp bağışlanma diledim. Yarın sıratta kim haklı kim haksız belli olurdu.

Meğer sadece tabelanın altına değil, başka yerlere de mayın döşemiş bu Güneyliler. Aniden şiddetli bir patlama oldu ve yoğun bir toz bulutu yükseldi altında neşeyle koşturup durduğumuz göğe. Sonra bir patlama daha. Bir patlama

daha. Dağların doruklarından, kayalıklara vurup yankılanan kurşun sesleri kapladı her yanı. Yol kenarında sere serpe yere uzanmış askerlerin karşı ateşi hiç susmadı. Oraya buraya savrulan bacak ve gövdeler. Devrilmiş araçlar. İnleme sesleri. Yardım çağrıları. Arkanya tabelasına bulaşan yanmış deri parçaları. Turkuvaz, Güneyli itirafçılardan birkaçı, Mami, Cey Cey, İbra, Reca, Uzman Çavuş Papa. Hepsi yere serildi.

Sonrası silah sesleri. Sonrası çığlıklar. Sonrası dünyaya ve Muhterem Nur'uma doyamamış ayağımın çok uzaklara savrulması. Bir süre inleme. Bir süre kan kaybı. Bir süre hatıralar ve alınmış bir intikamın keyfi. Bir süre suçluluk ve muzaffer bir eda rahatlayan yüzümde.

Gözlerimi kapayıp oracıkta yere serildim.

ELMA

"İnsanları nasıl buluyorlar, biliyor musun? Evlerine döndüklerinde. Kaçan insanlar şu ya da bu şekilde evlerine döner ve yakalanır. Kaçacaksan bir daha dönmeyeceksin. Evine asla dönmeyeceksin."
Spike Lee, 25. Saat

Köpek Cengiz, tütünü yeşil yapraklarla harmanlanmış bir paket sigara fırlatmış dedemin önüne. Artık bir iki sigara kesmezmiş dedemi. Birini yakıp dedemin ağzına tutuşturmuş. Sonra paketi boşaltıp içindekileri adeta bakır bir tepsiye dizilen misafir sigaraları gibi kulübesinin içine sıralamış. Dedem, keder ve nefret karışımı bir yüzle sigaraların birini yakıp birini söndürmüş.

Kapkara bulutlar bir top gibi oradan oraya sürüklenmeye, bütün gece dedeme kulak vermişçesine boyunlarını yana eğen taze fidanlar durduk yere çıkan rüzgârla sağa sola sallanmaya başlamış. Barınaktaki tüm köpekler birer ikişer kulübelerine çekilip öksürük sesleri altında derin bir uykuya teslim etmişler dinlediklerini. Köpek Cengiz, arada bir başını pencereden uzatıp dedeme bakmış. Bir ateş parçasının karanlıkta parlayıp söndüğünü görünce yeniden odasına çekilmiş.

Bir köpeğin hırlamasını andıran motorlarıyla kamyonlar geçiyor, ilk yağmur damlaları kamyonların camı ile tren raylarının üzerine düşüyormuş. Barınağın hemen girişinde-

ki maskot köpek Foks, gece boyunca anlatılanları dehşetle dinleyip çatık kaşlarla dedeme bakıyormuş sanki. Birdenbire barınağın radyosundan, içinde "kavak yelleri, yılgın rüzgârlar," gibi kelimeler geçen hüzünlü bir şarkı çalmaya başlamış.

Dedem yerinden zorlukla doğrulup rüzgârda titreyen tel örgülere doğru yürümüş. Ağzında sigarası varmış. Bacaklarındaki tekerlekler pişmanlıkla dönüyormuş. Hatta dönmüyormuş da hep aynı yerde patinaj yapıyor, bittiğini sandığı bir zaman parçasına yamıyormuş onu tekerlekleri. Arada bir gözlerini kapayıp boynunu öne eğiyor, anlattıkça hatırladığı o anları yeniden gözlerinin önüne getirmeye çalışıyormuş. Ama gözlerine kaçan sigara dumanı o patlama anındaki dumanı hatırlattığı için sanki sadece arka bacakları değil, elleri de kopmuş gibi kederle olduğu yere çöküyormuş. Uzamış tırnaklarını toprağa geçirip inliyormuş boyuna dedem.

"Kendine gel," demiş Adıgüzel.

Cevap vermemiş dedem. Dönüp kulübesinin içindeki sigaralardan birini diliyle yerden alıp dudaklarına yerleştirmiş, yerde hâlâ ince ince tüten sigaranın ateşinden alıp yeni bir sigaraya başlamış.

"İçme bu kadar," demiş Adıgüzel.

Dinlememiş onu dedem. Gözlerini kapayıp pişmanlık ve kederle yüklenmiş derin ve sızılı bir nefes almış sigaradan. Kuyruğunu iki yana kederle sallamaya başlamış. Barınakta gezinip duran söylenti gelmiş aklına. Her şeyden habersiz kulübelerinde uyuyan, sabahın olmasını bekleyen, arada bir gözlerini aralayıp gökyüzündeki kara bulutlara bakan, sonra yeniden "puf" sesi çıkararak postlarına gömülen köpekler bir ihtimal sonraki geceyi göremeyecekmiş. Yağmur damlalarının ıslattığı postunu titreterek kulübesine dönmüş yeniden. Sonra bir sigara daha yakmış ne yapacağını bilememenin tedirginliğiyle.

Adıgüzel, bir şeyler yapmak istemiş ama elinden gelen olmayınca Tenzilat ve Defo'yu rahatsız etmeden huzursuz bir şekilde ortalıkta dönüp durmuş ha bire. Kelimeler kâr etmiyormuş dedeme. Zaman ve hatıralar iyi gelmiyormuş. Bunu iyi bildiği için dedeme tek bir kelime bile söylemiyor, sadece ortalıkta koşturarak çareler arıyormuş.

Bir an durup hızını artırmaya hazırlanan yağmura bakmış Adıgüzel. Elektrik ve telefon telleri kopacak gibi iki yana sallanıyormuş hızla. Bazen birbirine çarpan teller yüzünden kıvılcımlar saçılıyormuş yerlere. Uzaktaki büyükşehirde şimşekler çakıyormuş. Birden susmuş radyo. Barınaktaki elektrik şak diye kesilmiş. Her taraf ana rahmi gibi bir karanlığa gömülmüş.

Sabah olmak üzereymiş. Barınağın uzağındaki köylerden birinde sabah ezanı okunuyormuş. Dedem peş peşe sigara yakıyor, o zamana kadar zatürreden koruduğu ciğerlerini adeta kömür karasına çeviriyormuş. Daha fazla dayanamamış Adıgüzel. Tenzilat'ın kulübesine sıçramış bir adımda. Arka bacaklarını olabildiğince geriye çekip tüm kuvvetini bacaklarına vermiş. Sonra, tüm gücüyle havaya sıçramış.

Dedem, boynunu yana çevirip gökyüzünde bir melek gibi süzülen Adıgüzel'e bakmış. O gün operasyona çıkarken bir an için dedemin zincirini bırakan Mami de böyle uçmuş. O toz duman içinde havaya savrulup pat diye yere düşmüş. İkide bir ağzına sokup çıkardığı künyesi boynuna dolanmış Mami'nin. Ama Adıgüzel, tıpkı bir kedi gibi dört ayağının üzerine düşmüş... Günlerdir yaptığı idmanların bir faydası olarak yara bere almamış düşerken ama nefes nefeseymiş. Dedemin kulübesinin karşısına geçip iri gözlerini dedemin şaşkın yüzüne dikmiş.

Issızmış ortalık. Barınak karanlığa teslimmiş. Yan bölmedeki dişiler ile Akbaş'ın ardından lider koltuğuna oturan

Kurtoğlu ve Tabansız kulübelerinde sessizce uyuyorlarmış. Bir tek Foks uyanıkmış o zifiri karanlıkta. Dili olmadığı için ortalığı velveleye verip Adıgüzel'in dedemin bölmesine geçtiğini kimseye duyuramıyor, böyle olunca nefret dolu gözlerle Adıgüzel ve dedemi izliyormuş sanki.

Karanlıkta ışıl ışılmış ikisinin de gözleri. Dedem, Adıgüzel'in neden böyle bir şey yaptığını anlayamadığı için gözbebeklerinde merak kıvılcımları, Adıgüzel'in inip kalkan karnına bakıyormuş hayretle. Dudağındaki sigaranın yere düşüp ziyan olduğunu fark etmemiş bile.

Adıgüzel heyecanlıymış. Arada bir gören oldu mu diye etrafına bakıyor, sonra yeniden dilini dışarı çıkararak hızla nefes alıp veriyormuş. Kıpırdamadan, birbirlerine bir tek kelime söylemeden, sadece hızlı bir şekilde soluk alıp veriyor, bazen de bu soluklarını yutup nefessiz bir şekilde birbirlerine bakıyorlarmış.

İlk hareket Adıgüzel'den gelmiş. Kulübesinde hayretler içinde dikilen dedeme doğru birkaç kararsız adım atmış. Yüreği pat pat etmiş dedemin. Yıllar yıllar önce, bu savaş ikisini de rehin almadan, küfürler ve dayaklar havada uçuşmadan, bombalar patlamadan, gencecik çocuklar ölmeden, esrarlar, sigaralar içilmeden, hasretlik çökmeden önce Melsa'yla birbirlerine attıkları küçük adımlar gelmiş aklına. Melsa artık yürümüyormuş ama Adıgüzel kararlıymış. Gelip dedemin yanına uzanmış.

Kara bulutlardan kopan bir yağmur damlası şıp diye kirpiklerine düşerken kuyruğunu hafifçe dedemin başına sürtmüş Adıgüzel. Dedem önce ne yapacağını bilememiş. Arka bacaklarındaki tekerlekleri hareket ettirip birkaç adım atmış kulübesinden dışarı. Sonra da engel olamadığı bir içgüdüyle Adıgüzel'in arkasını koklamış.

Bir an için Kurtoğlu'nun öksürük sesini duymuş ikisi de. Utanmışlar. Hatta geçkin bir nar gibi koyu kırmızı bir şe-

kilde kızarmışlar utançtan. Kendilerine çeki düzen vermişler. Telaşlanacak bir şey yokmuş oysa. Uyuyormuş Kurtoğlu. Boğazına kaçan gıcık onu bir an için uykusundan etmiş, sonra yeniden uykusuna geri döndürmüş. Telaşlanan dedemle Adıgüzel, suçlulukla kulübenin arka tarafına geçmiş yine de.

Kuyruğunu iki yana sallayan Adıgüzel, arada bir dedemin arkasını koklayan burnuna küçük darbeler indirmiş. Başı dönmüş dedemin. O baygın kokuyu içine çekmeyeli yıllar olmuş çünkü. Ama bir an için unuttuğu tekerlekleri fark edince, umutsuzca yere eğmiş burnunu.

Yapamazmış. Kesik bacaklarını çepeçevre saran tekerleklerle imkânsızmış. Adıgüzel'in arkasını koklamaktan vazgeçip yere uzanmış.

"Ne oldu, niye yarıda bıraktın?" demiş Adıgüzel.

Cevap vermemiş dedem. Veremezmiş. Utanarak tekerleklere bakmış. Yerinden doğrulup kulübesine gitmeye niyetlenmiş. Dedemin boynuna küçük bir ısırık atıp durdurmuş onu Adıgüzel. Kulağına eğilip kimsenin duyamayacağı kadar incecik ve heyecan dolu bir sesle, "Sorun değil," demiş Adıgüzel, "sen sırtüstü yere uzan, ben yaparım."

Utanmış dedem.

Ne diyeceğini bilememiş.

"Seni bilmem ama bu benim son şansım," demiş Adıgüzel. "Birkaç güne kalmaz, beni de kısırlaştıracaklar sarı binada. Şimdi yaptık yaptık, yapamadık artık bu dünyaya tek bir yavru getirmeden ölüp gideceğim yoksa burada."

İyi ki sırtüstü yere uzanmış dedem. İyi ki havada dönüp duran tekerleklere aldırmadan dedemin bacak arasına gömülmüş Adıgüzel. İyi ki yıllar sonra şahlanmış dedem. İyi ki kilitlenmişler birbirlerine. İyi ki, altmış üç gün sonra babam ve kardeşleri doğmuş.

* * *

Gün ışımamış daha. Babaannem Adıgüzel, kendinden geçmiş bir halde yere serilmiş. Dedem, kulübesindeki sigaralardan birine uzanmış ama ateşi yokmuş. Yakamadığı sigaranın öfkesiyle ortalıkta dolanmaya başlamış. Çaresiz, bir dudak tiryakisi gibi sigarayı dudaklarının arasında derin derin emerek ona hâlâ sevgiyle bakan babaannemin yanına dönmüş.

"Şimdi ne olacak?" diye sormuş dedem, "ne yapacağız bundan sonra?"

"Uzaklara gidelim," demiş babaannem, "bizi kimsenin bulamayacağı bir yere."

"Kilitliyiz, etrafımız tellerle çevrili, nasıl kaçacağız?" demiş ümitsizce dedem.

"O kolay," demiş babaannem, "kaçmak kolay. Atların tellerden, açarım dışarıdan sürgüyü, barınağın açık kapısından kaçıp gideriz."

"Her şey bu kadar basit mi?" diye sormuş.

"Basit," demiş Adıgüzel.

Bir bacaklarındaki tekerleklere, bir kendisini canhıraş bir şekilde çağıran uzaklara bakmış dedem.

"Bunlarla mı?" diye sormuş, "senin kadar hızlı olamam ben. Bulurlar bizi, yakalar geri getirirler."

Adıgüzel, başını iki yana sallamış ısrarla, "Yakalayamazlar. Dokuz on beş treni ilerideki Leylek İstasyonu'nda durup su alıyor sabahları. Boş bir vagona atlayıp gideriz," demiş.

"Ama ben vagona çıkamam ki!" demiş dedem.

"Uzatırsın elini, çekerim seni."

Kara kara düşünmüş dedem. Neye karar vereceğini bilememiş. Dudağındaki sönük sigaradan derin bir nefes çekmiş.

"Gitmezsek, kaçmazsak sağ koymazlar seni. Öldürecek seni Beta. Belki de hepimizi!"

"İyi ama nereye gideriz?" diye sormuş yeniden dedem.

"Yol bilmem, iz bilmem; sakatlık desen ayrı dert, ne yana gideceğim?"

Babaannem, hızını yavaş yavaş artıran yağmurla birlikte barınağa çevirmiş incecik suratını. Ayağa kalkıp mışıl mışıl uyuyan komşularını dinlemiş. Yavrular annelerinin postuna gömülmüş, arada bir açtıkları gözlerini yeniden yumup annelerinin sıcacık gövdesine sokuluyorlarmış. Kurtoğlu, parmaklarıyla kurt işareti yapıp rüyasında şarkı söylüyormuş. Kulaklarını yüzüne siper eden Tabansız, burun deliklerini koca koca açıp nemli havadan nefesler almaya çalışıyormuş. Sarı binadan hiçbir ışık sızmıyormuş dışarıya. Foks, yana çeviremediği boynuna rağmen kulaklarını dikleştirmiş dedemle babaannemi dinliyormuş sanki.

"Gideriz," demiş babaannem. "Uzaklara, bizi bulamayacakları bir yere gideriz. Kedi kovalarız. Mahalle aralarında dolanırız. Çöp eşeleriz. Kabul etmez, beni bulurlar dersen, otlaklara çıkar, sürülerin peşine takılırız. Çoban köpekleriyle çene çalarız. 'Kaçağız,' deriz onlara. 'Her yerde bizi arıyorlar, saklayın bizi,' deriz. Mert, cesur köpeklerdir. Kabul eder, saklarlar bizi. Yiyeceklerini bizimle paylaşırlar. Diğer köpekler, yürüyüşlerini yavaşlatıyorsun diye gizli gizli kızarlar belki sana. Ama ben beklerim seni. Yere oturur senin kan ter içinde bana ulaşmanı beklerim. Nefes nefese bana yetişir, boynunu boynuma dolarsın. Çoban köpeklerinin peşi sıra dolanır dururuz otlaklarda.

Olmazsa dağlara sığınırız. Savaş başladığından beri kaç kişinin kemiğini sakladı içinde; bizi de taşıyacak, bizi de koynunda saklayacak bir koyak bulunur elbet. Dağlarda saklanırız. Doğa taraf tutmaz çünkü. Kendisine sığınanların haklı ya da haksız olduğuna bakmaz. Güneylilerin boşalttığı sığınaklara yerleşip kışın geçmesini bekleriz. Bakarım sana.

Gider yeni bir hayat kurarız kendimize. Önceki hayatımızdan alacaklıyız, kâm alamadık, murat görmedik dün-

yada, deriz. Sonra hayatın önünde diz çöker, soframızda ne var, eteğimizde kaç taş kalmış aldırmadan, boynumuzu ve anılarımızı birbirine dolarız.

Biz böyle sarmaş dolaş yan yana uzanırken, canın bazen bir sigara çeker belki. Eski günlerden kalan bir alışkanlık. Bir mağara ağzında durup aşağıya, geride bıraktığımız kasaba ve şehirlere bakar, ölen askerler ve gerillalar ile en çok da Melsa'nın hatırına bir sigara içmek istersin. Ne yapmışsam bıraktıramamışımdır sana. Gider ne yapar eder sigara bulurum sana. Gerekirse sağda solda dilenirim. Olmazsa gece vakti postu deldirme pahasına tütün tarlalarına dadanırım. Dişlerimle koparttığım yaprakları güneşte kurutup önüne sererim. Siyah beyaz bir gazete sayfasına sardığın sigarayı keyifle içerken dönüp arkanda bıraktığın zamana bakarsın.

Hiç ses etmem sana. Yaşadığın iyi kötü her şeyi unutmana izin vermem. Bütün bunlara gönül koymam. Çünkü yaralı halde barınağa getirildiğin günden beri seni bir tek o hatıraların ayakta tuttuğunu bilirim.

Seni yürüten İncebıyık'ın yaptığı bu yürüteçler değil, hatıralardı. En çok da Melsa'nın hatırası. İstersen gidip eğer hâlâ bir yerlerde yaşıyorsa Melsa'yı bulursun. Yana yıkıla ona sarılırsın. Bir şey demem buna. Hiç ses etmem. Geceler boyu dilinden düşmeyen o isim için ancak susarım ben. Çünkü bazı aşkların karşısında sadece susulur Mika. Ama arada bir gelip sırf bu günlerin hatırına beni görmeni isterim. Dilersen bir daha hiç dokunmam sana. Çenemizi yere koyup uzakları dinleriz. Zamanın bizden aldıklarını, bize verdiklerini düşünürüz. Nemlenen gözlerimizi birbirimize sürter, birbirimizin yaralarını sararız.

Güneylilerle Kuzeylilerin savaşını konuşuruz belki de böyle zamanlarda. Turkuvaz'ın sahiden ölüp ölmediğine dair şüphelerimizi, Heves Amca'nın kimsenin anlamadığı garip hikâyesini, Onbaşı Beta'nın bütün köpekleri zehirleye-

cek olmasını, barınaktaki günlerimizi, şimdi ve burada konuştuklarımızı ve bu geceyi hatırlatırız birbirimize. Sonra susar, uzaklardan gelen silah seslerine kulak kesiliriz. Savaş hâlâ bitmemiştir çünkü.

Ya da dilersen çoluk çocuğa karışırız Mika. Birbirinden haylaz bir sürü yavrumuz olur, babanın yaptığı gibi çekip gitmez, annenin yaptığı gibi reddetmeyiz onları. Sever okşarsın yavrularım, yerlerde zıplayıp seni ısırmalarına, durmadan peşinde dolaşmalarına ses etmezsin. Diğer köpekler, sen sakatsın diye alay eder belki yavrularınla. İçine oturur ama bir şey yapamazsın. Ben paylarını herkesi. Dişlerimi gösteririm onlara. 'Yavuz itten yara eksik olmaz,' derim; 'bir yaramız daha olmuş olmamış fark etmez' deyip üzerlerine atlarım. Gerekirse yaparım bunu Mika. Duyuyor musun, savunurum seni!

Belki de karlı bir kış gecesi, dişlerimiz soğuktan takırdarken yanına uzanır, bugüne kadar hiç anlatmadığım kendi hikâyemi anlatırım sana. Seninki kadar büyülü değildir hikâyem belki, hatta sıradandır ama yine de anlatırım. Meraklanmış gibi yaparsın, kuyruğunu sallayıp dinlemek istersin hikâyemi.

Uzak ülkelerin birinde doğduğumu, o Allah'ın belası Lessi dizisi yüzünden cinsimin durduk yere kıymete bindiğini, daha el kadarken alınıp Kuzey'e getirildiğimi, bir pet shopta günlerce beklediğimi, Güney'de karanlık işler çeviren bir adama satıldığımı, bandajlı malların bulunduğu karanlık bir depoda tutulduğumu, o pis adamın senin devrelerini yanıltmak için beni kamyon lastiklerine işetmeye alıştırdığını, yine de bir gün depoda bir ton esrarla enselendiğini, polislerin yediemin sıfatıyla beni barınağa teslim ettiğini anlatırım.

Gözlerini açıp hayretler içinde bana baktığını görürüm ama yine de senin hikâyenin önünde sesimi çıkarmadan beklerim.

O gece barınağa getirildiğinde dilinin dişlerinin arasından

sarkmış olduğunu, sarkan dilinden Melsa diye bir kelimenin yere düştüğünü ilk benim duyduğumu ama sustuğumu söylerim sana. Hiç duymamış gibi yaparım istersen. Susarım. Sanki bu dünya üzerinde Melsa diye bir köpek yaşamamış, kuyruğu senin kuyruğuna sürtünmemiş gibi yaparız. Daha o gece sana âşık olduğumu söylerim.

Bazen Melsa'yı düşünmeyi bırakıp belki bana bakarsın sevgiyle. Dilini uzatıp yüzümü yalarsın. Gözyaşlarımı yalarsın. İkimizin tuzlu gözyaşları birbirine karışır, dönüp kaygısızca birbirimizden sakladığımız sırlarımızı yalarız. Zamanı ve hayallerimizi yalarız.

Belki kalan ömrünü huzur içinde geçirir, belki de bütün bu olup bitenlerle çok yaşamazsın. Hatıra ve yaraların rahat vermez sana. Günün birinde yatağında sımsıcak uyuduğunu düşünürken, işkillenir ve korkuyla seni koklarım.

Ölmüşsündür. Yavrularınla başında dövünüp ağlarız. Sırf sen gelip geçen arabaları seyretmeyi seviyorsun diye yol kenarında bir çukur kazarız senin için. Heves Amca, yangından sağ kurtulan arkadaşların, Kurtoğlu ve devrelerin bile gelir cenazene belki. Kıtmir Hazretleri bile gelip dualar okur başında. Toprağını atar, başına bir taş diker, arada bir gelir üzerinde biten yabani otları yolarım dişlerimle. Kim bilir, belki savaş da çoktan bitmiş olur ve bütün bu olup bitenler bir masal olarak kalır geriye."

Dedem, kesik ayaklarına bakmış kederle. Başını iki yana sallamış, "Hiçbir savaş tam olarak bitmez," demiş.

"Kim bilir, belki de biter!"

"Bitse bile..."

Susmuş dedem. Kış erken başlayacağının ilk işaretini vermiş o anda. Yağmur, bir anda incecik yağan bir kar serpintisine bırakmış yerini. Dallarda kalan tek tük yapraklar, boyunlarını hayretle kaldırıp kar serpintisine bakmış. Dedemin gitmeye niyetinin olmadığı apaçık ortadaymış.

"Unuturuz belki bütün bu olanları," demiş son bir umutla babaannem.

"Unutamayız!" demiş dedem.

"Neden unutamayalım ki?" diye sormuş babaannem.

"Savaşın en kötüsü belleklerde devam edenidir," demiş.

Dedemi kar soğuklarının başladığı o geceden sonra bir daha görmemiş babaannem. Çok dil dökmüş, çok yalvarmış ama fayda etmemiş. Dedemin önüne serdiği hayaller yumağı da bir işe yaramamış. Çaresiz, gözyaşları içinde eğilip kesik ayaklarından öpmüş ve bölmeyi çepeçevre saran tellerin üzerinden bir sıçrayışta atlayarak yeri tutmayan kar serpintisinde küçük izler bırakarak gecenin karanlığına karışmış. Onunla gelmeyi kabul etmemiş dedem. Son kez, kem talihine göğüs geçirircesine, "Birinin burada kalıp bütün bu olanları unutmaması lazım," diye söylenmiş babaannemin arkasından.

Sabah oluyormuş. Babaannem Adıgüzel, hızla barınaktan çıkıp Leylek İstasyonu'na kadar yürümek, sonra bir trene atlayıp oradan uzaklaşmak zorundaymış. Foks bile gözünü açmış, onun kaçışını bekçiye haber vermek üzereymiş. Dedem, başını öne eğip çileden çıkarıcı bir suskunlukla yerlerde iki zeytin tanesi gibi gezinip duran gözlerini arada bir yerden kaldırıp babaannemin arkasından bakmış.

Belki de halletmesi gereken son bir işi daha varmış.

* * *

Köpek zamanına göre tam yirmi bir yıl sonra barınağı aramaya koyulan babam, kan ter içinde kalarak bulmuş orayı. Etraftan sorup soruşturmuş ama kimse gıcırtılı seslerle ortalıkta dönüp duran dedemi hatırlayamamış. Onun barınaktaki günlerinden kalma bir köpek dahi yokmuş orada. Ne ince bıyıklı bir veteriner varmış barınakta ne de Köpek Cengiz. Öyle birilerinin barınakta çalıştığı bile duyulmamış.

Hatta söylenenlere göre yakınlarda ne bir tren yolu ne anlatıldığı gibi bir karakol ne dağlar varmış. Deniz varmış onların yerine. Zaman zaman hırçınlaşan, kabardıkça çer çöpünü kıyılara vuran, üzerinde martıların uçtuğu uçsuz bucaksız bir deniz.

Ama bazen herkes göçüp gitse de hikâyesi kalırmış geriye. Ağızdan ağıza yayılır, her ağız ona yeni bir cümle ekler, bakiyesi sonradan gelen nesle devredermiş bazı hikâyelerin yükü.

"Yalan," demişler, "tevatür," demişler, "ne böyle bir hikâye cereyan etti burada ne de yıllar yıllar önce bir mayın arama köpeği geldi buraya. Hiçbir zaman, anlattığınız gibi böyle saçma sapan bir iç savaş falan da yaşanmadı bu topraklarda. Herkes kardeş kardeş yaşadı yıllarca."

Babam, dışarının yorgunluğuyla gelir ve bizi dizlerine oturturdu bazen. Boğazını temizler, tüylerine yapışan dünyanın tüm kirini üzerinden silkeler ve dalgın dalgın uzaklara bakardı. Annesinin bu hikâyeyi savaştan ve insanlardan uzak durmaları, kendilerini mışıl mışıl bir uykuya teslim etmeleri, gökten üç elma düşmesi, tatlı tatlı rüyalar görmeleri, uyuyup büyümeleri için anlattığını söylerdi.

Ama bana kalırsa dedem hiç bitmeyen bu savaşın tam içinde bir yerlerdeydi ve bütün yaşadıklarını unutmak için bambaşka bir savaş veriyordu hâlâ.

Belaydık. Bitirimdik. Tuttuğumuzu koparırdık. Bazen ödlek kedilerin peşine düşerdik. Nefes nefese kaçacak bir delik ararlardı. Bazen de sokak sokak gezer, "Ne geçiyon la burdan," diye korkuturduk yabancıları. Betleri benizleri atardı. Onların deyişiyle, itin götüne girmiş gibi olurlardı. Sonuçta insanlarla aramızdaki mesafe açılır ve kimse bir şey vermezdi bize.

Onun adı Mikasa. Melsa'nın âşığı, uzun ince gövdesi, siyah benekleri var, güzel de bir burnu. Makam Dağı'nın, Papaz Gölü'nün adını biliyor. Güneylilerle Kuzeyliler savaşıyorlar, onu da duyuyor. Zamanı söyleyen hikâyeler, kaderi temize çeken melekler, ölmüşlere dualar ve sokakların tarihi... Hiçbiri, Heves Amca'nın Muhterem Nur'u sevdiği gibi Melsa'yı seven Mikasa'yı anlatmıyor. Dağlar gibi hatıralar...

Alevli Kalpler Çetesi, Kıtmir Hazretleri, Çavuş Kabba, Burhan Çaçan'ın türküsü, Jandarma Köpek Eğitim Merkezi... Latif Dede, Köpek Cengiz, güzel bir biftek...Teneke çatılar, safralar, tevatürler, mayınlı yollar... Uluyan köpekler ve Adıgüzel, kalplere iyi gelen...

Kemal Varol, zamanı aşan bir roman, hüzünlü bir edebiyat bileti sunuyor bize... *Haw*, sadece yeni değil sıcak ve güzel...

THG
0126205
BVP

ISBN-13: 978-975-05-1419-7
9 789750 514197

İletişim